

PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS

(piektā palāta)

2007. gada 26. aprīlī*

Apvienotās lietas T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 un T-136/02

Bolloré SA, Puto [*Puteaux*] (Francija), ko pārstāv R. Senestebans [*R. Saint-Esteben*] un I. Kalvē [*H. Calvet*], *avocats*,

prasītāja lietā T-109/02,

Arjo Wiggins Appleton Ltd, Beisingstoka [*Basingstoke*] (Apvienotā Karaliste), ko pārstāv F. Branets [*F. Brunet*], advokāts, J. Templs Langs [*J. Temple Lang*], *solicitor*, un Dž. Grīrsons [*J. Grierson*], *barrister*,

prasītāja lietā T-118/02,

ko atbalsta

Beļģijas Karaliste, ko pārstāv A. Snūksa [*A. Snoecx*] un M. Vimmers [*M. Wimmer*], pārstāvji,

persona, kas iestājusies lietā T-118/02,

* Tiesvedības valodas — spāņu, vācu, angļu un franču.

Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, iepriekš *Stora Carbonless Paper GmbH*, Bīlefelde [*Bielefeld*] (Vācija), ko pārstāv I. van Bāls [*I. van Bael*], advokāts, un A. Kmīciks [*A. Kmiecik*], *solicitor*,

prasītāja lietā T-122/02,

Papierfabrik August Koehler AG, Oberkirha [*Oberkirch*] (Vācija), ko pārstāv I. Brinkers [*I. Brinker*] un S. Hirsbrunnērs [*S. Hirsbrunner*], advokāti,

prasītāja lietā T-125/02,

M-real Zanders GmbH, iepriekš *Zanders Feinpapiere AG*, Bergiša Gladbaha [*Bergisch Gladbach*] (Vācija), ko pārstāv J. Burihtērs [*J. Burrichter*] un M. Vircs [*M. Wirtz*], advokāti,

prasītāja lietā T-126/02,

Papeteries Mougēot SA, Lavala pie Voloņas [*Laval-sur-Vologne*] (Francija), ko sākotnēji pārstāvēja G. Barsi [*G. Barsi*], J. Baumgartners [*J. Baumgartner*] un J. P. Hordis [*J.-P. Hordies*], pēc tam Barsi un Baumgartners, *avocats*,

prasītāja lietā T-128/02,

Torraspapel, SA, Barseļona (Spānija), ko pārstāv O. Brūvers [*O. Brouwer*], F. Kantos [*F. Cantos*] un K. Šilemans [*C. Schillemans*], advokāti,

prasītāja lietā T-129/02,

Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL, Derio [*Derio*] (Spānija), ko pārstāv E. Peress Medrano [*E. Pérez Medrano*] un I. Delgado Gonsales [*I. Delgado González*], advokāti,

prasītāja lietā T-132/02,

Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA, Hernani [*Hernani*] (Spānija), ko pārstāv I. Kintana Agire [*I. Quintana Aguirre*], advokāts,

prasītāja lietā T-136/02,

pret

Eiropas Kopienu Komisiju, ko lietās T-109/02 un T-128/02 pārstāv V. Mūls [*W. Mölls*] un F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*], pārstāvji, kuriem palīdz N. Kutrelis [*N. Coutrelis*], advokāts, lietās T-118/02 un T-129/02 — Mūls un A. Velans [*A. Whelan*], pārstāvji, kuriem palīdz M. van der Vaude [*M. van der Woude*], advokāts, lietā T-122/02 sākotnēji pārstāvēja R. Veinraits [*R. Wainwright*] un Mūls, pēc tam Veinraits un Velans, pārstāvji, lietās T-125/02 un T-126/02 —

Mūls un Kastiljo de la Tore, kuriem palīdz H. J. Freinds [*H.-J. Freund*], advokāts, lietās T-132/02 un T-136/02 — Mūls un Kastiljo de la Tore, kuriem palīdz J. Rivass Andress [*J. Rivas Andrés*] un J. Gutjeress Hisberts [*J. Gutiérrez Gisbert*], advokāti,

atbildētāja,

par Komisijas 2001. gada 20. decembra Lēmuma 2004/337/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/E-1/36.212 — Paškopējais papīrs) (OV 2004, L 115, 1. lpp.) atcelšanu vai, pakārtoti, ar šo lēmumu prasītājam uzliktā naudas soda samazināšanu.

EIROPAS KOPIENU
PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*], tiesneši F. Deuss [*F. Dehousse*] un D. Švābi [*D. Sváby*], sekretārs H. Palasio Gonsaless [*J. Palacio González*], galvenais administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdes 2005. gada 2. jūnijā (lietā T-132/02 un T-136/02), 7. jūnijā (lietā T-109/02 un T-128/02), 14. jūnijā (lietā T-122/02), 16. jūnijā (lietā T-118/02 un T-129/02) un 2005. gada 21. jūnijā (lietā T-125/02 un T-126/02),

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Prāvas priekšvēsture

- 1 1996. gada rudenī papīra ražotāju grupa *Sappi*, kuras mātes sabiedrība ir *Sappi Ltd*, iesniedza Komisijai informāciju un dokumentus, kas Komisijai deva pamatu aizdomām, ka pastāv vai bija pastāvējusi slepena aizliegtā vienošanās cenu noteikšanai paškopējošā papīra sektorā, kurā *Sappi* darbojās kā ražotājs.

- 2 Nemot vērā *Sappi* sniegto informāciju, Komisija saskaņā ar Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmās Regulas par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 13, 204. lpp.), 14. panta 2. un 3. punktu veica pārbaudes pie vairākiem paškopējošā papīra ražotājiem. Attiecīgi pārbaudes, kas paredzētas Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktā, notika 1997. gada 18. un 19. februārī *d'Arjo Wiggins Belgium SA, des Papeteries Mougeot SA* (turpmāk tekstā — "*Mougeot*"), *Torraspapel, SA, Sarriopapel y Celulosa, SA* (turpmāk tekstā — "*Sarrió*") un *Grupo Torras, SA* telpās. Turklāt pārbaudes saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 2. punktu laikposmā starp 1997. gada jūliju un decembri tika veiktas pie *Sappi, Arjo Wiggins Appleton plc* (turpmāk tekstā — "*AWA*"), *Arjo Wiggins Europe Holdings Ltd, Arjo Wiggins SA* un tās meitas sabiedrības *Guérimand SA, Mougeot, Torraspapel, Sarrió, Unipapel, Sociedade Comercial de Celulose e Papel L^{da}, Stora Carbonless Paper GmbH* (turpmāk tekstā — "*Stora*", iepriekš *Stora-Feldmühle AG*) un *Papierfabrik August Koehler AG* (turpmāk tekstā — "*Koehler*").

- 3 1999. gadā Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 11. pantu nosūtīja lūgumus sniegt informāciju arī *AWA*, *Mougeot*, *Torraspapel*, *Cartiere Sottrici Binda SpA* (turpmāk tekstā — “*Binda*”), *Carrs Paper Ltd* (turpmāk tekstā — “*Carrs*”), *Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL* (turpmāk tekstā — “*Divipa*”), *Ekman Iberica, SA* (turpmāk tekstā — “*Ekman*”), *Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA* (turpmāk tekstā — “*Zicuñaga*”), *Koehler*, *Stora*, *Zanders Feinpapier AG* (turpmāk tekstā — “*Zanders*”) un *Copigraph SA*. Šajos lūgumos uzņēmumi tika aicināti sniegt detalizētu informāciju sakarā ar to paziņojumiem par cenu palielināšanu, pārdošanas apjomiem, klientiem, apgrozījumu un par tikšanos ar konkurentiem.
- 4 Savā atbildē uz lūgumu sniegt informāciju *AWA*, *Stora* un *Copigraph* atzina, ka tās bija piedalījušās daudzpusējas aizliegtās vienošanās sanāksmēs starp paškopējošā papīra ražotājiem. Tās Komisijai iesniedza dažādus dokumentus un informāciju.
- 5 *Mougeot* savukārt pati sazinājās ar Komisiju 1999. gada 14. aprīlī, norādot, ka tā ir gatava sadarboties saistībā ar izmeklēšanu atbilstoši Komisijas Paziņojumam par naudas sodu neuzlikšanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtu vienošanos (OV 1996, C 207, 4. lpp.; turpmāk tekstā — “paziņojums par sadarbību”). Tā atzina, ka pastāv aizliegta vienošanās, lai noteiktu paškopējošā papīra cenas, un iesniedza Komisijai informāciju par aizliegtās vienošanās struktūru un it īpaši par dažātajām sanāksmēm, kurās tās pārstāvi bija piedalījušies.
- 6 2000. gada 26. jūlijā Komisija uzsāka procesu šajā lietā un pieņēma paziņojumu par iebildumiem (turpmāk tekstā — “paziņojums par iebildumiem”), kuru tā adresēja 17 uzņēmumiem, t.i., *AWA*, *Bolloré SA*, un tās meitas sabiedrībai *Copigraph*, *Carrs*, *Zicuñaga*, *Divipa*, *Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH* (turpmāk tekstā — “*MHTP*”), iepriekš *Stora*, *Mougeot*, *Koehler*, *Sappi*, *Torraspapel* un *Zanders*. Tām tika sniegta piekļuve Komisijas izmeklēšanas materiāliem kopijas formā uz *CD-ROM*, kas tām tika nosūtīts 2000. gada 1. augustā.

- 7 Visi adresāti, kas bija paziņojuma par iebildumiem adresāti, izņemot *Binda*, *International Paper* un *Mitsubishi Paper Mills Ltd*, iesniedza rakstveida apsvērumus, atbildot uz Komisijas izvirzītajiem iebildumiem.
- 8 2001. gada 8. un 9. martā notika sēde.
- 9 Konsultējusies ar konsultatīvo komiteju aizliegto vienošanos un dominējošo pozīciju jautājumos un ņemot vērā konsultanta–auditora galīgo ziņojumu, Komisija 2001. gada 20. decembrī pieņēma Lēmumu 2004/337/EK par procesu saskaņā ar EK līguma 81. pantu un Eiropas Ekonomikas zonas līguma (EEZ līguma) 54. pantu (Lieta COMP/E-1/36.212 — Paškopējošais papīrs) (OV 2004, L 115, 1. lpp., turpmāk tekstā — “Lēmums”).
- 10 Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā Komisija konstatē, ka 11 uzņēmumi ir pārkāpuši EKL 81. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu, piedaloties nolīgumos un saskaņotās darbībās paškopējošā papīra sektorā.
- 11 Lēmuma 1. punkta otrajā daļā Komisija konstatēja, ka *AWA*, *Bolloré*, *MHTP*, *Koehler*, *Sappi*, *Torraspapel* un *Zanders* bija piedalījušies pārkāpumā no 1992. gada janvāra līdz 1995. gada septembrim, *Carrs* — no 1993. gada janvāra līdz 1995. gada septembrim, *Divipa* — no 1992. gada marta līdz 1995. gada janvārim, *Zicuñaga* — no 1993. gada oktobra līdz 1995. gada janvārim un *Mougeot* — no 1992. gada maija līdz 1995. gada septembrim.
- 12 Lēmuma 2. punktā uzņēmumiem, kas minēti 1. punktā, uzlikts pienākums izbeigt šajā punktā norādīto pārkāpumu, ja tie vēl to nav izdarījuši, un atturēties no jebkādiem tādiem nolīgumiem un saskaņotām darbībām saistībā ar to darbību paškopējošā papīra sektorā, kurām varētu būt tāds pats vai līdzīgs mērķis vai iespaids kā minētajam pārkāpumam.

13 Saskaņā ar Lēmuma 3. punkta pirmo daļu attiecīgajiem uzņēmumiem tiek noteikti šādi naudas sodi:

- *AWA*: 184,27 miljoni EUR;
- *Bolloré*: 22,68 miljoni EUR;
- *Carrs*: 1,57 miljoni EUR;
- *Divipa*: 1,75 miljoni EUR;
- *MHTP*: 21,24 miljoni EUR;
- *Zicuñaga*: 1,54 miljoni EUR;
- *Mougeot*: 3,64 miljoni EUR;
- *Koehler*: 33,07 miljoni EUR;
- *Sappi Ltd*: EUR 0;
- *Torraspapel*: 14,17 miljoni EUR;
- *Zanders*: 29,76 miljoni EUR.

- 14 Saskaņā ar Lēmuma 3. punkta otro daļu naudas sodi ir jāsamaksā trīs mēnešu laikā no Lēmuma paziņošanas brīža. Lēmuma 3. punkta trešajā daļā ir noteikts, ka pēc šī termiņa beigām tiek automātiski pieskaitīti kavējuma procenti atbilstoši likmei, ko Eiropas Centrālā Banka piemēro savām refinansēšanas operācijām 2001. gada 1. decembrī, kas palielināti par 3,5 procenta punktiem, un tas kopā ir 6,77 %.
- 15 Lēmums ir adresēts 11 uzņēmumiem, kas minēti tā 1. un 2. punktā.
- 16 No Lēmuma izriet (77. apsvēruma), ka aizliegtās vienošanās dalībnieki vienojušies par kopēju nolīgumu par vispārēju pret konkurenci vērstu plānu ar galveno mērķi palielināt dalībnieku rentabilitāti, kolektīvi palielinot cenas. Atbilstoši šim lēmumam galvenais aizliegtās vienošanās mērķis šī vispārējā plāna ietvaros bija vienoties par cenu palielināšanu un par šīs palielināšanas grafiku.
- 17 Šim mērķim tika organizētas dažādas sanāksmes dažādos līmeņos, t.i., vispārējā, valsts un reģionālā līmenī. Saskaņā ar Lēmuma 89. apsvērumu aizliegto vienošanos vispārējām sanāksmēm sekoja virkne sanāksmju valsts vai reģionālā līmenī, kuru mērķis bija nodrošināt, lai katrā tirgū īstenotu cenu paaugstināšanu atbilstoši aizliegtās vienošanās vispārējā sanāksmē nolemtajam. Šo sanāksmju laikā dalībnieki apmainījās ar detalizētu un individuālu informāciju par cenām un pārdošanas apjomiem (97. apsvēruma). Lai nodrošinātu nolemto cenu paaugstināšanas īstenošanu, dažās aizliegtās vienošanās sanāksmēs valsts līmenī tika noteiktas pārdošanas kvotas un katram tirgus dalībniekam tika piešķirtas tirgus daļas (81. apsvēruma).
- 18 Komisija uzskata, ka visi galvenie EEZ tirgus dalībnieki ir piedalījušies darbībās, kas veido aizliegto vienošanos, un šīs darbības tika izgudrotas, vadītas un veicinātas katra uzņēmuma–dalībnieka augstākajos vadības līmeņos. Pēc savas būtības šāda veida

aizliegtas vienošanās īstenošana automātiski rada smagus konkurences kropļojumus (377. apsvērums). Ņemot vērā izvērtētās rīcības būtību, tās faktisko ietekmi uz paškopējošā papīra tirgu un faktu, ka tā aptvēra visu kopējo tirgu, un pēc tās izveidošanas arī visu EEZ tirgu, Komisija uzskatīja, ka attiecīgie uzņēmumi ir izdarījuši ļoti nopietnu EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumu (404. apsvērums).

- 19 Lai noteiktu naudas soda sākuma summu saistībā ar pārkāpuma smagumu, Komisija klasificēja attiecīgos uzņēmumus piecās kategorijās atbilstoši to nozīmībai attiecīgajā tirgū (406.–409. apsvērums). Lai nodrošinātu naudas soda pietiekamu preventīvu iedarbību, Komisija palielināja šādi noteikto naudas soda sākuma summu par 100 % attiecībā uz *AWA*, *Bolloré* un *Sappi* (410.–412. apsvērums). Pēc tam Komisija, lai noteiktu noteikto naudas sodu pamata summu, ņēma vērā katra uzņēmuma izdarītā pārkāpuma ilgumu (413.–417. apsvērums).
- 20 Saistībā ar atbildību pastipriņošajiem apstākļiem Komisija palielināja *AWA* uzliktā naudas soda pamata summu par 50 % sakarā ar tās kā aizliegtās vienošanās vadītāja lomu (418.–424. apsvērums). Šajā lietā Komisija nekonstatēja nekādus atbildību mīkstinājošus apstākļus.
- 21 Komisija adaptēja galīgās summas, lai ņemtu vērā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta noteikumus (434. apsvērums), pēc tam tā piemēroja paziņojumu par sadarbību, kas pamatoja naudas sodu summu samazināšanu par 50 % *Mougeot*, par 35 % *AWA*, par 20 % “*Bolloré* (Copigraph)” un par 10 % *Carrs*, *MHTP* un *Zanders* (435.–458. apsvērums).

Process un lietas dalībnieku prasījumi

22 Ar atsevišķiem prasības pieteikumiem, kas Pirmās instances tiesas kancelejā tika iesniegti laikposmā no 2002. gada 11. aprīļa līdz 18. aprīlim, *Bolloré* (lietā T-109/02), *AWA* (lietā T-118/02), *MHTP* (lietā T-122/02), *Koehler* (lietā T-125/02), *Zanders* (lietā T-126/02), *Mougeot* (lietā T-128/02), *Torraspapel* (lietā T-129/02), *Divipa* (lietā T-132/02) un *Zicuñaga* (lietā T-136/02) cēla šo prasību.

23 *Bolloré* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- prioritāri, atcelt Lēmuma 1., 2. un 3. punktu, ciktāl tie attiecas uz *Bolloré*;
- pakārtoti, ļoti būtiski samazināt naudas soda summu, kas tai uzlikts ar Lēmuma 3. punktu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

24 *AWA* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt vai, pakārtoti, būtiski samazināt tai ar Lēmumu uzlikto naudas sodu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;
- veikt visus citus pasākumus, ko Pirmās instances tiesa uzskatītu par piemērotiem.

25 Beļģijas Karalistes, kas ir iestājusies lietā *AWA* prasījumu atbalstam, prasījumos ir lūgts, lai Pirmās instances tiesa būtiski samazina *AWA* uzlikto naudas soda summu.

26 *MHTP* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt Lēmuma 1. punktu, ciktāl no tā izriet, ka tā bija aizliegtās vienošanās dalībiece pirms 1993. gada 1. janvāra;
- samazināt tai uzliktā naudas soda summu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

27 *Koehler* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt Lēmumu;
- pakārtoti, samazināt naudas soda summu, kas tai ir uzlikts ar Lēmuma 3. punktu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

28 *Zanders* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt Lēmuma 3. punktu tiktāl, ciktāl ar to tai tiek uzlikts naudas sods 29,76 miljonu EUR apmērā;
- pakārtoti, samazināt naudas sodu, kas tai uzlikts ar Lēmuma 3. punktu;
- piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

29 *Mougeot* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- prioritāri, atcelt Lēmumu;
- pakārtoti, būtiski samazināt naudas soda summu, ko tai uzlikusi Komisija;
- piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

30 *Torraspapel* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt Lēmuma 1. punktu, ciktāl ar to tiek konstatēts, ka laikposmā no 1992. gada 1. janvāra līdz 1993. gada septembrim prasītāja ir pārkāpusi EKL 81. panta 1. punktu, un tā rezultātā samazināt naudas sodu;

- būtiski samazināt naudas sodu, kas prasītājam uzlikts ar Lēmuma 3. punktu;

- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, tostarp izmaksas un nokavējuma procentus, kas saistīti ar bankas garantijas saņemšanu vai kas izriet no daļas vai visa naudas soda samaksāšanas.

31 *Divipa* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- atcelt Lēmumu, ciktāl ar to, papildus tam, ka tā bija aizliegtās vienošanās par Spānijas tirgu dalībniece, konstatēts tas, ka tā bija aizliegtās vienošanās, kas aptver visu EEZ tirgu, dalībniece, un, pakārtoti, samazināt ar Lēmumu tai uzlikto naudas sodu;

- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

32 *Zicuñaga* prasījumi Pirmās instances tiesai ir šādi:

- prioritāri, atcelt Lēmuma 1., 3. un 4. punktu, ciktāl tie attiecas uz *Zicuñaga*;

- pakārtoti, samazināt Komisijas uzlikto naudas sodu šādā veidā:
  - atcelt naudas soda palielināšanu par 10 %, jo tās daļība pārkāpumā nepārsniedza vienu gadu;

- būtiski samazināt naudas soda pamata summu, vismaz par 60 %, jo pastāvēja atbildību mīkstinājoši apstākļi;

  - piespriet Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 33 Katrā no lietām Komisija lūdz noraidīt prasību un piespriet prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.
- 34 Lietās T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-128/02, T-132/02 un T-136/02 Pirmās instances tiesa uzdeva rakstveida jautājumus, uz kuriem attiecīgie lietas dalībnieki atbildēja noteiktajā termiņā.
- 35 Ar 2005. gada 14. jūnija vēstuli, kurā tika iekļauti apsvērumi par ziņojumu tiesas sēdē, prasītāja lietā T-126/02 informēja Pirmās instances tiesu par to tās nosaukumu un statusa maiņu no *Zanders Feinpapiere AG* uz *M-real Zanders GmbH* (turpmāk tekstā tāpat — “*Zanders*”).
- 36 Lietas dalībnieki atsevišķi sniedza savus mutvārdu paskaidrojumus un atsevišķi atbildēja uz Pirmās instances tiesas jautājumiem tiesas sēdēs, kas notika 2005. gada 2., 7., 14., 16. un 21. jūnijā.
- 37 Tā kā Pirmās instances tiesa katrā tiesas sēdē lūdza lietas dalībniekus izteikt savus apsvērumus par iespējamo lietu apvienošanu galīgā sprieduma taisīšanai un lietas dalībnieki neizteica nekādus iebildumus, Pirmās instances tiesa uzskata, ka šīs lietas ir jāapvieno saskaņā ar Pirmās instances tiesas reglamenta 50. pantu.

Juridiskais pamatojums

- 38 Prasītāju prasījumi ir vērsti uz Lēmuma atcelšanu un/vai naudas soda atcelšanu vai samazināšanu.

I — *Par pamatiem, kas vērsti uz Lēmuma atcelšanu*

- 39 Prasītājas vēlas panākt to, lai attiecīgi Lēmums tiktu atcelts pilnībā vai tiktu atcelti tās skarošie noteikumi. Šie prasījumi par atcelšanu pamatojas uz formas pamatiem, kas attiecas uz administratīvo procesu, un pamatiem par lietas būtību, kas attiecas uz Komisijas konstatējumiem par noteiktu uzņēmumu piedalīšanos pārkāpumā.

A — *Par pamatiem, kas attiecas uz administratīvā procesa norisi*

1. Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu, kas izriet no tā, ka administratīvā procesa laikā netika atklāti dokumenti, kurus Komisija kvalificēja kā konfidenciālus

a) Lietas dalībnieku argumenti

- 40 *Zicuñaga* apgalvo, ka gan no tiesību doktrīnas, gan no Regulas Nr. 17 19. panta izriet, ka pilnīga piekļuve izmeklēšanas lietas materiāliem ir procesuāla garantija, kas ir paredzēta, lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz aizstāvību īstenošanu, it īpaši tiesību

tikt uzklausītam īstenošanu. Tā uzsver, ka šī garantija ir vērsta uz to, lai attiecīgā puse ne tikai varētu apstrīdēt apsūdzošos dokumentus, kurus izvirza Komisija, bet arī piekļūt attaisnojošiem dokumentiem, kas var tikt izmantoti aizstāvībā.

41 Attiecībā uz konfidencialajiem dokumentiem tā uzskata, ka Komisijai ir jāsabalansē attiecīgā uzņēmuma leģitīmās intereses sakarā ar konfidencialitātes ievērošanu, no vienas puses, ar tiesībām uz aizstāvību, no otras puses. Tomēr Komisija nevar savā galīgajā lēmumā balstīties uz dokumentiem, par kuriem pārkāpuma izdarīšanā apsūdzētā puse nav varējusi izteikties. Komisijas atteikums atklāt noteiktu dokumentu administratīvā procesa laikā turklāt ir tiesību uz aizstāvību pārkāpums, ja pastāv iespēja, ka administratīvajam procesam varēja būt cits iznākums, ja šis dokuments būtu atklāts ieinteresētajai personai. Pēc *Zicuñaga* domām, no tā izriet, ka tas, ka netika atklāti dokumenti, kurus Komisija kvalificēja kā konfidencialus, bija prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpums.

42 Komisija uzsver, ka, veicot izmeklēšanu, tika ievērotas visas nepieciešamās garantijas un netika pārkāpts neviens tiesību princips. Turklāt tā uzskata, ka tiktāl, ciktāl *Zicuñaga* neprecizē tos apsūdzošos dokumentus, kurus Komisija esot izmantojusi, šis arguments nav pieņemams.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

43 Ievadā ir jāuzsver *Zicuñaga* argumentācijas neviennozīmīgais raksturs. Attiecīgā pamata virsraksts ("Tiesību tikt uzklausītam pārkāpums. Apsūdzošo dokumentu neuzrādīšana") ļauj domāt, ka prasītāja apstrīd tikai to, ka administratīvā procesa laikā Komisija neatklāja dokumentus, kas Lēmumā izmantoti, lai apsūdzētu. Citos

prasības punktos ir norādes uz to, ka prasītāja kritizē arī to, ka Komisija procesa laikā neatklāja dokumentus, kas būtu varējuši ietvert attaisnojošus pierādījumus.

- 44 Ciktāl *Zicuñaga* ir iecerējusi kritizēt to, ka Komisija tai administratīvā procesa laikā neuzrādīja dokumentus, kas, iespējams, būtu bijuši izmantoti Lēmumā, ir jānorāda, ka Komisija to arī ir norādījusi rakstveida apsvērumos, ka *Zicuñaga* nenorāda nevienu šādu dokumentu. Tā kā tas nekādā veidā nav pamatots, *Zicuñaga* apgalvojums šādā ziņā ir jānoraida.
- 45 Ciktāl *Zicuñaga* kritizē to, ka Komisija administratīvā procesa laikā tai esot liegusi piekļuvi dokumentiem, kas, iespējams, būtu bijuši noderīgi aizstāvībai, jo tie ietvēra attaisnojošus pierādījumus, ir jāatceras, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai ļautu attiecīgajam uzņēmumam efektīvi aizstāvēties pret paziņojumā par iebildumiem izvirzītajiem iebildumiem, Komisijai ir pienākums nodrošināt piekļuvi visiem izmeklēšanas lietas materiāliem, izņemot piekļuvi dokumentiem, kas ietver citu uzņēmumu komercnoslēpumus vai citu konfidenciālu informāciju, un piekļuvi Komisijas iekšējiem dokumentiem (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-23/99 LR AF 1998/Komisija, *Recueil*, II-1705. lpp., 170. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Turklāt uzņēmumu un uzņēmumu asociāciju tiesības uz to, lai tiktu aizsargāti to komercnoslēpumi, ir jāsabalansē ar tiesībām piekļūt visiem lietas materiāliem. Tādējādi, ja Komisija uzskata, ka noteikti izmeklēšanas lietas dokumenti ietver komercnoslēpumus vai citu konfidenciālu informāciju, tai ir jāsatrūkst šo dokumentu nekonfidenciālas versijas vai jānodrošina, lai to paveic uzņēmumi vai uzņēmumu asociācijas, kas iesnieguši attiecīgos dokumentus. Ja visu dokumentu nekonfidenciālo versiju sagatavošana ir pārāk sarežģīta, tad Komisijai ir jānosūta attiecīgajām pusēm pietiekami precīzs saraksts ar dokumentiem, kas rada problēmas, lai ļautu šīm pusēm novērtēt iespēju pieprasīt piekļuvi konkrētiem

dokumenti (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-30/91 *Solvay/Komisija, Recueil*, II-1775. lpp., 88.–94. punkts).

- 47 Šajā lietā no *Zicuņaga* rakstveida apsvērumiem izriet, ka tā īpaši kritizē to, ka Komisija tai liedza piekļuvi detalizētai informācijai, uz kuru ir izdarīta atsauce Lēmuma 288. apsvērumā, kas attiecas uz pārdošanas informāciju par katru valsti EEZ teritorijā par atskaites periodu laikā, kad pastāvēja aizliegtā vienošanās, kurā piedalījās vairāki uzņēmumi, tostarp *Zicuņaga*. Pēc *Zicuņaga* domām, šī informācija droši vien ietvēra pierādījumus, kas tai būtu ļāvuši pierādīt, ka tā nepiemēroja cenu politiku, kas bija saskaņota ar Eiropas paškopējošā papīra ražotājiem.
- 48 Šajā sakarā dokumentu, kas ietilpst lietas T-136/02 lietas materiālos, saraksts, ko Komisija iesniedza kā atbildi uz Pirmās instances tiesas uzdoto jautājumu, parāda, ka Komisija administratīvā procesa laikā iesniedza pusēm nekonfidenciālo to dokumentu versiju, kuri atbilst informācijai, kas norādīta Lēmuma 288. apsvērumā, kurā šie dokumenti tika klasificēti kā nepieejami. Tādējādi *Zicuņaga* varēja novērtēt, vai ir nepieciešams lūgt piekļuvi specifiskiem dokumentiem.
- 49 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka procesā, kurā tiek konstatēts EKL 81. panta pārkāpums, Komisijai nav pēc savas ierosmes jāsniedz piekļuve dokumentiem, kuri nav izmeklēšanas lietas materiālos un kurus tā neplāno izmantot pret attiecīgajām pusēm galīgajā lēmumā. Pusei, kas procesa laikā uzzina, ka Komisijas rīcībā ir dokumenti, kas varētu būt noderīgi aizstāvībai, ir jāiesniedz tiešs lūgums Komisijai, lai tā varētu piekļūt šiem dokumentiem. Ja puse to neizdara administratīvā procesa laikā, tad tai ir liegtas tiesības to darīt jebkurā prasībā par tiesību akta atcelšanu, kas celta pret galīgo lēmumu (Pirmās instances tiesas 2000. gada 15. marta spriedums apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz

T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR u.c./Komisija, Recueil*, II-491. lpp., turpmāk tekstā — “spriedums lietā *Ciment*”, 383. punkts).

50 Tomēr *Zicuñaga* administratīvā procesa laikā neizteica formālu lūgumu sniegt piekļuvi minētās informācijas konfidencialajai versijai. Kaut gan tā, atbildot uz Pirmās instances tiesas uzdoto jautājumu, atsaucas uz rakstisku lūgumu sniegt piekļuvi šai informācijai un iesniedz Komisijas vēstuli, ar kuru šis lūgums ticis noraidīts, ir jāuzsver, ka šis lūgums ir datēts ar 2002. gada 3. aprīli, un tādējādi — pēc datuma, kurā administratīvais process tika izbeigts un Lēmums tika pieņemts. Tā kā *Zicuñaga* šo lūgumu neiesniedza administratīvā procesa laikā, tai šīs tiesības ir liegtas saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu.

51 Līdz ar to *Zicuñaga* izvirzītais pamats ir jānoraida.

2. Par otro pamatu, kas balstīts uz tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu sakarā ar to, ka netika paziņoti dokumenti, kas nebija iekļauti izmeklēšanas lietas materiālos, kas tika paziņoti, izmantojot *CD-ROM*

a) Lietas dalībnieku argumenti

52 *Koehler* pārmet Komisijai to, ka *Koehler* netika sniegta piekļuve noteiktiem dokumentiem, kas nebija iekļauti izmeklēšanas lietas materiālos, kas 2000. gada 1. augustā, izmantojot *CD-ROM*, tika paziņoti paziņojuma par iebildumiem adresātiem. *Koehler* īpaši norāda uz atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem no citiem šī dokumenta adresātiem un šo atbilžu pielikumiem, it īpaši uz eksperta ziņojumu, kas minēts Lēmuma 365. zemsvītras piezīmē un kuru *AWA* bija nosūtījusi

Komisijai. *Koehler* norāda, ka *Mougeot* atbilde uz paziņojumu par iebildumiem skaidri norāda, ka lietas materiālos bija informācija, kas būtu bijusi noderīga tās aizstāvībai.

53 Komisija atbild ka, lai arī tā var pamatoties tikai uz faktiem, par kuriem attiecīgajiem uzņēmumiem ir bijusi iespēja izteikties, atbildes uz paziņojumu par iebildumiem neietilpst tajos lietas materiālos, kuriem ir jāsniedz piekļuve. Administratīvais process ir jāuzskata par izbeigtu, tiklīdz visas atbildes ir saņemtas, un nevar turpināties bezgalīgi, katram uzņēmumam vēloties izteikt komentārus par citu apsvērumiem. *Koehler* nav norādījusi nevienu apsūdzošu pierādījumu, uz kuru Komisija ir balstījusi Lēmumu un par kuru *Koehler* nav varējusi izteikties.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

54 *Koehler* argumentāciju var uztvert kā tādu, kas ietver divus aspektus. No vienas puses, noteiktus dokumentus, kas nebija iekļauti lietas materiālos, kuriem *Koehler* bija piekļuve, Komisija izmantoja kā apsūdzošus pierādījumus Lēmumā, nepastāvot *Koehler* iespējai piekļūt šiem lietas materiāliem administratīvā procesa laikā un par tiem izteikties. Otrkārt, Komisija nepaziņoja *Koehler* dokumentus, kas nebija ietverti izmeklēšanas lietas materiālos, kuriem *Koehler* bija piekļuve, un kas varēja ietvert attaisnojošus pierādījumus. Šie divi aspekti ir jāanalizē atsevišķi.

55 Pirmkārt, attiecībā uz to, ka netika paziņoti iespējamie apsūdzošie pierādījumi, kas nebija iekļauti lietas izmeklēšanas materiālos, kuriem *Koehler* bija piekļuve, sākumā ir jāatgādina, ka dokumentu var uzskatīt par apsūdzošu attiecībā pret prasītāju

vienīgi tad, ja Komisija to izmanto, lai pamatotu pārkāpuma, kurā prasītāja esot piedalījusies, konstatējumu (spriedums lietā *Ciment*, 284. punkts).

56 Tā kā dokumenti, kas nav paziņoti attiecīgajām pusēm administratīvā procesa laikā, nav pieņemami kā pret šīm pusēm izmantojami pierādījumi (šajā sakarā skat. Tiesas 1991. gada 3. jūlija spriedumu lietā *C-62/86 AKZO/Komisija*, *Recueil*, I-3359. lpp., 21. punkts; Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu lietā *T-11/89 Shell/Komisija*, *Recueil*, II-757. lpp., 55. un 56. punkts; 1992. gada 10. marta spriedumu lietā *T-13/89 ICI/Komisija*, *Recueil*, II-1021. lpp., 34. un 35. punkts), ja tiktu pierādīts, ka Komisija apstrīdētajā Lēmumā pamatojās uz šiem dokumentiem, kas nebija iekļauti izmeklēšanas lietas materiālos un netika paziņoti prasītājiem, šos dokumentus nedrīkstētu pieņemt kā pierādījumus (spriedums lietā *Ciment*, 382. punkts; šajā sakarā skat. arī Tiesas 1983. gada 25. oktobra spriedumu lietā *107/82 AEG/Komisija*, *Recueil*, 3151. lpp., 24.–30. punkts; šī sprieduma 46. punktā minētais spriedums lietā *Solvay/Komisija*, 57. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *ICI/Komisija*, 36. punkts).

57 No tā izriet — ja Komisija vēlas pamatoties uz izvilkumu no atbildes uz paziņojumu par iebildumu vai uz dokumentu, kas ir pievienots šādai atbildei, lai pierādītu pārkāpumu procesā, piemērojot EKL 81. panta 1. punktu, citiem lietas dalībniekiem šajā procesā ir jāvar izteikt savu viedokli par šiem pierādījumiem (šajā sakarā skat. iepriekš šī sprieduma 56. punktā minēto spriedumu lietā *AKZO/Komisija*, 21. punkts; iepriekš šī sprieduma 56. punktā minēto spriedumu lietā *Shell/Komisija*, 55. punkts, un iepriekš šī sprieduma 56. punktā minēto spriedumu lietā *ICI/Komisija*, 34. punkts).

58 Šajā lietā prasītāja vispārīgā veidā savā prasības pieteikumā norāda, ka, “ņemot vērā daudzas atsaucis zemsvītras piezīmēs, nevar būt šaubu, ka Komisija ir izmantojusi citu lietas dalībnieku apsvērumus, lai pamatotu gan faktu izklāstu, gan naudas soda aprēķināšanu”. Tomēr šāds vispārīgs apgalvojums neļauj Pirmās instances tiesai noskaidrot, kādi dokumenti, iespējams, tika izmantoti pret *Koehler* šajā lēmumā. Turklāt tiesas sēdē *Koehler* atzina, ka nebija neviena apsūdzošā dokumenta, kuram tai nebūtu bijis piekļuves.

- 59 Otrkārt, attiecībā uz to, ka netika paziņoti potenciāli attaisnojoši pierādījumi, kas nebija ietverti izmeklēšanas lietas materiālos, kuriem *Koehler* bija piekļuve, *Koehler* atsaucas uz citu paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildēm un šo atbilžu pielikumiem. Tomēr *Koehler* nepierāda, ka tā tieši lūdza Komisiju atklāt tai šos pierādījumus; tiesas sēdē *Koehler* pat atzina, ka tā nav lūgusi piekļuvi šiem dokumentiem. Tādējādi *Koehler* nevar Pirmās instances tiesā izvirzīt to, ka tai nebija piekļuves šiem pierādījumiem (šajā sakarā skat. spriedumu lietā *Ciment*, 383. punkts; skat. arī šī sprieduma 49. punktu).
- 60 Pilnības labad Pirmās instances tiesa norāda, ka *Koehler* nav pierādījusi, ka, ja tai būtu bijusi piekļuve citu paziņojuma par iebildumiem adresātu atbildēm un šo atbilžu pielikumiem, tā būtu varējusi izvirzīt argumentus, kas būtu ietekmējuši Lēmumu (šajā sakarā skat. Tiesas 1980. gada 10. jūlija spriedumu lietā 30/78 *Distillers/Komisija*, *Recueil*, 2229. lpp., 26. punkts, un Pirmās instances tiesas 1990. gada 27. novembra spriedumu lietā T-7/90 *Kobor/Komisija*, *Recueil*, II-721. lpp., 30. punkts).
- 61 Visbeidzot, saistībā ar, pirmkārt, eksperta ziņojumu, ko *AWA* pievienoja savai atbildei uz paziņojumu par iebildumiem, ciktāl ar *Koehler* izdarīto norādi uz šo dokumentu tiek mēģināts identificēt dokumentu, kas nav ietverts izmeklēšanas lietas materiālos, kuriem *Koehler* bija piekļuve, un kas būtu varējis būt noderīgs tās aizstāvībā, no Lēmuma (390., 392. un 396. apsvērums) izriet, ka Komisija tieši noraidīja *AWA* administratīvā procesa laikā izvirzītos argumentus, kas bija pamatoti ar šo ziņojumu un ar kuriem tika apgalvots, ka pārkāpumam nebija nekādas konkrētas ietekmes uz tirgu. Nevar pieņemt *Koehler* apgalvojumu, ka neesot piekļuvei šim ziņojumam, administratīvā procesa laikā tika kaitēts tās aizstāvībai.
- 62 Turpinot, attiecībā uz *Mougeot* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem *Koehler* savā replikas rakstā apstiprina, ka *Mougeot* atbilde skaidri parāda, ka lietas materiāli ietvēra pierādījumus, kas būtu bijuši noderīgi tās aizstāvībai. Šajā sakarā *Koehler* atsaucas uz rindkopu šajā atbildē, kura citēta Lēmuma 293. apsvērumā un kurā *Mougeot*, atsaucot apgalvojumu, ko tā iepriekš bija izteikusi Komisijai, apgalvo, ka

“[paziņojums par iebildumiem] nepierāda, ka *AEMCP* [*Association of European Manufacturers of Carbonless Paper*] sanāksmes būtu kalpojušas par vienošanās mehānismu platformu pirms asociācijas restrukturēšanas 1993. gada septembrī”. Tomēr Lēmuma 295. apsvērumā Komisija tieši noraida argumentu, apgalvojot, ka *Sappi*, *Mougeot* un *AWA* apgalvojumi kopā pierāda, ka vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmes notika vismaz no 1992. gada. Atsaucoties uz Lēmuma 112. un 113. apsvērumu, tā piebilst, ka *Sappi* sniegtie pierādījumi apstiprina, ka (*AEMCP*) sanāksmēs notika vienošanās vai šādas sanāksmes notika pirms asociācijas sanāksmēm pirms 1993. gada septembra. Rindkopa *Mougeot* atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, ko citē *Koehler*, pretēji *Koehler* apgalvotajam, nepierāda, ka atbildes uz paziņojumu par iebildumiem un tām pievienotie dokumenti būtu ļāvuši šim uzņēmumam izvirzīt argumentus, kas izraisītu atšķirīgu administratīvā procesa iznākumu.

63 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, šis pamats ir jānoraida.

3. Par trešo pamatu — par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un sacīkstes principa pārkāpumu, kas izriet no tā, ka nav saskaņotības starp paziņojumu par iebildumiem un Lēmumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

64 *Bolloré* apgalvo, ka paziņojuma par iebildumiem stadijā Komisija konstatēja tās dalību pārkāpumā, tikai pamatojoties uz tās kā mātes sabiedrības atbildību par tās meitas sabiedrības *Copigraph* personīgo rīcību. Turklāt Lēmums ietver jaunu iebildumu pret *Bolloré*, apgalvojot, ka tā personīgi un individuāli bijusi aizliegtās vienošanās dalībiece. *Bolloré* apgalvo, ka, nesniedzot tai iespēju izteikties par šo iebildumu administratīvā procesa laikā, Komisija pārkāpa *Bolloré* tiesības uz aizstāvību.

65 Komisija apstrīd to, ka Lēmumā tiek uzskatīts, ka *Bolloré* personīgi bijusi iesaistīta pārkāpumā. Meitas sabiedrības rīcība tiek attiecināta uz prasītāju tādēļ, ka tās kopā veidoja vienu uzņēmumu. Šo pamatu tādējādi var pieņemt tikai tad, ja tiek pierādīts, ka pārkāpuma attiecināšana uz prasītāju šajā sakarā nebija acimredzama paziņojumā par iebildumiem, vai ja tiktu konstatēts, ka Komisija savu vērtējumu bija balstījusi uz faktiem, par kuriem *Bolloré* nevarēja izteikties pirmstiesas procesa laikā. Šajā gadījumā tas tā nav.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

66 Attiecībā uz šo jautājumu ir jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību, kas ir Kopienų tiesību pamatprincips un kas ir jāievēro visos gadījumos, ievērošana, it īpaši tāda procesa gadījumos, kura rezultātā var tikt noteiktas sankcijas, pat ja runa ir par administratīvo procesu, pieprasa, ka attiecīgajam uzņēmumam ir jābūt tādā stāvoklī, lai tas varētu efektīvi paust savu viedokli par faktu patiesumu un atbilstību, par iebildumiem un par faktiskajiem apstākļiem, uz kuriem Komisija ir pamatojusies (Pirmās instances tiesas 2003. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās T-5/00 un T-6/00 *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied et Technische Unie/Komisija, Recueil*, II-5761. lpp., 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

67 Saskaņā ar judikatūru paziņojumam par iebildumiem ir jāietver iebildumi, kas, kaut arī kopsavilkuma veidā, ir formulēti pietiekami skaidri, lai ļautu ieinteresētajām personām pienācīgi identificēt rīcību, kuru tām pārmet Komisija. Tikai izpildot šo nosacījumu, paziņojums par iebildumiem var izpildīt savas Kopienų tiesību normās paredzētās funkcijas — sniegt uzņēmumiem un uzņēmumu asociācijām visu nepieciešamo informāciju, lai ļautu tām pienācīgi aizstāvēties, pirms Komisija pieņem galīgo lēmumu (Tiesas 1993. gada 31. marta spriedums apvienotajās lietās C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 un no C-125/85 līdz C-129/85

Ahlström Osakeyhtiö u.c./Komisija, *Recueil*, I-1307. lpp., 42. punkts, un Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-352/94 *Mo* un *Domsjö*/Komisija, *Recueil*, II-1989. lpp., 63. punkts).

68 Turklāt tiesību uz aizstāvību pārkāpums ir jāizvērtē saistībā ar Komisijas izvirzītajiem iebildumiem paziņojumā par iebildumiem un Lēmumā (Pirmās instances tiesas 1995. gada 29. jūnija spriedums lietā T-36/91 *ICI*/Komisija, *Recueil*, II-1847. lpp., 70. punkts, un šī sprieduma 46. punktā minētais spriedums lietā *Solvay*/Komisija, 60. punkts). Šajos apstākļos tiesību uz aizstāvību pārkāpuma konstatēšana prasa, lai iebildumu, par kuru uzņēmums apgalvo, ka paziņojumā par iebildumiem šis iebildums nebija pret to vērst, Komisija būtu pierādījusi apstrīdētajā Lēmumā.

69 Ņemot vērā iepriekšējos trijos punktos apskatīto judikatūru, šajā lietā vispirms ir jāpārlicinās par to, uz kāda pamata Komisija savā Lēmumā ir pierādījusi *Bolloré* atbildību par pārkāpumu. Attiecīgā informācija ir ietverta Lēmuma 353.–356. apsvērumā [II daļa (Juridiskais vērtējums), 2.3. punkts (Atbildība par pārkāpumu 2) (*Copigraph* un *Bolloré*)].

70 Šie apsvērumi ir formulēti šādi:

“(353) Pārkāpuma izdarīšanas laikā *Copigraph* bija [*Bolloré*] (iepriekš — *Bolloré Technologies SA*) pilnībā piederoša meitas sabiedrība un *AWA* to nopirka 1998. gada novembrī. *Copigraph* izbeidza savu darbību 2000. gada 2. februārī, kam ir juridiskas sekas no 2000. gada 30. decembra. *Bolloré* uzskata, ka to nevar saukt pie atbildības par *Copigraph* rīcību tāpēc, ka *Copigraph* bija pilnīga ekonomiska autonomija. Pēc *Bolloré* teiktā, šī autonomija izrietēja no sekojošā: *Copigraph* un *Bolloré* vadības struktūras bija stingri nodalītas, *Copigraph* bija sava infrastruktūra un *Copigraph*

komercpolitika bija neatkarīga, jo tā 35 % izejmateriālu ieguva ārpus *Bolloré* grupas un viens no izejmateriālu avotiem bija tās konkurents.

(354) *Copigraph* ietilpa *Bolloré* Speciālo papīru nodaļā un tā laika nodaļas vadītājs [V.] vienlaikus bija arī *Copigraph* rīkotājdirektors. Papildus tam tā laika *Copigraph* komercdirektors [J. B.] arī ieņēma ar pārdošanu saistītu amatu *Thonon* papīra rūpnīcā kopš 1994. gada. Tādējādi [*Bolloré*] noteikti bija informēta par savas meitas sabiedrības piedalīšanos aizliegtajā vienošanās.

(355) Ir arī pierādījumi, kas norāda uz mātes sabiedrības [*Bolloré*] tiešu iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībā. *Bolloré* bija dalībniece *AEMCP*, kuras sanāksmes kalpoja arī kā aizliegtās vienošanās sanāksmes no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim. *Bolloré* pārstāvis, Speciālo papīru nodaļas vadītājs [V.], apmeklēja šīs aizliegtās vienošanās sanāksmes kopā ar *Copigraph* komercdirektoru. *Bolloré* Speciālo papīru nodaļas vadītājs piedalījās arī Francijas tirgus aizliegtās vienošanās sanāksmē 1993. gada 1. oktobrī. Visās turpmākajās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, kurās tika identificēti individuālie *Copigraph* pārstāvji, piedalījās arī *Copigraph* komercdirektors. Visas šīs sanāksmes notika 1994. gadā un, kā jau minēts, *Copigraph* komercdirektors vienlaikus ieņēma arī ar pārdošanu saistītu amatu sabiedrībā *Bolloré*.

(356) Uz šī pamata Komisija secina, ka *Bolloré* ir jāsauc pie atbildības ne tikai par savu rīcību, bet arī *Copigraph* rīcību saistībā ar aizliegto vienošanos attiecībā uz visu norādīto laika periodu.”

71 No šī Lēmuma izvilkuma izriet, ka atbildība par pārkāpumu tika attiecināta uz *Bolloré* tāpēc, ka, pirmkārt, tā uzskatāma par atbildīgu par to, ka tās meitas sabiedrība *Copigraph* ir bijusi aizliegtās vienošanās dalībniece, un, otrkārt, bija pierādījumi par pašas *Bolloré* tiešu iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībā.

- 72 *Bolloré* neapstrīd, ka paziņojums par iebildumiem ļāva tai saprast un izteikties par faktu, ka paziņojumā par iebildumiem Komisija to uzskatīja par atbildīgu pārkāpumā sakarā ar tās kā *Copigraph* mātes sabiedrības, kurai 100 % apmērā piederēja meitas sabiedrība pārkāpuma izdarīšanas laikā, atbildību par to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece. *Bolloré* iebildums attiecas uz to, ka paziņojumā par iebildumiem netika sniegta informācija par Komisijas nolūku saukt to pie atbildības arī par tās tiešo iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībās.
- 73 Atbilstošās paziņojuma par iebildumu daļas ir ietvertas 240.–245. un 248. punktā [II daļa (Juridiskais vērtējums), B punkts (Konkurences noteikumu piemērošana) 8 (Atbildība par pārkāpumu)].
- 74 Vispirms ir jānorāda, ka šajās paziņojuma par iebildumiem daļās Komisija nekādā veidā nemin to, ka *Bolloré* būtu tieši saistīta ar aizliegto vienošanos, atšķirībā no citām mātes sabiedrībām, uz kurām ir izdarīta atsauce paziņojumā par iebildumiem, t.i., *AWA* un *Torraspapel*, attiecībā uz kurām Komisija norāda, ka — saistībā ar *AWA* — “[tā] tieši un autonomi piedalījās aizliegtajā vienošanās ar *Arjo Wiggins Carbonless Paper* starpniecību” un — saistībā ar *Torraspapel* — ka “ir pierādījumi, kas tieši piesaista mātes sabiedrību vienošanās darbībām”.
- 75 Kā *Bolloré* pareizi norāda, no paziņojuma par iebildumiem 243. punkta izriet, ka Komisija nošķīra divu veidu situācijas:

“Saistībā ar attiecībām starp mātes sabiedrībām un meitas sabiedrībām Komisija paziņojumu par iebildumiem adresē mātes sabiedrībai, ja

— pārkāpumā piedalījušās divas vai vairākas meitas sabiedrības;

— pārkāpumā bijusi iesaistīta mātes sabiedrība.

Citos gadījumos, kad piedalījusies ir meitas sabiedrība, paziņojumu nosūta meitas sabiedrībai un mātes sabiedrībai.”

- 76 Runājot par *Bolloré* un *Copigraph* grupu, paziņojums par iebildumiem tika adresēts ne tikai *Bolloré*, bet arī *Copigraph*, kas, ņemot vērā paziņojuma par iebildumiem 243. punktā minētos kritērijus, bija tāds, kas norādīja *Bolloré*, ka Komisija šajā paziņojuma par iebildumiem stadijā neuzskatīja, ka *Bolloré*, grupas mātes sabiedrība, būtu tieši iesaistīta pārkāpumā.
- 77 Tādējādi ir jākonstatē, ka atbilstoši paziņojumā par iebildumiem norādītajam Komisija plānoja saukt *Bolloré* pie atbildības tikai uz tā pamata, ka tā kā mātes sabiedrība grupai, kas ietvēra *Bolloré* un *Copigraph* pārkāpuma izdarīšanas laikā, ir jāsauc pie atbildības par *Copigraph*, tai pilnībā piederošas meitas sabiedrības, prettiesisku rīcību. Lasot paziņojumu par iebildumiem, *Bolloré* nevarēja paredzēt, ka Komisija, lai to sauktu pie atbildības par pārkāpumu, bija iecerējusi balstīties arī uz mātes sabiedrības tiešu iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībās, kā to Komisija dara savā Lēmumā.
- 78 Ir jāpiebilst, ka fakti, kurus Komisija norādījusi Lēmuma 355. apsvērumā, pamatojot argumentu par *Bolloré* tiešo iesaistīšanos pārkāpumā, proti, to, ka *Bolloré* bija *AEMCP* dalībniece un to vairākās aizliegtās vienošanās sanāksmēs pārstāvēja [V.] un [J. B.], netika minēti paziņojumā par iebildumiem. Pat ja pieņemtu, ka, sekojot Komisijas argumentācijai, *Bolloré* dalība *AEMCP* izrietēja no dokumentiem, kas bija pievienoti paziņojumam par iebildumiem, ir skaidrs, ka Komisija atsauca tikai uz *Copigraph* kā *AEMCP* dalībnieci, un nevis uz *Bolloré*. Runājot par V. un J. B., uz tiem pastāvīgi tika izdarīta atsauce paziņojumā par iebildumiem kā uz *Copigraph* pārstāvjiem, nevis *Bolloré* pārstāvjiem aizliegtās vienošanās sanāksmēs. Turklāt

nevienā paziņojuma par iebildumiem punktā Komisija nav minējusi *Bolloré* kā uzņēmumu, kas būtu bijis pārstāvēts šajās sanāksmēs.

- 79 Attiecīgi paziņojums par iebildumiem neļāva *Bolloré* iepazīties ne ar iebildumu par tās tiešo iesaistīšanos pārkāpumā, ne arī ar faktiem, kurus Komisija bija konstatējusi šajā lēmumā un ar kuriem pamatots šis iebildums, un tādējādi *Bolloré* nevarēja, kā tas izriet no tās atbildes uz paziņojumu par iebildumiem, pienācīgi sevi aizstāvēt administratīvā procesa laikā saistībā ar šo iebildumu un šiem faktiem.
- 80 Tomēr ir jāuzsver, ka, pat ja Lēmums ietver jaunus apgalvojumus par faktiskajiem vai juridiskajiem apstākļiem, par kuriem uzņēmumam nav bijusi iespēja izteikties, šāda defekta rezultāts būs Lēmuma atcelšana tikai tādā gadījumā, ja attiecīgie apgalvojumi nevar tikt juridiski pieteikami pamatoti ar citiem šī lēmuma pierādījumiem, par kuriem attiecīgajiem uzņēmumiem ir bijusi iespēja izteikties (Pirmās instances tiesas 2003. gada 30. septembra spriedums apvienotajās lietās T-191/98, no T-212/98 līdz T-214/98 *Atlantic Container Line* u.c./Komisija, *Recueil*, II-3275. lpp., 196. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 2002. gada 28. februāra spriedumu lietā T-86/95 *Compagnie générale maritime* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1011. lpp., 447. punkts). Turklāt *Bolloré* tiesību uz aizstāvību pārkāpums var ietekmēt Lēmuma spēkā esamību attiecībā uz *Bolloré* tikai tad, ja šis lēmums ir balstīts tikai uz faktu par *Bolloré* tiešo iesaistīšanos pārkāpumā (šajā sakarā skat. šī sprieduma 67. punktā minēto spriedumu lietā *Mo och Domsjö*/Komisija, 74. punkts). Šajā gadījumā, tā kā Lēmumā ietverta jauno iebildumu par *Bolloré* tiešo iesaistīšanos aizliegtās vienošanās darbībās nevar pieņemt, *Bolloré* nevar saukt pie atbildības par šo pārkāpumu.
- 81 Savukārt, ja, izvērtējot pēc būtības (skat. šī sprieduma 123.–150. punktu), atklātos, ka Komisija pamatoti sauca *Bolloré* pie atbildības sakarā ar tās meitas sabiedrības *Copigraph* piedalīšanos aizliegtā vienošanās, apstāklis, ka Komisija pieļāva tiesību kļūdu, nevar būt pietiekams, lai pamatotu Lēmuma atcelšanu, jo šai kļūdai nevarēja

būt noteicošas ietekmes uz Komisijas pieņemtā Lēmuma rezolutīvo daļu (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 14. maija spriedumu lietā T-126/99 *Graphischer Maschinenbau/Komisija*, *Recueil*, II-2427. lpp., 49. punkts, un 2005. gada 14. decembra spriedumu lietā T-209/01 *Honeywell/Komisija*, Krājums, II-5527. lpp., 49. punkts). Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiktāl, ciktāl noteikti Lēmuma pamati paši par sevi ir juridiski pietiekami šī lēmuma pamatošanai, kļūdas citos šī lēmuma pamatos nekādā veidā neietekmē tā rezolutīvo daļu (Pirmās instances tiesas 2005. gada 21. septembra spriedums lietā T-87/05 *EDP/Komisija*, Krājums, II-3745. lpp., 144. punkts; šajā sakarā skat. arī Tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-302/99 P un C-308/99 P *Komisija un Francija/TFI*, *Recueil*, I-5603. lpp., 26.–29. punkts).

4. Par ceturto pamatu — par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, tiesību tikt uzklaustam pārkāpumu un nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu

a) Lietas dalībnieku argumenti

82 *Zicuņaga* apgalvo, ka, pirmkārt, Komisija ir pārkāpusi nevainīguma prezumpcijas principu, konstatējot to, ka tā bijusi aizliegtās vienošanās dalībniece, balstoties uz vienkāršiem pieņēmumiem un netiešiem apgalvojumiem. *Zicuņaga* norāda, ka, nepastāvot pietiekami skaidrām sankcijām par neprecīzas vai nepilnīgas informācijas iesniegšanu, var tikt veicināts tas, ka uzņēmumi iesniedz Komisijai informāciju, kas pārveidota vai grozīta, lai uzsvērtu šo uzņēmumu sadarbību. *Zicuņaga* piebilst, ka, lai gan iesākumā uzņēmums varēja cerēt uz labvēlīgāku attieksmi no Komisijas puses, ja tas iesniedza būtiskus pierādījumus, pēc tam Komisija ir padarījusi savu pozīciju mazāk noteiktu. *Zicuņaga* apgalvo, ka šajos apstākļos *Sappi* apgalvojumi ir jāuztver piesardzīgi un tos par ticamiem var uzskatīt tikai tiktāl, ciktāl tos apstiprina citi pierādījumi.

83 Otrkārt, *Zicuņaga* norāda, ka Komisija nevar pamatot savu vērtējumu ar tādas personas liecībām, kuras identitāte nav zināma, ja vien Komisija tādā veidā nevēlas pārkāpt tiesības uz aizstāvību, neļaujot atbildētājam atspēkot liecinieka izteiktos apgalvojumus tiesas sēdē. Atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, *Zicuņaga* apgalvo, ka ir būtiski varēt uzdot lieciniekam savus jautājumus, lai novērtētu liecību un attiecīgās personas ticamību, un ļautu atbildētājam apstrīdēt pret to vērstos pierādījumus un uzdot jautājumus šo liecību autoram vai nu liecību sniegšanas laikā, vai pēc tam.

84 Komisija apstrīd to, ka šie pierādījumi tiek raksturoti kā vienkārši pieņēmumi vai netieši apgalvojumi, uz kuriem tā pamatojas, lai konstatētu to, ka *Zicuņaga* bijusi aizliegtās vienošanās dalībniece. Tā uzsver, ka Kopienu tiesas nekad nav apšaubījušas paziņojuma par sadarbību tiesiskumu vai uzņēmumu šajā sakarā sniegto paziņojumu pierādījumu spēku. Turklāt Regula Nr. 17 neparedz iespēju uzdot jautājumus lieciniekiem administratīvā procesa laikā un prasītāja šajā sakarā neizteica nekādus lūgumus Pirmās instances tiesai.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

85 Ciktāl ar šo argumentāciju *Zicuņaga* vēlas apšaubīt to neidentificētu personu sniegto apgalvojumu pierādījuma spēku, uz kuriem Komisija balstījās, pamatojot Lēmumā pret *Zicuņaga* izvirzītos iebildumus, šis arguments ir jāizvērtē pēc būtības un tas tiks apskatīts turpmāk, izvērtējot, vai šie iebildumi ir pietiekamā mērā pamatoti.

86 Ciktāl ar šo argumentāciju tiek arī apgalvots, ka noticis tiesību uz aizstāvību pārkāpums un tiesību tikt uzklautam pārkāpums, jo tas, ka paziņojumā par iebildumiem netika norādīti apgalvojumu, uz kuriem Komisija balstījās savā

vērtējumā attiecībā uz *Zicuñaga*, autora vai autoru identitāte, liedza *Zicuñaga* apstrīdēt šo vērtējumu, pieprasot, lai autors vai autori tiktu uzklausi administratīvā procesa laikā, ir jāatgādina, ka, lai gan Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (turpmāk tekstā — “ECK”) 6. panta 3. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka “ikvienam, kas tiek apsūdzēts noziegumā, ir sekojošs tiesību minimums: [...] uz apsūdzības liecinieku nopratināšanu vai nopratināt tos pašam un pieprasīt aizstāvības liecinieku klātbūtni un nopratināšanu tajos pašos apstākļos kā apsūdzības lieciniekus”, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisija nevar tikt uzskatīta par “tiesu” ECK 6. panta nozīmē (Tiesas 1980. gada 29. oktobra spriedums apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *Van Landewyck* u.c./Komisija, *Recueil*, 3125. lpp., 81. punkts, un 1983. gada 7. jūnija spriedums apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 7. punkts). Turklāt Regulas Nr. 17 15. panta 4. punktā ir tieši norādīts, ka Komisijas lēmumi par naudas sodu uzlikšanu sakarā ar konkurences tiesību pārkāpumiem nav krimināltiesiska rakstura lēmumi (Pirmās instances tiesas 1994. gada 6. oktobra spriedums lietā T-83/91 *Tetra Pak*/Komisija, *Recueil*, II-755. lpp., 235. punkts).

87 Tomēr Komisijai administratīvā procesa ietvaros ir jāievēro Kopienu tiesību vispārējie principi (šī sprieduma 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 8. punkts). Ir jāuzsver, ka, pirmkārt, lai gan Komisija var uzklausi fiziskas vai juridiskas personas, ja tā uzskata to par nepieciešamu, tā nevar izsaukt lieciniekus, lai tie bez piekrišanas sniegtu liecības pret attiecīgo uzņēmumu, un, otrkārt, ka fakts, ka Kopienu konkurences tiesību normas neuzliek Komisijai pienākumu izsaukt lieciniekus, no kuriem attiecīgais uzņēmums vēlētos saņemt liecības, nav pretrunā šiem principiem (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 392. punkts).

88 Šajā lietā ir redzams, ka *Zicuñaga* nesniedz nekādu informāciju, kas pierādītu, ka administratīvā procesa laikā tā lūdza Komisiju atklāt to personu identitāti, kas bija sniegušas apgalvojumus, kurus Komisija izvirzīja savu iebildumu pamatojumam paziņojumā par iebildumiem, lai šīs personas tiktu uzklausītas *Zicuñaga* klātbūtnē. *Zicuñaga* arī nepierāda, ka tā bija lūgusi Komisiju izsaukt lieciniekus liecību sniegšanai tās labā administratīvā procesa laikā.

- 89 Ņemot vērā iepriekš minēto, šis pamats, ciktāl tas ir balstīts uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un tiesību tikt uzklausītam pārkāpumu, ir jānoraida. Ciktāl tas ir vērstas uz to, lai apstrīdētu to pierādījumu pierādījuma spēku, uz kuriem Komisija pamatojās savu iebildumu atbalstam pret *Zicuñaga* savā Lēmumā, šis aspekts tiks apskatīts vērtējumā pēc būtības.

5. Par piekto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums lietas izmeklēšanas gaitā un Lēmuma pamatojuma trūkums

a) Lietas dalībnieku argumenti

- 90 *Zanders* pārmet Komisijai, ka tā izmeklēja lietu tikai, lai to apsūdzētu. *Zanders* apgalvo, ka Komisijai bija jāņem vērā informācija, ko *Zanders* 2000. gada decembrī un 2001. gada martā bija iesniegusi, sakarā ar tās noteicošo lomu aizliegtās vienošanās izbeigšanā, vai arī ka Komisijai bija vēl papildus jāizmeklē šī informācija, ja tai bija šaubas par tās vērtību. *Zanders* arī kritizē faktu, ka Komisija neņēma vērā eksperta ziņojumu, ko tā bija iesniegusi 2001. gada martā, lai parādītu, ka mēģinājumu veidot aizliegtās vienošanās ietekme uz cenām bija minimāla vai neesoša. Lēmumā nav nekāda pamatojuma tam, kāpēc netika ņemti vērā šie divi elementi. Turklāt nav arī nevienas rindkopas, kurā būtu izvērtēta *Zanders* individuālā loma.
- 91 Komisija apgalvo, ka *Zanders* nav pamatojusi savu apgalvojumu par to, ka tai bija īpaša loma pārkāpuma izbeigšanā. Sakarā ar vienošanās par cenām ietekmi uz tirgu Komisija šim jautājumam savā Lēmumā bija veltījusi veselu nodaļu (382.–402. apsvērums), izvērtējot pārkāpuma faktiskās sekas. Lēmumā ir pilnībā ievērots pienākums sniegt pamatojumu, izvērtējot 263.–271. apsvērumā prasītājas rīcību

saistībā ar piecu citu uzņēmuma rīcību. Turklāt savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Zanders* neapgalvoja, ka tai būtu bijusi pilnībā pasīva loma.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

92 Ir jāatgādina, ka tādās lietās kā šī, kad Kopienu iestādēm ir rīcības brīvība, lai tās varētu veikt savus pienākumus, Kopienu tiesību sistēmas garantēto tiesību ievērošanai administratīvajā procesā ir vēl jo lielāka loma; šīs garantijas ietver it īpaši kompetentās iestādes pienākumu uzmanīgi un objektīvi izvērtēt visus izskatāmās lietas būtiskos apstākļus (Tiesas 1991. gada 21. novembra spriedums lietā *C-269/90 Technische Universität München, Recueil*, I-5469. lpp., 14. punkts; Pirmās instances tiesas 1992. gada 24. janvāra spriedums lietā *T-44/90 La Cinq/ Komisija, Recueil*, II-1. lpp., 86. punkts, un 1996. gada 11. jūlija spriedums apvienotajās lietās *T-528/93, T-542/93, T-543/93 un T-546/93 Métropole télévision u.c./Komisija, Recueil*, II-649. lpp., 93. punkts).

93 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pamatojumā, ko prasa EKL 253. pants, skaidri un nepārprotami jābūt norādītai apstrīdētā tiesību akta izdevējas iestādes argumentācijai, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt, kāds ir veiktā pasākuma pamatojums, un lai kompetentā tiesa varētu veikt savu kontroli. Prasība sniegt pamatojumu ir jāizvērtē saistībā ar lietas apstākļiem, it īpaši ar attiecīgā pasākuma saturu, izvirzītā pamatojuma būtību un interesēm, kādas attiecībā uz pamatojuma iegūšanu varētu būt tā adresātiem vai citām personām, kuras tas skar tieši un individuāli (Tiesas 1998. gada 2. aprīļa spriedums lietā *C-367/95 P Komisija/Sytraval un Brink's France, Recueil*, I-1719. lpp., 63. punkts, un Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā *T-16/99 Lögstör Rör/Komisija, Recueil*, II-1633. lpp., 368. punkts).

- 94 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka Lēmumā skaidrā un nepārprotamā veidā ir atklāta argumentācija, kurai ir sekojusi Komisija, un tā ļauj *Zanders* pārliecināties par veiktā pasākuma pamatojumu un Pirmās instances tiesai veikt kontroli. Lēmuma 263.–271. apsvērumā Komisija izvērtē to, ka *Zanders* bija aizliegtās vienošanās dalībniece līdz ar *AWA*, *Koehler*, *Sappi*, *Stora* un *Torraspapel* piedalīšanos.
- 95 *Zanders* īpaši norāda uz to, ka netika ņemta vērā tās loma pārkāpuma izbeigšanā un tās iesniegtais eksperta ziņojums.
- 96 Saistībā ar *Zanders* lomu pārkāpuma izbeigšanā ir jāuzsver, ka tās 2000. gada 12. decembra atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Zanders* atsaucās uz 1996. gada 1. aprīļa vēstuli no *International Paper* prezidenta, kas bija adresēta visiem šīs grupas darbiniekiem un ar kuru tika vērsta uzmanība uz apstākli, ka grupa vislielāko nozīmi piešķir likumu un ētikas ievērošanai sadarbībā ar klientiem, partneriem, iestādēm un citām organizācijām. Šajā vēstulē arī bija ietverta norāde uz tās telpās notikušo sanāksmi, lai noteiktu vadošajiem darbiniekiem pienākumu ievērot konkurences noteikumus un sagatavotu ievērošanas programmu. Šajā vēstulē vēl tika norādīts uz faktu, ka tās nodaļas prezidents, kas 1996. gada 1. janvārī kļuva par *AEMCP* prezidentu, bija publiski nepārprotami deklarējis, ka pēc stāšanās organizācijas prezidenta amatā uzņēmums ir izbeidzis dalību jebkāda veida vienošanās.
- 97 Ir jākonstatē, ka pierādījumus, uz kuriem ir norādīts iepriekšējā punktā, *Zanders* iesniedza kopā ar atbildi uz paziņojumu par iebildumiem, lai, atbalstot savus apsvērumus, noraidītu Komisijas iebildumu paziņojumā par iebildumiem par to, ka vienošanās kontakti turpinājās pēc 1995. gada rudens. Vēl precīzāk, šādu pierādījumu iesniegšana bija daļa no *Zanders* argumentācijas, ar kuru tā tiecās pierādīt, ka no 1995. gada rudens tā vairs nepiedalījās slepenajās aizliegtās vienošanās sanāksmēs vai saskaņotajās darbībās ar tās konkurentiem, tās cenu politika tika noteikta neatkarīgi, un it īpaši cenu paaugstinājums, ko tā veica 1996. gada septembrī, nenotika vienošanās sanāksmes rezultātā.

- 98 Nevar apšaubīt, ka *Zanders* argumentus, kas izklāstīti iepriekšējā punktā, Komisija ir ņēmusi vērā administratīvā procesa laikā. Lēmumā pārkāpuma beigu datums, kas konstatēts attiecībā uz *Zanders*, ir 1995. gada septembris un nevis, kā tas ir norādīts paziņojumā par iebildumu, 1997. gada marts.
- 99 Tomēr ne *Zanders* 2000. gada 12. decembra atbilde uz paziņojumu par iebildumiem, ne papildu apsvērumi, ko *Zanders* nosūtīja Komisijai 2001. gada 2. martā, neparāda, ka pierādījumi, kas ir minēti šī sprieduma 96. punktā, vai kādi citi pierādījumi, ko *Zanders* iesniedza administratīvā procesa laikā, lai pierādītu, kā to *Zanders* tagad mēģina darīt, ka tai ir bijusi noteicošā loma prettiesiskās aizliegtās vienošanās izbeigšanā tādā veidā, ka tas ir jāņem vērā kā atbildībumikstinošs apstāklis, nosakot naudas sodu. Šajos apstākļos *Zanders* nevar pārmest Komisijai to, ka tā ir pārkāpusi labas pārvaldības principu, neņemot vērā iepriekš minētos pierādījumus un pierādījumus par tās aktīvo rīcību aizliegtās vienošanās izbeigšanā, pirms Komisija sāka savu sākotnējo izmeklēšanu.
- 100 Tāpat ir jāuzsver, ka atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Zanders* neapgalvoja, ka tai būtu bijusi tikai pasīva loma aizliegtās vienošanās ietvaros. Tādējādi tā nevar pamatoties uz to, ka šajā sakarā Lēmumā netika sniegts pamatojums. Turklāt saistībā ar laikposmu no 1992. gada līdz 1995. gada rudenim savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem *Zanders* noliedza, ka tai būtu bijusi būtiska vai nozīmīga loma aizliegtās vienošanās ietvaros, kas tai tika pārmesta paziņojuma par iebildumiem 187. un 199. apsvērumā. *Zanders* tādējādi apgalvoja, ka nav nekādu atbildību pastiprinošu apstākļu. Arī Komisija atbildību pastiprinošus apstākļus attiecībā uz *Zanders* nekonstatēja.
- 101 Eksperta ziņojuma, ko *Koehler, MHTP* un *Zanders* pasūtīja no *Pricewaterhouse-Coopers* un kas datēts ar 2001. gada 2. martu, virsraksts ir "Situācija saistībā ar konkurenci Eiropas paškopējošā papīra tirgū no 1995. gada vasaras vai rudens līdz

1997. gada februārim vai martam” (turpmāk tekstā — “*PricewaterhouseCoopers* ziņojums”).

102 No vēstules, kas pievienota *PricewaterhouseCoopers* ziņojumam, kurš tika nosūtīts Komisijai, izriet, ka šī ziņojuma galvenais mērķis bija atspēkot Komisijas apgalvojumus, ko tā bija izteikusi paziņojumā par iebildumiem saistībā ar aizliegtās vienošanās darbību Eiropas paškopējošā papīra tirgū laikposmā no 1995. gada vasaras vai rudens līdz 1997. gada martam vai februārim ieskaitot. Turklāt šī ziņojuma secinājumos ir tieši minēts fakts, ka ekonomiskā analīze norāda — attiecīgo trīs ražotāju rīcība laika periodā no 1995. gada vasaras vai rudens līdz 1997. gada martam vai februārim nebija saskaņota.

103 Ir jākonstatē, ka *PricewaterhouseCoopers* ziņojums attiecas uz periodu, kas neietilpst periodā, kas ir noteikts Lēmumā. Šajā sakarā ziņojumam nav nozīmes.

104 Tomēr, lasot prasības pieteikumu, kļūst skaidrs, ka *Zanders* paustā kritika attiecas uz to, ka Komisija neesot ņēmusi vērā informāciju, kas arī bija ietverta *PricewaterhouseCoopers* ziņojumā, kura norādīja uz to, ka ietekme, kas bija mēģinājumiem veidot aizliegto vienošanos par cenām laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1995. gada rudenim, bija minimāla vai nekāda.

105 Šajā sakarā, pat ja uzskatītu par atbilstošu to, ka tiek ņemta vērā papildu informācija, kas iesniegta par nenozīmīgu apstākli, Komisiju nevar vainot par to, ka tā nav ņēmusi vērā *Zanders* argumentus par iespējamo ierobežoto aizliegtās vienošanās ietekmi.

106 Lēmuma 388. apsvērumā ir norādīts:

“AWA, Carrs, MHTP (Stora), Koehler, Sappi un Zanders apgalvo, ka aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz paškopējošā papīra tirgu EEZ bija ļoti ierobežota vai arī tai nebija nekādas negatīvas ietekmes. Šajā sakarā tās apgalvo, ka ietekme uz cenām bija ierobežota vai tās vispār nebija tāpēc, ka faktiskās cenas tirgū bija zemākas par cenām, par kuru paaugstināšanu bija nolemts vai kas bija izziņota. Aizliegtās vienošanās dalībnieki uzskata — tas pierāda, ka cenu paaugstināšana, par kurām bija panākta vienošanās, praksē netika īstenota. Tās ir iesniegušas daudzus argumentus, lai pamatotu šo apgalvojumu, kas it īpaši ietver sekojošo: cenas un ražotāju peļņa būtiski samazinājās; paškopējošā papīra cenas pēc būtības atspoguļo izmaiņas celulozes izmaksās un pieprasījumu un aizliegtās vienošanās pēdējos posmos atspoguļo jaudas ierobežojumus; konkurence starp ražotājiem turpinājās un ražotājiem bija jāvienojas ar klientiem par cenu paaugstināšanu individuālā kārtībā.”

107 Kaut arī Komisija tieši nenorāda uz *PricewaterhouseCoopers* ziņojumu, ko *Zanders* nosūtīja Komisijai administratīvā procesa laikā, šis izvilkums no Lēmuma neapšaubāmi pierāda, ka Komisija administratīvā procesa laikā ņēma vērā iesniegto informāciju, it īpaši to informāciju, ko *Zanders* iesniedza, lai pierādītu, ka mēģinājumiem izveidot aizliegtās vienošanās saistībā ar cenām pārkāpuma perioda laikā bija nenozīmīga ietekme vai tās nebija vispār. Tas, ka Komisija noraidīja šo uzņēmumu argumentus, kurus pamatoja šī informācija, norāda, ka Komisija uzskatīja šos argumentus par tādiem, ka nevar likt tai mainīt savu viedokli, kas izklāstīts Lēmuma 382.–387. apsvērumā, par pārkāpuma faktisko ietekmi uz tirgu. No otras puses, šo izvilkumu nevar interpretēt tādējādi, ka tas pierādītu, ka Komisija, izvērtējot lietu, pienācīgā veidā neņēma vērā *Zanders* argumentus, ko tā bija izvirzījusi savai aizstāvībai (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1999. gada 11. marta spriedumu lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 118. punkts).

108 Saistībā ar iepriekš iztīrīto analīzi piektais pamats ir jānoraida.

6. Par sesto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums, tiesību pieklūt lietas materiāliem pārkāpums un tiesību uz aizstāvību pārkāpums, kas izriet no tā, ka noteiktus dokumentus izmeklēšanas lietas materiālos bija grūti atrast, un saraksts, kurā bija atspoguļoti lietas materiālos ietilpstošie dokumenti, bija nederīgs

a) Lietas dalībnieku argumenti

109 *AWA* apgalvo, ka dokumentu saraksts, ko Komisija bija iekļāvusi *CD-ROM* datu nesējā, kas tai tika nodots administratīvā procesa laikā, bija nederīgs. *AWA* faktiski norāda, ka sarakstā nebija ietverts ne rādītājs, ne attiecīgo dokumentu apraksts, bet tikai norādīts, kādēļ daži no šiem dokumentiem ir potenciāli konfidenciāli un kur ir atbilstoša nekonfidenciālā versija.

110 *Koehler* apgalvo, ka, pirms *CD-ROM* datu nesēja nosūtīšanas paziņojuma par iebildumiem adresātiem, Komisija izņēma noteiktus konfidenciālus dokumentus no lietas materiāliem un aizvietoja tos ar nekonfidenciālajām versijām jau citā vietā lietas materiālos. Tomēr ne paziņojumā par iebildumiem, ne Lēmumā Komisija nebija parūpējusies, lai secīgā kārtībā grozītu atsauces uz dokumentiem, kurus tā bija pārvietojusi. Turklāt Komisija neminēja, ka šādas nekonfidenciālās versijas vispār pastāv un kur tās atrast lietas materiālos. Komisijas sagatavotais dokumentu saraksts ļāva identificēt atbilstošos dokumentus tikai aptuveni. Bieži vien vajadzīgo dokumentu atrast bija pat neiespējami.

111 Komisija uzskata, ka to nevar vainot tiesību uz aizstāvību pārkāpšanā. Pirmkārt, lietas materiālos ietverta dažādo dokumentu saraksts tika iesniegts uzņēmumiem tajā pašā laikā, kad tika iesniegts *CD-ROM*, izmantojot parasto klasifikāciju pieklūšanai dokumentiem. Otrkārt, dokumenti, uz kuriem tiek izdarīta atsauce

paziņojumā par iebildumiem, bija jau pievienoti šim paziņojumam kopā ar sarakstu, kurā bija norādīta saikne starp konfidencialajām un nekonfidencialajām versijām.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 112 No informācijas, ko Komisija sniedza šajās divās lietās (T-118/02 un T-125/02), izriet, ka 2000. gada 26. jūlijā vienlaikus ar paziņojumu par iebildumiem un tajā ietvertajiem dokumentiem tā paziņojuma par iebildumiem adresātiem nosūtīja arī dokumentu, kas ir pievienoti paziņojumam par iebildumiem, sarakstu. Šo sarakstu Komisija iesniedza kā pielikumu savam aizstāvības rakstam lietā T-125/02. Pēc Pirmās instances tiesas lūguma Komisija iesniedza šo sarakstu arī lietā T-118/02.
- 113 Attiecīgajā sarakstā saistībā ar katru dokumentu, uz kuru ir izdarīta atsauce paziņojumā par iebildumiem, atkarībā no tā kārtas numura paziņojumā par iebildumiem ir sniegts īss šī dokumenta apraksts, tā uzņēmuma identitāte, kura telpās šis dokuments tika atrasts vai kurš to atsūtīja, dokumenta numurs, un — attiecīgā gadījumā — nekonfidencialās versijas numurs.
- 114 2000. gada 1. augustā paziņojuma par iebildumiem adresāti no Komisijas vienlaikus ar *CD-ROM*, kurā bija ietverti visi Komisijas lietas materiāli, saņēma arī sarakstu ar virsrakstu “Dokumentu saraksts”, kurā saistībā ar katru dokumentu atbilstoši numerācijai lietas materiālos tika norādīts dokumenta piekļuves kods (A — brīva piekļuve; PA — daļēja piekļuve; NA — nav piekļuves). Saistībā ar šiem dokumentiem, kas klasificēti kā tādi, kuriem nav piekļuves, vai arī pie kuriem ir daļēja piekļuve, sarakstā tika norādīts, kurā vietā lietas materiālos var atrast attiecīgā dokumenta vai tā daļas un/vai kur var atrast attiecīgā dokumenta kopsavilkumu vai tā daļas nekonfidencialo versiju. To veicot, Komisija pilnībā ievēroja noteikumus, kas

paredzēti II A 1.4. punktā Paziņojumā par iekšējiem procesuālajiem noteikumiem saistībā ar lūgumu izskatīšanu piekļūt lietas materiāliem lietās atbilstoši EK līguma [81.] un [82.] pantam, EOTK līguma 65. un 66. pantam un Padomes (EEK) Regulai Nr. 4064/89 (OV 1997, C 23, 3. lpp.).

115 Tā kā to rīcībā bija gan paziņojumam par iebildumiem pievienoto dokumentu saraksts, gan iepriekšējā punktā minēto "Dokumentu saraksts", *AWA* un *Koehler* tāpat kā pārējie paziņojuma par iebildumiem adresāti pilnībā varēja atrast dokumentus izmeklēšanas lietas materiālos gan oriģinālajā versijā, gan nekonfidencialajā versijā atkarībā no piekļuves koda, kas ir norādīts šajos sarakstos.

116 Protams, kā Komisija pati atzīst savos rakstveida apsvērumos saistībā ar lietu T-125/02 cita starpā attiecībā uz dokumentiem, uz kuriem tieši atsaucās *Koehler*, kas bija citēti paziņojumā par iebildumiem, un kuri tika klasificēti kā tādi, kuriem nav piekļuves vai kuriem ir daļēja piekļuve, paziņojuma par iebildumiem adresāti uzreiz neatrada šo dokumentu vai šo dokumentu kopsavilkumu nekonfidencialās versijas tajās vietās, kas atbilst to vietai lietas materiālos, un ka adresātiem nācās izmantot sarakstu, lai atrastu dokumenta vai tā kopsavilkuma nekonfidencialo versiju lietas materiālos. Tomēr nelielās neērtības un nelielo laika zudumu, ko šāda situācija varēja izraisīt paziņojuma par iebildumiem adresātiem, nevar uzskatīt par tādu, kas ietekmē Lēmuma tiesiskumu.

117 No tā izriet, ka sestais pamats ir jānoraida.

7. Par septīto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums un tiesību uz aizstāvību pārkāpums, jo Lēmums tika paziņots novēloti

a) Lietas dalībnieku argumenti

118 *AWA* norāda, ka, lai gan Lēmums acīmredzot bija pieņemts 2001. gada 20. decembrī, tas tika paziņots tikai 2002. gada 8. februārī. Tā piebilst, ka, lai kāds arī būtu iemesls šādai novēlotai paziņošanai, pusotru mēnesi pēc Lēmuma pieņemšanas tā nespēja paskaidrot, it īpaši saviem klientiem, kāpēc tai tika uzlikts visaugstākais individuālais naudas sods.

119 Komisija atbild, ka 2002. gada 5. februārī tā pieņēma nelielus labojumus 2001. gada 20. decembra Lēmumā sakarā ar prasītājas komercnosaukuma maiņu. Lēmuma paziņošanu 2002. gada 8. februārī, ņemot vērā labojumus, kas paskaidro veiktās izmaiņas, tādējādi nevar uzskatīt par novēlotu.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

120 No 2002. gada 7. februāra vēstules, ar kuru Komisijas loceklis, kas ir atbildīgs par konkurences jautājumiem, paziņoja Lēmumu tā adresātiem, tostarp *AWA*, izriet, ka Lēmums tika pieņemts 2001. gada 20. decembrī un labojumi tika veikti 2002. gada 5. februārī atbilstoši rakstveida procesam E/177/2002. Šie labojumi ir izskaidrojums, kādēļ Lēmums tika paziņots tā adresātiem pusotru mēnesi pēc tā pieņemšanas. Periodu starp Lēmuma un tā labojumu pieņemšanu nevar uzskatīt par pārmērīgu.

- 121 Ciktāl *AWA* arguments ir jāuztver kā kritika tam, ka Komisija publiski paziņoja Lēmumu, pirms tā bija paziņojusi šo Lēmumu tā adresātiem un tādējādi liedza *AWA* paskaidrot šī lēmuma iemeslus trešām personām, ir jānorāda, ka *AWA* šajā sakarā nesniedz nekādus pierādījumus tam, ka Komisija atklāja šī lēmuma saturu pirms tā paziņošanas tā adresātiem. Jebkurā gadījumā, pat ja tas tā būtu bijis, ir jānorāda, ka, lai cik nosodāma arī būtu šāda prakse, Lēmums jau ir pieņemts un tā spēkā esamību nevar ietekmēt vēlāki akti (Tiesas 1983. gada 8. novembra spriedums apvienotajās lietās no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ* u.c./Komisija, *Recueil*, 3369. lpp., 16. punkts).

B — *Par pamatiem, ar kuriem tiek apgalvots EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums, kā arī Komisija kļūdas vērtējumā saistībā ar noteiktu uzņēmumu piedalīšanos pārkāpumā*

- 122 Trīs uzņēmumi, t.i., *Bolloré*, *Divipa* un *Zicuñaga* apstrīd Komisijas vērtējuma saistībā ar to piedalīšanos pārkāpumā pamatotību.

1. *Bolloré* situācija

- 123 Vispirms ir jāatgādina, ka Lēmumā (353.–356. apsvērumi) Komisija sauc *Bolloré* pie atbildības par pārkāpumu sakarā ar, pirmkārt, tās tiešu un personīgu piedalīšanos aizliegtās vienošanās darbībās un, otrkārt, sakarā ar tās atbildību par to, ka tās meitas sabiedrība *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece. Tomēr tika nolemts (skat. šī sprieduma 66.–81. punktu), ka paziņojums par iebildumiem neļāva *Bolloré* iepazīties ar iebildumu, ar kuru tika apgalvots, ka tā bija aizliegtās vienošanās dalībniece personīgi, ne arī ar faktiem, ko Komisija izvirzīja, lai pamatotu šo

iebildumu. Šis konstatējums nozīmē, ka nav jāizvērtē *Bolloré* arguments, ar kuru pēc būtības tika apstrīdēts, ka tā bija aizliegtās vienošanās dalībiece tieši un personīgi.

- 124 Tādējādi ir jāizvērtē *Bolloré* arguments par to, ka Komisija nepamatoti to uzskatīja par atbildīgu sakarā ar tās meitas sabiedrības *Copigraph* darbību aizliegtās vienošanās ietvaros.

a) Lietas dalībnieku argumenti

- 125 *Bolloré* uzsver, ka Lēmumā, saucot to pie atbildības par *Copigraph* rīcību, Komisija pamatojas uz diviem apstāļiem, proti, pirmkārt, ka *Copigraph* bija tai pilnībā piederoša meitas sabiedrība pārkāpuma izdarīšanas laikā un, otrkārt, ka tai bija pienākums būt informētai par to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībiece.

- 126 Tā apgalvo, ka ar pirmo apstākli nepietiek, lai to sauktu pie atbildības par *Copigraph* pārkāpumu. Ir nepieciešami papildu pierādījumi, lai Komisija varētu pieņemt, ka mātes sabiedrībai bija noteicoša ietekme uz meitas sabiedrības rīcību. Tomēr šajā lietā šādu papildu pierādījumu nav. *Bolloré* savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir izskaidrojusi, ka *Copigraph* bija liela autonomija komercpolitikas īstenošanā, un to Komisija nav apstrīdējusi. Turklāt uz *Copigraph* var attiecināt tikai trešo daļu no *Bolloré de Thonon-les-Bains* papīra rūpnīcas apgrozījuma un lietišķās attiecības šajā rūpnīcā starp *Bolloré* un *Copigraph* neparedzēja nekādu *Copigraph* komercpolitikas ierobežošanu.

127 *Bolloré* norāda, ka Komisija otro apstākli secina no trīs faktiem, t.i., no fakta, ka *Copigraph* bija daļa no Speciālo papīru nodaļas, no fakta, ka V., šīs nodaļas direktors, bija arī *Copigraph* rīkotājdirektors un *Bolloré* papīra rūpnīcas *Thonon-les-Bains* rīkotājdirektors, un no fakta, ka J. B. ieņēma amatu saistībā ar pārdošanu *Thonon-les-Bains* papīra rūpnīcā kopš 1994. gada. Tomēr šie trīs fakti nepamato secinājumu, ka *Bolloré* noteikti bija informēta par to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece.

128 Pēc Komisijas domām, nav strīda par to, ka *Copigraph* bija *Bolloré* pilnībā piederoša meitas sabiedrība no 1990. līdz 1998. gadam. Atbilstoši judikatūrai ar to pietiek, lai pamatotu pieņēmumu, ka *Bolloré* īstenoja kontrolējošu ietekmi pār *Copigraph* rīcību. Šo pieņēmumu apstiprina arī pierādījumi, kas ir izklāstīti Lēmuma 353.–355. apsvērumā.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

129 Sākumā ir jāuzsver, ka, apstrīdot pārkāpuma ilgumu, *Bolloré* neapstrīd to, ka *Copigraph* bija iesaistīta aizliegtās vienošanās darbībās.

130 Tās arguments pēc būtības sastāv no apgalvojuma, ka Komisijas Lēmumā izmantotie pierādījumi neļauj saukt *Bolloré* pie atbildības par to, ka tās meitas sabiedrība *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece.

131 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apstākļi, ka meitas sabiedrībai ir atsevišķas juridiskas personas statuss, nav pietiekams, lai izslēgtu to, ka tās rīcību varētu

attiecināt uz mātes sabiedrību, it īpaši tad, ja meitas sabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka autonomi, bet gan izpilda mātes sabiedrības norādījumus būtiskākajos jautājumos (Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedums lietā 48/69 *ICI*/Komisija, *Recueil*, 619. lpp., 132. un 133. punkts; spriedums lietā 52/69 *Geigy*/Komisija, *Recueil*, 787. lpp., 44. punkts, un 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-286/98 *P Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, *Recueil*, I-9925. lpp., 26. punkts).

132 Šajā sakarā, kaut gan pierādījumi par to, ka meitas sabiedrība pilnībā pieder mātes sabiedrībai, sniedz stingru norādi par to, ka mātes sabiedrība var noteicoši ietekmēt meitas sabiedrības rīcību tirgū, tas pats par sevi nav pietiekami, lai mātes sabiedrību sauktu pie atbildības par meitas sabiedrības rīcību (šajā sakarā skat. šī sprieduma 131. punktā minēto spriedumu lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, 27.–29. punkts, un ģenerāladvokāta Mišo [*Mischo*] secinājumus šajā lietā, *Recueil*, I-9928. lpp., 17.–62. punkts). Ir jāpierāda kaut kas vairāk par to, cik akciju pieder meitas sabiedrībā, bet tas var būt arī norāžu formā. Tam nav obligāti jābūt norādījumu veidā, ar kuriem mātes sabiedrība ir likusi meitas sabiedrībai būt aizliegtās vienošanās dalībniecei (šajā sakarā skat. minētos secinājumus, 40., 48. un 51. punkts).

133 Šajā lietā no Lēmuma 353. un 354. apsvērums izriet, ka, saucot pie atbildības *Bolloré* par to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece, Komisija pamatojās ne tikai uz to, ka *Copigraph* pilnībā piederēja *Bolloré* pārkāpuma izdarīšanas laikā, bet arī uz citiem faktiskajiem apstākļiem, kas ir norādīti šī sprieduma 127. punktā, lai no tā konstatētu, ka *Copigraph* visos būtiskajos aspektos īstenoja *Bolloré* sniegtos norādījumus.

134 Atsaucoties uz argumentāciju, kas izklāstīta tās 2000. gada 28. novembra atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (Lēmuma 353. apsvērums), *Bolloré* izvirzīja dažādus elementus, lai pierādītu, ka *Copigraph* baudīja pilnīgu komerciālu autonomiju pārkāpuma izdarīšanas laikā. Šajos apstākļos ir jāizvērtē, vai šie apgalvojumi ir pamatoti un vai tomēr pastāv norādes, ka *Bolloré* īstenoja noteiktu ietekmi attiecībā uz savu meitas sabiedrību.

135 Pirmkārt, *Bolloré* apgalvo, ka administratīvā procesa laikā tā norādīja, ka *Bolloré* un *Copigraph* vadības struktūras ir pilnībā nodalītas.

136 Tomēr *Bolloré* atbildes uz paziņojuma par iebildumiem zemsvītras piezīmē ir norādīts:

“Līdz 1993. gadam *Bolloré* un *Copigraph* bija kopīga direktore [G.], kura pārstāvēja *Bolloré Participation Bolloré de Technologie* valdē un bija *Copigraph Holding* pastāvīgā pārstāve *Copigraph* sabiedrībā. Viņa atkāpās no šiem amatiem 1993. gada 25. oktobrī.”

137 Tādējādi, neskarot turpmāko vērtējumu par to, vai ir pamatots *Bolloré* arguments, ar kuru tiek apstrīdēts, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece pirms 1993. gada septembra vai oktobra, ir jānorāda, ka Komisijas konstatētā pārkāpuma laikā *Copigraph* vadībā bija viens *Bolloré* valdes loceklis.

138 Turklāt no informācijas, ko *Bolloré* sniedza atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, ir redzams, ka, lai gan tās nebija *Bolloré* valdē, četras personas, kas bija *Copigraph* valdē no 1993. gada septembra līdz 1997. gada martam, visas lielākoties bija ieņēmušas vadošus amatus (finanšu, grāmatvedības vai vadības) *Bolloré*. Papildus tam, kā Komisija pareizi norāda Lēmuma 354. apsvērumā, V., kas bija *Copigraph* prezidents pārkāpuma izdarīšanas laikā, saskaņā ar *Bolloré* atbildi uz paziņojumu par iebildumiem bija bijis *Bolloré* darbinieks un vadījis rūpnīcu *Thonon-les-Bains*. Atbilstoši informācijai, kas ir izklāstīta šajā apsvērumā un kuru *Bolloré* apstiprina savos rakstveida dokumentos, V. bija arī *Bolloré* Speciālo papīru nodaļas direktors. Šī ļoti būtiskā *Bolloré* vadības locekļu klātbūtne *Copigraph* vadības virsotnē norāda uz

Bolloré iesaistīšanās savas meitas sabiedrības vadīšanā apjomu. Tas obligāti nostādīja *Bolloré* tādā pozīcijā, lai tā varētu īstenot būtisku kontroli attiecībā uz *Copigraph* komercpolitiku tirgū.

- 139 Saistībā ar pārkāpuma laikposmu no 1995. gada februāra līdz šī paša gada septembrim šo analīzi pastiprina informācija, kas ir ietverta J. B. 2002. gada 2. aprīļa apliecinājumā, kas ir pievienots prasības pieteikumam, proti, par to, ka viņš bija *Copigraph* komercdirektors no 1992. gada septembra beigām līdz 1997. gada martam, un no 1995. gada februāra ieņēma arī komerciālu amatu *Bolloré*.
- 140 Ir jāpiebilst, ka šajā sakarā faktu, ka Pirmās instances tiesa 1998. gada 14. maija spriedumā lietā T-309/94 *KNP BT/Komisija* (*Recueil*, II-1007. lpp., 47. un 48. punkts) nosprieda, ka mātes sabiedrības valdes locekļa piedalīšanās aizliegtās vienošanās sanāksmēs ir pierādījums, ka mātes sabiedrība obligāti ir zinājusi par meitas sabiedrības piedalīšanos pārkāpumā un ir to atbalstījusi, nevar interpretēt tādējādi, ka mātes sabiedrības locekļiem, kas ieņem vadošus amatus meitas uzņēmumā, obligāti ir tādas pilnvaras kā mātes sabiedrības pārstāvjiem, lai varētu secināt, ka meitas sabiedrība nav komerciāli neatkarīga no mātes sabiedrības (šajā sakarā skat. šī sprieduma 132. punktā minētos ģenerālvokāta Mišo secinājumus lietā *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*, 58. punkts). Fakts, ka personai, kas ir mātes sabiedrības loceklis, nav pārstāvības pilnvaru, neliedz šai personai nodrošināt, veicot savas vadības funkcijas meitas uzņēmumā, ka meitas sabiedrības darbība tirgū ir saderīga ar mātes sabiedrības noteikto vadības kursu.
- 141 Otrkārt, *Bolloré* administratīvā procesa laikā norādīja, ka *Copigraph* ir sava infrastruktūra.

142 Protams, kā *Bolloré* norādīja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, fakts, ka meitas sabiedrībai nepieder ražošanas iekārtas, tā nav darba devējs un tās apgrozījums tiek ieskaitīts mātes sabiedrības gada ziņojumā, var norādīt to, ka meitas sabiedrība nav neatkarīga no mātes uzņēmuma (šajā sakarā skat. šī sprieduma 67. punktā minēto spriedumu lietā *Mo och Domsjö*/Komisija, 89.–94. punkts). Tomēr fakts, ka šajā lietā *Copigraph* piederēja, kā *Bolloré* ir norādījusi atbildē uz paziņojumu par iebildumiem un ko Komisija ir apstrīdējusi, savas ražošanas iekārtas, tai bija savi darbinieki un tā apgrozījumu ierakstīja savā gada ziņojumā, pats par sevi nepierāda, ka *Copigraph* noteica savu rīcību tirgū pilnīgi neatkarīgi no savas mātes sabiedrības, proti, *Bolloré*.

143 Visbeidzot, administratīvā procesa laikā *Bolloré* pamatojās uz faktoriem, kuri, kā tā apgalvoja, pierādīja to, ka *Copigraph* neatkarīgi noteica savu komercpolitiku. Pirmkārt, tās darbība saistībā ar papīru bija minimāla un *Copigraph* apgrozījums grupas ietvaros bija neliels. Otrkārt, pat pēc tam, kad to pārņēma *Bolloré*, *Copigraph* turpināja iegūt gandrīz 35 % no tās izejmateriāliem ārpus *Bolloré* grupas, tostarp no viena tieša *Bolloré* konkurenta.

144 Tomēr, pat pieņemot, ka tas tā ir, *Bolloré* apgalvojums, ka *Copigraph* darbība papīra sektorā un apgrozījums grupas ietvaros bija nenozīmīgs, nekādā veidā nepierāda, ka *Bolloré* bija *Copigraph* piešķirusi pilnīgu autonomiju, lai tā varētu pati noteikt savu rīcību tirgū. To nevar secināt no fakta, ka *Copigraph* izejmateriāli pārkāpuma izdarīšanas laikā tika daļēji piegādāti no avotiem ārpus *Bolloré* grupas. Šis secinājums neizslēdz to, ka, esot aizliegtās vienošanās dalībniecei, *Copigraph* visos būtiskajos aspektos ievēroja norādījumus, ko tai sniedza mātes sabiedrība.

145 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka, atbilstoši Lēmuma 354. apsvērumā noteiktajam, ko *Bolloré* nav apstrīdējusi, *Copigraph* ietilpa *Bolloré* Speciālo papīru nodaļā.

146 Turklāt *Bolloré* atbilde uz paziņojumu par iebildumiem ietvēra šādu informāciju par apstākļiem, kādos *Bolloré* nopirka *Copigraph*:

“1990. gadā *Bolloré* papīra rūpnīca, kas atrodas *Thonon-les-Bains* (Augšsavojā) pieredzēja ļoti stipru konkurenci papīra tirgū, kas bija zīmīga ar celulozes cenas celšanos četrus gadus pēc kārtas.

[*Copigraph*] pārņēma paškopējošā papīra pārstrādi un izplatīšanu, un kā tāds bija *Thonon* rūpnīcas viens no galvenajiem klientiem. Uz *Copigraph* bija attiecināma vairāk nekā trešdaļa rūpnīcas apgrozījuma un vairāk nekā puse tās jaudas.

Galvenais iemesls, kādēļ *Bolloré* nopirka visas *Copigraph* kapitāldaļas, bija tas, lai nodrošinātu to, ka *Thonon* rūpnīcai būtu noieta tirgus tās produkcijai un lai šī rūpnīca turpinātu strādāt (tajā laikā tur strādāja 340 darbinieku).

Šī vertikālā integrācija tobrīd likās vēl atbilstošāka, jo *Thonon* rūpnīcai bija jātiek galā ar delikātu situāciju, kas radās no pārprodukcijas, kas skāra tirgu.”

147 Kā Komisija pareizi uzsvērusi savos rakstveida apsvērumos, no iepriekš izklāstītajiem izvilkiem ir acīmredzams, ka *Copigraph* iekļaušana Speciālo papīru nodaļā bija daļa no vertikālās integrācijas shēmas, kurā *Bolloré* rūpnīca *Thonon-les-Bains* bija atbildīga par paškopējošā papīra ražošanu un *Copigraph* — par šī izstrādājuma apstrādi un izplatīšanu. Šis pats izvilks arī parāda, ka tas, ka *Bolloré* nopirka *Copigraph*, bija vērstas uz to, lai būtībā nodrošinātu noieta tirgu *Bolloré* rūpnīcai *Thonon-les-Bains* un lai tā turpinātu strādāt, neraugoties uz ekonomiskajām grūtībām, ko izraisīja spēcīga konkurence. Šajos apstākļos Komisija pamatoti saskatīja pierādījumus tam, ka tas, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās saistībā ar cenām dalībniece, izrietēja no *Bolloré* noteiktās vispārējās politikas, lai cita starpā noturētu tās rūpnīcas *Thonon-les-Bains* pozīciju tirgū.

148 No iepriekš minētā izriet, ka *Bolloré* izvirzītie pierādījumi neapstiprina tās apgalvojumus par *Copigraph* neatkarību. Tieši pretēji, pierādījumi, kas izklāstīti šī sprieduma 136.–140. punktā un 145.–147. punktā, kopsakarā ar pierādījumiem par to, ka *Copigraph* pilnībā piederēja *Bolloré* pārkāpuma izdarīšanas laikā, ļauj izdarīt secinājumu, ka, esot *Copigraph* aizliegtās vienošanās par cenu noteikšanu dalībniecei, tā bija *Bolloré* noteicošās ietekmes īstenošana attiecībā uz savu meitas sabiedrību. Tādējādi Komisija pamatoti sauca pie atbildības *Bolloré* par to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās dalībniece.

149 Turklāt apstāklis, ka AWA 1998. gada novembrī pārņēma *Copigraph*, nav tāds, lai atbrīvotu *Bolloré*, kas vēl joprojām pastāv, no atbildības par *Copigraph* pārkāpumiem pirms tās pārdošanas (šajā sakarā skat. Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni*, *Recueil*, I-4125. lpp., 145. punkts, un 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-297/98 P *Holdings*/Komisija, *Recueil*, I-10101. lpp., 25. punkts).

150 Nemot vērā iepriekš minēto, ir jānoraida *Bolloré* izvirzītais pamats, ar kuru tika apgalvots EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums, ciktāl Komisija to saukusi pie atbildības par tās meitas sabiedrības *Copigraph* izdarītu pārkāpumu. Neatkarīgi no jebkādas tiešas iesaistīšanās pārkāpumā, kuru Pirmās instances tiesa ir izslēgusi (skat. šī sprieduma 66.–81. punktu), ir jākonstatē, ka *Bolloré* ir atbildīga par pārkāpumu.

2. *Divipa* un *Zicuñaga* situācija

a) Lietas dalībnieku argumenti

151 *Divipa* un *Zicuñaga* apgalvo, ka Komisija ir kļūdaini konstatējusi, ka tās ir bijušas aizliegtās vienošanās dalībnieces Spānijas tirgū. Tās apstrīd vairāku dokumentu, uz kuriem pamatojusies Komisija, pierādījuma spēku. Tās arī apgalvo, ka bija nepamatoti uzskatīt, ka tās zināja vai ka tām būtu bijis jāzina, ka šī aizliegtā vienošanās tiek īstenota Eiropas mērogā.

152 Abas prasītājas apgalvo, ka Komisija neņēma vērā to īpašās iezīmes. Abas uzsver, ka tās nav *AEMCP* dalībnieces. *Divipa* norāda, ka tā ir maza mēroga ģimenes uzņēmums, kas darbojas tikai Spānijas tirgū un kas neražo, bet tikai apstrādā un izplata paškopējošo papīru. *Divipa* cenas ir atkarīgas no tās galvenā piegādātāja — *Koehler* un *Koehler* konkurentu cenām. *Zicuñaga* apgalvo, ka tā nekad nav pārdevusi paškopējošo papīru.

153 Turklāt *Zicuñaga* apgalvo, ka Komisija nepamatoti konstatēja, ka tā piedalījās vispasaules plānā, kas ietvēra saskaņotas darbības, lai paaugstinātu cenas, un nolīgumos, ar ko tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas.

- 154 Komisija apstrīd prasītāju izteikto kritiku par pierādījumu, uz kuriem pamatojas Komisija savu argumentu atbalstam, pierādījumu spēku. Tā norāda, ka pierādījumi ir jānovērtē kopumā, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus. Šie pierādījumi atklāj, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija aizliegtās vienošanās dalībnieces Spānijas tirgū. Lai tās sauktu pie atbildības par to, ka tās bija Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās dalībnieces, Komisijai nav jāparāda zināšanas par katru aizliegtās vienošanās detaļu, bet gan par to, ka pastāv virkne objektīvu apstākļu, kas ļauj secināt, ka tās zināja vai varēja saprātīgi paredzēt, ka aizliegtā vienošanās bija Eiropas mēroga aizliegtā vienošanās. Komisija piebilst, ka Lēmumā dalības statuss *AEMCP* kā tāds netika uzskatīts par pārkāpuma pierādījumu. Turklāt vairumtirgotāja, izplatītāja vai pārstrādātāja lielums vai statuss nevar atbrīvot attiecīgo uzņēmumu no atbildības, ja tas ir pārkāpis konkurences noteikumus. Fakts, ka aizliegtā vienošanās ne vienmēr bija veiksmīga vai ka attiecīgie uzņēmumi ne vienmēr ievēroja nolīguma noteikumus, neliedz Komisijai izdarīt secinājumus par to, ka uzņēmums ir aizliegtās vienošanās dalībnieks. Nav nepieciešams pierādīt, ka attiecīgais uzņēmums piedalījās katrā aizliegtās vienošanās izpausmē.

b) Pirmās instances tiesas vērtējums

- 155 Ir jānorāda, ka pierādījumi ir jānovērtē kopumā, ņemot vērā visus atbilstošos faktiskos apstākļus (šajā sakarā skat. tiesneša Vesterdorfa [*Vesterdorf*], kas izpildīja ģenerāladvokāta pienākumus, secinājumus Pirmās instances tiesas 1991. gada 24. oktobra spriedumam lietā T-1/89 *Rhône-Poulenc/Komisija, Recueil*, II-867., II-956. lpp., — apvienotie secinājumi tā dēvētajās “polipropilēna” lietās). Komisijai ir jāsniedz pietiekami precīzi un saskanīgi pierādījumi, lai pierādītu pārkāpuma esamību. Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam par katru pārkāpuma aspektu nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem. Ir pietiekami, ja pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot atbilst šiem kritērijiem (skat. Pirmās instances tiesas 2004. gada 8. jūlija spriedumu apvienotajās lietās T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00 *JFE Engineering/Komisija, Krājums*, II-2501. lpp., 179. un 180. punkts un tajos minētā judikatūra).

- 156 Lēmuma 1. punkta pirmajā un otrajā daļā Komisija apsūdz *Divipa* un *Zicuñaga* par to, ka tās, pārkāpjot EKL 81. panta 1. punktu un EEZ līguma 53. panta 1. punktu, piedalījās “virknē nolīgumu un saskaņoto darbību paškopējošā papīra tirgū”. Saistībā ar *Divipa* pārkāpums sākās 1992. gada martā, bet saistībā ar *Zicuñaga* — 1993. gada oktobrī un attiecībā uz abām dalībniecēm beidzās 1995. gada janvārī.
- 157 Apskatot kopsakarā Lēmuma 77.–81., 252., 253., 327., 328., 333. un 334. apsvērumu, ir redzams, ka Komisija konstatēja, ka šo nolīgumu un saskaņoto darbību virkne veidoja globālu pret konkurenci vērstu plānu, kas pēc būtības ietvēra cenu paaugstināšanu un šīs paaugstināšanas grafiku, un noteiktos gadījumos kopīgu pārdošanas kvotu un tirgus daļu noteikšanu un apmaiņu ar informāciju, lai veicinātu nolīgumu noslēgšanu par cenu paaugstināšanu vai lai nodrošinātu nolemtās cenu paaugstināšanas realizāciju.
- 158 Lēmuma 153.–176. apsvērumā Komisija sniedz virkni pierādījumu, kas, pēc tās domām, pierādīja, ka vienošanās sanāksmes Spānijas tirgū notika laikposmā no 1992. gada februāra līdz 1994. gada oktobrim un ka *Divipa* un *Zicuñaga* piedalījās vairākās no šīm sanāksmēm.
- 159 Komisija Lēmuma 286. apsvērumā apgalvo, ka, lai gan ir konstatēts, ka *Divipa* un *Zicuñaga* piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs tikai saistībā ar Spānijas tirgu, tām bija jāsaprot, ka aizliegtā vienošanās aptvēra visu teritoriju, kas 1994. gadā kļuva par EEZ. Pamatojot šo apgalvojumu, tā pamatojas uz Lēmuma 287. apsvērumu, atsaucoties uz 197., 211., 277. un 280. apsvērumu, un it īpaši uz faktu, ka abu līmeņu sanāksmes bija cieši saistītas un neviens valsts līmeņa dalībnieks nevarēja neņemt vērā faktu, ka šīs sanāksmes papildināja vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmes.

- 160 Tādējādi ir jāpārbauda Komisijas apgalvojumu pamatotība saistībā ar aizliegtās vienošanās pastāvēšanu Spānijas tirgū un to, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija šīs aizliegtās vienošanās dalībnieces. Ja šie apgalvojumi izrādītos pamatoti, ir jāpārbauda, vai šādas dalības pierādījumi līdz ar pierādījumiem, kas izklāstīti Lēmuma 286.–289. apsvērumā, pierāda, ka *Divipa* un *Zicuñaga* arī bija tās visparējās aizliegtās vienošanās dalībnieces, kas konstatēta Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā.

Par vienošanās sanāksmēm Spānijas tirgū

- 161 Ir jākonstatē, ka vairāki apstākļi, skatot tos kopsakarā, parāda, ka paškopējošā papīra Spānijas tirgū no 1992. gada februāra līdz 1995. gadam pastāvēja aizliegtā vienošanās.
- 162 Pirmkārt, *Sappi* ir atzinusi dalību aizliegtās vienošanās sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu no 1992. gada februāra un ir sniegusi dažādu informāciju šajā sakarā. 1999. gada 18. maija atbildē Komisijai (Dokumenti Nr. 15193–15206) *Sappi* atzina, ka tā bija piedalījies vairākās vienošanās sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu, kuras notikušas 1992. gada 17. un 27. februārī, 1993. gada 30. septembrī un 19. oktobrī un 1994. gada 3. maijā un 29. jūnijā. Attiecībā uz laika periodu no 1993. līdz 1995. gadam *Sappi* darbinieks norādīja (Dokumenti Nr. 15179 un 15180), ka viņš ir apmeklējis sešas vai septiņas sanāksmes Barselonā kopā ar citiem piegādātājiem. Šīs sanāksmes notika apmēram piecas sešas reizes gadā. Cik šis darbinieks atceras, viņa pirmais apmeklējums notika 1993. gada 19. oktobrī un pēdējais — 1995. gadā. Pēc viņa domām, šo sanāksmju mērķis bija noteikt cenas Spānijas tirgū. Sanāksmes ilga aptuveni divas stundas un parasti beidzās ar lēmuma paaugstināt cenas noteiktu procentu apmērā. Dalībnieki bija *Copigraph*, *Arjo Wiggins*, *Torraspapel*, *Zicuñaga*, *Koehler*, *Stora-Feldmühle* (tagad — *MHTP*), *Zanders* un *Divipa*. Izvilkumi no *Sappi* apgalvojumiem, kas ietverti dažādos dokumentos, ir daļa no paziņojuma par iebildumiem pievienotajiem dokumentiem, tā kā visām prasītājām pie tiem bija piekļuve. Komisija tos iesniedza arī Pirmās instances tiesā.

- 163 Otrkārt, AWA atzina savu dalību daudzpusējās aizliegtās vienošanās sanāksmēs starp paškopējošā papīra ražotājiem un iesniedza Komisijai sarakstu ar konkurentu sanāksmēm, kas notika laikposmā starp 1992. un 1998. gadu. Dokuments Nr. 7828, kas ir izvilcums no AWA 1999. gada 30. aprīļa atbildes, ko tā nosūtīja Komisijai, ietver AWA vispārēju apgalvojumu par vairāku sanāksmju organizēšanu citu starpā Lisabonā un Barselonā laikposmā starp 1992. un 1994. gadu, kuras, pēc tās domām, apmeklēja pārstāvji no *Sarrió, Binda, Stora-Feldmühle* (tagad — *MHTP*) un *Divipa Zicuñaga*. Dažu šo sanāksmju slepenais raksturs izriet no AWA apgalvojuma, kas ir izklāstīts Dokumentā Nr. 7829, ka dažas no šīm sanāksmēm bija “nepienācīgas” (*improper*), jo tās izpaudās kā diskusijas par paškopējošā papīra cenām, tostarp kā domu apmaiņa par nolūkiem saistībā ar cenu paaugstināšanas izziņošanu. AWA apgalvojumi, kas ietverti šajos dokumentos (Nr. 7828 un 7829), kuri tika iesniegti Pirmās instances tiesā, bija arī daļa no dokumentiem, kas bija pievienoti paziņojumam par iebildumiem, kuriem *Divipa* un *Zicuñaga* bija piekļuve.
- 164 Turpinot, AWA atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ir iesniegusi sarakstu ar “nepienācīgajām” sanāksmēm starp konkurentiem, par kurām AWA apgalvo, ka tā palīdzēja tās pierādīt. Šis saraksts ietver attiecībā tikai uz Spānijas tirgu sanāksmes 1992. gada 17. februārī un 5. martā, 1993. gada 30. septembrī, 1994. gada 3. maijā, 29. jūnijā un 19. oktobrī. Šis saraksts, uz kuru ir izdarīta atsauce Lēmuma 170. apsvērumā un kuru Pirmās instances tiesa lūdza iesniegt lietā T-132/02, nenorāda kādi uzņēmumi apmeklēja šīs sanāksmes. Ne *Divipa*, ne *Zicuñaga*, ne arī kāda cita prasītāja nenorādīja šo dokumentu kā apsūdzozo pierādījumu, kuram tām nebija piekļuves vai kuram tās nelūdza piekļuvi.
- 165 Treškārt, savos 1999. gada 14. aprīļa apgalvojumos (Dokumenti Nr. 7647–7655) *Mougeot*, kas arī atzina savu dalību daudzpusējās aizliegtās vienošanās sanāksmēs starp paškopējošā papīra ražotājiem, iesniedza sarakstus ar vairākām sanāksmēm, attiecībā uz katru norādot tās mērķi, saturu un personas, kas tajās piedalījās. Starp šīm sanāksmēm attiecībā uz Spānijas tirgu bija 1994. gada 19. oktobra sanāksme, uz kuru *Copigraph, Stora, Torraspapel, Divipa, Ekman, Zicuñaga, Koehler, AWA* un *Mougeot* (pēc šīs sabiedrības domām) bija norikojusi pa pārstāvim. Saskaņā ar šiem dokumentiem šīs sanāksmes mērķis bija Spānijas tirgus organizēšana un zem virsraksta “Sanāksmes saturs” bija rakstīts: “Cenu noteikšana Spānijas tirgū atkarībā

no klientu lieluma [..].” *Mougeot* apgalvojumi arī bija daļa no dokumentiem, kas bija pievienoti paziņojumam par iebildumiem un iesniegti Pirmās instances tiesā.

- 166 Protams, *Mougeot* sniedza paziņojumus pēc attiecīgajiem notikumiem un paziņojuma par sadarbību sakarā. Tomēr tos nevar uzskatīt par tādiem, kuriem nav pierādījuma spēka. Paziņojumi, kas ir pret to sniedzēja interesēm, principā ir uzskatāmi par īpaši ticamiem pierādījumiem (šī sprieduma 155. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering/Komisija*, 211. punkts).
- 167 Tomēr saskaņā ar Pirmās instances tiesas judikatūru viena pārkāpumā apsūdzēta uzņēmuma, kas apsūdzēts par to, ka ir aizliegtās vienošanās dalībnieks, atzīšanos, ko savukārt apstrīd pārējie apsūdzētie uzņēmumi, nevar uzskatīt par pietiekamu so pēdējo minēto uzņēmumu izdarīta pārkāpuma pierādījumu, ja to neapliecina arī citi pierādījumi (iepriekš 155. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *JFE Engineering/Komisija*, 219. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-337/94 *Enso-Gutzeit/Komisija, Recueil*, II-1571. lpp., 91. punkts).
- 168 Šajā sakarā ir jānorāda, ka, pirmkārt, *Sappi*, *AWA* un *Mougeot* apgalvojumi atkārtoti vienu otru vairākos aspektos, tādējādi apstiprinot viens otru. Otrkārt, no šīs lietas izriet, ka šos apgalvojumus apstiprina citi pierādījumi, kas pastāvēja vienlaikus ar attiecīgajiem faktiem. Tādējādi katras vienošanās sanāksmes pastāvēšanu apstiprina cits pierādījums, kas ir datējams ar pārkāpuma laiku un ko sniedzis cits uzņēmums, kas piedalījās attiecīgajā sanāksmē.
- 169 Pirmkārt, saistībā ar 1992. gada 17. februāra sanākumi jānorāda, ka ar faksu (Dokuments Nr. 4588, minēts Lēmuma 157. apsvērumā un paziņojuma par iebildumiem 61. punktā), kas datēts ar 1992. gada 17. februāri, *W. (Sappi)* informēja

savu priekšnieku J., ka situācija ir neskaidra, lai neteiktu vairāk, sakarā ar *Koehler* un *Sarrió* rīcību, un ka ieinteresēto pušu sanāksme ir notikusi šajā dienā.

- 170 Otrkārt, saistībā ar 1992. gada 5. marta sanāksmi 1992. gada 27. februāra piezīmēs (Dokuments Nr. 4589, uz ko izdarīta atsauce Lēmuma 158. apsvērumā un paziņojuma par iebildumiem 60. punktā), W. (*Sappi*) vēlreiz informē šo pašu personu, ka viņš ir veicis nepieciešamos pasākumus, lai nākamajā nedēļā piedalītos sanāksmē Barselonā kopā ar pārējām ieinteresētajām personām, lai apspriestu neseno attīstību Spānijas tirgū. Viņš piebilst, ka sanāksme notiks 1992. gada 5. martā. Abi šie dokumenti bija pievienoti paziņojumam par iebildumiem.
- 171 1992. gada 9. marta piezīmes (Dokumenti Nr. 4703 un 4704, uz kuriem izdarīta atsauce Lēmuma 156. apsvērumā un paziņojuma par iebildumiem 60. punktā) no *Sappi* pārstāvja Spānijā, kura ir adresēta *Sappi Europe*, kaut arī tā nav pilnīgs sanāksmes atspoguļojums, ir ļoti precīza attiecībā uz tajā minēto uzņēmumu, tostarp *Divipa*, rīcību. Dalībnieki apsprieda cenu paaugstināšanu par 10 spāņu pesetām (ESP), ko bija noteikuši izplatītāji, bet kuru nebija izdevies sasniegt. Šīs piezīmes autors norāda, ka *Divipa* vispār nav paaugstinājusi cenas. Saskaņā ar viņa viedokli, ir acīmredzams, ka *Sappi Europe* nevar paaugstināt cenas, ja to nedara arī citi piegādātāji. Viņš atsaucas uz faktu, ka *Zicuñaga* paziņoja projektu uzsākšanu par paškopējošā papīra ražošanu Spānijas robežas Francijas pusē, t.i., par soli, kam būtu jāstiprina konkurence.
- 172 Treškārt, saistībā 1993. gada 30. septembra sanāksmi Barselonā piezīmēs (Dokumenti Nr. 5 un Nr. 9972, minēti Lēmuma 163. apsvērumā), ko šajā datumā sagatavoja *Sappi* pārstāvis, ir norādīti *AWA*, *Binda*, *Copigraph*, *Sappi*, *Divipa*, *Stora-Feldmühle*, *Koehler*, *Sarrió* un *Zanders* paziņotie pārdošanas apjomi 1992. un 1993. gadam līdz ar pārdošanas kvotām 1993. gada pirmajam ceturksnim. Dalībnieki vienojās paziņot cenu paaugstināšanu 10 % apmērā papīra ruļļiem un papīra loksnēm. Tie vienojās vēlreiz tikties, lai apstiprinātu kvotu ievērošanu. Šīs piezīmes pilnībā atkārtotas paziņojuma par iebildumiem 80. punktā.

- 173 Ceturtkārt, attiecībā uz 1993. gada 19. oktobra sanākumi jānorāda, ka saskaņā ar piezīmi (Dokuments Nr. 4474, uz kuru ir izdarīta atsauce Lēmuma 165. un 192. apsvērumā), ko spāņu valodā sagatavoja *Sappi* darbinieks un kuras nosaukums ir “Atskaite par apmeklējumu” (*informe vista*), sanākme notika 1993. gada 19. oktobrī un to apmeklēja visi izplatītāji, izņemot *Copigraph*. Šajā sanāksmē dalībnieki vienojās, ka cenu paaugstinājums attiecībā uz papīra ruļļiem būs 8 %. Tie arī vienojās, ka paziņos ražotājiem, ka tie piekritīs tikai 7,5 % ražotāja cenu paaugstinājumam, kas paaugstinās izplatītāja peļņu par 0,5 %. Pat ja šī piezīme nav datēta, ir jāpatur prātā, ka norāde uz “šīsdienu” cenām pierāda, ka šī piezīme tika rakstīta vienlaikus ar konstatētajiem faktiem. Fakts, ka piezīme nav parakstīta un nav datēta, ir diezgan parasts gadījums, jo tā ir piezīme par sanākumi, kurai ir pret konkurenci vērstas mērķis, kādēļ piezīmju autoram bija jāatstāj iespējami mazāk pierādījumu (šajā sakarā skat. iepriekš 56. punktā minēto spriedumu lietā *Shell/Komisija*, 86. punkts). Otrkārt, ņemot vērā valodu, kādā šī piezīme bija rakstīta, un citu informāciju, kas tika paziņota *Sappi*, nevar būt šaubas, ka šī piezīme attiecās uz Spānijas tirgu. Izņemot tās pēdējo teikumu, šī piezīme ir izklāstīta paziņojuma par iebildumiem 84. punktā.
- 174 Piektkārt, attiecībā uz 1994. gada 3. maija sanākumi lietas materiālos ir iekļauta piezīme (Dokuments Nr. 14535) ar tādu pašu datumu, ko arī bija rakstījis *Sappi* darbinieks un kuras virsraksts bija “Atskaite par apmeklējumu”. Šai piezīmei bija arī apakšvirsraksts “Tikšanās ar ražotājiem, lai veiktu cenu situācijas analīzi”. Tajās attiecībā uz katru no uzņēmumiem, proti, *Copigraph*, *AWA*, *Torraspapel*, *Zicuñaga*, *Koehler*, *Stora*, *Zanders*, *Sappi* un *Divipa*, ir norādītas personas, kas pārstāvēja attiecīgo uzņēmumu, vārds. Piezīmēs ir arī iekļauta tabula, kurā ir norādītas šābrīža cenas un paaugstinātās cenas, kas paredzētas no 16. maija, norādot, ka šīs cenas ir noteiktas vienošanās starp izplatītājiem rezultātā. Šī piezīme tika pievienota paziņojumam par iebildumiem un tās saturs ir izklāstīts šī paziņojuma 110.–122. punktā.
- 175 Sestkārt, attiecībā uz 1994. gada 29. jūnija sanākumi lietas materiālos ir iekļautas piezīmes (Dokuments Nr. 4476, kas minēts Lēmuma 164. un 166. apsvērumā), kas datētas ar šo pašu datumu un kuru virsraksts ir “Paškopējošā papīra ražotāju sanākme”. Tajā arī ir norādīts tās personas vārds, kura pārstāvēja katru attiecīgo uzņēmumu, proti, *Torraspapel*, *Reacto*, *Divipa*, *Stora*, *AWA*, *Sappi* un *Zicuñaga*. Piezīme sākas ar vārdu “ruļļi”, kam seko frāze “visi sniegti ar pasūtījumu veidlapām

un kvotām”. Šī piezīme saistībā ar ruļļiem attiecas uz cenu paaugstināšanu par 10 %, sākot ar 1. septembri. Dažādas norādošas cenas ir minētas tiešajai pārdošanai tipogrāfijām, nošķirot trīs kategoriju klientus un atkarībā no produktu tipa. Piezīmēs arī norādīts, ka, tā kā pieņemtās cenas attiecībā uz papīra loksnēm netika ievērotas, tās palika iepriekšējā līmenī. Tika nolemts šo cenu paaugstināt divos posmos, t.i., 1994. gada 1. jūlijā un 1. septembrī katru reizi pa 5 %. Piezīmes beidzas ar frāzi “Nākamā sanāksme 23. septembrī plkst. 12.30”. Dokuments bija pievienots paziņojumam par iebildumiem un tā saturs ir precizēts šī paziņojuma 121.–123. punktā.

- 176 Turklāt *Sappi* iekšējā faksā (Dokuments Nr. 4565, minēts Lēmuma 166. apsvērumā), kas datēts ar 1994. gada 4. novembri, minēts fakts, ka Spānijas tirgus līderis — *Torraspapel* — bija paziņojis par cenu pazemināšanu par ESP 10, un viss šķita norādām uz to, ka novembra cenu paaugstināšana netiks piemērota, jo līdz šim neviens izplatītājs nav par tām paziņojis. Uz šo faksu tika izdarīta atsauce paziņojuma par iebildumiem 130. punktā un tas bija pievienots šim paziņojumam.
- 177 Visbeidzot, septītkārt, attiecībā uz 1994. gada 19. oktobra sanāksmi no rokrakstā sagatavotajām 1994. gada 21. oktobra piezīmēm (Dokuments Nr. 1839, minēts Lēmuma 167., 222. un 223. apsvērumā), kuras sagatavoja *Mougeot* un kuras attiecas uz Spānijas tirgu, izriet, ka dalībnieki vienojās, ka cenas tiks piemērotas no 1995. gada 3. janvāra. *Zicuñaga* un *Mougeot* bija “tiesības pārdot [zem] 5 [ESP]/kg”. Šo piezīmju autors norāda, ka šķiet “utopiski lūgt *Zicuñaga* pārdot par cenām, kas par 2 % zemākas nekā lielo ražotāju cenas, neņemot vērā apjomus”. Nākamā sanāksme tika noteikta 1994. gada 24. novembrī tajā pašā laikā un vietā. Piezīmju manuskripts bija pievienots paziņojumam par iebildumiem.
- 178 Tādējādi ir redzams, ka no sanāksmēm, uz kurām atsaucās *Sappi* un kuras nav minējusi *AWA*, proti, 1992. gada 27. februāra sanāksme un 1993. gada 19. oktobra sanāksme, tikai vienu nepierāda arī kādi citi pierādījumi. Tomēr nav nepieciešams pārbaudīt Komisijas konstatējumu attiecībā uz 1992. gada 27. februāra sanāksmi, jo tā jebkurā gadījumā notika ārpus perioda, par kuru *Divipa* un *Zicuñaga* tiek sauktas pie atbildības.

- 179 Visbeidzot, papildus 1992. gada 17. februāra un 5. marta sanāksmēm, 1993. gada 30. septembra un 19. oktobra sanāksmēm un 1994. gada 3. maija, 29. jūnija un 19. oktobra sanāksmēm 3. tabulā, kas ietverta Lēmuma 129. apsvērumā un Lēmuma II pielikumā, Komisija atsaucas arī uz Barselonā 1992. gada 16. jūlijā notikušo sanākumi par Spānijas un Portugāles tirgiem un uz 1994. gada 23. septembrī notikušo sanākumi saistībā tikai ar Spānijas tirgu.
- 180 Attiecībā uz 1992. gada 16. jūlija sanākumi no Lēmuma 159. apsvēruma izriet, ka Komisijas konstatējumi par šīs sanāksmes notikšanu un par tās pret konkurenci vērsto mērķi ir balstīti uz informāciju, kas ietverta Dokumentos Nr. 4484, 4501–4503 un 4520, kas minēti Lēmuma 167. un 168. zemsvītras piezīmē un pievienoti paziņojumam par iebildumiem.
- 181 Savā mutvārdu paziņojumā (Dokuments Nr. 4484) B. G. no *Unipapel, Sappi* pārstāvis Portugālē, apstiprināja, ka 1992. gada 16. jūlijā viņš devās uz sanākumi Barselonā, kuras mērķis bija “apspriest situāciju paškopējošā papīra tirgū Portugālē un Spānijā”.
- 182 Šo paziņojumu apstiprina ceļojuma izdevumu dokumentu kopijas (Dokumenti Nr. 4501–4503), kas liecina, ka 1992. gada 16. jūlijā B. G. devās no Lisabonas uz Barselonu un atpakaļ.
- 183 Citā mutvārdu paziņojumā (Dokuments Nr. 4520) B. G. apstiprina, ka 1992. gada 16. jūlija sanāksmes mērķis bija apspriest cenu paaugstināšanu un tirgus daļas. Viņš piebilda, ka nolīgums galvenokārt attiecās uz papīra ruļļiem. Viņš arī atzina, nespējot to pierādīt, ka pastāvēja līdzīgi nolīgumi attiecībā uz papīra loksniem. Turklāt viņš norādīja, ka sanāksmē notika informācijas apmaiņa par katra uzņēmuma pārdotajiem apjomiem un cenām.

- 184 Ņemot vērā trijos iepriekšējos punktos norādīto informāciju, Komisija pamatoti konstatēja, ka 1992. gada 16. jūlijā notika sanāksme, kurā tika noslēgts nolīgums par cenu paaugstināšanu un tirgus dalām attiecībā uz Spāniju un Portugāli kaut vai tikai saistībā ar papīra ruļļiem. Tomēr ir jānorāda, ka Komisija neapgalvo, ka *Divipa* apmeklēja šo sanāksmi, jo B. G. nebija minēts kā viens no dalībniekiem.
- 185 Saistībā ar 1994. gada 23. septembra sanāksmi piezīmes (Dokuments Nr. 4476), kas minētas šī sprieduma 175. punktā, skaidri apstiprina, ka šī sanāksme notika. Tomēr neviens dokuments vai apgalvojums neapstiprina, ka šī sanāksme tiešām notika šajā datumā. Tādējādi ir jākonstatē, ka Komisija nav pierādījusi, ka sanāksme saistībā ar Spānijas tirgu notika 1994. gada 23. septembrī.
- 186 Tomēr, pamatojoties uz precīziem un saskaņotiem pierādījumiem, Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi aizliegtas vienošanās pastāvēšanu Spānijas tirgū vismaz no 1992. gada marta līdz 1995. gada janvārim. Faktiski līgumam bija vēl sekas pēc tam, kad 1994. gada oktobrī formāli beidzās vienošanās sanāksmju noturēšana, jo 1994. gada 19. oktobra sanāksmē plānotās cenas (skat. šī sprieduma 177. punktu) bija jāpiemēro ar 1995. gada 3. janvāri (šajā sakarā skat. Tiesas 1985. gada 3. jūlija spriedumu lietā 243/83 *Binon*, *Recueil*, 2015. lpp., 17. punkts, un Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu lietā T-14/89 *Montedipe*/Komisija, *Recueil*, II-1155. lpp., 231. punkts).
- 187 Šī aizliegtā vienošanās ir izpaudusies atkārtotu sanāksmju veidā starp konkurējošiem uzņēmumiem, kuru laikā tie pēc būtības vienojās par cenu palielināšanu un šīs palielināšanas grafiku. Vienā gadījumā, proti, 1993. gada 30. septembra sanāksmē (skat. šī sprieduma 172. punktu), tika noteiktas kvotas.

Par to, ka *Divipa* un *Zicuņaga* bija aizliegtās vienošanās dalībnieces Spānijas tirgū

188 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai juridiski pietiekami pierādītu, ka uzņēmums bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks, pietiek ar to, ka Komisija parāda, ka attiecīgais uzņēmums ir piedalījies sanāksmēs, kurās slēgti pret konkurenci vērsti nolīgumi, aktīvi pret tām neiebilstot. Ja šāda piedalīšanās ir konstatēta, uzņēmumam ir jāpierāda, ka tā dalība šajās sanāksmēs bija bez pret konkurenci vērsta nolūka, pierādot, ka tas bija norādījis saviem konkurentiem, ka tas šajās sanāksmēs piedalās ar citu nostāju (Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-199/92 P *Hüls*/Komisija, *Recueil*, I-4287. lpp., 155. punkts; iepriekš 149. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 96. punkts, un Pirmās instances tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 81. punkts).

189 Piedaloties minētajā sanāksmē un publiski nenorobežojoties no tās satura, uzņēmums ir ļāvis pārējiem dalībniekiem domāt, ka tas piekrīt šajā sanāksmē nolemtajam un rīkosies saskaņā ar to (iepriekš 188. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 82. punkts).

190 Šajā lietā ir redzams, ka, pirmkārt, tabulā (Dokuments Nr. 15199), kurā ir izklāstītas dažādas sanāksmes, datumi, mērķi un šo sanāksmju dalībnieki, kā tas ir norādīts *Sappi* 1999. gada 18. maija atbildē un uz kuru ir izdarīta atsauce šī sprieduma 162. punktā, ir minēts, ka *Divipa* un *Zicuņaga* piedalījās vienošanās sanāksmē 1993. gada 19. oktobrī. Šo apgalvojumu apstiprina atsauce piezīmē, kas tika apskatīta šī sprieduma 173. punktā, uz to, ka sanāksmē piedalījās visi izplatītāji, izņemot *Copigraph*.

191 Otrkārt, no *Sappi* darbinieka paziņojumiem, kas minēti šī sprieduma 162. punktā, izriet, ka *Divipa* un *Zicuņaga* piedalījās sanāksmēs, kuras viņš bija apmeklējis no 1993. gada oktobra līdz 1995. gadam. Saistībā ar 1994. gada 3. maija un 29. jūnija

sanāksmēm šis darbinieks pat norāda, ka *Divipa* pārstāvēja pārstāvji A. un C. un *Zicuñaga* pārstāvēja pārstāvis E. Šos apgalvojumus attiecībā uz katru no sanāksmēm apstiprina *Sappi* darbinieka piezīmes, uz kurām ir izdarīta atsauce šī sprieduma 174. un 175. punktā un kuras rakstītas vienlaikus ar attiecīgo faktu norisi.

192 Treškārt, atbilstoši *AWA* paziņojumiem, kas minēti šī sprieduma 163. punktā, *Divipa* bija piedalījusies sanāksmēs par Spānijas tirgu, kas notika no 1992. līdz 1994. gadam, vai vismaz bija piedalījusies dažās no šīm sanāksmēm. Savukārt *Zicuñaga*, iespējams, apmeklēja tikai vienu no šīm sanāksmēm. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka diezgan piesardzīgi apgalvojumi, kas izteikti vairākus gadus pēc attiecīgajiem faktiem, nevar likt apšaubīt tādu precīzu norāžu pierādījuma spēku, kuras ietvertas dokumentālos pierādījumos, kurus pārkāpuma izdarīšanas laikā sagatavoja *Sappi* un kas tieši norāda uz *Zicuñaga* dalību sanāksmēs 1993. gada 19. oktobrī un 3. maijā un 1994. gada 29. jūnijā.

193 Ceturtkārt, no *Mougeot* apgalvojumiem, kas minēti šī sprieduma 165. punktā, izriet, ka *Divipa* un *Zicuñaga* piedalījās 1994. gada 19. oktobra sanāksmē. *Zicuñaga* piedalīšanos šajā sanāksmē apstiprina arī *Mougeot* 1994. gada 21. oktobra piezīmes rokrakstā, kuras minētas šī sprieduma 177. punktā un kuras ietver frāzi "*Zicuñaga* un *Mougeot* ir tiesīgas pārdot [zem] 5 [ESP]/kg". Kopsakarā ar *AWA* apgalvojumiem, kas ir izklāstīti iepriekšējā punktā, *Mougeot* precīzie apgalvojumi par A. (*Divipa*) piedalīšanos sanāksmē ir ļāvuši Komisijai secināt, ka *Zicuñaga* bija apmeklējusi 1994. gada 19. oktobra sanāksmi.

194 Apstāklis, kuru *Divipa* apgalvoja tās 1999. gada 18. maija atbildē, ka *Sappi* nav minējusi, ka sanāksme par Spānijas tirgu notika 1994. gada 19. oktobrī, ir izskaidrojams ar to, ka *Sappi* neapmeklēja šo sanāksmi, kā to pierāda *Mougeot* sastādītais šīs sapulces apmeklētāju saraksts. Jebkurā gadījumā šis apstāklis nevar apgāzt saskaņotu pierādījumu kopumu, kas apstiprina, ka sanāksme notika un *Divipa* to apmeklēja.

195 No visa iepriekš minētā izriet, ka Komisija no juridiskā viedokļa pietiekamā apmērā pierādīja, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija piedalījušās vienošanās sanāksmēs, kas regulāri notika laikposmā no 1993. gada 19. oktobra līdz 1994. gada 19. oktobrim.

196 Kaut gan šie uzņēmumi nepiedalījās visās sanāksmēs, kas notika periodisku sanāksmju shēmas ietvaros, kā to apgalvoja Komisija, ne *Divipa*, ne *Zicuñaga* nav iesniegušas pierādījumus, kas parādītu, ka tās būtu publiski distancējušās no tā, kas tika apspriests sanāksmēs, kuras tās apmeklēja. Tādējādi tās joprojām ir atbildīgas par pārkāpumu. Tā kā ir pierādīts, ka prasītājas piedalījās šajās sanāksmēs un ka šo sanāksmju mērķis cita starpā bija cenu noteikšana, prasītājas radīja iespaidu, ka tās piedalījās sanāksmē ar tādu pašu mērķi kā pārējie dalībnieki (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 1991. gada 17. decembra spriedumu lietā T-7/89 *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, II-1711. lpp., 232. punkts, un 1992. gada 10. marta spriedumu lietā T-12/89 *Solvay*/Komisija, *Recueil*, II-907. lpp., 98. punkts). Ir jāuzsver, ka šī sanāksmju shēma bija daļa no attiecīgo uzņēmumu pūlēm, tiecoties īstenot vienu un to pašu ekonomisko mērķi, proti, kropļot normālu cenu fluktuāciju paškopējošā papīra tirgū. Tādēļ būtu mākslīgi sadalīt šādu turpinātu rīcību, kurai bija viens mērķis, uzskatot to par tādu, kas sastāv no vairākiem atsevišķiem pārkāpumiem (iepriekš 155. punktā minētais spriedums lietā *Rhône-Poulenc*/Komisija, 126. punkts).

197 Tas, ka *Divipa* bija aizliegtās vienošanās dalībniece no 1992. gada marta, pirmām kārtām izriet no *AWA* apgalvojumiem, kas minēti šī spriedumu 163. un 192. punktā. Šos apgalvojumus vēl apstiprina *Divipa* teiktais 1992. gada 9. marta piezīmēs, kas minētas šī sprieduma 171. punktā. Šajās piezīmēs *Sappi* Spānijas pārstāvis skaidri izvērtē to, kā dažādi uzņēmumi piemēro cenu paaugstinājumu par ESP 10, t.i., mērķi, ko iepriekš bija noteikuši izplatītāji. Pārstāvis tieši min faktu, ka *Divipa* nepaaugstināja cenas. Tomēr tas, ka *Divipa* cenu politika tika uzraudzīta līdztekus *Sarrió* un *AWA*, kam bija savs tirdzniecības uzņēmums Spānijas tirgū, cenu politikai, ir spēcīgs pierādījums tam, ka tā bija aizliegtās vienošanās dalībniece tajā laikā.

- 198 Šos konstatējumus par to, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija aizliegtās vienošanās dalībnieces Spānijas tirgū attiecīgi no 1992. gada marta un no 1993. gada oktobra līdz 1995. gada janvārim, abu uzņēmumu gadījumā nevar apstrīdēt saistībā ar apsvērumiem, kas saistīti ar šo uzņēmumu individuālajām pazīmēm.
- 199 No Lēmuma 17. un 330. apsvēruma izriet, ka Komisija pamatoti ņēma vērā faktu, ka ne *Divipa*, ne *Zicuñaga* nebija AEMCP dalībnieces. Turklāt Komisija neuzskatīja dalībnieka statusu šajā organizācijā par pārkāpumu veidojošu elementu.
- 200 Saistībā ar atšķirībām *Divipa* un *Zicuñaga* norādītajās cenās, kuras tika nolemtas to apmeklētajās sanāksmēs, un cenu attīstību laikposmā, kad šie lēmumi bija jāizpilda, pat ja šo rādītāju, kurus ir iesnieguši šie uzņēmumi, lai ilustrētu to cenu politiku šajā laikposmā, precizitāte tiktu pieņemta, šīs atšķirības var parādīt tikai to, ka attiecīgie uzņēmumi neievēroja lēmumus, kas tika pieņemti šajās sanāksmēs, proti, lēmumus paaugstināt cenas. Saskaņā ar Pamatnostādnēm sodanaudas noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu [Pamatnostādnēm naudas soda noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu] (OV 1998, C 9, 3. lpp.) (turpmāk tekstā — “Pamatnostādnes”), vienošanās neizpildīšana praksē var būt atbildību mikstinošs apstāklis; tādējādi šos prasītāju argumentus būtu atbilstoši izskatīt prasījumu par naudas sodu atcelšanu vai samazināšanu kontekstā (skat. šī sprieduma 594.–635. punktu). No otras puses, ir jānorāda, ka nolemto cenu neievērošana negroza faktu, ka šo sanāksmju mērķis bija vērsti pret konkurenci un tādējādi prasītājas piedalījās aizliegtās vienošanās (Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-148/89 *Tréfilunion/Komisija, Recueil*, II-1063. lpp., 79. punkts). Šīs atšķirības, pat ja tās tiktu konstatētas, tādējādi neļauj noraidīt pierādījumus par *Divipa* un *Zicuñaga* piedalīšanos šajās vienošanās sanāksmēs.
- 201 *Zicuñaga* apgalvotais fakts, ka paškopējošā papīra ražošanu un izplatīšanu grupas ietvaros veica *Papeteries de l'Atlantique SA*, neatspēko to, ka *Zicuñaga*, vienīgais uzņēmums, kas bija minēts citu aizliegtās vienošanās dalībnieku apgalvojumos, bija

piedalījusies pārkāpumā. Ir jāuzsver, ka, lai gan *Zicuñaga* piederēja tikai 50 % no *Papeteries de l'Atlantique* kapitāldaļām attiecīgajā laikā, Komisija uzskata *Zicuñaga* par atbildīgu par pārkāpumu saistībā ar pašas rīcību un nevis tādēļ, ka tā ir *Atlantique* mātes sabiedrība. Pirmkārt, dokumentālie pierādījumi, kas attiecas uz 1994. gada 3. maija un 29. jūnija sanāksmēm (skat. šī sprieduma 174. un 175. punktu), tieši atsaucas uz *Zicuñaga* pārstāvja klātbūtni šajās divās vienošanās sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu. Otrkārt, *Mougeot* sagatavotās 1994. gada 21. oktobra piezīmes rokrakstā (skat. šī sprieduma 177. punktu) tieši atsaucas uz *Zicuñaga*. Tajās nevienā vietā nav minēta *Papeteries de l'Atlantique*. Turklāt, pat ja Lēmums nepareizi atspoguļo *Zicuñaga* darbību grupas ietvaros, ir jākonstatē, ka *Zicuñaga* nav apstrīdējusi apgalvojumu, kas ietverts Lēmuma 365. apsvērumā, par to, ka tā bija atbildīga par cenu politikas noteikšanu grupas ietvaros saistībā ar visiem papīra produktiem.

202 *Divipa* arī norāda uz atšķirībām starp datiem par paziņotajiem pārdošanas apjomiem, kas ir ietverti *Sappi* piezīmēs, un šī paša veida datiem, kas pievienoti tās prasības pieteikumam. Šīs atšķirības parādot, ka *Divipa* nesniedza datus, kas ietverti *Sappi* piezīmēs. Šajā sakarā ir jāuzsver, ka *Divipa* prasības pieteikumam pievienotie dati nav pierādīti ne ar vienu dokumentu, kas varētu pierādīt, ka tie atbilst realitātei. Jebkurā gadījumā, pat ja tie ir patiesi, atšķirība, kas ir redzama starp šiem datiem un *Sappi* piezīmēs ietvertajiem datiem, pierāda tikai to, ka *Sappi* dati neatbilda realitātei. Tomēr tie neļauj secināt, ka vidējos pārdošanas apjomus, kas bija norādīti *Sappi* piezīmēs, *Divipa* nepaziņoja 1993. gada 30. septembra sanāksmē.

203 *Divipa* arī norāda, ka tādām mazām izplatītājam kā tā — apmeklēt šādas sanāksmes ir pretrunā loģikai. Ir jāuzsver, ka tās kā izplatītāja jauda nav tāda, lai liktu apšaubīt norādes, kas pierāda to, ka *Divipa* bija aizliegtās vienošanās dalībniece Spānijas tirgū. Tās jauda kā tāda turklāt nenozīmē, ka tai nebija intereses būt tās aizliegtās vienošanās dalībniecei, kurai saskaņā ar Komisijas analīzi, kas izklāstīta Lēmuma 153. un 165. apsvērumā un ko *Divipa* nav apstrīdējusi, obligāti bija jāietver izplatītāji, lai tā varētu pienācīgi funkcionēt Spānijas tirgū, kuram bija raksturīgs plašs, integrēts tīkls ražošanai un izplatīšanai, tādējādi, ka noteikts skaits ražotāju bija arī izplatītāji. Turklāt saskaņā ar 1994. gada 29. jūnija piezīmēm (Dokuments Nr. 4476, kas minēts

ši sprieduma 175. punktā) sanāksmē panāktā vienošanās attiecās uz cenām, kas piemērojamas attiecībā uz klientiem, kas, ņemot vērā *Divipa* kā izplatītāja statusu, ir pietiekami, lai izskaidrotu uzņēmuma klātbūtni šajā sanāksmē.

- 204 Visbeidzot, apstāklis, ka *Divipa* no 60 līdz 70 % nepieciešamā paškopējošā papīra iepirka no *Koehler* un pārējo — no citiem ražotājiem, liek domāt par noteiktu atkarību no tās piegādātājiem attiecībā uz iepirkuma cenu. Tomēr, pirmkārt, šo atkarību nevar uzskatīt par pilnīgu. *Divipa* iesniegtā tabula, kas ir pievienota tās prasības pieteikumam, norāda, ka 1993. gadā *Divipa* ne vienmēr uzreiz nodeva tālāk iepirkuma cenu samazinājumus, un tādējādi tās peļņa bija un palika ievērojama. Otrkārt, katrā gadījumā šis apstāklis arī nenozīmē, ka tai nebija nekādas intereses būt aizliegtās vienošanās dalībnieci, jo katra cenu paaugstināšana, kas tika nolemta šajā sakarā un attiecināta uz klientu, varētu nozīmēt tās peļņas palielināšanos. No tabulas arī izriet, ka no 1994. gada janvāra līdz decembrim *Koehler* iepirkuma cenas paaugstinājās no 159,25 līdz 195,70 un *Divipa* peļņa — no 20,38 līdz 43,81. Visbeidzot, no piezīmēm par 1993. gada 19. oktobra sapulci, kas minētas šī sprieduma 173. punktā, šīs darījumu sarunas attiecās, pirmkārt, uz cenām, kas izplatītājam ir jāmaksā ražotājam, un, otrkārt, uz palielinājumu, kas izplatītājiem ir jāpiemēro attiecībā uz to klientiem, paredzot izplatītāja peļņas palielinājumu.

Par to, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija aizliegtās vienošanās dalībnieces Eiropas tirgū

- 205 No Lēmuma 286. apsvēruma izriet, ka Komisija ir vienīgi konstatējusi, ka *Divipa* un *Zicuñaga* bija piedalījušās vienošanās sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu. Komisija tomēr apgalvo, ka “tām vajadzēja saprast, ka aizliegtā vienošanās aptvēra visu teritoriju, kas 1994. gadā kļuva par EEZ”.

- 206 Komisija šajā sakarā pamatojas uz faktu, ka vispārējās Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās sanāksmes un valsts līmeņa vienošanās sanāksmes, it īpaši Spānijas, bija nesaraujami saistītas, uz faktu, ka lielie Eiropas paškopējošā papīra ražotāji piedalījās vienošanās darbībās Spānijas tirgū, un uz faktu, ka Kopienas tirgū notika būtiska tirdzniecība paškopējošā papīra sektorā references perioda laikā.
- 207 No judikatūras izriet, ka uzņēmums, kas ar savu rīcību ir piedalījies daudzveidīgā konkurences tiesību pārkāpumā, atbilstoši EKL 81. panta 1. punktā sniegtajai nolīguma vai saskaņotas prakses, ar mērķi, kas ir vērsts pret konkurenci, definīcijai, ja šī rīcība ir vērsta uz pārkāpuma īstenošanu kopumā, var arī būt atbildīgs par citu uzņēmumu rīcību šī paša pārkāpuma ietvaros par to laikposmu, kad tas piedalījās pārkāpumā, ja tiek konstatēts, ka minētais uzņēmums zināja par citu uzņēmumu prettiesisko rīcību vai ka tas varēja to loģiski paredzēt un ka tas bija gatavs uzņemties risku (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 158. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 208 Šajā lietā no šī sprieduma 187. punkta īpaši izriet tas, ka nolīgumu attiecībā uz Spānijas tirgu, kuros piedalījās *Divipa* un *Zicuñaga*, mērķis bija noteikt kopīgu cenu paaugstinājumu. Turklāt vienā gadījumā, proti, 1993. gada 30. septembra sanāksmē, kuru *Zicuñaga*, vēl neesot aizliegtās vienošanās dalībniece, neapmeklēja, notika pārdošanas kvotu noteikšana, pamatojoties uz informācijas par pārdošanas apjomiem apmaiņu. Tādējādi šie nolīgumi atbilda vispārējai Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās politikai, kuras mērķis galvenokārt bija paaugstināt paškopējošā papīra cenas un — dažos gadījumos — noteikt kopīgas pārdošanas kvotas vai tirgus daļas, un apmainīties ar konfidenciālu informāciju, lai veicinātu nolīgumu par cenu paaugstināšanu noslēgšanu vai izpildi.
- 209 Tomēr saskaņā ar judikatūru ar to vien, ka nolīguma, kurā uzņēmums ir piedalījies, mērķis sakrīt ar globālas aizliegtās vienošanās mērķi, nepietiek, lai sauktu

uzņēmumu pie atbildības par to, ka tas ir bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks. Tikai gadījumā, ja šis uzņēmums zināja vai tam vajadzēja zināt, ka, esot aizliegtās vienošanās dalībniekam, tas iesaistījās globālajā aizliegtās vienošanās īstenošanā, tā dalību attiecīgajā nolīgumā var uzskatīt par pievienošanos globālajai aizliegtajai vienošanās (Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-28/99 *Sigma Technologie/Komisija, Recueil*, II-1845. lpp., 45. punkts).

- 210 Komisija savā Lēmumā apgalvo, ka tieši šāda bija *Divipa* un *Zicuñaga* situācija, ko šie uzņēmumi apstrīd.
- 211 Protams, nav strīda par to, ka *Divipa* un *Zicuñaga* nebija *AEMCP* biedri un ka tās nekad nav piedalījušās šīs asociācijas oficiālajās sanāksmēs, kas, pēc Komisijas domām, darbojās kā Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās ietvars līdz 1993. gada septembrim, vai ka tās nekad nav piedalījušās vispārējas aizliegtās vienošanās sanāksmēs, kas notika līdztekus oficiālajām *AEMCP* sanāksmēm, sākot ar 1993. gada septembri. Turklāt neviens no pierādījumiem, kas saistīts ar *Divipa* un *Zicuñaga* piedalīšanos vienošanās sanāksmēs par Spānijas tirgu, nepierāda, ka cenu noteikšanas aizliegtā vienošanās Eiropas mērogā tika apspriesta kādā no šīm sanāksmēm.
- 212 Tomēr ne *Divipa*, ne *Zicuñaga* nesniedz pierādījumus, kas atspēkotu Komisijas konstatējumus Lēmuma 89.–94. un 211. apsvērumā un *Mougeot* apgalvojumus, kas izklāstīti 90. apsvērumā. Saskaņā ar šiem apsvērumiem “*AWA* uzskatīja, ka, ja vien nebija iesaistīti par vietējiem tirgiem atbildīgie vadītāji, pastāvēja maza iespēja sasniegt cerētos rezultātus, kas izskaidroja to, ka sanāksmes notika katrā tirgū”, un “vietējiem vadītājiem augstākie vadītāji noteica, ka tie vēlas cenu paaugstinājumu, un ka tiem pašiem bija jāizlemj, kā šo paaugstināšanu panākt praksē”. Šie apgalvojumi skaidri parāda to, ka, lai nodrošinātu lēmumu, kas pieņemti vispārējās sanāksmēs, paaugstināt cenas veiksmīgu izpildi, šo sanāksmju dalībnieki tiecās nodrošināt, lai šie lēmumi kopumā tiktu ievēroti reģionālajos un valstu tirgos. Ņemot vērā būtisko tirdzniecību starp dalībvalstīm saistībā ar attiecīgo produktu, nebija pārlietu efektīvi veikt pasākumus, kas ierobežotu konkurenci vienas dalībvalsts līmenī.

- 213 Proti, Komisija ir iesniegusi divas tabulas (5. un 6. tabula, kas izklāstītas Lēmuma 207. un 217. apsvērumā un paziņojuma par iebildumiem 117. un 127. punktā), kas tika atrastas *Sappi* telpās un kas atspoguļoja cenu paaugstināšanu dažādās valstīs, par kuru tika nolemts divās vispārējās sanāksmēs 1994. gada 21. jūnijā un 22. septembrī. Saistībā ar Spāniju šajās tabulās nav iekļauti nekādi dati, tikai frāze “tiks noteikts”. Tomēr 1994. gada 29. jūnija sanāksmes par Spānijas tirgu protokols (Dokuments Nr. 4476, kas minēts šī sprieduma 175. punktā) un *Mougeot* ar roku rakstītās 1994. gada 21. oktobra piezīmes (Dokuments Nr. 1839, minēts šī sprieduma 177. punktā; skat. arī šī sprieduma 235. punktu), kas sagatavotas pēc 1994. gada 19. oktobra sanāksmes un arī attiecās uz Spānijas tirgu, parāda, ka ikvienai no šīm vispārējām sanāksmēm sekoja sanāksme valsts līmenī, kurā faktiski tika noteikts cenu paaugstinājums Spānijas tirgum. Turklāt, kā Komisija norāda rakstveida apsvērumos, fakts, ka *Mougeot* ar roku rakstītajās piezīmēs minēta frāze, “ņemot vērā *AEMCP* apjomus, kas paziņoti attiecībā uz Spāniju”, un tajā ir aprakstīta diskusija par šiem datiem, sniedzot ticamību argumentam, ka *Divipa* un *Zicuñaga* noteikti bija informētas par plašāku tiklu Eiropas mērogā, kurā ietilpa sanāksmes par Spānijas tirgu, kurās savukārt tās piedalījās.
- 214 Turklāt dažādie dokumenti, uz kuriem pamatojās Komisija saistībā ar sanāksmēm par Spānijas tirgu (Lēmuma 154.–171. apsvērumi; Lēmuma II pielikums un atbilstošās zemsvītras piezīmes) nepārprotami pierāda, ka noteikts skaits Eiropas paškopējošā papīra ražotāju pārstāvju piedalījās šajās sanāksmēs, un kuru piedalīšanos vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, ņemot vērā Komisijas Lēmuma 263.–276. apsvērumā minētos pierādījumus, nevar apstrīdēt un kas vairumā gadījumu nav apstrīdētas.
- 215 Šķiet maz ticams, ka, lai gan, kā Komisija norāda Lēmuma 176. apsvērumā, no *Unipapel* pārstāvja sniegtajiem norādījumiem izmeklēšanas laikā (Dokuments Nr. 4525, kura atbilstošais izvilkums ir izklāstīts paziņojuma par iebildumiem 74. punktā) izriet, ka portugāļu patērētājiem bija aizdomas par to, ka Portugāles tirgus dalībnieku rīcību saistībā ar cenu paaugstināšanu noteica Eiropas mēroga aizliegta vienošanās, *Divipa* un *Zicuñaga*, kuras sanāksmēs par Spānijas tirgu satikās

ar Eiropas galvenajiem paškopējošā papīra ražotājiem, kas bija iesaistīti vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, nezināja, ka, piedaloties slepenajos nolīgumos šajā tirgū, tās bija Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās dalībnieces.

- 216 Šajos apstākļos ir jāuzskata, ka *Divipa* un *Zicuñaga* noteikti bija informētas par Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās pastāvēšanu un tās saturu (šajā sakarā skat. spriedumu lietā *Ciment*, 4097. punkts) un ka, piedaloties nolīgumos Spānijas tirgū, kuriem bija tāds pats pret konkurenci vērstis mērķis kā Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās gadījumā, tās noteikti zināja, ka tādējādi tās ir arī šīs aizliegtās vienošanās dalībnieces (šajā sakarā skat. spriedumu lietā *Ciment*, 4099. punkts).
- 217 Fakts, kā to apgalvo *Zicuñaga*, ka lietas materiālos nav ietverts neviens pierādījums, kas parādītu, ka sanāksmēs par Spāniju papildus Spānijas tirgus cenām tika apspriestas citu tirgu cenas vai ka šīs cenas tai būtu darījuši zināmi citi uzņēmumi, pilnībā atbilst aizliegtās vienošanās vispārējai organizācijas sistēmai, proti, ka notikušās diskusijas, it īpaši saistībā ar sanāksmēm valsts vai reģionālā līmenī, bija vērstas uz to, lai noteiktu praktiskos pasākumus, kas nepieciešami, lai piemērotu nolemto cenu paaugstināšanu Eiropas līmenī attiecībā uz cenām, kas tiek piemērotas attiecīgā vietējā tirgū. Tas nevar likt apšaubīt iepriekš izklāstīto analīzi.
- 218 *Zicuñaga* balsta citu argumentu uz apstākli, ka tā nepiedalījās sanāksmēs un apgalvotajās slepeno vienošanos darbībās, kas notika Francijas un Itālijas tirgū, neraugoties uz tās komerciālajām interesēm Itālijas tirgū. Šajā ziņā ir jāatgādina *Zicuñaga* tiesas sēdē izteiktais apgalvojums, ka “tā bija atbildīga par grupas cenu politikas noteikšanu attiecībā uz visa veida papīriem un [...] tā rezultātā pieņēma visus lēmumus par cenām, arī attiecībā uz *Papeteries de l’Atlantique* produktiem” (Lēmuma 365. apsvēruma). Tādējādi apgalvojumu, ka *Zicuñaga* bija komerciālas intereses ne tikai Spānijā, bet arī Itālijā sakarā ar tās meitas sabiedrības — *Papeteries de l’Atlantique* — darbību, var uztvert tādējādi, ka *Zicuñaga*, kas nevarēja nezināt, ka noteikti uzņēmumi, kas piedalījās sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu, bija aktīvi tirgus dalībnieki arī Francijas un Itālijas tirgos, un *Zicuñaga* noteikti noskaidroja, vai

vienošanās, kurās tā piedalījās, bija daļa no Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās, un tādējādi tā noteikti bija informēta par šādas aizliegtās vienošanās pastāvēšanu.

- 219 Katrā gadījumā iepriekšējā punktā minētais apstāklis nevar likt apšaubīt analīzi, kas izklāstīta šī sprieduma 205. un 217. punktā. Turklāt tā varētu tikt saprasta arī kā pierādījums tam, ka *Zicuñaga* zināja, ka nolīgumi, kuros tā piedalās Spānijas tirgū, ir daļa no Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās un tādējādi uzskatīja, ka nav nepieciešams piedalīties sanāksmēs vai slepeno vienošanos darbībās ārpus Spānijas.
- 220 Turklāt ir jāuzsver, ka *Zicuñaga* situācija vairākos aspektos atšķiras no uzņēmuma *Sigma Technologie di rivestimento* situācijas lietā, kurā tika pasludināts iepriekš 209. punktā minētais spriedums lietā *Sigma Technologie/Komisija*, uz kuru *Zicuñaga* atsauca rakstveida apsvērumos. Patiešām, atšķirībā no prasītājas minētajā lietā, *Zicuñaga* attiecīgajā sektorā darbojās vairākos tirgos. Turklāt, pat ja tiktu pieņemts *Zicuñaga* arguments, ka tās spāņu konkurenti uzskatīja, ka tā praktizē agresīvu cenu politiku, *Zicuñaga* nesniedza nekādus pierādījumus, kas pierādītu, ka, līdzīgi kā *Sigma Technologie di rivestimento*, tai neļāva piedalīties noteiktās sanāksmēs vai slepeno vienošanos darbībās, jo tā bija “nemiera cēlāja” (iepriekš 209. punktā minētais spriedums lietā *Sigma Technologie/Komisija*, 42. un 46. punkts). Tieši pretēji, *Mougeot* piezīmes, kas attiecas uz 1994. gada 19. oktobra sanākumi un kas ir minētas šī sprieduma 177. punktā, pierāda, ka *Zicuñaga* tika uzskatīta par pilntiesīgu aizliegtās vienošanās dalībnieci Spānijā, kuras ietvaros tai bija ļauts pārdot preces par nedaudz zemākām cenām nekā tās, kas bija jāpiemēro citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem.

221 Kontekstā ar argumentu, kas ir vērsti uz to, lai pierādītu, ka tā neīstenoja attiecīgos cenu noteikšanas nolīgumus, *Zicuñaga* kritizē to, ka Komisija administratīvā procesa laikā liedza tai piekļuvi detalizētai informācijai, kas minēta Lēmuma 288. apsvērumā. Šajā sakarā ir jānorāda uz argumentiem, kas izklāstīti šī sprieduma 45.–51. punktā.

Par *Zicuñaga* piedalīšanos nolīgumos, ar kuriem tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas

222 Visbeidzot, kā tas ir norādīts šī sprieduma 153. punktā, *Zicuñaga* apstrīd to, ka tā būtu piedalījies nolīgumos, ar kuriem tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas.

223 Šajā sakarā no Lēmuma 77., 81., 252., 253., 326.–331., 376., 382. un 383. apsvērums, skatot tos kopsakarā, izriet, ka Komisija konstatēja, ka nolīgumu, ar kuriem tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas, pastāvēšana nebija vis atsevišķi pārkāpumi, bet gan tie kopā veidoja vienu pārkāpumu, kas ir minēts Lēmuma 1. punktā un kas tiek attiecināts uz *Zicuñaga*, ar vispārējo mērķi paaugstināt cenas paškopējošā papīra tirgū teritorijā, kas 1994. gadā kļuva par EEZ (Lēmuma 327. apsvērumi), kura galvenā platforma bija nolīgumu noslēgšana par cenu paaugstināšanu (Lēmuma 383. apsvērumi).

224 Pirmkārt, ir jāpārbauda, vai Komisija pareizi konstatēja nolīgumu, ar kuriem tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas, pastāvēšanu un vai tā varēja pamatoti uzskatīt, ka šie nolīgumi bija daļa no globāla, pret konkurenci vēsta plāna, kas veidoja Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā konstatēto pārkāpumu. Šajā sakarā Komisija Lēmuma 241.–251. apsvērumā nošķir pierādījumus, kas, pēc tās domām, pierāda pārdošanas kvotu noteikšanu, no pierādījumiem, kas pierāda nolīgumu par tirgus daļām pastāvēšanu.

- 225 Vispirms, attiecībā uz Komisijas apgalvojumiem par pārdošanas kvotu piešķiršanu, ir jāuzsver, ka, pirmkārt, *Sappi* sagatavotais dokuments par 1993. gada 30. septembrī Barselonā notikušo sanākumi (Dokuments Nr. 5, minēts šī sprieduma 172. punktā) pierāda, ka šīs sanāksmes dalībnieki pašā sākumā paziņoja to ikmēneša vidējos pārdošanas apjomus 1992. un 1993. gadā un pēc tam piešķīra pārdošanas kvotas 1993. gada ceturtajam ceturksnim, pēc tam vienojoties par 10 % cenas paaugstinājuma paziņošanu no 1994. gada 1. janvāra, un, visbeidzot, nolēma satikties vēlāk noteiktā datumā, lai pārbaudītu kvotu ievērošanu.
- 226 Otrkārt, ir jānorāda, ka *Zicuñaga* neapšaubā Komisijas veikto konstatējumu Lēmuma 138., 242. un 243. apsvērumā, atbilstoši kuram “piezīmes par sanākumi” (Dokuments Nr. 6, izklāstīts paziņojuma par iebildumiem 87. punktā), ko *Sappi* sagatavoja 1993. gada 1. oktobra sanāksmē saistībā ar Francijas tirgu, norāda, ka šīs sanāksmes dalībnieki vienojās gan par cenu paaugstināšanu, gan par kvotu piešķiršanu 1993. gada ceturtajam ceturksnim, lai “varētu paaugstināt cenas”.
- 227 Saistībā ar Komisijas apgalvojumiem par nolīgumiem par tirgus sadali, *Zicuñaga* nesniedz nevienu pierādījumu, kas liktu apšaubīt Komisijas konstatējumus Lēmuma 141. un 246. apsvērumā par to, ka sanāksmes, kas notika 1994. gada pavasarī *Nogent-sur-Marne* attiecībā uz Francijas tirgu, ir vienlaikus kalpojusi kā nolīgums par cenu paaugstināšanu un kā nolīgums par tirgu sadali (Dokuments Nr. 7651, minēts iebilduma par paziņojumiem 113.–115. punktā un pievienots šim paziņojumam).
- 228 Iepriekš izklāstītie fakti ļauj uzskatīt, ka Komisija Lēmuma 241. apsvērumā ir pamatoti konstatējusi, ka, “lai atbalstītu nolemto cenu paaugstināšanas īstenošanu, dažās valsts līmeņa aizliegtās vienošanās sanāksmēs katram dalībniekam tika piešķirtas pārdošanas kvotas un noteiktas tirgus daļas”. Tādējādi Komisija varēja uzskatīt, ka šie nolīgumi par cenu paaugstināšanu un kopējo pārdošanas kvotu un

tirgus daļu noteikšanu bija nesaraucami saistīti ar tā paša vispārējā pret konkurenci vērstā plāna aspektiem, kas veidoja Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā konstatēto pārkāpumu.

229 Otrkārt, ir jāpārbauda, vai Komisija pamatoti attiecināja uz *Zicuñaga* vienotā pārkāpuma aspektus, kas saistīti ar nolīgumiem par pārdošanas kvotu piešķiršanu un tirgus sadali.

230 Vārds "ruļļi", kam seko frāze "visi sniegti ar aizpildītām pasūtījumu veidlapām un kvotām", kas minēts *Sappi* 1994. gada 29. jūnija piezīmēs, kas minētas šī sprieduma 175. punktā, obligāti nepierāda, ka 1994. gada 29. jūnijā tika noslēgts nolīgums par pārdošanas kvotām. Tomēr tas parāda, ka šīs sanāksmes laikā visi tās dalībnieki, tostarp *Zicuñaga*, bija šī nolīguma par pārdošanas kvotu piešķiršanu saistībā ar papīra ruļļu tirgu dalībnieki.

231 Ir jāuzsver, ka iepriekšējā punktā minētie pierādījumi, kas attiecas uz 1994. gada 29. jūnija sanāksmi, ir vienīgais pierādījums, ko var pret *Zicuñaga* izmantot kā pierādījumus par tās tiešo piedalīšanos nolīgumā par pārdošanas kvotu piešķiršanu. Komisija nav konstatējusi, ka *Zicuñaga* būtu piedalījies 1993. gada 30. septembra sanāksmē Barselonā, kuras laikā tika noslēgts nolīgums par 1993. gada ceturta ceturkšņa pārdošanas kvotām. Saistībā ar citām sanāksmēm, attiecībā uz kurām *Zicuñaga* piedalīšanos pareizi konstatējusi Komisija, Komisija savā Lēmumā nav apgalvojusi, ka šīs sanāksmes kalpoja kā ietvars nolīgumiem par pārdošanas kvotām.

232 Savā aizstāvības rakstā Komisija tomēr apgalvo, ka pārdošanas kvotas tika apspriestas arī 1994. gada 19. oktobra sanāksmē.

233 Šajā sakarā *Mougeot* ar roku rakstītajās 1994. gada 21. oktobra piezīmēs, kas attiecas uz 1994. gada 19. oktobra sanāksmi saistībā ar Spānijas tirgu (skat. šī sprieduma 177. punktu) ir ietverta šāda informācija:

“— Ievērojot *AEMCP* apjomus, kas paziņoti saistībā ar Spāniju (izņemot *Zicuñaga*) 1994. gada augusta beigās [palielinājušās par] 4300 [tonnām], es izvirzīju jautājumu par mūsu 1993. gada apjomiem ([samazinājušies par] 50 %)?

— *Sarrió* atbilde: apjomi palielinās un samazinās!

— *Koehler* atbilde: *AEMCP* dati nav pareizi!”

234 Tas varētu nozīmēt, kā Komisija to norāda savā atbildes rakstā, ka 1994. gada 19. oktobra sanāksmē diskusijas notika par pārdošanas kvotām vai apjomiem. Tomēr ir redzams, ka Komisija ne Lēmuma daļā, kas attiecas uz sanāksmēm par Spānijas tirgu, ne Lēmuma daļā, kas attiecas uz pārdošanas kvotām un tirgus daļām, neatsaucas uz apgalvojumiem, kas atbalstītu tās izvirzītās apsūdzības par nolīgumu noslēgšanu saistībā ar pārdošanas kvotām vai tirgus daļām attiecīgajā laikposmā.

235 Šajos apstākļos, šī sprieduma 230. punktā izklāstītā norāde pierāda, ka 1994. gada 29. jūnija sanāksmes laikā *Zicuñaga* bija informēta par nolīguma par pārdošanas kvotām pastāvēšanu.

236 Šajos apstākļos un tā kā ir pierādīts, ka *Zicuñaga* piedalījās cenu paaugstināšanas nolīgumos attiecībā uz Spānijas tirgu, un tā zināja, vai tai vajadzēja zināt, ka to darot, tā ir Eiropas mēroga aizliegtas vienošanās dalībniece, Komisija arī to varēja saukt pie atbildības par tās dalību nolīgumos par pārdošanas kvotām laika periodā, kad tā piedalījās nolīgumos par cenu paaugstināšanu. Šajā sakarā jāatzīmē, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uzņēmums, kas ir piedalījies daudzveidīgā konkurences noteikumu pārkāpumā, izdarot darbības, kas atbilst EKL 81. panta 1. punktā sniegtajai nolīgumu vai saskaņotas prakses, kuru mērķis ir vērsts pret konkurenci, definīcijai, un kas bija vērsts uz to, lai izdarītu pārkāpumu kopumā, var tāpat arī būt atbildīgs par citu uzņēmumu rīcību šī paša pārkāpuma ietvaros par laikposmu, kad tas piedalījās pārkāpumā, ja tiek konstatēts, ka minētais uzņēmums zināja par citu uzņēmumu prettiesisko rīcību vai ka tas varēja to saprātīgi paredzēt, un ka tas bija gatavs uzņemties risku (iepriekš 149. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Participazioni*, 203. punkts).

237 Tādējādi *Zicuñaga* ir jāsauc pie atbildības par nolīgumu, lai sadalītu tirdzniecības kvotas, kas bija minētas 1994. gada 29. jūnija sanāksmē.

238 Saistībā ar nolīgumiem par tirgus sadali no Lēmuma 246.–251. apsvēruma izriet, ka Komisija savus konstatējumus par šādu nolīgumu pastāvēšanu balsta, pirmkārt, uz norādēm par divām sanāksmēm, kas notika 1994. gada pavasarī un 1994. gada 6. decembrī, attiecībā uz Francijas tirgu. Tomēr šajā lēmumā nav ietverti pierādījumi, no kuriem varētu secināt, ka *Zicuñaga* zināja vai varēja saprātīgi paredzēt, ka šīs sanāksmes attiecībā uz Francijas tirgu kalpoja par ietvaru nolīgumiem par tirgus sadali. Šajā sakarā atšķirībā no tās konstatējumiem par nolīgumiem par cenu paaugstināšanu Komisija Lēmumā nav uzskatījusi, ka Francijas tirgū novērotie nolīgumi par tirgus sadali atbilstu decentralizētai iespējamā Eiropas mēroga nolīguma par tirgus sadali, kura dalībnieki informēja vietējos vadītājus attiecīgajos tirgos. Šādos apstākļos nevar uzskatīt, ka tāds uzņēmums kā *Zicuñaga*,

kas, un par to nav strīda, nepiedalījās slepeno vienošanos sanāksmēs, izņemot sanāksmes par Spānijas tirgu, zināja vai varēja saprātīgi paredzēt to, ka pastāv iepriekš norādītie nolīgumi par tirgus sadali.

239 Komisija uzskata, ka ir redzams, ka jautājums par tirgus daļām parādījās vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmju dienas kārtībā (Lēmuma 250. apsvērums). Tomēr ir jāatceras, ka nav strīda par to, ka *Zicuñaga* neapmeklēja šīs sanāksmes. Turklāt pierādījumi, ko Komisija izvirzīja Lēmuma 250. un 251. apsvērumā, lai pamatotu savu apgalvojumu saistībā ar aizliegtās vienošanās sanāksmi 1995. gada 2. februārī, t.i., sanāksmi, kas notika pēc tā izdarītā pārkāpuma perioda beigu datuma, kas Lēmuma 1. punkta otrajā daļā izvirzīts *Zicuñaga*.

240 No tā izriet, ka *Zicuñaga* piedalīšanās tirgus sadalīšanas darbībās nav pierādīta.

241 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāsecina, ka Komisija pamatoti uzskatīja *Zicuñaga* par atbildīgu par pārdošanas kvotu piešķiršanu tajā laikposmā, kad tā piedalījās pārkāpumā. No otras puses, ir jākonstatē, ka Komisija nepamatoti pārmetusi *Zicuñaga* saistībā ar vienotā pārkāpuma aspektu, kas saistīts ar nolīgumiem par tirgus sadali.

242 Tomēr šīs kļūdas vērtējumā nav tādas, lai apgāztu secinājumus, ka *Zicuñaga* sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu piedalījās nolīgumos par cenu paaugstināšanu, vai analīzi par to, ka ar šiem nolīgumiem *Zicuñaga* bija Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās par cenu noteikšanu paškopējošam papīram dalībniece, kura bija galvenais Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā konstatētā pārkāpuma aspekts. Iepriekš minētie apsvērumi saistībā ar tirgus sadali nav tādi, lai liktu apšaubīt *Zicuñaga*

piedalīšanos šajā pārkāpumā. Ir jākonstatē, ka *Zicuñaga*, piedalījusies vairāk nekā gadu šajās iniciatīvās saistībā ar cenām, varēja saprātīgi paredzēt, ka attiecīgie uzņēmumi tiecās nodrošināt šo iniciatīvu sekmes ar dažādiem mehānismiem un *Zicuñaga* bija gatava pieņemt šādu iespēju. Lai izvērtētu *Zicuñaga* pakārtotos prasījumus, kuru mērķis bija panākt naudas soda, kas uzlikts saskaņā ar Lēmuma 3. punktu, samazināšanu, ir jāizvērtē, vai un, attiecīgā gadījumā, — cik lielā mērā *Zicuñaga* atbildības neesamību par tirgus sadales darbībām pamato tai uzliktā naudas soda samazināšana.

- 243 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jānoraida *Divipa* izvirzītais pamats, ar kuru tiek apgalvots EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums, un *Zicuñaga* izvirzītais pamats, ar kuru tiek apgalvota kļūda vērtējumā.

C — Pamati, kas attiecas uz pārkāpuma ilgumu

- 244 Noteiktas prasītājas, proti, *Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot, Torraspapel, Divipa* un *Zicuñaga* apstrīd Komisijas konstatējumus par to piedalīšanās pārkāpumā ilgumu. Dažas no šīm prasītājām (*MHTP, Koehler, Mougeot* un *Torraspapel*) izvirza savus argumentus saistībā ar prasījumiem par daļēju Lēmuma 1. punkta atcelšanu un ar šī lēmuma 3. punktu tām uzliktā naudas soda samazināšanu, bet citas (*Bolloré, Divipa* un *Zicuñaga*) tos izvirzījušas pakārtoto prasījumu kontekstā, lūdzot samazināt naudas sodu. Attiecībā uz pēdējo uzņēmumu grupu, no to rakstveida apsvērumiem izriet, ka tās pēc būtības apstrīd Lēmuma tiesiskumu saistībā ar Lēmuma 1. punkta otrajā daļā pēc būtības konstatēto pārkāpumu, par kuru katra no prasītājām tiek saukta pie atbildības, ilgumu. Tādēļ ir no jauna jāklasificē to prasījums tādā ziņā, ka tas arī ir vērstu uz Lēmuma 1. punkta pirmās daļas, kas attiecas uz pārkāpuma ilgumu, atcelšanu.

245 *Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot un Torraspapel* kopumā izvirza vienu un to pašu argumentu, proti, ka Komisija nav pierādījusi to, ka tās bija aizliegtās vienošanās dalībnieces laikposmā pirms 1993. gada septembra vai oktobra vai — *MHTP* gadījumā — laikposmā pirms 1993. gada janvāra. Neraugoties uz noteiktām to attiecīgo situāciju detaļām, to argumentos pēc būtības ir apgalvots tas, ka, pretēji Komisijas apgalvotajam, nav pierādīts, ka sanāksmes, kas notika Eiropas līmenī *AEMCP* ietvaros pirms 1993. gada septembra vai oktobra, kalpoja, lai noslēgtu slepenos nolīgumus, un, otrkārt, nav pierādīts, ka tās piedalījās slepeno vienošanos sanāksmēs valsts vai reģionālā līmenī pirms šī laikposma. Kā pirmos ir lietderīgi izvērtēt kopā iepriekš norādītos attiecīgo dažādo uzņēmumu pamatus, kā arī *Mougeot* papildu pamatu par to, ka Komisija nav pierādījusi tās piedalīšanos pēc 1995. gada jūlija. Pēc tam būtu lietderīgi izvērtēt attiecīgi *Divipa* un *Zicuñaga* izvirzītos pamatus.

1. Par pamatiem, ko izvirzījušas *Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot un Torraspapel*

a) Par prasītāju piedalīšanos pārkāpumā pirms 1993. gada septembra vai oktobra

Lietas dalībnieku argumenti

246 Saistībā ar pamatu, ar kuru tiek apgalvots Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta pārkāpums, *Bolloré* apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi tās atbildību saistībā ar aizliegto vienošanos laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim vai oktobrim. Savu pamatu pamatojot, tā apgalvo, ka, pirmkārt, *Copigraph* ir noliegusi to, ka ir bijusi jebkādas aizliegtās vienošanās dalībiece pirms 1993. gada septembra. Otrkārt, tā apstrīd, ka *AWA* 1999. gada 5. maija apgalvojumiem, *Mougeot* 1999. gada 14. aprīļa apgalvojumiem un *Sappi* 1998. gada 6. janvāra apgalvojumiem, uz kuriem Komisija pamatojās, lai pierādītu to, ka *Copigraph* bija aizliegtās vienošanās

dalībniece pirms 1993. gada septembra, būtu pierādījuma spēks. Tā arī uzsver šo dažādo apgalvojumu pretrunīgo raksturu, apgalvojot, ka *Mougeot* apgalvojumi attiecas uz iespējamām vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmēm, bet *AWA* apgalvojumi attiecas uz iespējamo aizliegto vienošanos par Francijas tirgu. Tā tāpat apgalvo, ka pirmā *Copigraph* veiktā cenu paaugstināšana notika 1993. gada decembrī, kas izslēdz to, ka tā būtu bijusi aizliegtās vienošanās dalībniece pirms 1993. gada septembra vai oktobra.

247 Saistībā ar pamatu, ar kuru tiek apgalvota pierādījumu neesamība, *MHTP* norāda, ka Komisija nav pierādījusi tās dalību pārkāpumā pirms 1993. gada janvāra. Šo pamatu pamatojot, tā apgalvo, ka, pirmkārt, *AWA*, *Mougeot* un *Sappi* apgalvojumi, kas minēti Lēmuma 107. un 108. apsvērumā, nepierāda, ka *AEMCP* sanāksmes 1992. gadā kalpoja par aizliegtās vienošanās platformu. Otrkārt, tā apgalvo, ka pretēji Komisijas konstatētajam nav pierādīts, ka tā būtu piedalījies 1992. gada 5. marta sanāksmē par Spānijas tirgu, 1992. gada pavasara sanāksmē par Francijas tirgu un 1992. gada 16. jūlija sanāksmē par Spānijas un Portugāles tirgu.

248 Saistībā ar pamatu par pierādījumu neesamību *Koehler* apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi to, ka tā ir pret konkurenci vērstas aizliegtas vienošanās dalībniece pirms 1993. gada oktobra. Šo pamatu pamatojot, *Koehler* apgalvo, ka, pirmkārt, *Mougeot* un *Sappi* apgalvojumi, uz kuriem pamatojusies Komisija, nepierāda, ka pirms 1993. gada oktobra *AEMCP* ietvaros būtu bijuši noslēgti nolīgumi. Tā piebilst, ka fakts, ka vairākas slepeno vienošanos sanāksmes par valstu un reģionālajiem tirgiem notika pirms 1993. gada oktobra, nepierāda, ka tajā laikā pastāvēja Eiropas mēroga aizliegtā vienošanās. Otrkārt, *Koehler* apgalvo, ka, pretēji Komisijas konstatētajam, nav pierādīta tās dalība 1992. gada 17. februāra un 5. marta sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu, 1992. gada pavasara sanāksmē saistībā ar Francijas tirgu un 1992. gada 16. jūlija sanāksmē saistībā ar Spānijas un Portugāles tirgiem, 1993. gada 14. janvāra sanāksmē saistībā ar Apvienotās Karalistes un Īrijas tirgiem, 1993. gada pavasara sanāksmē saistībā ar Francijas tirgu un 1993. gada 30. septembra sanāksmē saistībā ar Spānijas tirgu.

- 249 Saistībā ar pamatu par acīmredzamu kļūdu vērtējumā *Mougeot* apgalvo, ka Komisija nav pierādījusi to, ka tā bija aizliegtās vienošanās dalībiece pirms 1993. gada oktobra. Tā uzsver, ka *Sappi* apgalvojumi, uz kuriem pamatojās Komisija, nenorāda uz *Mougeot* kā vienu no slepenās vienošanās sanāksmju, kas notika 1992. un 1993. gadā, dalībnieci. Tā piebilst, ka, 1992. gadā neesot *AEMCP* dalībiece, tā apmeklēja šīs asociācijas sanāksmes 1992. gada 26. maijā un 10. septembrī tikai kā novērotāja un ir jāpatur prātā, ka *AEMCP* dalībnieki 1993. gada 9. februāra sanāksmē, kas ir pirmā šīs asociācijas sanāksme, kurā piedalījās *Mougeot*, tās klātbūtnē neapsprida aizliegtās vienošanās pastāvēšanu vai tās pastāvēšanas vēlamību.
- 250 *Mougeot* turpinot apgalvo, ka Lēmuma 111. apsvērumā Komisija sagrozot tās 1999. gada 14. aprīļa paziņojuma saturu. Tā arī noliedz, ka jebkāds pierādījuma spēks būtu *Sappi* apgalvojumam, uz kuru atsaucas Komisija Lēmuma 112. apsvērumā, lai pamatotu savu argumentu par to, ka oficiālās *AEMCP* sanāksmes ir kalpojušas slepeno vienošanos sanāksmēm par cenām pirms asociācijas restrukturēšanas 1993. gada septembrī.
- 251 Saistībā ar pamatu, ar kuru tiek apgalvota EKL 81. panta 1. punkta kļūdaina piemērošana un nevainīguma prezumpcijas principa un būtisko procesuālo noteikumu pārkāpums, *Torraspapel* apgalvo, ka nav pierādījumu par tās iespējamo piedalīšanos pārkāpumā laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim ieskaitot. *Torraspapel* sniedz vairākus ievada komentārus par stratēģiskās nopelšanas riskiem, kas ir saistīti ar Komisijas jauno sadarbības politiku, un par to, ka *AWA*, *Sappi* un *Mougeot* apgalvojumiem nav pierādījuma spēka. Turpinot, tā noliedz, ka, pirmkārt, oficiālās *AEMCP* sanāksmes kalpoja kā platforma vienošanās par cenu līdz 1993. gada septembrim. Otrkārt, tā apgalvo, ka, pretēji Komisijas konstatētajam, tā nepiedalījās 1992. gada 17. februāra un 5. marta sanāksmēs saistībā ar Spānijas tirgu, 1992. gada pavasara un 1993. gada pavasara sanāksmēs saistībā ar Francijas tirgu un 1992. gada 16. jūlija sanāksmē saistībā ar Spānijas un Portugāles tirgiem.

- 252 Komisija apstrīd kritiku par *AWA*, *Sappi* un *Mougeot* paziņojumu pierādījuma spēku. Šie paziņojumi ļauj saprast aizliegtās vienošanās organizāciju, arī 1992. gadā. Komisija arī punktu pa punktam ir sniegusi atbildes uz prasītāju izvirzītajiem argumentiem par to nepiedalīšanos dažādās valsts un reģionālā līmeņa attiecīgajās sanāksmēs.

Lēmums

- 253 Atbilstoši Lēmuma 1. punkta otrajai daļai *Bolloré*, *MHTP*, *Koehler* un *Torraspapel* piedalījās pārkāpumā no 1992. gada janvāra līdz 1995. gada septembrim, bet saskaņā ar šo pašu normu *Mougeot* pārkāpumā piedalījās no 1992. gada maija līdz 1995. gada septembrim.
- 254 Atbilstošās Lēmuma rindkopas attiecībā uz piecu attiecīgo prasītāju piedalīšanos pārkāpumā laikposmā no 1992. gada janvāra vai maija (atbilstoši attiecīgajam gadījumam) līdz 1993. gada septembrim vai oktobrim ieskaitot:

“(83) EEZ mēroga aizliegtās vienošanās plānošana un organizēšana notika vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmēs, kas tika sasauktas profesionālās organizācijas *AEMCP* oficiālo sanāksmju aizsegā.

(84) Šajās vispārējās sanāksmēs dalībnieki principā lēma par cenu paaugstināšanas grafiku un apmēru (procentos) attiecībā uz katru EEZ valsti. Tie vienojās par vairākām secīgām cenu paaugstināšanām un par dažiem mēnešiem uz priekšu.

(85) *AEMCP* sanāksmes kalpoja par aizliegtās vienošanās sanāksmēm vismaz no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim [..]

(87) *AEMCP* sanāksmes parasti bija labi apmeklētas un pārkāpuma laikā tajās piedalījās visi tā laika *AEMCP* biedri: *AWA*, *Binda*, *Copigraph*, *Koehler*, *Mougeot*, *Stora*, *Torraspapel/Sarrió* un *Zanders*.”

255 Turklāt no 107.–113. apsvēruma izriet, ka *Sappi* ir atzinusi, ka konkurējošie ražotāji slepeni vienojās regulāro sanāksmju laikā, kas notika vismaz kopš 1992. gada. Kāds *Sappi* darbinieks norādīja, ka šīs sanāksmes notika “Kopienas mērogā” no 1991. gada. Arī *AWA* ir atzinusi, ka šīs sanāksmes notika no 1992. gada. *Mougeot*, kas *AEMCP* pievienojās 1992. gada beigās, sniedza paziņojumu (Dokuments Nr. 7647, minēts šī sprieduma 165. punktā) par 1993. gadā notikušās oficiālās *AEMCP* sanāksmes saturu, uz kā pamata Komisija secināja, ka asociācijas restrukturēšana ietvēra aizliegtās vienošanās restrukturēšanu. *Mougeot* paziņoja:

“Bez šaubām, oficiālajā *AEMCP* 1993. gada 14. septembra sanāksmē Frankfurtē, vai sanāksmē pirms tam, bet noteikti tad, kad [B.] jau bija kļuvis par *AWA* paškopējošā papīra nodaļas vadītāju, [B.] skaidri nolēma uzaicināt galvenos paškopējošā papīra ražotājus no katra tirgus uz šīm neoficiālajām sanāksmēm un grozīt oficiālo *AEMCP* sanāksmju organizēšanu. [B.] nolēma, ka no šī brīža katrā *AEMCP* sanāksmē piedalīsies jurists, lai piešķirtu tām oficiālu raksturu un nodrošinātu to, lai procesu nevarētu kritizēt. Tomēr nekas saistībā ar cenām vairs šajās sanāksmēs apspriests netika, tas tika darīts vienīgi “neoficiālajās” sanāksmēs.”

Pirmās instances tiesas vērtējums

- 256 Ievadā ir jāatgādina, ka attiecībā uz pierādījumiem par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu jāņem vērā, ka Komisijai ir pienākums pierādīt tās konstatētos pārkāpumus un sniegt pierādījumus, lai juridiski pietiekami pierādītu pārkāpumu veidojošo apstākļu esamību (Tiesas 1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija, *Recueil*, I-8417. lpp., 58. punkts, un iepriekš 149. punktā minētais spriedums lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 86. punkts).
- 257 Tādējādi Komisijai ir jāsniedz pietiekami precīzi un savstarpēji atbilstoši pierādījumi, lai radītu stingru pārliecību, ka izdarīts pārkāpums (Pirmās instances tiesas 2000. gada 6. jūlija spriedums lietā T-62/98 *Volkswagen*/Komisija, *Recueil*, II-2707. lpp., 43. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 258 Tomēr ir svarīgi uzsvērt, ka katram Komisijas iesniegtajam pierādījumam par katru pārkāpuma aspektu nav noteikti jāatbilst šiem kritērijiem. Ir pietiekami, ja pierādījumu kopums, uz ko iestāde atsaucas, kopumā ņemot, atbilst šai prasībai (šajā sakarā skat. Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija*, *Recueil*, I-8375. lpp., 513.–520. punkts). Turklāt, kā Pirmās instances tiesa jau ir norādījusi šī sprieduma 155. un 166. punktā, pierādījumi ir jāvērtē kopumā un paziņojumus, kas izteikti saistībā ar paziņojumu par sadarbību, nevar šī iemesla dēļ uzskatīt par tādiem, kam nav pierādījuma spēka.
- 259 No Lēmuma izriet, ka Komisija piecu attiecīgo prasītāju atbildību saistībā ar laikposmu no 1992. gada janvāra vai 1992. gada maija *Mougeot* gadījumā līdz

1993. gada oktobrim balsta uz to dalību slepeno vienošanos kontaktos un slepeno vienošanos sanāksmju sistēmā, kas, no vienas puses, sasaistījās ar oficiālajām *AEMCP* sanāksmēm, kas, pēc Komisijas domām, darbojās kā slepeno vienošanos sanāksmes par cenu noteikšanu, un, no otras puses, sasaistījās ar valsts vai reģionālā līmeņa aizliegtās vienošanās sanāksmēm.

²⁶⁰ Pirmkārt, ir jāizvērtē iespējamā slepeno vienošanos sanāksmju sistēma, ko veidoja *AEMCP* sanāksmes un valsts un reģionālā līmeņa aizliegto vienošanos sanāksmes, un, otrkārt, attiecīgo uzņēmumu dalība šajās sanāksmēs pirms 1993. gada septembra vai oktobra.

— Par iespējamo slepeno vienošanos sanāksmju sistēmu

Oficiālās *AEMCP* sanāksmes pirms 1993. gada septembra vai oktobra

²⁶¹ Lēmuma 107.–113., 254.–256. un 295. apsvērumš norāda, ka, lai pamatotu savu apgalvojumu par to, ka pirms 1993. gada septembra vai oktobra notika vispārējās (Eiropas) aizliegtās vienošanās sanāksmes oficiālo *AEMCP* sanāksmju ietvaros, Komisija, pirmkārt, balstās uz *Mougeot* paziņojumiem, kas ietverti Dokumentā Nr. 7647 (skat. šī sprieduma 255. punktu), otrkārt, uz *Sappi* darbinieka liecībām un *Sappi* un *AWA* atzišanos, un, treškārt, uz to, ka pastāv daudzi pierādījumi par to, ka valsts un reģionālā līmeņa aizliegtās vienošanās sanāksmes notika no 1992. gada janvāra, kā tas tiks apskatīts šīs sprieduma 281. un turpmākajos punktos.

- 262 Pirmkārt, no Lēmuma 113. un 254. apsvēruma izriet, ka *Mougeot* paziņojumi (Dokuments Nr. 7647), kas izklāstīti Lēmuma 108. apsvērumā un minēti šī sprieduma 255. punktā, ir galvenais Komisijas pierādījumu aspekts šajā lietā.
- 263 Šajā sakarā ievadā ir jānoraida *Mougeot* apgalvojums, ka Komisija sagrozījusi *Mougeot* paziņojumu saturu. Salīdzinot Lēmuma 108. apsvērumu ar Dokumentu Nr. 7647, kurā ir ietverti attiecīgie paziņojumi, ir redzams, ka Komisija savā Lēmumā burtiski un atbilstoši oriģinālam ir reproducējusi *Mougeot* paziņojumus, kas ietverti minētajā dokumentā.
- 264 Turklāt, atbildot uz *Koehler* izvirzīto argumentu, ir jāuzskata, ka īpaši skaidrais *Mougeot* paziņojumu formulējums attaisno to, — kā tas izriet no Lēmuma 295. apsvēruma — ka Komisija nav pievērsusi nekādu uzmanību *Mougeot* vēlāk izteiktajam nolīgumam, kas bija ietverts tās atbildē uz paziņojumu par iebildumiem.
- 265 Tāpat ir arī jānoraida *Torraspapel* arguments par to, ka Lēmuma 97. zemsvītras piezīmē ietvertie apgalvojumi parāda, ka Komisijai pašai ir šaubas par *Mougeot* paziņojumu pierādījumu spēku. Fakts, ka šajā zemsvītras piezīmē Komisija, ņemot vērā lietas materiālos iekļautos dokumentālos pierādījumus, noraidīja *Mougeot* apstiprinājumu tam, ka tā pirmo reizi *AEMCP* sanāksmē piedalījās 1993. gada 9. februārī, nevar interpretēt kā vispārēju šaubu izteikšanu no Komisijas puses par *Mougeot* paziņojumu pierādījuma spēku. Turklāt atšķirībā no *Mougeot* apstiprinājumiem, kas minēti Lēmuma 97. zemsvītras piezīmē, paziņojumi, kas izklāstīti Lēmuma 108. apsvērumā, nav pretrunā nekādiem pierādījumiem, kas varētu likt apšaubīt šo apgalvojumu pierādījuma spēku.

- 266 No šiem *Mougeot* paziņojumiem izriet, ka *AEMCP* oficiālajā sanāksmē B., kad bija kļuvis par *AWA* Paškopējošā papīra nodaļas rīkotājdirektoru, nolēma reorganizēt *AEMCP* darbību un no tā brīža rīkot asociācijas oficiālās sanāksmes, kurās piedalītos jurists, lai nodrošinātu to, ka tās “nevarētu kritizēt”, kurās vairs netiktu apspriesti “cenu jautājumi”, un no šī paša brīža rīkot “neoficiālās” sanāksmes, lai apspriestu minētos jautājumus. *Mougeot* paziņojumi skaidri norāda, ka pirms *AEMCP* darbības reorganizēšanas, par ko izlēma B. (*AWA*), oficiālās *AEMCP* sanāksmes kalpoja kā ietvars diskusijām par cenām. Šīs diskusijas bija tieši tas, kas tika kritizēts.
- 267 Neviena no attiecīgajām prasītājām neapstrīd apgalvojumu, kas ietverts Lēmuma 110. apsvērumā, par to, ka pirmā oficiālā *AEMCP* sanāksme, kurā piedalījās jurists, notika 1993. gada 18. novembrī. Šajos apstākļos Komisija ir pamatoti secinājusi, ka B. lēmums restrukturēt *AEMCP* darbību un sanāksmes tika pieņemts asociācijas oficiālajā sanāksmē, kas notika pirms 1993. gada 18. novembra, t.i., 1993. gada 14. septembrī. Tādējādi Komisija pamatoti uzskatīja, ka sarunas par cenu ir notikušas *AEMCP* oficiālo sanāksmju ietvaros līdz 1993. gada 14. septembra sanāksei.
- 268 Šo apsvērumu apstiprina Lēmuma 115.–121. apsvērumi, no kuriem izriet, ka pēc restrukturēšanas lēmuma neoficiālās sanāksmes, kuru mērķis bija vienoties par cenu paaugstināšanu EEZ, notika līdztekus oficiālajām *AEMCP* sanāksmēm.
- 269 Otrkārt, Komisija pamatojas uz izvilkumu, kas ir izklāstīts Lēmuma 112. apsvērumā, no liecības (Dokuments Nr. 5407, pievienots paziņojumam par iebildumiem), ko sniedza *Sappi* darbinieks 1993. gada februārī, atceroties, ka “viņa kolēģi atgriezās no sanāksmēm, tostarp *AEMCP* sanāksmēm, ar ļoti skaidriem viedokļiem par cenu paaugstināšanu, kas bija jāisteno, un viņus relatīvi neuztrauca konkurentu reakcija”.

- 270 Pretēji noteiktu prasītāju apgalvojumiem *Sappi* darbinieks savas atmiņas izteica bez jebkādām šaubām vai piesardzības. Nepastāvot pierādījumiem par pretējo, šie apgalvojumi ir jāsaprot kā tādi, kas vienlīdz attiecas uz laikposmu gan pirms 1993. gada septembra, gan pēc tā. Šie apgalvojumi apstiprina, ka saistībā ar laikposmu no 1993. gada februāra līdz septembrim ieskaitot, slepeno vienošanos sanāksmes attiecībā uz Eiropas mēroga cenu paaugstināšanu notika oficiālo *AEMCP* sanāksmju kontekstā, ko turklāt neapstrīdēja uzņēmumi, kas bija atzinuši to, ka bija aizliegtās vienošanās dalībnieki no 1992. gada.
- 271 Šajā analīzes stadijā ir redzams, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka pirms 1993. gada septembra nolīgumi par cenām tika noslēgti *AEMCP* oficiālo sanāksmju kontekstā. Tagad ir jāpārliciecinās, vai Komisija pamatoti konstatēja, ka oficiālās *AMCP* sanāksmes tika izmantotas kā platforma šāda veida nolīgumiem, vēlākais, no 1992. gada janvāra un tika pastāvīgi izmantotas šādā veidā līdz 1993. gada septembrim.
- 272 Šajā ziņā no Lēmuma 86. un 113. apsvēruma izriet, ka, šos konstatējumus pamatojot, Komisija apgalvo, ka pirmā oficiālā *AEMCP* sanāksme, par kuru ir rakstiski pierādījumi, notika 1992. gada 23. janvārī. Salīdzinot šo apsvērumu, no vienas puses, ar savstarpēji atbilstošajiem *AWA* un *Sappi* paziņojumiem, kas ir minēti Lēmuma 107. apsvērumā un kas pierāda, ka Eiropas līmenī slepeno vienošanos sanāksmes notika no 1992. gada sākuma, un, no otras puses, ar pierādījumiem par to, ka regulārās sanāksmes un kontakti valsts un reģionālajā līmenī sākās 1992. gada janvārī (tas pats apsvēruma), Komisija uzskata, ka Eiropas mēroga aizliegtā vienošanās par cenām sāka savu darbību, vēlākais, 1992. gada janvārī. Komisija Lēmuma 113. apsvērumā piebilst, ka tās rīcībā esošie dokumenti parāda, ka laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada 14. septembrim notika astoņas *AEMCP* sanāksmes, turklāt visas notika Īrihē.
- 273 Vispirms ir jākonstatē, ka neviens no prasītājiem nav apšaubījis Lēmumā ietverto apgalvojumu precizitāti attiecībā uz to, ka *AEMCP* oficiālās sanāksme notika 1992. gada 23. janvārī.

274 Turpinot, ir jānorāda, pirmkārt, ka apgalvojumā (Dokumenti Nr. 7828 un 7829, skat. šī sprieduma 163. punktu), uz kuru Komisija atsaucās Lēmuma 107. apsvērumā, AWA atzina, ka tā, sākot ar 1992. gada sākumu, bija piedalījusies noteiktās “nepienācīgās” sanāksmēs ar konkurentiem, kuras kalpoja savstarpējai nodomu paziņot cenu paaugstināšanu apmaiņai. AWA atzīšanās saskaņā ar tās atbildi uz Komisijas pieprasījumu pēc informācijas (Dokuments Nr. 7829), attiecas uz sanāksmēm, kurās piedalījās *Sarrió, Mougeot, Stora-Feldmühle, Copigraph, Koehler* un *Zanders* un kas notika laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam Parīzē, Cīrihē un Ženēvā. Tomēr Cīrihe ir tā pilsēta, kā ir redzams no Lēmuma I pielikuma A tabulas, kurā tika organizētas visas oficiālās AEMCP sanāksmes laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim.

275 Tomēr atbilstoši AWA atbildei (Dokuments Nr. 7827) izvilks, kas minēts Lēmuma 61. un 107. apsvērumā, attiecas uz īpašajiem apstākļiem, kādos notika sanāksmes no 1992. gada 1. janvāra līdz šīs atbildes sniegšanas datumam, bet tas neattiecas uz oficiālajām AEMCP sanāksmēm, un tādējādi nevar secināt, ka šī atbilde izslēdza visas AEMCP sanāksmes kā tādas, kam nebija slepenas vienošanās raksturs. Tā kā šaubas ir jātulko par labu prasītājam, ir jākonstatē, ka AWA apgalvojumi paši par sevi neļauj izdarīt secinājumu, ka oficiālā AEMCP sanāksme 1992. gada 23. janvārī kalpoja kā platforma vienošanās par cenām. Tomēr šajos apgalvojumos ir būtiskas norādes par Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās pastāvēšanu no 1992. gada sākuma.

276 Otrkārt, attiecībā uz *Sappi* paziņojumiem, kas minēti Lēmuma 107. apsvērumā, no Lēmuma 73. apsvēruma izriet, ka Komisija atsaucas uz “*Sappi* paziņojumiem[, kuri lika domāt], ka starp Eiropas paškopējošā papīra ražotājiem bija slepeno vienošanos kontakti no tirdzniecības asociācijas AEMCP dibināšanas brīža 1981. gadā un it īpaši — no astoņdesmito gadu vidus”.

277 Lēmuma 64. zemspējas piezīmē (Dokuments Nr. 4656) Komisija precizē:

“*Sappi* ir sniegusi Komisijai paziņojumu, ko ir izteicis viens no tās darbiniekiem, kas ir piedalījies paškopējošā papīra pārdošanā kopš septiņdesmitajiem gadiem, un kurā ir teikts, ka “viņam aizdomas par to, ka paškopējošā papīra tirgū pastāv slepenas vienošanās pirmo reizi radās aptuveni astoņdesmito gadu vidū sakarā ar augstākās vadības piezīmēm [...] [viņam] likās, ka slepenajās vienošanās cita starpā piedalījās *Arjo Wiggins*, *Köhler* un *Stora-Feldmühle* [un viņš] kopš astoņdesmito gadu vidus/beigām zināja par divpusēju informācijas apmaiņu”.

278 Cita *Sappi* darbinieka paziņojumā norādīts, ka laikposmā no 1991. līdz 1993. gadam pastāvēja Kopienas mēroga kontakti un slepeno vienošanos sanāksmes starp konkurentiem. Šis *Sappi* darbinieks norāda, ka šo kontaktu rezultātā notika slepenās vienošanās un ka piegādātāji savā starpā apsprieda cenas attiecībā uz visu Kopienu.

279 Iepriekšējos punktos minētie *Sappi* darbinieku paziņojumi pierāda Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās, kurā bija iesaistīti vairāki ražotāji, pār cenām pastāvēšanu no astoņdesmito gadu beigām līdz deviņdesmito gadu sākumam. Turklāt šie apgalvojumi apstiprina *AWA* apgalvojumus saistībā ar Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās pastāvēšanu no 1992. gada. Tomēr tie neļauj secināt, ka *AEMCP* oficiālā sanāksme 1992. gada 23. janvārī kalpoja par platformu slepeno vienošanos kontaktiem. Tādējādi tie ne lielākā mērā kā *AWA* paziņojumi, apskatīti paši par sevi, ļauj secināt, ka Komisija pamatotī secināja, ka slepeno vienošanos nolīgumi tika noslēgti no 1992. gada janvāra *AEMCP* oficiālo sanāksmju ietvaros.

280 Tādējādi ir jāizvērtē Komisijas izvirzītais trešais faktors, t.i., sanāksmju un slepeno vienošanos kontaktu organizēšana valsts vai reģionālā līmenī līdztekus oficiālajām *AEMCP* sanāksmēm no 1992. gada sākuma.

Sanāksmes valsts vai reģionālajā līmenī pirms 1993. gada septembra vai oktobra

281 No 3. tabulas ar virsrakstu “Valsts un reģionālā līmeņa aizliegtās vienošanās sanāksmes, kas notika no 1992. gada februāra līdz 1995. gada pavasarim”, kas ir izklāstīta Lēmuma 129. apsvērumā, izriet, ka Komisija konstatēja, ka septiņas valsts un reģionālā līmeņa sanāksmes notika laikposmā no 1992. gada februāra līdz 1993. gada 30. septembrim. Saskaņā ar šo sanāksmju protokoliem, kas ir pievienoti Lēmuma II pielikumā:

- 1992. gada 17. februārī notika sanāksme par Spānijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Koehler* un *Torraspapel*;

- 1992. gada 5. martā notika sanāksme par Spānijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Stora (MHTP)*, *Koehler* un *Torraspapel*;

- 1992. gada pavasarī, iespējams, aprīlī notika sanāksme par Francijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Copigraph (Bolloré meitas uzņēmums)*, *Stora (MHTP)*, *Koehler*, *Mougeot* un *Torraspapel*;

- 1992. gada 16. jūlijā notika sanāksme par Spānijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Stora (MHTP)*, *Koehler* un *Torraspapel*;

- 1993. gada 14. janvārī notika sanāksme par Apvienotās Karalistes un Īrijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Stora (MHTP)* un *Koehler*;

- 1993. gada pavasarī, iespējams, aprīlī notika sanāksme par Francijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Copigraph* (Bolloré meitas sabiedrība), *Stora* (MHTP), *Koehler*, *Mougeot* un *Torraspapel*;

- 1993. gada 30. septembrī notika sanāksme par Spānijas tirgu, kurā citu starpā piedalījās *Copigraph* (Bolloré meitas sabiedrība), *Stora* (MHTP), *Koehler*, *Mougeot* un *Torraspapel*.

- 282 Ir jāizvērtē, vai ir pamatoti Komisijas konstatējumi saistībā ar šo sanāksmju notikšanas faktu un to pret konkurenci vērsto mērķi.

- 283 Saistībā ar, pirmkārt, 1992. gada 17. februāra sanākumi par Spānijas tirgu, Pirmās instances tiesa šī sprieduma 161.–169. punktā jau ir konstatējusi, ka šīs sanāksmes, kas bija vērstas uz to, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots nolīgums par cenu paaugstināšanu Spānijas tirgū, bija ar slepenas vienošanās mērķi un atbilda pārkāpuma vispārējam mērķim.

- 284 Otrkārt, saistībā ar 1992. gada 5. marta sanākumi no Pirmās instances tiesas šī sprieduma 161.–170. punktā konstatētā arī izriet, ka ir pierādīts šīs sanāksmes slepenās vienošanās mērķis.

- 285 Treškārt, saistībā ar 1992. gada pavasara un 1993. gada pavasara sanāksmēm par Francijas tirgu ir jānorāda, ka to notikšanas fakts un to pret konkurenci vērstais mērķis izriet no *Sappi* darbinieku paziņojumiem, kas izklāstīti Dokumentos Nr. 15026, 15027 un 15272, kas minēti Lēmuma 137. apsvērumā un pievienoti paziņojumam par iebildumiem.

286 Izvilums no *Sappi* paziņojuma, kas izklāstīts Dokumentā Nr. 15272, ir formulēts šādi:

“*Sappi (UK) Ltd* Francijā (tā laika) pārdošanas direktors apgalvoja, ka viņš kopā ar savu priekšnieku W. Francijā apmeklēja divas sanāksmes, kurās tikās ar konkurentiem. Pirmā sanāksme notika 1992. gada pavasarī un otrā — gadu vēlāk. Viena notika viesnīcā Šarla de Golla [*Charles-de-Gaulle*] lidostā, bet otra — Parīzes centrā. Šīs ir vienīgās šāda veida sanāksmes, kurās viņš piedalījās, un viņš nezina, vai Francijā vēl bija notikušas līdzīga rakstura sanāksmes.

Šo sanāksmju laikā diskusijas galvenokārt bija par loksņēm, ko *Sappi* tajā laikā Francijā nepārdeva. Sanāksmēs netika panākta vienprātība vai nolīgums par loksņēm. Saistībā ar ruļļiem diskusijas attiecās tikai uz pagātnes un tagadnes cenām, nevis uz nākotnes cenām.”

287 Turklāt tabulā (Dokuments Nr. 15200, pievienots paziņojumam par iebildumiem), kas pievienota 1999. gada 18. maija atbildei uz Komisijas lūgumu sniegt informāciju, *Sappi* norāda, ka sanāksmes notika dažādos datumos 1992. gada pavasarī un 1993. gada pavasarī, iespējams, aprīlī Parīzes Šarla de Golla lidostā un viesnīcā netālu no *Place de l'Étoile*. Saskaņā ar šo tabulu šo sanāksmju mērķis bija apmainīties ar informāciju un apspriesties par klientiem un cenām, kuras tiem piemērojamas. *Sappi* apgalvo, ka *Sappi*, *AWA*, *Sarrió*, *Zanders* un *Zanders* pārstāvis Francijā, *Europapier* un *Feldmühle* piedalījās šajās sanāksmēs. Tā apgalvo, ka tā nevar atcerēties, vai tajās piedalījās arī *Koehler* pārstāvis.

288 Iepriekšējos punktos atkārtotās norādes parāda, ka *Sappi* darbinieks, kas sniedza šo informāciju un kas pats bija apmeklējis šos pasākumus, precīzi atceras, ka divas sanāksmes starp konkurentiem notika 1992. un 1993. gada pavasarī un šo sanāksmju

mērķis bija cita starpā apspriesties par klientiem un cenām, kuras tiem piemērojamas. Tas, ka nav precīzas informācijas par to, kad tieši šīs sanāksmes notika, ir izskaidrojams ar to, ka no šīm sanāksmēm līdz brīdim, kad šim darbiniekam tika uzdoti jautājumi par šīm sanāksmēm, ir pagājis ilgs laiks, taču tas nav iemesls, lai apšaubītu viņa liecības precizitāti attiecībā uz laikposmu, kad šīs sanāksmes notika, to notikšanas vietu un to mērķi. Tādējādi šos dažādos *Sappi* darbinieka apgalvojumu aspektus nevar uzskatīt par tādiem, kam nav pierādījuma spēka.

289 Attiecībā uz sanāksmi 1993. gada pavasarī ir jāpiebilst, ka Dokumenti Nr. 4798, 4799 un 5034, kurus Komisija citē Lēmuma 135. zemsvītras atsaucē, saskan ar piezīmēm par ceļojuma izdevumiem un parāda, ka F. (*Koehler*) un W. (*Stora-Feldmühle*) abi devās uz Parīzi 1993. gada 14. aprīlī. Šie pierādījumi apstiprina Komisijas apgalvojumu, ka šī 1993. gada pavasara sanāksme notika aprīlī.

290 Protams, no *Sappi* darbinieka paziņojumiem, kas minēti šī sprieduma 286. punktā, izriet, ka saskaņā ar viņa atmiņām 1992. un 1993. gada pavasara sanāksmēs netika noslēgts nekāds nolīgums par cenām. Tomēr apgalvojums, ka šajās sanāksmēs dalībnieki nerasniedza nekādu konsensu vai vienošanos par loksēm ir jāinterpretē tādējādi, ka šie mēģinājumi šajā ziņā sanāksmēs notika attiecībā uz loksēm, tādējādi padarot šīs sanāksmes par pretlikumīgām.

291 Šo mēģinājumu gaitā dalībnieki noteikti apmainījās ar individuālu informāciju par to cenām un/vai to pārdošanas apjomiem saistībā ar loksēm. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru (iepriekš 149. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 117. un 121. punkts) Līguma noteikumos par konkurenci nostiprinātā prasība, lai katras lietas dalībnieks pats autonomi noteiktu savas darbības politiku, stingri aizliedz starp šādiem tirgus dalībniekiem tiešus vai netiešus kontaktus, kuru mērķis vai iedarbība ir vai nu ietekmēt faktiskā vai potenciālā konkurenta rīcību tirgū, vai arī

atklāt šādam konkurentam rīcības plānu, saskaņā ar kuru tirgus dalībnieks ir nolēmis rīkoties vai grasās rīkoties, ja šāda kontakta mērķis vai iedarbība ir tāda, lai radītu apstākļus konkurencei, kas neatbilst parastajiem attiecīgā tirgus apstākļiem. Šajā sakarā, nepastāvot pierādījumiem par pretējo, kas ir jāiesniedz ieinteresētajiem tirgus dalībniekiem, ir jāpieņem, ka uzņēmumi, kas piedalās darbībā un kas darbojas tirgū, ņem vērā informāciju, kas iegūta, apmainoties ar to ar konkurentiem, lai noteiktu to rīcību šajā tirgū. Ņemot vērā šo judikatūru, ir jāatzīst, ka 1992. un 1993. gada pavasara sanāksmes saistībā ar lokšņu tirgu kalpoja kā platforma saskaņotajām darbībām, kas ir pretrunā EKL 81. panta 1. punktam.

292 Turklāt *Sappi* darbinieka paziņojumi, kas minēti šī sprieduma 286. punktā, attiecībā uz ruļļiem, apmaiņu ar informāciju un diskusijām sanāksmju laikā par klientiem un cenām, ko no tiem pieprasīt, ņemot vērā iepriekšējā punktā apskatīto judikatūru, norāda uz saskaņotu darbību pastāvēšanu, ko aizliedz EKL 81. panta 1. punkts.

293 Tādējādi ir pierādīts sanāksmju starp konkurentiem 1992. un 1993. gada pavasarī Parīzē notikšanas fakts un šo divu sanāksmju pret konkurenci vērstais mērķis.

294 Pilnības labad, pat ja tiktu uzskatīts, ka šajās sanāksmēs notika tikai informācijas apmaiņa, ar kuru konkurences noteikumi tiek pārkāpti tikai tiktāl, ciktāl tās bija vērstas uz to, lai veicinātu nolīgumu par cenu paaugstināšanu un pārdošanas kvotu noteikšanu noslēgšanu un lai uzraudzītu nolīgumu izpildi (Lēmuma 97. apsvērumš), rezultāts būtu tas pats.

295 Ņemot vērā, pirmkārt, izvilkumu no *Sappi* paziņojuma, kurā norādīts tas, ka attiecīgajās sanāksmēs notika mēģinājumi noslēgt nolīgumu par lokšņu tirgu,

otrkārt, pierādījumus par to, ka vismaz no 1992. gada janvāra cenu paaugstināšana tika nolemta Eiropas līmenī oficiālo *AEMCP* sanāksmju kontekstā, un, treškārt, to, ka gan 1992. gada pavasara sanāksmēs, gan 1993. gada sanāksmēs piedalījās vairāki uzņēmumi, kas piedalījās arī šajās oficiālajās sanāksmēs (to starpā *Sappi*, *AWA* un *Zanders*), Komisija pamatoti uzskatīja, ka komerciālās informācijas apmaiņas mērķis sanāksmēs Francijā obligāti bija saistīts ar nolīgumu par paškopējošā papīra cenas paaugstināšanu.

²⁹⁶ Ceturtkārt, saistībā ar 1992. gada 16. jūlija sanāksmi no Pirmās instances tiesas konstatējumiem šī sprieduma 180.–184. punktā izriet, ka šīs sanāksmes noturēšanas fakts un tās slepenās vienošanās raksturs ir pierādīts.

²⁹⁷ Piektkārt, attiecībā uz 1993. gada 14. janvāra sanāksmi, lai pierādītu šīs sanāksmes noturēšanas faktu un tās pret konkurenci vērsto priekšmetu, Komisija pamatojas uz nekonfidenciāliem Dokumentiem Nr. 15026, 15175 un 15176, 15271 un 15272, kā arī 4752, kas pievienoti paziņojumam par iebildumiem.

²⁹⁸ Dokumentā Nr. 15026 ir ietvertas šādas norādes:

“Pirmais darbinieks mums paziņoja, ka [...] viņš domāja, ka divas sanāksmes notika *Heathrow Business Centre* un viena — viesnīcā *Intercontinental* Londonā, bet viņš nevarēja atcerēties, kuras [...]. Otrais darbinieks mums paziņoja, ka [...] ieraksts viņa dienasgrāmatā, datēts ar 1993. gada 14. janvāri, norādīja uz satikšanos *Heathrow Business Centre* otrajā terminālā plkst. 10.00. Viņš šai sanāksmei neredzēja nevienu citu iemeslu, kā vien tikties ar konkurentiem [...].”

299 Dokuments Nr. 15175 un 15176 ietver šādus precizējumus:

“Pierādījumi, ko [...] varēja sniegt, ir šādi [...]. Kā norādīts 1996. gada 11. novembra un 20. decembra apgalvojumos, viņš Apvienotajā Karalistē apmeklēja sanāksmi ar konkurentiem, iespējams, 1993. gada 14. janvārī *Heathrow Business Centre* otrajā terminālā plkst. 10.00. Attiecīgā dienasgrāmatas lapa ir pievienota 5. pielikumā. [I.], *Sappi (UK) Ltd* pārdošanas un mārketinga direktors, lūdza viņu piedalīties. Sanāksme galvenokārt attiecās uz informācijas apmaiņu par to, kurš piegādātājs veica piegādes kuram klientam, kā arī par tirgus tendencēm un prognozēm. Netika panākts nekāds nolīgums [...]. Sanāksmi vadīja *Arjo Wiggins*. Tā vairāk bija informācijas apmaiņa, nevis nolīgumu slēgšana par rīcību nākotnē, kura būtu jāisteno.”

300 Dokumentos Nr. 15271 un 15272 ir ietverti šādi paziņojumi:

“Pirmais darbinieks teica, ka [...]. Tomēr dažreiz notika neformālas *ad hoc* sanāksmes Apvienotajā Karalistē starp konkurentiem, kuru mērķis bija izpētīt tirgu, it īpaši attiecībā uz situāciju pagātnē, un uzzināt konkurentu viedokļus, nevis panākt vienprātību vai iesaistīties saskaņotās darbībās ar mērķi vienoties par cenu paaugstināšanu. *Sappi* mērķis, piedaloties šajās sanāksmēs, bija iegūt informāciju, pat ja pārējo dalībnieku mērķis bija paziņot informāciju vai mēģināt kropļot tirgu; diskusijas šajās sanāksmēs nebija vērstas uz tirgus sadali vai klientu piešķiršanu; [...] viņš apstiprināja, ka viņš piedalījās šāda veida sanāksmēs vienu reizi gadā 1992., 1993. un 1994. gadā. Viņš varbūt ir apmeklējis vienu vai divas citas sanāksmes (bet ne vairāk). Viņš neapmeklēja nevienu sanāksmi 1995. un 1996. gadā. Šādu sanāksmju organizēšanas prakse šajā nozarē jau bija uzsākta, kad nozare bija sākusi uztraukties par paškopējošā papīra pārdošanu [...]. Sanāksmes parasti notika Hitrovas [*Heathrow*] lidostā vai kādā Londonas viesnīcā [...].”

- 301 Dokuments Nr. 4752, kas atbilst izvilkumam no *Sappi* darbinieka dienasgrāmatas un ietver šādu ierakstu attiecībā uz 1993. gada 14. janvāri: "T2 Hitrova, autobuss plkst. 10.00. Centrs."
- 302 Ņemot vērā atšķirīgo informāciju, kas minēta šī sprieduma 298.–301. punktā, Komisija pamatoti konstatēja, ka viena konkurentu sanāksme notika Hitrovas lidostā 1993. gada 14. janvārī plkst. 10.00 no rīta. Protams, iepriekš 299. punktā izklāstītais izvilkums atspoguļo to, ka šīs sanāksmes dalībnieki nenonāca pie nolīguma. Tomēr, neraugoties uz faktu, ka šo izvilkumu var interpretēt tādējādi, ka tas norāda uz mēģinājumu panākt nolīgumu, kas ir pretrunā EKL 81. panta 1. punktam un kas saskaņā ar iepriekš šī sprieduma 291. punktā izklāstīto padara šo sanāksmi par prettiesisku, norāda, ka šī sanāksme kalpoja par platformu informācijas apmaiņai par šīs sanāksmes dalībnieku attiecīgajiem klientiem.
- 303 Attiecībā uz informācijas apmaiņu ir jāatgādina, ka Komisija uzskatīja informācijas apmaiņu par konkurences noteikumu pārkāpumu, jo tā veicināja vienošanās paaugstināt cenas noslēgšanu vai ievērošanu.
- 304 Vairākas norādes apstiprina argumentu, ka informācijas apmaiņas mērķis Apvienotās Karalistes sanāksmē bija saistīts ar nolīgumu par cenu paaugstināšanu. Pirmkārt, izvilkums no *Sappi* paziņojuma norāda, ka mēģinājums panākt nolīgumu notika attiecīgajā sanāksmē. Otrkārt, ir pierādījumi par to, ka nolīgumi par cenu paaugstināšanu tika noslēgti Eiropas līmenī kontekstā ar oficiālajām *AEMCP* sanāksmēm vismaz no 1992. gada janvāra. Treškārt, 1993. gada 14. janvāra sanāksme sapulcēja kopā vairākus uzņēmumus, kas piedalījās arī oficiālajā *AEMCP* sanāksmē, kuras ietvaros notika aizliegtās vienošanās vispārējās sanāksmes par nolīgumiem par cenu paaugstināšanu.

- 305 Ir arī jāuzsver, ka saskaņā ar Lēmuma 183. apsvērumu *AWA* savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem apstiprināja, ka šī 1993. gada 14. janvāra sanāksme bija daļa no “nepienācīgajām” sanāksmēm starp konkurentiem (skat. arī šī sprieduma 164. punktu).
- 306 Sestkārt, attiecībā uz 1993. gada 30. septembra sanāksmi Barselonā, kas minēta Lēmuma 163. apsvērumā, Pirmās instances tiesa šī sprieduma 172. punktā jau ir konstatējusi, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka šī sanāksme notika un ka tā funkcionēja kā platforma komerciālās informācijas apmaiņai par individuālajiem pārdošanas apjomiem 1992. un 1993. gadā un kā platforma nolīgumu noslēgšanai par pārdošanas kvotu piešķiršanu 1993. gada pēdējam ceturksnim, un par cenu paaugstināšanu no 1994. gada 1. janvāra. Turklāt fakts, ka 1993. gada 30. septembra sanāksmē dalībnieki vispirms apmainījās ar komerciālu informāciju par to attiecīgajiem vidējiem pārdošanas rādītājiem, vienojās par pārdošanas kvotu piešķiršanu, izlēma par kolektīvu cenu paaugstināšanu un tad vienojās par nākamo sanāksmi, lai pārliecinātos par pārdošanas kvotu ievērošanu, apstiprina Komisijas argumentu, ka noteiktos gadījumos tika veikta informācija par pārdošanas datiem apmaiņa un piešķirtas pārdošanas kvotas, lai veicinātu nolīgumu par cenu paaugstināšanu noslēgšanu un nodrošinātu, ka šie nolīgumi tiek pildīti.
- 307 Tādējādi Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka bija notikušas slepeno vienošanos sanāksmes 1992. gada 17. februārī, 5. martā un 16. jūlijā un 1993. gada 30. septembrī saistībā ar Spānijas tirgu, slepeno vienošanos sanāksmes 1992. gada pavasarī un 1993. gada pavasarī saistībā ar Francijas tirgu, un slepeno vienošanos sanāksmes 1993. gada 14. janvārī saistībā ar Apvienotās Karalistes un Īrijas tirgu. Šo slepeno vienošanos sanāksmju notikšana valsts un reģionālā līmenī, skatot tās kopsakarā ar *Mougeot* apgalvojumu, kurš ietverts Lēmuma 90. apsvērumā, par to, ka šo sanāksmju mērķis bija nodrošināt, ka Eiropas līmenī nolemto cenu paaugstināšana tiktu vispārēji ievērota, pastiprina pārkāpuma aprakstu, ko Komisija ir veikusi Lēmuma 77. apsvērumā, un it īpaši faktu, ka līdzeklis aizliegtās vienošanās mērķu sasniegšanai bija organizēt sanāksmes dažādos līmeņos (vispārējā, valsts vai reģionālajā).

308 Attiecībā uz pārkāpuma sākumu Komisija pamatoti konstatējusi, ka slepeno vienošanos kontakti tika īstenoti Spānijā vienlaikus ar oficiālo *AEMCP* sanāksmi 1992. gada 23. janvārī, kurai bija tāds pats mērķis kā aizliegtās vienošanās vispārējām sanāksmēm, kas tika organizētas oficiālo *AEMCP* sanāksmju ietvaros līdz 1993. gada septembrim. Šis konstatējums līdz ar vairāku uzņēmumu apgalvojumiem par to, ka tie ir Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās dalībnieki no 1992. gada janvāra un *AWA* apgalvojumu par tās dalību “nepienācīgajās” sanāksmēs no 1992. gada janvāra par dažādiem valsts vai reģionālajiem tirgiem saistībā ar nodomu apmaiņu par cenu paaugstināšanas paziņošanu (Dokuments Nr. 7828) Pirmās instances tiesai ļauj secināt, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka oficiālā *AEMCP* 1992. gada 23. janvāra sanāksme kalpoja kā vispārējā aizliegtās vienošanās sanāksme un ļāva noteikt 1992. gada janvārī kā pārkāpuma sākumu saistībā ar attiecīgajiem uzņēmumiem.

309 Kā norādīts šī sprieduma 272. punktā, saskaņā ar Lēmuma 113. apsvērumu, Komisijas rīcībā esošie dokumenti norāda, ka no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada 14. septembra sanāksmei Ķīrihē notika astoņas *AEMCP* sanāksmes, kuru precīzie datumi ir atspoguļoti Lēmuma I pielikuma A tabulā. Ņemot vērā šo informāciju, ko prasītājas nav apstrīdējušas, un skatot to kopsakarā ar *Sappi* un *AWA* atzišanos, kā arī Lēmuma 108. apsvērumā ietvertu *Mougeot* paziņojumu, no kura izriet, ka līdz 1993. gada septembrim vispārējās aizliegtās vienošanās sanāksmes notika oficiālo *AEMCP* sanāksmju ietvaros, un šo paziņojumu, saistībā ar periodu no 1993. gada februāra līdz septembrim ieskaitot, apstiprina *Sappi* darbinieka liecības (skat. šī sprieduma 269. punktu), Komisija ir pamatoti konstatējusi, ka Eiropas mēroga aizliegtā vienošanās par cenām pastāvēja no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim, pat ja tiktu pieņemts, ka tikai dažas no astoņām iepriekš minētajām sanāksmēm kalpoja kā slepeno norunu vienošanās par cenām Eiropas līmenī platforma.

310 Tādējādi ir jāuzskata, ka ir pienācīgi pierādīti Komisijas konstatējumi par to, ka no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim slepenie nolīgumi par cenu paaugstināšanu tika slēgti oficiālo *AEMCP* sanāksmju ietvaros, kurām pēc tam sekoja virkne valsts vai reģionālā līmeņa sanāksmju, kuru mērķis bija nodrošināt šo nolīgumu īstenošanu katrā tirgū pēc kārtas.

- 311 Vēl ir jāpārbauda, vai saistībā ar laikposmu pirms 1993. gada septembra vai oktobra Komisija pareizi konstatējusi piecu prasītāju dalību globālajā pret konkurenci vērstajā plānā, kura galvenais mērķis bija panākt vienošanos par cenu paaugstināšanu un šīs paaugstināšanas īstenošanas grafiku, rīkojot sanāksmes vairākos līmeņos.

— Prasītāju dalība sanāksmēs pirms 1993. gada septembra vai oktobra

- 312 Ievadā ir jāatgādina, ka ir pietiekami, ja Komisija parāda, ka attiecīgais uzņēmums ir piedalījies sanāksmēs, kurās tika slēgti pret konkurenci vērsti nolīgumi, aktīvi pret tiem neiebilstot, lai juridiski pietiekami pierādītu, ka uzņēmums ir bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks. Gadījumos, kad šī sanāksmju shēma bijusi daļa no attiecīgo uzņēmumu pūlēm, tiecoties pēc viena ekonomiska mērķa, proti, kropļot normālu cenu svārstību paškopējošā papīra tirgū, būtu mākslīgi sadalīt šādu turpinātu rīcību, kurai bija viens mērķis, uzskatot to kā sastāvošu no vairākiem atsevišķiem pārkāpumiem (skat. šī sprieduma 188. un 196. punktā minēto judikatūru).

- 313 Pirmās instances tiesa konstatē, ka ne *Koehler*, ne *Torraspapel* neapstrīd apgalvojumu, kas izklāstīts Lēmuma I pielikuma B tabulā, ka tās abas bija piedalījušās visās oficiālajās *AEMCP* sanāksmēs, kuras notika no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim. Pat ja pieņemtu, ka tikai dažas no minētajām sanāksmēm kalpoja kā platforma slepenajiem nolīgumiem par cenām, tas ir pietiekami, lai secinātu, ka Komisija pamatoti ir konstatējusi to ilgstošo piedalīšanos slepenajos nolīgumos par cenām, un tādējādi to piedalīšanos pārkāpumā, kas ir konstatēts Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā, no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim ieskaitot.

- 314 *MHTP* neapstrīd apgalvojumus, kas ietverti tabulā un izklāstīti iepriekšējā punktā, par to, ka *Stora* grupas uzņēmumi piedalījās vairākās oficiālajās *AEMCP* sanāksmēs, kas notika laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim. Tā kā *MHTP* turklāt neapstrīd Komisijas konstatējumus, kas atspoguļoti Lēmuma 360.–362. apsvērumā, par to, ka *MHTP* ir jāsauc pie atbildības par *Stora* grupas uzņēmumu prettiesisko rīcību, Komisija pamatoti ir konstatējusi *MHTP* dalību slepenajos nolīgumos par cenām un tādējādi arī piedalīšanos pārkāpumā, kas ir konstatēts Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā, no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim.
- 315 Turklāt *MHTP* neapstrīd tās atbildību par pārkāpumu no 1993. gada janvāra. Neapstrīdot faktus, kas ir konstatējuma par pārkāpumu laikposmā no 1993. gada janvāra līdz 1995. gada vidum pamatā un kā dēļ tā saņēma uzliktā naudas soda 10 % samazinājumu (Lēmuma 456. un 458. apsvērumi), *MHTP* atzīst, ka slepeno vienošanos sanāksmes Eiropas līmenī notika laikposmā starp 1993. gada janvāri un 1993. gada septembri vai oktobri. Tiesas sēdē *MHTP* arī paziņoja, ka Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās sanāksmju notikšana tajā laikā bija pilnībā ticama. Tiesas sēdē tā arī atzina, ka bija pilnībā ticami tas, ka, uztverot *Mougeot* apgalvojumu burtiski, *AEMCP* sanāksmes bija aizliegtās vienošanās platforma šajā laikā. Tomēr ne *MHTP*, ne citi uzņēmumi, kas apstrīd *AEMCP* sanāksmju slepeno vienošanos raksturu pirms šīs asociācijas restrukturēšanas 1993. gada septembrī vai oktobrī, nav iesniegušas nekādus pierādījumus, kas varētu pierādīt jebkādas izmaiņas *AEMCP* organizācijā vai struktūrā 1993. gada janvārī. Turklāt *MHTP* nesniedza nekādu alternatīvu izskaidrojumu salīdzinājumā ar Komisijas sniegto izskaidrojumu par Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās slepeno vienošanos sanāksmju vietu un notikšanas faktu pirms *AEMCP* restrukturēšanas 1993. gada septembrī/oktobrī.
- 316 Savukārt *Bolloré* neapstrīd Lēmuma I pielikuma B tabulā ietvertās norādes par to, ka *Copigraph* piedalījās oficiālajā *AEMCP* sanāksmē 1992. gada 23. janvārī, bet pēc tam — četrās no septiņām secīgajām sanāksmēm, kas notika pirms 1993. gada 14. septembra sanāksmes. Norāde par *Copigraph* piedalīšanos oficiālajā *AEMCP* sanāksmē 1992. gada 23. janvārī ļauj secināt, ka šajā datumā *Copigraph* piedalījās slepeno vienošanos Eiropas līmeņa nolīgumos par cenām.

317 Pat ja nav pilnīgas pārliecības par to, ka visas *AEMCP* oficiālās sanāksmes, kas notika laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim, kalpoja par platformu slepeno nolīgumu noslēgšanai par cenām, konstatējums, ka *Copigraph* piedalījās piecās no astoņām oficiālajām sanāksmēm, ļauj secināt, ka šis uzņēmums pastāvīgi piedalījās Eiropas līmeņa slepenajos nolīgumos par cenām laikposmā no 1992. gada janvāra līdz 1993. gada septembrim. Faktiski *Copigraph* atklāti nedistancējās no sanāksmēm, kurās tā piedalījās (skat. šī sprieduma 188. un 196. punktā minēto judikatūru).

318 Visbeidzot, saistībā ar *Mougeot* nav strīda par to, ka tā nav piedalījusies 1992. gada 23. janvāra sanāksmē un ka pirmā *AEMCP* sanāksme, kurā tā piedalījās, notika 1992. gada 26. maijā. Pēc tam *Mougeot* piedalījās visās *AEMCP* sanāksmēs līdz 1993. gada septembrim, t.i., sešās no astoņām sanāksmēm, kas notika pirms 1993. gada 14. septembra sanāksmes. *Mougeot*, ne lielākā mērā kā *Copigraph*, publiski nedistancējās no sanāksmēm, kuras tā apmeklēja (skat. šī sprieduma 188. un 196. punktā minēto judikatūru). Pat tad, kad tā šajās sanāksmēs piedalījās kā novērotāja, *Mougeot* neparādīja, ka tā būtu norādījusi saviem konkurentiem, ka tā šajās sanāksmēs piedalās ar citu nostāju, kas ir atšķirīga no šo konkurentu nostājas (šajā sakarā skat. iepriekš 188. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 81. punkts). Neviens pierādījums nenorāda, ka *Mougeot* asociējās tika pieņemta ar grūtībām vai ka tā būtu bijusi marginalizēta. Tieši pretēji, saskaņā ar *AEMCP* 1992. gada 26. maija sanāksmes protokolu iepriekšējā sanāksmē tika nolemts uzaicināt *Mougeot* kļūt par *AEMCP* dalībnieci. Turklāt šajā sanāksmē *AEMCP* prezidents lūdza *Mougeot* pārstāvi iepazīstināt ar savu uzņēmumu kā ar jauno dalībnieku, nevis tikai kā ar viesi. *AEMCP* 1992. gada 10. septembra un 25. novembra sanāksmju protokoli norāda, ka *Mougeot* pārstāvis piedalījās kā dalībnieks, kas netika nošķirts no citiem. 1992. gada sanāksmes protokolā ir norādīts, ka *Mougeot* pārstāvis informēja dalībniekus, ka uzņēmums varēs pievienot savus datus asociācijas datiem decembrī, kas aptvers 1992. gada otro semestri. Pat ja *Mougeot* nebija asociācijas dalībniece līdz pat 1993. gadam, tās piedalīšanās *AEMCP* slepeno vienošanos sanāksmēs tādā pašā statusā kā pārējie dalībnieki no 1992. gada maija kopā ar to, ka tā sniedza informāciju par 1992. gada otro semestri, norāda, ja vien netiek pierādīts pretējais, tad *Mougeot* bija aizliegtās vienošanās dalībniece no 1992. gada 26. maija.

- 319 Šie konstatējumi par to, ka attiecīgās prasītājas bija Eiropas līmeņa aizliegtās vienošanās dalībnieces pirms 1993. gada septembra vai oktobra, ir pietiekami, lai tās sauktu pie atbildības par pārkāpumu norādītajā laikposmā.
- 320 Pilnības labad ir jānorāda, ka Pirmās instances tiesa uzskata, ka pierādījumi par vairāku šo uzņēmumu piedalīšanos sanāksmēs valsts vai reģionālā līmenī kalpo, lai uzsvērtu šo uzņēmumu ilgstošo piedalīšanos pārkāpumā.
- 321 Attiecīgi Komisija konstatēja, ka *Koehler* un *Torraspapel* bija piedalījušās 1992. gada 17. februāra sanāksmē. Šajā sakarā Komisija pamatojas uz *Sappi* iekšējo piezīmi ar tādu pašu datumu (Dokuments Nr. 4588), kas apraksta “ieinteresēto pušu” sanāksmi. Šī atsauce, skatīta kopsakarā ar atsaucēm, kas izklāstītas šajā piezīmē saistībā ar neskaidrībām, ko radījusi *Koehler* un *Sarrió* rīcība Spānijas tirgū, ļāva Komisijai secināt, ka *Koehler* un *Sarrió* bija starp “ieinteresētajām pusēm”, ka apmeklēja sanāksmi, kuras mērķis bija izvērtēt problēmas saistībā ar to, ka šie divi uzņēmumi neievēroja iepriekš minēto nolīgumu. Kā izriet no 1992. gada 9. marta piezīmes (Dokuments Nr. 4703 un 4704, minēts šī sprieduma 171. punktā) tās bija aizliegtās vienošanās dalībnieces kā paškopējošā papīra izplatītājs vai piegādātājs Spānijas tirgū.
- 322 Tā kā *Torraspapel* nenoliedza ne Komisijas Lēmuma 363. apsvērumā ietverto apgalvojumu, ka *Sarrió* bija un vēl joprojām ir tai pilnībā piederoša meitas sabiedrība, ne Komisijas apgalvojumu tajā pašā apsvērumā par to, ka *Torraspapel* atbildība par *Sarrió* rīcību netika apstrīdēta administratīvā procesa laikā, Komisija pamatoti sauca *Torraspapel* pie atbildības par *Sarrió* piedalīšanos 1992. gada 17. februāra sanāksmē.
- 323 Saistībā ar 1992. gada 5. marta sanāksmi no Lēmuma II pielikuma 7. un 10. zemsvītras piezīmes izriet, ka, lai konstatētu *Koehler* un *Torraspapel* piedalīšanos šajā sanāksmē, Komisija pamatojas uz *Sappi* 1992. gada 9. marta iekšējām piezīmēm,

kas minētas Lēmuma 156. apsvērumā (Dokuments Nr. 4703 un 4704, minēts šī sprieduma 171. punktā). Tomēr, kaut arī no piezīmēm var secināt, ka abi attiecīgie uzņēmumi piedalījās nolīgumā par cenu paaugstināšanu par ESP 10 par kilogramu 1992. gada februāra sākumā Spānijas tirgū, tajā nav informācijas par to, vai tie piedalījās slepeno vienošanos sanāksmē 1992. gada 5. martā.

324 Tomēr no AWA 1999. gada 30. aprīļa atbildes uz Komisijas lūgumu sniegt informāciju (Dokuments Nr. 7828, minēts šī sprieduma 163. punktā), ka *Sarrió (Torraspapel)*, *Koehler* un *Stora (MHTP)* pārstāvji piedalījās “nepienācīgajās” sanāksmēs, kurās ietilpa 1992. gada 5. marta sanāksme, kā to AWA apstiprināja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem (Lēmuma 170. apsvērums).

325 Turklāt Komisija konstatē, ka piecas attiecīgās prasītājas apmeklēja divas sanāksmes par Francijas tirgu.

326 *Sappi* paziņojumi, kas minēti šī sprieduma 276.–279. un 285.–293. punktā, skatīti kopsakarā ar AWA apgalvojumu, kas izklāstīts Dokumentā Nr. 7828, ka šī uzņēmuma pārstāvji piedalījās “nepienācīgajās sanāksmēs” laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam, it īpaši Parīzē, kuru starpā bija *Sarrió* pārstāvis, ļauj secināt, ka Komisija pamatoti konstatēja *Sarrió (Torraspapel)* piedalīšanos divās attiecīgajās sanāksmēs. *Sappi* darbinieka paustās šaubas (Dokuments Nr. 15027, pievienots paziņojuma par iebildumiem 1. pielikumam) par to, vai *Sarrió* pārstāvis, kas apmeklēja šo sanāksmi, bija pārdošanas direktors, neapgāž faktu — ka viņam nav šaubu par to, ka, atšķirībā no piesardzīgā toņa saistībā ar *Koehler* pārstāvja klātbūtni šajā sanāksmēs, viņš nav izteicis šaubas, ka *Sarrió* bija pārstāvēts šo uzņēmumu starpā.

- 327 Saistībā ar *Stora (MHTP)* — norāde paziņojumā, kas minēta iepriekš šī sprieduma 287. punktā, ka *Feldmühle* piedalījās 1992. gada pavasara sanāksmē, skatot to kopsakarā ar *AWA* apstiprinājumu, kas ietverts Dokumentā Nr. 7828, sakarā ar šī uzņēmuma pārstāvju piedalīšanos “nepienācīgajās sanāksmēs” laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam, it īpaši Parīzē, līdztekus *Stora-Feldmühle* pārstāvjiem, atbalsta Komisijas argumentu, ka *Stora-Feldmühle* apmeklēja 1992. gada pavasara sanāksmi un to, ka Komisija sauca *MHTP* pie atbildības par šo piedalīšanos.
- 328 Šajos rakstveida dokumentos *MHTP* uzsver, ka *Sappi* darbinieks, kas iepriekšējā punktā ir minētās informācijas avots, ir arī norādījis, ka *Stora-Feldmühle* neapmeklēja 1993. gada pavasara sanāksmi Parīzē, kaut arī Komisija apgalvo, ka tai ir pierādījumi par šī uzņēmuma piedalīšanos šajā sanāksmē. Tā uzskata, ka šajos apstākļos nevar izslēgt to, ka *Sappi* darbinieks ir kļūdījies, nosakot, kurā sanāksmē Francijā piedalījās *Stora-Feldmühle*. Tomēr *Sappi* darbinieka noteiktais apgalvojums par *Stora-Feldmühle* piedalīšanos pirmajā no divām sanāksmēm Francijā, kas ir aprakstīts šī darbinieka liecībā, padara *MHTP* apgalvojumu par pilnībā neiespējamu.
- 329 Attiecībā uz sanāksmi 1993. gada pavasarī — *MHTP* neapstrīd tās piedalīšanos pārkāpumā no 1993. gada janvāra un nekritizē Komisijas konstatējumus attiecībā uz 1993. gada pavasara sanāksmi Parīzē un tās piedalīšanos šajā sanāksmē. Tādēļ šajos apstākļos nav iemesla izvērtēt Komisijas konstatējumu pamatotību saistībā ar *Stora-Feldmühle* piedalīšanos 1993. gada pavasara sanāksmē Parīzē.
- 330 Attiecībā uz *Mougeot* un *Copigraph* (*Bolloré* meitas sabiedrība) *Sappi* darbinieks nenorāda uz to piedalīšanos šajās divās sanāksmēs. Tomēr *AWA* vispārējais apgalvojums Dokumentā Nr. 7828 par to, ka laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam tika organizētas “nepienācīgās” sanāksmes Parīzē, Cīrihē un Ženēvā starp *AWA*, *Sarrió*, *Mougeot*, *Stora-Feldmühle*, *Copigraph*, *Koehler* un *Zanders*, ir norāde par

Mougeot un *Copigraph* piedalīšanos 1992. gada pavasara un 1993. gada pavasara sanāksmēs Francijā.

331 Šī norāde pati par sevi nevar pierādīt to piedalīšanos šajās divās sanāksmēs. Tomēr, tā kā *Mougeot* un *Copigraph* bija divi no galvenajiem tirgus dalībniekiem paškopējošā papīra tirgū Francijā, tad *AWA* apgalvojumā paustā norāde par sanāksmēm starp konkurentiem laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam, it īpaši Parīzē, obligāti nozīmē, ka *Mougeot* un, vismaz no Eiropas tirgus līdera puses, *Copigraph* tika uztvertas kā dalībnieces prettiesiskā rīcībā Francijas tirgū visa perioda laikā, neraugoties uz to piedalīšanos vai nepiedalīšanos divās minētajās sanāksmēs. Šo norādi par to, ka tās bija aizliegtās vienošanās dalībnieces Francijas tirgū tajā laikā, pastiprina *Mougeot* apgalvojums, ka tā “saņēma telefona zvanus no vienas vai otras sabiedrības, visbiežāk no *AWA*, ar kuriem tika paziņotas cenu paaugstināšanas detaļas”, pēc būtības līdz 1995. gada vidum (Dokuments Nr. 11598, Lēmuma 95. apsvērumus un paziņojuma par iebildumiem 41. punkts).

332 Saistībā ar 1992. gada 16. jūlija sanāksmi B. G. ir apstiprinājis (skat. Dokumentu Nr. 4484, minēts šī sprieduma 180. punktā), ka šajā sanāksmē piedalījās *Sarrió* (*Torraspapel*), *AWA* (F. un B.) un *Koehler* (F.). Šī norāde, kas apstiprina *AWA* vispārējo apgalvojumu, kurš ietverts Dokumentā Nr. 7828, saistībā ar tās piedalīšanos laikposmā starp 1992. un 1994. gadu nepienācīgajās sanāksmēs Barselonā līdztekus, citu starpā, pārstāvjiem no *Sarrió* (*Torraspapel*) un *Koehler*, pierāda šo divu uzņēmumu piedalīšanos slepenu vienošanos sanāksmē 1992. gada 16. jūlijā par Spānijas un Portugāles tirgiem.

333 Saistībā ar *Stora* (*MHTP*), lai konstatētu uzņēmuma piedalīšanos 1992. gada 16. jūlija sanāksmē, Komisija pamatojas uz *AWA* paziņojumu (Dokuments Nr. 7828) par to, ka *AWA* laikposmā no 1992. līdz 1994. gadam piedalījās vairākās sanāksmēs Lisabonā un Barselonā līdz ar pārstāvjiem no *Sarrió*, *Unipapel*, *Koehler*, *Ekman* un *Stora-Feldmühle* vai dažu no šiem uzņēmumiem pārstāvjiem.

- 334 Ir jānorāda, ka B. G. savos detalizētajos paziņojumos saistībā ar 1992. gada 16. jūliju nemin *Stora* kā vienu no šīs sanāksmes dalībniekiem. Šajā sakarā AWA vispārējais apstiprinājums var šķīst nepietiekams, lai konstatētu *Stora (MHTP)* piedalīšanos 1992. gada 16. jūlija sanāksmē.
- 335 Tomēr ir jānorāda, kā to Komisija ir norādījusi savos rakstveida apsvērumos lietā T-122/02, ka no B. G. paziņojumiem izriet, ka par 1992. gada 16. jūlija sanāksmes notikšanu acīmredzami apliecina fakts, ka *Sarrió* un *Stora-Feldmühle* pieprasīja ļoti zemas cenas — zemākas par paša papīra cenu — Portugālē. Kā Komisija pamatoti norāda, šo norādi uz ļoti zemu cenu pieprasīšanas politiku, ko it īpaši veica *Stora-Feldmühle*, var saprast tādējādi, ka šis uzņēmums neievēroja cenu politiku, kas bija noteikta ar nolīgumu attiecībā uz šo tirgu. Citiem vārdiem sakot, šāda norāde, skatot to kopsakarā ar AWA apstiprinājumu Dokumentā Nr. 7828, var uzskatīt par tādu, kas pierāda, ka, neraugoties uz 1992. gada 16. jūlija sēdes apmeklēšanu, *Stora-Feldmühle* tajā laikā bija nolīguma par cenām Ibērijas tirgos dalībniece.
- 336 Komisija konstatē, ka *Stora (MHTP)* un *Koehler* piedalījās 1993. gada 14. janvāra sanāksmē. *MHTP* neapstrīd tās piedalīšanos pārkāpumā no 1993. gada janvāra sākuma. Šajos apstākļos Pirmās instances tiesai nav jāizvērtē Komisijas konstatējumu pamatotība saistībā ar šī uzņēmuma piedalīšanos 1993. gada 14. janvāra sanāksmē.
- 337 Saistībā ar *Koehler* piedalīšanos šajā sanāksmē no *Sappi* paziņojuma, kas ietverts Dokumentā Nr. 15026, izvilcuma izriet, ka saskaņā ar pirmā darbinieka, kura liecība bija šī paziņojuma priekšmets, teikto “[D.] (*Koehler*)” piedalījās visās vai daļā sanāksmju, kas notika Apvienotajā Karalistē Hītrovās lidostā vai kādā Londonas viesnīcā. Otrs darbinieks, kura liecība arī bija iepriekš minētā paziņojuma priekšmets, norādīja, ka viņš uzskatīja, ka “[D.] (*Koehler*)” bija apmeklējis 1993. gada 14. janvāra sanāksmi. Dokumentos Nr. 15176 un 15178, kas atbilst citam *Sappi*

paziņojumam, tāpat ir ietverta iepriekš minētā norāde, tāpat kā paziņojumā, kurā bija teikts, ka “tāpat arī kā konkurentu vārdus, kas paziņoti Komisijai 1996. gada decembrī, [attiecīgais darbinieks] spēja identificēt [...] [K.] no *Koehler* kā vienu no dalībniekiem”. Visbeidzot, *AWA* ir paziņojusi, ka (Dokuments Nr. 7828), ka laikposmā no 1992. līdz 1994. gadam tās pārstāvji Apvienotajā Karalistē piedalījās “nepienācīgajās sanāksmēs”, kurās piedalījās it īpaši *Koehler* pārstāvji.

338 Ņemot vērā šo norāžu kopumu, Komisija pamatoti ir konstatējusi, ka *Koehler* bija pārstāvēta 1993. gada 14. janvāra sanāksmē.

339 Saistībā ar *Copigraph*, *Koehler*, *Stora-Feldmühle* un *Torraspapel* piedalīšanos 1993. gada 30. septembra sanāksmē no Lēmuma II pielikuma 40., 42., 44. un 45. zemsvītras piezīmes izriet, ka Komisija pamato savus konstatējumus ar Dokumentiem Nr. 5 un 7828. Frāze, kas ietverta *Sappi* “piezīmēs lietas materiāliem” par šo sanākumi, par “paziņotajiem” pārdošanas apjomiem, un informācija, kas balstīta uz šīm piezīmēm, attiecībā uz precīzu pārdošanas kvotu piešķiršanu 1993. gada ceturtajam ceturksnim (skat. šī sprieduma 172. punktu), ir stipri pierādījumi par šo piezīmju 1. punktā minēto uzņēmumu, proti, *Copigraph*, *Stora-Feldmühle*, *Koehler* un *Sarrió* piedalīšanos.

340 Turklāt saistībā ar *Sarrió*, *Koehler* un *Stora-Feldmühle* šīs spēcīgās norādes apstiprina vispārējais apstiprinājums *AWA* paziņojumā, kas ietverts Dokumentā Nr. 7828, ka *AWA* vadītāji Spānijā bija apmeklējuši vairākas “nepienācīgas” sanāksmes laikposmā no 1992. līdz 1994. gadam, tostarp Barselonā, kurās, pēc *AWA* domām, piedalījās arī pārstāvji no *Sarrió*, *Koehler*, un tā pārstāvja *Ekman*, un *Stora-Feldmühle*.

- 341 Saistībā ar *Koehler* tāpat ir jāuzsver, ka, atbilstoši Lēmuma 186. zemsvītras piezīmē norādītajam, Komisijas rīcībā ir piezīmes par izdevumiem, lidmašīnas biļete un viesnīcas rēķins, kas pieder F. (*Koehler*), kas kopā pierāda to, ka viņš bija Barselonā 1993. gada 30. septembrī. Pēc Pirmās instances tiesas lūguma Komisija šos dokumentus ir iesniegusi lietā T-125/02.
- 342 Turklāt, pat pieņemot, ka dažas no attiecīgajām prasītājām neapmeklēja 1993. gada 30. septembra sanāksmi, pierādījumi par to, ka tām tika piešķirtas tirdzniecības kvotas par 1993. gada pēdējo ceturksni saskaņā ar šo prasītāju iesniegtajiem pārdošanas apjomu datiem par 1992. un 1993. gadu, pierāda, ka šajā datumā tās bija aizliegtās vienošanās dalībnieces saistībā ar Spānijas tirgu, veicot pret konkurenci vērstas darbības, par ko liecina *Sappi* "piezīmes lietas materiāliem".
- 343 Visbeidzot, kā pamatoti to norāda *Koehler* savos rakstveida apsvērumos, no Lēmuma II pielikuma izriet, ka, lai konstatētu šī uzņēmuma piedalīšanos minētajā sanāksmē, Komisija pamatojas uz konstatējumu, ka *Ekman* piedalījās šajā sanāksmē. Attiecīgais Komisijas konstatējums ir balstīts uz *AWA* apgalvojumu, kas ietverts Dokumentā Nr. 7828, ka "*Ekman (Koehler pārstāvis)*" bija viens no dalībniekiem sanāksmēs par Spāniju, kuras *AWA* apmeklēja laikposmā no 1992. līdz 1994. gadam.
- 344 Savos rakstveida apsvērumos *Koehler* apgalvo, ka *Ekman* bija neatkarīgais izplatītājs, un tādējādi *Ekman* un *Koehler* nevar uzskatīt par vienu ekonomisku vienību un tā rezultātā *Koehler* nevar saukt pie atbildības par *Ekman* rīcību. Tomēr, kā izriet no iepriekšējā punktā minētā *AWA* paziņojuma, *Ekman* pārējie sanāksmes dalībnieki uztvēra kā *Koehler* pārstāvi, nevis kā neatkarīgu izplatītāju. *Sappi* "piezīmes lietas materiāliem" par 1993. gada 30. septembra sanāksmi (Dokuments Nr. 5, minēts šī sprieduma 172. punktā) atsaucas uz "*Koehler* pasludinātajiem pārdošanas apjomiem". Tas pierāda, ka *Ekman* līdzī bija arī *Koehler* darbinieks, kā to norāda iepriekš minētais *AWA* paziņojums kopsakarā ar dokumentālajiem pierādījumiem par F. (*Koehler*) piedalīšanos Barselonā 1993. gada 30. septembrī, vai ka *Ekman*

apmeklēja sanākumi kā *Koehler* pārstāvis, rīkojoties atbilstoši *Koehler* norādījumiem, kā to pierāda *AWA* uzskati par *Ekman* statusu, kādā tās piedalījās sanāksmē. Jebkurā gadījumā Komisija pamatoti konstatēja *Koehler* piedalīšanos 1993. gada 30. septembra sanāksmē.

³⁴⁵ Nobeigumā ir jānorāda, ka Komisija ir juridiski pietiekamā veidā pierādījusi, ka *Bolloré* (ar *Copigraph* starpniecību), *Koehler*, *Mougeot* un *Torraspapel* piedalījās pārkāpumā pirms 1993. gada septembra vai oktobra un ka tajā *MHTP* piedalījās pirms 1993. gada janvāra.

b) Par *Mougeot* piedalīšanos pārkāpumā pēc 1995. gada 1. jūlija

³⁴⁶ Saistībā ar pamatu, ar kuru tiek apgalvota acīmredzama kļūda vērtējumā, *Mougeot* uzskata, ka neesot pierādīts, ka tā pēc 1995. gada 1. jūlija bija aizliegtās vienošanās dalībniece. Tā apstrīd piedalīšanos Lēmuma 273. apsvērumā minētajā neoficiālajā *AEMCP* 1995. gada 2. februāra sanāksmē. Turklāt tā norāda, ka šie elementi, uz kuriem atsaucas Komisija, neesot pierādījums, ka *Mougeot* esot piekritusi cenu paaugstinājumam, par kuru it kā noslēgts nolīgums šajā sanāksmē. Tā piebilst, ka Komisijas apgalvojumu Lēmuma 273. apsvērumā, ka tā 1995. gada septembrī esot piekritusi cenu paaugstinājumiem Itālijas tirgū, neesot apstiprinājis neviens no Lēmumā minētajiem pierādījumiem.

³⁴⁷ Komisija konstatē, ka *Mougeot* līdz 1995. gada septembrim esot piedalījies pārkāpuma izdarīšanā. No Lēmuma 126., 237., 250., 251. un 273. apsvēruma izriet, ka šis konstatējums balstīts, no vienas puses, uz *Mougeot* vajadzīgo apjomu izvērtēšanu aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmē 1995. gada 2. februārī, bet, no otras puses, uz tās pievienošanos nolīgumiem, kas noslēgti minētajā sanāksmē.

- 348 Pirmkārt, attiecībā uz šīs sanāksmes norisi un tās slepenās vienošanās priekšmetu ir jākonstatē, ka Komisija ir iesniegusi šīs sanāksmes protokolu (Dokuments Nr. 7, kas pievienots paziņojumam par iebildumiem, un tā 144.–146. punkts). No tā izriet, ka 1995. gada 2. februārī Frankfurtē notika vispārēja aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksme, kurā tika panākta vienošanās par virkni cenu paaugstinājumu dažādos EEZ tirgos (Francijā, Vācijā, Austrijā, Spānijā, Portugālē, Apvienotajā Karalistē, Itālijā, Somijā, Dānijā, Norvēģijā, Zviedrijā, Grieķijā, Beļģijā, Nīderlandē un Islandē) attiecībā uz ruļļiem un loksņēm, kā arī par galīgo datumu, kad šie dažādie cenu paaugstinājumi stāsies spēkā. Šie galīgie datumi tika noteikti, sākot ar 1995. gada 1. februārī (ruļļa cenas palielināšana par 10 % un loksnes cenas palielināšana par 5 % Spānijas tirgū) līdz 1995. gada 1. septembrim (ruļļa cenas palielināšana par 8 % un loksnes cenas palielināšana par 5 % Apvienotās Karalistes tirgū; ruļļa cenas palielināšana un loksnes cenas palielināšana par 10 % Itālijas tirgū).
- 349 Otrkārt, attiecībā uz *Mougeot* piedalīšanos šajā sanāksmē ir jākonstatē, ka šīs sanāksmes dalībnieku sarakstā, kas veido minētā protokola daļu un daļēji tiek atspoguļota Lēmuma 124. apsvērumā, ir norādīts P. B. (*Mougeot*). Viņš kā sanāksmes dalībnieks norādīts arī *Sappi* 1999. gada 18. maija apgalvojumos (Dokuments Nr. 15200 redakcijā, kas nav konfidenciāla, norādīts iepriekš 162. punktā).
- 350 *Mougeot* tomēr ir iesniegusi plkst. 15.30 izsniegtu P. B. iekāpšanas karti, kura apstiprinot, ka tās pārstāvis devies prom no Frankfurtes tūlīt pēc *AEMCP* oficiālās sanāksmes, kas tajā pašā dienā tur notika.
- 351 No Lēmuma 123. apsvēruma izriet, — kā to arī norāda Komisija — ka tas neizslēdz pārstāvja piedalīšanos sanāksmes sākuma posmā, kura notika plkst. 14.00 lidostā.
- 352 Pat ja *Mougeot* nebūtu piedalījies šajā vispārējā aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmē 1995. gada 2. februārī, tomēr daudzi aspekti kopumā pierāda, ka tā pievienojusies pieņemtajiem lēmumiem un piekritusi tiem.

353 Pirmkārt, tas, ka šīs sanāksmes dalībnieku sarakstā ir minēts *Mougeot* pārstāvis, pat ja to uzskatītu par kļūdu, tomēr apstiprina, ka *Mougeot* tika uzskatīta par šīs sanāksmes dalībnieci vai par ierobežotas grupas locekli, kas bija aizliegtās vienošanās dalībnieces.

354 Otrkārt, šajā sanāksmē, kā izriet no tās protokola, tika apspriestas *Mougeot* apjomīgās vajadzības. Proti, protokolā ir norādīts šādi: “*Mougeot* ir vajadzīga tirgus daļa. Tiek ierosināts, lai *AWA* atdod attiecīgu tonnāžu.” *Mougeot* vajadzību izvērtēšana vispārējas sanāksmes gaitā un ierosinātais risinājums liecina par to, ka *Mougeot* vēl arvien bija aizliegtās vienošanās dalībniece. Tas neapstiprina tēzi, ka notikusi tikai un vienīgi divpusēja jautājumu apspriešana starp *Mougeot* un *AWA*.

355 Turklāt, kā tas jau ir norādīts iepriekš šī sprieduma 331. punktā, *Mougeot* pati ir paskaidrojusi (Dokuments Nr. 11598), ka tai esot “zvanījuši dažādi ražotāji, galvenokārt *AWA*, un precīzi informējuši par dažādos tirgos paredzētajiem cenu paaugstinājumiem”, un, proti, tas noticis līdz 1995. gada vidum”. Tādējādi tas attiecas uz 1995. gada februāri.

356 Ceturtkārt, *Mougeot* kādā 1995. gada 2. februāra faksā (Dokuments Nr. 1378, Lēmuma 237. apsvēruma), kas nākamajā dienā nosūtīts kādam pilnvarotajam izplatītājam Apvienotajā Karalistē, *J & H Paper*, izklāsta: “6. martā cenas [Apvienotās Karalistes] tirgū paaugstināsies par 8 %, tātad mēs Jums piedāvājam mūsu labāko piedāvājumu.” No tā saistībā ar informāciju 1995. gada 2. februāra sanāksmes protokolā par ruļļa cenas paaugstināšanu par 8 %, sākot no 1995. gada 1. marta, var izdarīt secinājumu, ka šim uzņēmumam jau sanāksmes dienā bija jābūt informētam par to, ka Apvienotās Karalistes tirgū ruļļa cenas 1995. gada marta sākumā paaugstināsies par 8 %, un tādēļ tas minētajā, pilnvarotajam izplatītājam adresētajā faksā iekļāvis piedāvātās cenas.

- 357 Kā Komisija pamatoti norādījusi savos apsvērumos, ir jānoraida *Mougeot* arguments, ka šajā faksā runa neesot vis par nolīguma par cenu paaugstināšanu piemērošanu, bet gan par vienpusēju lēmumu, kuru *Mougeot* pieņēmusi pirms 1995. gada 2. februāra sanāksmes.
- 358 Šī faksa ievadā gan ir norādīts: “Kā es Jums jau teicu pagājušā nedēļā, mums bija jāpalielina mūsu cenas saistībā ar celulozes [cenu] paaugstinājumu janvārī.” Kā pareizi norāda Komisija, ka no šī faksa izraksta izriet, ka *Mougeot* paziņojums *J & H Paper* nedēļā pirms faksa nosūtīšanas attiecās vienīgi uz nepieciešamību paaugstināt cenu. Tas, ka precīzs paaugstinājuma apmērs (8 %) tika paziņots tikai 1995. gada 3. februārī, vedina izdarīt pieņēmumu, ka *Mougeot* vispirms gribēja informēt *J & H Paper* par turpmāko papīra cenas paaugstinājumu, bet pēc tam paziņoja paaugstinājuma apmēru, pamatojoties uz informāciju, ko tā saņēma, ņemot vērā vispārējās aizliegtās vienošanās dalībnieku 1995. gada 2. februāra sanāksmē panākto norunu, par cenu paaugstinājumu Apvienotās Karalistes tirgū, sākot ar 1995. gada 1. martu. Turklāt faksā ir runa par cenu paaugstināšanos “Apvienotās Karalistes tirgū” par 8 %, sākot no 1995. gada 6. marta, nevis par to, ka *Mougeot* paaugstinājusi cenas; tas apstiprina, ka lēmums paaugstināt cenas radies slepenas vienošanās rezultātā.
- 359 Visbeidzot, sestkārt, jākonstatē, ka *Mougeot* nekādā veidā nav norobežojusies no aizliegtās vienošanās un tādējādi arī no aizliegtās vienošanās dalībnieku 1995. gada 2. februāra sanāksmē pieņemtajiem lēmumiem. Turklāt *Mougeot* neapstrīd, ka tā līdz 1995. gada jūlijam bija aizliegtās vienošanās dalībniece. Tā atzīst, ka piedalījies sanāksmē 1995. gada pavasarī, kura tika rīkota, lai noteiktu, kādas būs cenas jūlijā.
- 360 No šiem apstākļiem kopā izriet, ka Komisija ir pamatoti secinājusi, ka *Mougeot* ir piekritusi vispārējā aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmē 1995. gada 2. februārī noslēgtajiem nolīgumiem, tostarp lēmumam paaugstināt cenas Apvienotajā Karalistē un Itālijā. Jāpiebilst, ka jautājums par to, vai *Mougeot* tiešām veica šo cenu paaugstināšanu, nevar ietekmēt šā pārkāpuma piedēvēšanu tai. Apstāklis, ka uzņēmums neīsteno tādas sanāksmes rezultātus, kuras mērķis ir bijis vērsts pret

konkurenci, neatbrīvo uzņēmumu no atbildības par to, ka tas bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks, ja vien tas nav publiski paziņojis, ka norobežojas no sanāksmēs nolemtā (Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā C-291/98 P *Sarrió/Komisija*, *Recueil*, I-9991. lpp., 50. punkts, un iepriekš 188. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 85. punkts).

- 361 Saskaņā pastāvīgo judikatūru, uz kuru norādīts šī sprieduma 186. punktā un saskaņā ar kuru EKL 81. pants ir spēkā arī attiecībā uz nolīgumiem, kuru ietekme turpinās arī pēc tam, kad tie formāli beigušies, Komisija ir pienācīgi pierādījusi, ka *Mougeot* līdz 1995. gada septembrim ir bijusi aizliegtās vienošanās dalībiece, kad tika īstenots 1995. gada 2. februāra sanāksmē paredzētais pēdējais cenu paaugstinājums.
- 362 Tā rezultātā ir jānoraida pamats, ar ko *Mougeot* apgalvo savu nepiedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā pēc 1995. gada 1. jūlija.

2. Par *Divipa* izvirzīto pamatu

- 363 Saistībā ar pamatiem, ar kuriem tiek apgalvota nepareiza EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošana, kā arī kļūda vērtējumā, *Divipa* norāda, ka Komisija tai esot nelikumīgi noteikusi naudas sodu par laika periodu no 1992. gada marta līdz 1995. gada janvārim. Tā neesot piedalījusies nevienā no sanāksmēm, kuras tā — saskaņā ar Komisijas uzskatu — esot apmeklējusi laika posmā no 1992. gada marta līdz 1994. gada oktobrim. Cenas, kuras tā esot piemērojusi 1995. gada janvārī, neatbilda cenām, par kurām panākta vienošanās 1994. gada 19. oktobra apspriedē, tādējādi nevarot uzskatīt, ka tā esot bijusi aizliegtās vienošanās dalībiece pēc šīs sanāksmes.

- 364 Šajā sakarā no šī sprieduma 185. punkta izriet, ka Komisijas konstatējums par sanāksmi 1994. gada 23. septembrī slepenas vienošanās panākšanai attiecībā uz Spānijas tirgu, kā arī par *Divipa* piedalīšanos tajā nav pierādīts. Turpretī saskaņā ar šī sprieduma 170.–195. punktā veikto Komisijas konstatējumu pārbaudi, kas attiecas uz *Divipa* piedalīšanos sanāksmēs, kas notika 1993. gada 30. septembrī un 19. oktobrī, kā arī 1994. gada 3. maijā, 29. jūnijā un 19. oktobrī, ar slepenas vienošanās mērķi attiecībā uz Spānijas tirgu, šie konstatējumi uzskatāmi par pierādītiem.
- 365 Pat ja tieši nav pierādīta *Divipa* piedalīšanās 1992. gada 5. marta sanāksmē par slepenas vienošanās panākšanu, no saskaņotu netiešu pierādījumu kopuma (skat. it īpaši šī sprieduma 170.–195. punktu un 205.–215. punktu) izriet, ka *Divipa*, sākot no 1992. gada marta bija aizliegtās vienošanās dalībniece; tāpēc Komisijai bija tiesības, sākot no šī brīža, izvirzīt pret *Divipa* apsūdzību par piedalīšanos pārkāpuma izdarīšanā.
- 366 *Divipa* piedalīšanās pārkāpumā laikposma beigās izriet no šī sprieduma 162.–177. punkta, kurā norādīts, ka Komisija ir pienācīgi pierādījusi *Divipa* piedalīšanos sanāksmē 1994. gada 19. oktobrī attiecībā uz Spānijas tirgu, kurā tika noteiktas cenas, kas jāpiemēro, sākot ar 1995. gada 3. janvāri. Pat ja pieņem, ka *Divipa* apgalvojumi par to, ka tās 1995. gada janvārī piemērotās cenas neatbilst cenām, par kurām panākta vienošanās 1994. gada 19. oktobra sanāksmē, ir pareizi, ņemot vērā šos apstākļus, ar šiem apgalvojumiem labākajā gadījumā var pierādīt to, ka *Divipa* 1995. gada janvārī nav ievērojusi 1994. gada 19. oktobrī noslēgto nolīgumu; no tā saistībā ar pierādījumu trūkumu par *Divipa* piedalīšanos nolīgumā pēc 1995. gada janvāra jāsecina, ka *Divipa* piedalīšanās pārkāpuma izdarīšanā ir beigusies 1995. gada janvārī, kā to Lēmumā ir konstatējusi Komisija. Tomēr tas neietekmē konstatējumu, ka *Divipa* sanāksmē 1994. gada 19. oktobrī piedalījās nolīgumā par cenu noteikšanu un vienojās ar pārējiem dalībniekiem šo nolīgumu īstenot, sākot no 1995. gada 3. janvāra; tādējādi arī izpaužas tas, ka līdz minētajam brīdim tā bija aizliegtās vienošanās dalībniece. Tādēļ Komisija pamatoti konstatēja, ka *Divipa* līdz 1995. gada janvārim piedalījās pārkāpuma izdarīšanā.

367 Ir jākonstatē, ka *Divipa* piedalīšanās slepeno vienošanos sanāksmēs par Spānijas tirgu liecina par tās piederību pie vispārējās aizliegtās vienošanās Eiropas mērogā (skat. šī sprieduma 205.–215. punktu) un līdz ar to arī par piedalīšanos Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā konstatētajā pārkāpumā.

3. Par *Zicuñaga* izvirzīto pamatu

368 Saistībā ar pamatu par kļūdu vērtējumā *Zicuñaga* uzskata, ka Komisijas apgalvojumi attiecas tikai uz tās šķietamu piedalīšanos sanāksmēs, kas notika laikposmā no 1993. gada oktobra līdz 1994. gada oktobrim. Tā papildus piebilst, ka neesot pierādījumu tās dalībai 1993. gada oktobra sanāksmē, tā kā tās piedalīšanās pārkāpumā bijusi ne ilgāka par pieciem mēnešiem.

369 Šajā ziņā no Pirmās instances tiesas konstatējumiem šī sprieduma 161.–201. punktā izriet, ka Komisija ir pienācīgi pierādījusi *Zicuñaga* piedalīšanos slepeno vienošanos sanāksmēs par Spānijas tirgu, kuras notika 1993. gada 19. oktobrī, kā arī 1994. gada 3. maijā, 29. jūnijā un 19. oktobrī. Ir jāuzskata, ka *Zicuñaga* piedalīšanās šajās dažādajās sanāksmēs liecina par tās piedalīšanos Lēmuma 1. punkta pirmajā daļā konstatētajā pārkāpumā.

370 Attiecībā uz 1994. gada 19. oktobra sanākumi šī sprieduma 193. punktā ir norādīts, ka šajā sanāksmē *Zicuñaga* piedalījās nolīgumā par cenu noteikšanu un vienojās ar pārējiem dalībniekiem šo nolīgumu piemērot, sākot ar 1995. gada 3. janvāri; tādējādi saskaņā pastāvīgo judikatūru, kas minēta šī sprieduma 188. punktā, izriet tas, ka tā līdz minētajam brīdim bija aizliegtās vienošanās dalībiece.

371 Saskaņā ar iepriekšējo punktu Komisija bija tiesīga Lēmuma 1. punkta otrajā daļā konstatēt, ka *Zicuņaga* laikposmā no 1993. gada oktobra līdz 1995. gada janvārim piedalījās pārkāpumā. Tā rezultātā izvērtētais pamats ir jānoraida.

II — Par pamatiem, kas ir saistīti ar Lēmuma 3. punkta pirmajā daļā noteikto naudas sodu atcelšanu vai samazināšanu

372 Visas prasītājas lūdz noteikto naudas sodu samazināšanu. *AWA* pirmām kārtām lūdz atcelt tai noteiktos naudas sodus. Tās argumentāciju būtiskākajos aspektos veido astoņi pamati vai pamatu grupas.

A — Par pamatu saistībā ar tiesību uz aizstāvību un tiesiskās palāvības principa pārkāpumu, kas izriet no paziņojuma par iebildumiem neprecizitātes un nepilnīguma attiecībā uz naudas sodiem

1. Lietas dalībnieku argumenti

373 Šis pamats sastāv no trim daļām. Pirmkārt, *AWA* uzskata, ka Komisija esot noteikusi tai uzliekamos naudas sodus, pamatojoties uz virkni elementu, kuri neesot minēti paziņojumā par iebildumiem un tādēļ administratīvajā procesā tā par tiem neesot varējusi izteikt savu viedokli. Otrkārt, tā pārmet Komisijai, ka tai esot uzlikts lielāks naudas sods, nekā līdz šim bijis parasts lēmumu pieņemšanas praksē. Treškārt, tā apgalvo, ka Komisija esot atkāpusies no Pamatnostādnēm, paziņojumā par iebildumiem pat neminot, ka tai ir tāds nodoms.

- 374 Komisija uzskata, ka paziņojums par iebildumiem ir AWA ļāvis iepazīties ar attiecīgajiem elementiem, kuriem atbilstoši ir noteikts tai uzliktais naudas sods. Turklāt Komisija pilnībā ir ievērojusi Pamatnostādnes. Visbeidzot, fakts, ka Komisija pagātnē attiecībā uz noteiktiem pārkāpumu veidiem uzlikusi naudas sodus noteiktā apmērā, neliedzot tai iespēju paaugstināt naudas soda apmēru Regulā Nr. 17 paredzētajās robežās.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

- 375 Vispirms jāizvērtē pamata otrā un trešā daļa, ar kurām AWA norādījusi, ka Komisija, atkāpjoties no līdzšinējās prakses un Pamatnostādnēm, pārkāpusi tās tiesības tikt uzklausītai un aizskārusi tās tiesisko paļāvību.

a) Par tiesību tikt uzklausītai pārkāpšanu un tiesiskās paļāvības neņemšanu vērā sakarā ar Komisijas atkāpšanos no līdzšinējās prakses

- 376 Attiecībā uz līdzšinējo lēmumu pieņemšanas praksi ir jāatgādina, ka tas, ka Komisija attiecībā uz konkrētiem pārkāpumiem iepriekš ir noteikusi naudas sodu attiecīgā apmērā, nevar tai liegt palielināt šos naudas sodus, ja tas ir nepieciešams, nepārkāpjot Regulā Nr. 17 noteikto robežu, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 109. punkts; iepriekš 196. punktā minētais Pirmās instances tiesas 1992. gada 10. marta spriedums lietā *Solvay*/Komisija, 309. punkts, un 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-304/94, *Recueil*, II-869. lpp., 89. punkts). Kopienas konkurences tiesību noteikumu efektīva piemērošana daudz lielākā mērā prasa, lai Komisija jebkurā laikā varētu pielāgot naudas sodu apmēru šīs politikas prasībām (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française*

u.c./Komisija, 109. punkts, un iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 237. punkts).

377 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nevienam uzņēmējam nav tiesības paļauties uz to, ka saglabāsies pastāvošā situācija, kuru Kopienu iestādes var mainīt pēc saviem ieskatiem (Tiesas 1982. gada 15. jūlija spriedums lietā 245/81, *Recueil*, 2745. lpp., 27. punkts, un 1990. gada 14. februāra spriedums lietā C-350/88 *Delacre u.c./Komisija*, *Recueil*, I-395. lpp., 33. punkts). Tātad uzņēmumiem, kuri apsūdzēti tāda administratīvā procesa ietvaros, kura rezultātā var noteikt naudas sodu, nevar rasties tiesiskā paļāvība, ka Komisija nepārsniegs līdz šim praksē piemēroto naudas soda līmeni (Pirmās instances tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T-207/98 *Tate & Lyle u.c./Komisija*, *Recueil*, II-2035. lpp., 146. punkts, un iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 243. punkts).

378 Tādēļ *AWA* nevar atsaukties uz to, ka Komisija esot pārsniegusi tās līdzšinējā praksē piemēroto naudas soda līmeni. Turklāt šķiet, ka *AWA* savā atbildē ir atzinusi, ka līdzšinējā Komisijas prakse nevarēja *AWA* radīt tiesisko paļāvību.

b) Par tiesību tikt uzklausiņai pārkāpšanu un tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpšanu sakarā ar Komisijas atkāpšanos no Pamatnostādnēm

379 *AWA* apgalvo, ka Komisija esot atkāpusies no Pamatnostādnēm, iepriekš nebrīdinot, ka tai esot šāds nodoms; tādējādi tā esot pārkāpusi *AWA* tiesisko paļāvību saistībā ar Pamatnostādnēm. Komisija jau vien ar to esot atkāpusies no Pamatnostādnēm, ka tā neesot ņēmusi vērā, ka attiecīgais pārkāpums neesot radījis nekādu ietekmi vai, lielākais, tas esot radījis ierobežotu ietekmi. Papildus tam Komisija, pamatojoties uz savu pārkāpuma smaguma vērtējumu, esot noteikusi sākotnējo naudas soda apmēru

70 miljonu EUR apmērā, tas nozīmē, ka tā 3,5 reizes palielinājusi Pamatnostādnēs par “īpaši smagiem pārkāpumiem” paredzēto sākuma summu 20 miljonu EUR apmērā. Visbeidzot, Komisijai esot bijis iepriekš jāpaziņo, ka tā vēlas noteikt naudas sodu, kas pirms samazināšanas atbilstoši paziņojumam par sadarbību esot bijis 2,5 reizes lielāks par naudas sodu, ko Komisija jebkad esot noteikusi atsevišķam uzņēmumam.

380 Pamatnostādnes tika publicētas 1998. gada janvārī, tātad — pēc pārkāpuma izdarīšanas, bet pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas 2000. gada 26. jūlijā.

381 Atbilstoši *AWA* viedoklim — Komisijai būtu bijis atļauts atkāpties no Pamatnostādnēm un noteikt naudas sodus lielākā apmērā, ja tā būtu grozījusi Pamatnostādnes vai vismaz iepriekš paziņojusi par šādu nodomu paziņojumā par iebildumiem, bet tas neesot noticis.

382 Tomēr *AWA* nav norādījusi, cik lielā mērā, nosakot naudas sodus, Komisija ir atkāpusies no Pamatnostādnēm. *AWA*, izvirzot šo pamatu, balstās uz nepareizu Pamatnostādņu, kā arī Lēmuma izpratni.

383 Pirmkārt, attiecībā uz pārkāpuma ietekmi Komisija Lēmuma 382.–409. apsvērumā paskaidro, kādā veidā tā, vērtējot pārkāpuma smagumu, ir ņēmusi vērā tā konkrēto ietekmi uz tirgu un kā katra dalībnieka nelikumīgā rīcība faktiski ietekmējusi konkurenci. Komisija ir minējusi dažu uzņēmumu, tostarp *AWA*, administratīvajā procesā aizstāvēto viedokli par to, ka aizliegtā vienošanās esot tikai ļoti ierobežotā veidā ietekmējusi tirgu. Vēl Komisija ir paskaidrojusi, kāpēc šāda izpratne esot noraidāma. Tādējādi Komisija savā Lēmumā aizstāv viedokli, ka pārkāpumam patiešām esot bijušas konkrētas sekas, un, pamatojoties uz šo apstākli, tā ir noteikusi

attiecīgu naudas sodu. Tādēļ *AWA* nevar norādīt, ka Komisija neesot ņēmusi vērā pārkāpuma ietekmi. Tas, ka ietekme ir ņemta vērā, nozīmē, ka Komisijai nevar pārņemt, ka tā iepriekš nav paziņojusi par pārkāpuma seku neesamības vai ierobežotas ietekmes neņemšanu vērā.

384 Ja pieļauj, ka *AWA* patiesībā vērsās pret Komisijas izdarīto vērtējumu par pārkāpuma ietekmi uz tirgu, tad tās kritika saplūst ar kritiku, kas izteikta pamatā par pārkāpuma smagumu, un tā ir jāpārbauda saistībā ar šo pamatu.

385 Turklāt ir jākonstatē, ka Komisija bija iepriekš paziņojusi savu nolūku ņemt vērā pārkāpuma ietekmi. Proti, tā savā paziņojumā par iebildumiem ir norādījusi, ka tā, novērtējot pārkāpuma smagumu, “ņemot vērā” tā “konkrēto ietekmi uz tirgu” (262. apsvērums).

386 Otrkārt, ciktāl uz to norāda *AWA*, ka Komisija esot pārsniegusi Pamatnostādnēs minēto sākuma summu, ir jāatgādina par to, ka tajās par “īpaši smagiem pārkāpumiem”, kā, piemēram, “horizontāliem ierobežojumiem, piemēram, aizliegtās vienošanās par cenām [un] tirgus sadales kvotas, paredzētas varbūtējas summas [..], kas pārsniedz 20 miljonu ECU apmēru”. Tā kā Komisijai ir iespēja izvēlēties sākuma summas, kas pārsniedz 20 miljonu EUR apmēru, nevar apstiprināt, ka tā šajā jautājumā būtu atkāpusies no Pamatnostādnēm.

387 Vēl jāpiebilst, ka Komisija, *AWA* gadījumā nosakot sākuma summu 70 miljonu EUR, ir balstījusies uz uzņēmuma nozīmīgumu un tā nelikumīgās rīcības faktiskajām sekām attiecībā uz konkurenci, kā tas izpaužas attiecīgā prasītājas ražotā izstrādājuma tirdzniecības apgrozījumā EEZ. Tiktāl ir jānorāda, ka Komisija paziņojuma par iebildumiem 266. punktā ir paziņojusi, ka tā ņems vērā katra

iesaistītā uzņēmuma nozīmi attiecīgajā tirgū, kā arī tā nosodāmās rīcības sekas attiecībā uz konkurenci.

388 Treškārt, *AWA* attiecībā uz naudas soda apmēru pirms tā samazināšanas saskaņā ar paziņojumu par sadarbību nav norādījusi, kādā ziņā Pamatnostādnēs ir aizliegta naudas soda uzlikšana šādā apmērā. Turklāt jānorāda uz šī sprieduma 377. punktā minēto judikatūru, saskaņā ar kuru *AWA* nevarēja paļauties uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš praksē noteikto naudas sodu līmeni.

389 *AWA* arī vispārīgi norāda, ka Komisijai esot bijis iepriekš jāpaziņo, ka tā ir paredzējusi piemērot tās “jauno naudas sodu politiku”.

390 Ir ļoti grūti atzīt, kādā mērā Lēmumā izmantotā naudas soda aprēķināšanas metode būtu uzskatāma par jaunu, salīdzinot ar iepriekšējo praksi; tas labākajā gadījumā varētu attiekties uz Pamatnostādņu piemērošanu, kurās savukārt ir paredzēta jau grozīta soda naudas aprēķināšanas metode, salīdzinot ar iepriekšējo soda naudas aprēķināšanas praksi. Jāuzsver, ka *AWA* atšķirībā no prasītājas “spriedumos lietā par centrālās siltumapgādes tehniku” (it īpaši iepriekš 209. punktā minētais spriedums lietā *Sigma Technologie/Komisija*) nav apšaubījusi iepriekšējās prakses grozīšanu, izmantojot Pamatnostādnes. Šķiet, ka tās kritika vērsta tikai pret to, ka ar to saistītajā gadījumā tika piemērota naudas soda aprēķināšanas metode, kas, pēc tās ieskatiem, ir pretrunā gan administratīvajai praksi, gan arī Komisijas Pamatnostādnēm.

391 Saskaņā ar judikatūru Komisijai, ja tā ir norādījusi faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem balstīta tās izmantotā naudas soda aprēķināšanas metode, nav jāpaskaidro,

kādā veidā tā izmantos katru no šiem aspektiem, nosakot naudas soda apmēru (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 21. punkts, un Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, 3461. lpp., 19. punkts).

392 Pat ja metode, ko Komisija piemērojusi šajā lietā, būtu uzskatāma par jaunu, salīdzinot ar esošo administratīvo praksi, Komisijai tādēļ nebija pienākuma administratīvā procesa gaitā attiecīgajiem uzņēmumiem paziņot, ka tai ir nodoms piemērot jaunu metodi naudas soda aprēķināšanai (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 207. punkts).

393 Turklāt jānorāda, ka prasītāja, ņemot vērā rīcības brīvību, kas ir Komisijai, nosakot naudas sodu, nevarēja paļauties uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš praksē noteikto naudas sodu līmeni (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 243. punkts).

394 Visbeidzot ir jākonstatē, ka Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-334/94 *Sarrió*/Komisija (*Recueil*, II-1439. lpp.), uz kuru šajā sakarā atsaucas *AWA* savu argumentu pamatošanai, par to, ka paziņojumā par iebildumiem neesot iepriekš paziņota jauna un stingrāka politika naudas soda noteikšanai, nav svarīgs, jo tas neattiecas uz paziņojuma par iebildumiem saturu, bet gan uz Lēmuma pamatojumu.

395 Tā rezultātā attiecībā uz veidu, kā Komisija piemērojusi Pamatnostādnes, nevar konstatēt tiesību tikt uzklautai pārkāpšanu un tiesiskās paļāvības principa pārkāpšanu.

c) Par tiesību tikt uzklašītai pārkāpšanu, ciktāl Komisija noteikusi naudas sodu, atsaucoties uz paziņojumā par iebildumiem neminētiem apstākļiem

396 Vēl ir jāizvērtē arguments par to, ka Komisija noteica *AWA* uzliekamo naudas sodu, pamatojoties uz virkni apstākļiem, kuri neesot minēti paziņojumā par iebildumiem, un tādēļ administratīvajā procesā *AWA* par tiem neesot varējusi izteikt savu viedokli. *AWA* pārmet Komisijai, ka tā neesot iepriekš paziņojusi par nodomu palielināt sākotnējo naudas soda apmēru preventīvos nolūkos un neesot norādījusi, kā tā vēlētos ņemt vērā šo preventīvo raksturu, it īpaši pamatojoties uz uzņēmuma lielumu. Komisija neesot arī norādījusi, kādā veidā tā ņemšot vērā attiecīgo uzņēmumu vadošo lomu.

397 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja Komisija savā paziņojumā par iebildumiem tieši norādījusi, ka tā pārbaudīs, vai attiecīgajiem uzņēmumiem uzliekams naudas sods, un ja Komisija norādījusi galvenos faktiskos un juridiskos apstākļus, kas varētu ietekmēt naudas sodu, kā, piemēram, iespējamais pārkāpuma smagums un ilgums un tas, ka pārkāpums izdarīts tieši vai aiz neuzmanības, tā ir izpildījusi savu pienākumu ievērot uzņēmumu tiesības tikt uzklašītiem. Šādi rīkojoties, Komisija tiem sniegusi informāciju, kas nepieciešama, lai aizstāvētos ne tikai pret apsūdzību pārkāpumā, bet arī pret naudas soda uzlikšanu (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 21. punkts, un iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 199. punkts).

398 Līdz ar to attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu attiecīgo uzņēmumu tiesības uz aizstāvību pret Komisiju ir nodrošinātas tādējādi, ka tie var izteikt savu viedokli par tiem lietas apstākļiem, saistībā ar kuriem tie tiek sodīti un kuri attiecas uz pārkāpuma ilgumu, smagumu, un uz to, kādā veidā tie ierobežo konkurenci. Turklāt attiecībā uz naudas soda apmēra noteikšanu uzņēmumu rīcībā ir papildu garantijas, jo Pirmās instances tiesai ir neierobežota kompetence veikt pārbaudi un it īpaši

saskaņā ar Regulas Nr. 17 17. pantu atcelt naudas sodu vai samazināt tā apmēru (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Tetra Pak*/Komisija, 235. punkts, un iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 200. punkts).

399 Šajā lietā jāpārbauda abi jautājumi, saistībā ar kuriem, kā uzskata *AWA*, Komisija ir pārkāpusi tās tiesības tikt uzklautai.

400 Attiecībā uz *AWA* svarīgo lomu aizliegtās vienošanās īstenošanā jākonstatē, ka paziņojumā par iebildumiem ir norādīta šī elementa ņemšana vērā. Proti, paziņojuma par iebildumiem 198. punktā Komisija izklāsta, ka *AWA* "esot uzņēmusies aizliegtās vienošanās iniciatores lomu", vienlaikus paziņojuma par iebildumiem daļā, kas attiecas uz naudas sodiem, norādot, ka katram uzņēmumam uzliktais individuālais sods cita starpā atspoguļo arī lomu, kāda tam "saskaņā ar iepriekš minēto izklāstu" bijusi slepeno aizliegto vienošanos noslēgšanā. Turklāt no Lēmuma izriet, ka *AWA* administratīvajā procesā ir apstrīdējusi, ka aizliegtās vienošanās īstenošanā tai būtu bijusi svarīga loma; šis apstāklis liecina par to, ka tā paziņojumā par iebildumiem šajā sakarā pret to izvirzītās pretenzijas pilnībā ir izpratusi un izteikusi savu viedokli par tām.

401 Attiecībā uz preventīvo raksturu Komisija paziņojuma par iebildumiem 264. punktā nepārprotami norādīja, ka naudas sodi "[būtu] jānosaka tik lieli, lai tie iedarbotos preventīvi". Turklāt Komisija atbilstoši judikatūrai paziņojuma par iebildumiem 262.–266. punktā ir norādījusi būtiskākos faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem tā balstās, aprēķinot prasītajai uzliktamo naudas sodu, tādējādi attiecībā uz šo tās tiesības tikt uzklautai tika ievērotas.

402 Ievērojot šos apstākļus un objektīvi vērtējot, *AWA* nevar apgalvot, ka Komisijai vajadzēja precīzāk paziņot par apstākļiem, ko tā grasījās ņemt vērā, lai nodrošinātu naudas sodu pietiekamu preventīvu iedarbību. Tā kā Komisija naudas sodus varēja noteikt tikai pēc uzņēmumu uzklautāšanas un administratīvā procesa pabeigšanas,

tai nebija iespējams administratīvajā procesā paredzēt attiecīgajiem uzņēmumiem uzliedzamo naudas sodu apmērus vai vispār novērtēt šo summu preventīvo iedarbību, kā arī paust savu viedokli attiecībā uz varbūtēju pielāgojumu nepieciešamību, lai nodrošinātu, ka naudas sodiem ir šāda iedarbība.

403 Šajā sakarā ir jānorāda, ka saskaņā ar judikatūru, ja Komisija ir norādījusi faktiskos un juridiskos apstākļus, uz kuriem tā balstīsies, aprēķinot naudas sodus, tai nav jāizskaidro, kādā veidā tā izmantos katru no šiem faktoriem, nosakot naudas soda apmēru. Ja, sniedzot norādes par iespējamo naudas sodu apmēru pirms uzņēmumiem, būtu bijusi iespēja izteikt savus apsvērumus par iebildumiem, kas pret tiem vērsti, nepiemērotā veidā tiktu apsteigts Komisijas lēmums (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 21. punkts, un iepriekš 391. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 19. punkts).

404 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, *AWA* pamats, ar kuru apgalvots tiesību uz aizstāvību un tiesiskās paļāvības principa pārkāpums, ir pilnībā jānoraida.

B — Par pamatu saistībā ar atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpumu

1. Lietas dalībnieku argumenti

405 *AWA* pamats par atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpumu balstās uz apgalvojumu, ka Komisija šajā lietā esot piemērojusi jaunu naudas sodu politiku. Atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpums it kā izrietot no tā, ka *AWA* noteiktais naudas sods esot

ievērojami lielāks nekā citi pārkāpuma izdarīšanas laikposmā uzliktie naudas sodi. AWA uzskata, ka Komisija nedrīkstēja piemērot jaunu naudas sodu politiku, neinformējot uzņēmumus par šādu savas politikas mainīšanu.

406 Komisija izklāsta, ka tā pilnībā ir ievērojusi Pamatnostādņu noteikumus, kādēļ šajā lietā tai nevarētu pārnest jaunas naudas sodu politikas piemērošanu ar atpakaļejošu spēku.

2. Pirmās instances tiesas vērtējums

407 Uzņēmumi, kas iesaistīti administratīvajā procesā, kura rezultātā varētu uzlikt naudas sodu, nevar tiesiski paļauties ne uz to, ka Komisija nepārsniegs iepriekš piemēroto naudas sodu apmēru, ne arī uz to aprēķināšanas metodi. Tādējādi minētajiem uzņēmumiem ir jāņem vērā iespēja, ka Komisija katrā laikā var nolemt palielināt naudas sodu apmēru salīdzinājumā ar iepriekš piemērotajiem naudas sodu apmēriem. Tas attiecas ne tikai uz gadījumiem, kad Komisija paaugstina naudas sodu apmērus, naudas sodus darot zināmus atsevišķā lēmumā, bet arī uz gadījumiem, kad šis paaugstinājums tiek veikts, konkrētos gadījumos piemērojot tādus vispārpiemērojamus noteikumus kā Pamatnostādnes.

408 Tādējādi ir jāsecina, ka uzņēmumi un — līdz ar to — arī prasītāja, brīdī, kad tika izdarīti attiecīgie pārkāpumi, pietiekamā mērā varēja paredzēt, ka tiks apstiprinātas Pamatnostādnes un it īpaši tajā paredzētā jaunā naudas sodu aprēķināšanas metode, un paredzēt, ka ar to tiks palielināts piespriesto naudas sodu apmērs.

- 409 Tādēļ Komisija, apstrīdētajā Lēmumā piemērojot Pamatnostādnes attiecībā uz pārkāpumiem, kas izdarīti pirms to pieņemšanas, Komisija nav pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizliegumu (Tiesas 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 228.–232. punkts).
- 410 Ciktāl AWA norādījusi, ka Komisija esot pārkāpusi atpakaļejoša spēka aizliegumu, nevis piemērojot Pamatnostādnes, bet gan atkāpjoties no tām, nosakot tai naudas sodu, jāatsaucas uz 379.–395. punktu, no kura izriet, ka šis pamats ir jānoraida.
- 411 Ciktāl pamats par atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpumu būtu jāsaprot tādējādi, ka ar šo pamatojumu kā nepieņemama tiek norādīta atkāpšanās no līdzšinējās lēmumu pieņemšanas prakses, jāatsaucas uz šī sprieduma 376.–378. punktu, kurā Pirmās instances tiesa ir noraidījusi šo pamatu.
- 412 Šo iemeslu dēļ pamats par atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpumu ir jānoraida.

C — Par pamatiem saistībā ar pierādījumu nepietiekamību, ar nevainīguma prezumpcijas, samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu, kā arī saistībā ar kļūdu vērtējumā attiecībā uz Komisijas konstatējumiem par konkrētu uzņēmumu piedalīšanos aizliegtās vienošanās noslēgšanā Eiropas mērogā

- 413 *Divipa* un *Zicuñaga* lūdz samazināt tām noteikto naudas sodu apmēru, pamatojot šo prasījumu ar apstākli, ka Komisija ir uzskatījusi, ka tās bija iesaistītas Eiropas mēroga

aizliegtās vienošanās noslēgšanā, bet patiesībā tās piedalījušās aizliegtās vienošanās īstenošanā tikai valsts mērogā. Tādēļ tās atkārtoti savu argumentāciju attiecībā uz Lēmuma atzīšanu par spēka neesošu, kas norādīta saistībā ar pamatu pēc būtības. Turklāt saistībā ar šo pašu pamatu *Divipa* pārmet Komisijai, ka, nosakot naudas sodu, Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka tā neesot piedalījusies nelikumīgas aizliegtās vienošanās īstenošanā un tieši nav līdzdarbojusies lēmumu pieņemšanā par cenām.

- 414 Attiecībā uz piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā Eiropas mērogā jāatsaucas uz šī sprieduma 205.–215. punktu, no kuriem izriet, ka ne *Divipa*, ne *Zicuñaga* nevarēja nepamanīt to, ka to piedalīšanās aizliegtās vienošanās īstenošanā valsts mērogā iekļaujas Eiropas mēroga aizliegtās vienošanās plašākā ietvarā. Tādējādi tās nevar pieprasīt naudas soda apmēra samazināšanu, atsaucoties uz šo apstākli.
- 415 Attiecībā uz *Divipa* no šī sprieduma 155.–204. punkta izriet, ka Komisija attiecībā uz Spānijas tirgu ir pietiekami pierādījusi *Divipa* piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā laika posmā no 1992. gada marta līdz 1995. gada janvārim; īpaši tā izriet no *Divipa* piedalīšanās virknē sanāksmju, kurās uzņēmumi, kas darbojās Spānijas tirgū, vienojās par cenu paaugstināšanu, kā arī 1993. gada 30. septembra sanāksmē — par pārdošanas kvotu piešķiršanu. Tādēļ *Divipa* nevar pieprasīt tai noteiktā naudas soda apmēra samazināšanu, atsaucoties uz apstākli, ka tā neesot piedalījusies nelikumīgas aizliegtās vienošanās īstenošanā.
- 416 Saistībā ar *Divipa* argumentu, ka tā neesot tieši līdzdarbojusies lēmuma pieņemšanā par cenām, ir jāuzsver, ka tā nav publiski paziņojusi par norobežošanos no tajās sanāksmēs teiktā, kurās tā piedalījās. Tādējādi citiem dalībniekiem bija iemesls pieņemt, ka tā piekrīt apspriežu rezultātiem un arī pildīs sanāksmēs nolemtu (iepriekš 188. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 82. punkts). Tiktāl, ciktāl ar šo argumentu ir gribēts norādīt uz pasīvo lomu, tas tiks pārbaudīts saistībā ar vērtējumu attiecībā uz atbildību mīkstinošiem apstākļiem (skat. šī sprieduma 596.–635. punktu).

- 417 Attiecībā uz *Zicuņaga* atliek noskaidrot, vai un kādā mērā apstākļi, ka nav pierādīta tās piedalīšanās tirgus sadalīšanas darbībās (skat. šī sprieduma 238.–240. punktu), varētu pamatot tai noteiktā naudas soda apmēra samazināšanu.
- 418 Attiecībā uz to ir jānorāda, ka Lēmuma ievaddaļā pārkāpums tiek apzīmēts kā “aizliegtā vienošanās un/vai saskaņota darbība [..] ar kurām [attiecīgie ražotāji un pilnvarotie izplatītāji] noteica saskaņotu cenu paaugstinājumu, piešķira pārdošanas kvotas, noteica tirgus daļas un ieviesa konkurenci ierobežojošu nolīgumu īstenošanas uzraudzības sistēmu” (Lēmuma 2. apsvērumš). Aprakstot pārkāpuma veidu, Komisija Lēmuma 376. apsvērumā runā par pārkāpumu, kuru “veidoja nolīgumi par cenu noteikšanu un tirgus sadalīšanu, kas ir viens no vissmagākajiem [EKL] 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumiem”.
- 419 Turpretī Lēmuma rezolutīvajā daļā pārkāpums, kura izdarīšana tiek pārņemta prasītājam, tiek aprakstīts tikai vispārīgi kā “nolīgumu un saskaņotu darbību kopums paškopējošā papīra nozarē” (Lēmuma 1. punkta pirmā daļa).
- 420 Turklāt no Lēmuma izriet, ka nolīgums par cenu paaugstināšanu bija aizliegtās vienošanās “galvenais mērķis” (77. apsvērumš) un “stūrakmens” (383. apsvērumš). Aprakstot aizliegtās vienošanās mērķus no 77. līdz 81. apsvērumam, Komisija runā par “plašu, pret konkurenci vērstu plānu [..], kura būtiskākais mērķis bija palielināt iesaistīto uzņēmumu ienākumus, kolektīvi paaugstinot cenas”, un papildus norāda: “Saistībā ar šo globālo plānu aizliegtās vienošanās mērķis bija vienoties par cenu paaugstinājumu, kā arī par datumiem, kad šie cenu paaugstinājumi stājas spēkā.” Saskaņā ar Lēmuma 81. apsvērumu pārdošanas kvotu un tirgus daļu piešķiršanai aizliegtās vienošanās dalībnieku konkrētu sanāksmju gaitā valsts mērogā bija vēsta uz to, lai nodrošinātu “saskaņotā cenu paaugstinājuma īstenošanu”, kā arī “novērstu atkāpšanos no kopējās sistēmas” un “izvairītos no konkurences citos komerciālos aspektos”.

- 421 Šajā sakarā jānorāda, ka nolīgumiem un saskaņotām darbībām EKL 81. panta 1. punkta izpratnē obligāti jāizriet no vairāku uzņēmumu, kuri visi ir pārkāpuma līdzdalībnieki, bet kuru līdzdarbība var notikt dažādās formās atkarībā no attiecīgā tirgus īpatnībām un konkrēta uzņēmuma stāvokļa attiecīgajā tirgū, īstenojamiem mērķiem un izvēlētā vai paredzētā īstenošanas veida, savstarpējas sadarbšanās.
- 422 Tomēr konkrēta uzņēmuma atbildību par visu pārkāpumu kopumā, tostarp par darbībām, kuras gan veikuši citi uzņēmumi, bet kurām ir tie paši pret konkurenci vērstie mērķi vai ietekme, nevar izslēgt tāpēc vien, ka katrs uzņēmums citādā veidā iesaistās pārkāpuma izdarīšanā.
- 423 Turklāt ir jāatgādina, ka ar EKL 81. pantu ir aizliegti visi nolīgumi starp uzņēmumiem, uzņēmumu apvienību lēmumi, ietverot darbības šo nolīgumu vai lēmumu īstenošanai, kā arī savstarpēji saskaņotas darbības, ja tās var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai traucēt konkurenci kopējā tirgū, vai kuru iedarbībai ir šādas sekas. Tādējādi šī noteikuma pārkāpums var izrietēt ne tikai no konkrētas darbības, bet arī no vairākām darbībām, vai arī no turpinātas rīcības. Šo interpretāciju nevar apšaubīt, balstoties uz to, ka viena vai vairākas šo darbību virknes vai ilgstošas rīcības daļas arī pašas par sevi varētu būt EKL 81. panta pārkāpums (iepriekš 149. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 79.–81. punkts).
- 424 Ņemot vērā šīs lietas apstākļus, Pirmās instances tiesa uzskata, ka nolīgumi un saskaņotās darbības, pamatojoties uz to mērķu atbilstību un ciešo mijiedarbību, iekļaujas vienā vispārējā plānā, kas savukārt veidoja daļu no attiecīgo uzņēmumu centieniem, kuriem bija viens vienīgs ekonomisks mērķis, proti, cenu attīstības falsifikācija. Kā Komisija pareizi norāda Lēmuma 253. apsvērumā, ka būtu mākslīgi, ja šīs nepārtrauktās darbības, ko raksturo viens vienīgs mērķis, tiktu sadalītas un tādējādi apskatītas kā vairāki patstāvīgi pārkāpumi, lai gan runa ir par vienotu

pārkāpumu, kas pakāpeniski konkretizējās, izmantojot gan nolīgumus, gan saskaņotas darbības. Proti, vienota pārkāpuma pastāvēšana izriet no tā, ka visi nolīguma dalībnieki centās panākt vienu un to pašu mērķi, nevis no nolīguma īstenošanas kārtības (spriedums lietā *Ciment*, 4127. punkts).

425 Šādos apstākļos uzņēmums, kas ir piedalījies pārkāpumā, veicot patstāvīgas darbības, kuras atbilst priekšstatam par nolīgumu vai saskaņotām darbībām, kas vērstas pret konkurenci EKL 81. panta 1. punkta izpratnē un kuras veicina pārkāpuma īstenošanu kopumā, ir atbildīgs par darbībām, ko veikuši citi uzņēmumi saistībā ar šo pārkāpumu, par visu pārkāpumā piedalīšanās laiku. Tas tā ir gadījumā, ja ir pierādīts, ka uzņēmums zinājis par citu dalībnieku nelikumīgajām darbībām vai, objektīvi vērtējot, varēja tās paredzēt un bija gatavs uzņemties no tā izrietošo risku.

426 Ir jāuzskata, ka Komisija juridiski pietiekamā veidā ir pierādījusi, ka *Zicuņaga* iesaistījās aizliegtās vienošanās sanāksmju shēmā, cenu paaugstināšanā un noteiktos pasākumos, kuriem vajadzēja atvieglot cenu paaugstināšanu, visu laiku, kamēr tā piedalījās pārkāpuma izdarīšanā (skat. šī sprieduma 155.–243. punktu).

427 Tas, ka *Zicuņaga* tādējādi vēlējās piedalīties pārkāpuma īstenošanā kopumā, pamato tās atbildību attiecībā uz citu uzņēmumu plānotajām vai īstenotajām darbībām, kas bija pārkāpuma izdarīšanas posmi. Tā zināja par visiem šiem posmiem vai, objektīvi vērtējot, varēja tos paredzēt, jo gadu bija piedalījies paškopējošā papīra ražotāju un pilnvaroto izplatītāju sanāksmēs.

428 Attiecībā uz pasākumiem, kuriem vajadzēja atvieglot cenu paaugstināšanas īstenošanu, pietiek ar konstatējumu, ka visām Lēmuma 2. apsvērumā minētajām dažādajām darbībām bija papildinošs efekts attiecībā uz cenu paaugstināšanu, ciktāl tās kalpoja mērķim radīt labvēlīgus apstākļus tādu cenu ieviešanai, kādas bija noteikuši paškopējošā papīra ražotāji un pilnvarotie izplatītāji. Ir jākonstatē, ka *Zicuñaga*, kura ilgāk par gadu piedalījās ar cenu attīstību saistītajās iniciatīvās, objektīvi vērtējot, varēja paredzēt, ka darbībās iesaistītie uzņēmumi mēģinās sekmēt šo iniciatīvu panākumus ar dažādu pasākumu palīdzību, un ka tā bija gatava samierināties ar šo iespēju. Pat ja nav pierādīts, ka *Zicuñaga* konkrēti piedalījās šo pasākumu pieņemšanā vai īstenošanā, tā tomēr ir atbildīga par konkrētajām darbībām, kuras šajā sakarā uzsāka citi uzņēmumi saistībā ar vienoto pārkāpumu, kura izdarīšanā tā piedalījās un līdzdarbojās (šajā sakarā skat. iepriekš 149. punktā minēto spriedumu lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 205.–207. punkts).

429 Kā jau iepriekš norādīts, Komisija tomēr nav pierādījusi, ka *Zicuñaga* piedalījies darbībās, kas saistītas ar tirgus sadalīšanu (skat. šī sprieduma 238.–240. punktu). Ja arī apstāklis, ka uzņēmums nav piedalījies visās darbībās, kas saistītas ar aizliegtās vienošanās pārkāpuma pazīmēm, nav svarīgs, lai pierādītu pārkāpuma esamību, tas tomēr ir jāņem vērā, vērtējot pārkāpuma smagumu un attiecīgajā gadījumā nosakot naudas soda apmēru (šajā sakarā skat. iepriekš 188. punktā minēto Tiesas spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 292. punkts). Tā kā Komisija nav norādījusi, ka tā ir ņēmusi vērā šo faktoru par nepiedalīšanos tirgus sadalīšanas darbībās kopā ar visiem faktoriem *Zicuñaga* uzliktā naudas soda galīgās summas noteikšanā, Pirmās instances tiesa, īstenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka *Zicuñaga* uzliekamā naudas soda galīgā summa jāsamazina par 15 %.

D — *Par pamatiem par pierādījumu nepietiekamību, EKL 253. panta, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta un samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, nepietiekami individuālu naudas soda apmēra noteikšanu, faktu nepareizu konstatēšanu, kļūdu vērtējumā un pieļauto juridisko kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu*

430 Vairāki uzņēmumi apstrīd Komisijas vērtējumu par pārkāpuma smagumu, kas balstīts uz Lēmumā minētajiem apstākļiem, proti, pārkāpuma būtība un tā faktiskā ietekme, kā arī aizliegtās vienošanās dalībnieku klasificēšanu, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, un naudas soda apmēra palielināšanu preventīvos nolūkos.

1. Pārkāpuma būtība

431 Saskaņā ar Komisijas viedokli — pārkāpumu veido cenu noteikšana un tirgus sadalīšana; ņemot vērā to būtību, tie ir smagākie EKL 81. panta 1. punkta un EEZ līguma 53. panta 1. punkta pārkāpumi.

432 AWA apšaubā attiecīgo nolīgumu smagumu un norāda, ka tie būtiskākajos aspektos aprobežojās ar pārrunām par grafiku un summām attiecībā uz paziņojumiem par cenu paaugstināšanu un neattiecās vai nenozīmīgā un plašā mērā neefektīvi attiecās uz tirgus sadalīšanu vai pārdošanas kvotu piešķiršanu. Daži *Sappi* apgalvojumi apstiprina, ka sanāksmju mērķis neesot bijis pamats nolīgumiem par tirgus sadalīšanu. Aizliegtā vienošanās papīra tirgū neesot bijusi visaptveroši institucionālizēta un neesot attiekusies uz efektīvu nolīgumu uzraudzības sistēmu. Ņemot to visu vērā, runa ir par mazāk smagiem pārkāpumiem nekā citās lietās konstatētie.

- 433 *Torraspapel* norāda, ka Komisija nepareizi pieņēmusi, ka aizliegtā vienošanās attiecās uz cenu noteikšanas un tirgus sadalīšanas darbībām un tādēļ nepareizi klasificējusi pārkāpumu kā īpaši smagu.
- 434 Vispirms jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pārkāpuma smagums ir jānovērtē, ņemot vērā konkurencei radīto ierobežojumu raksturu (skat. Pirmās instances tiesas 1997. gada 22. oktobra spriedumu apvienotajās lietās T-213/95 un T-18/96 *SCK* un *FNK/Komisija*, *Recueil*, II-1739. lpp., 246. punkts un tajā minētā judikatūra)
- 435 Turklāt “pārkāpumi, kurus veido cenu noteikšana un tirgus sadalīšana [...], ir uzskatāmi par īpaši smagiem, jo tie ietver tiešu iejaukšanos būtiskos konkurences apstākļos attiecīgajā tirgū” (iepriekš 107. punktā minētais spriedums lietā *Thyssen Stahl/Komisija*, 675. punkts).
- 436 Pirmās instances tiesa savā 2003. gada 19. jūlija spriedumā lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland Company* un *Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija*, *Recueil*, II-2597. lpp., turpmāk tekstā — “spriedums lietā *ADM/Komisija*”, 117.–131. punkts, ir precizējusi īpaši smaga pārkāpuma jēdzienu. Atbilstoši tam pārkāpuma kā īpaši smaga pārkāpuma klasificēšana nav atkarīga no pieejas tirgum ierobežošanas. Gluži pretēji — tiek prezumēts, ka horizontālas aizliegtas vienošanās par cenu kartelēm vai tirgus kvotu piešķiršanu traucē iekšējā tirgus pareizu darbību, un šādi var kvalificēt arī citas darbības, kas var izraisīt šādu rezultātu.
- 437 Ne no judikatūras, ne no Pamatnostādnēm neizriet, ka pārkāpuma klasificēšanai par īpaši smagu būtu nepieciešams konstatēt vairākas šāda veida darbības. Horizontāla aizliegtā vienošanās attiecībā uz cenām pati par sevi var būt šāds pārkāpums, ja tā apdraud tirgus pareizu darbību. Šajā lietā ir pierādīts, ka attiecīgie uzņēmumi vienojās par cenām un tādējādi apdraudēja pareizu tirgus darbību. Šajā lietā ar to

pietiek, lai pamatotu pārkāpuma klasificēšanu kā īpaši smagu arī gadījumā, ja attiecīgie nolīgumi attiecās tikai uz cenu noteikšanas darbībām.

438 Papildus jākonstatē, ka *AWA* beigu beigās neapstrīd, ka pastāvēja nolīgumi par tirgus sadalīšanu vai kvotu piešķiršanu, bet gan tikai izklāsta, ka šīs darbības bijušas relatīvi nenozīmīgas un plašā mērā neefektīvas.

439 Visbeidzot, attiecībā uz argumentu par to, ka aizliegtā vienošanās neesot bijusi institucionalizēta un tai neesot bijis kontroles mehānisms, jākonstatē, ka ir apstiprinājies, ka izveidotā struktūra ir bijusi pietiekami efektīva, lai nodrošinātu aizliegtās vienošanās darbību vairāku gadu laikposmā. No vairākām Lēmuma sadaļām izriet, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki apmainījās ar precīzu un individuālu informāciju par to cenām un pārdošanas apjomiem un ka nolīgumu piemērošanu citu starpā pārraudzīja arī *AWA*. Tā *Mougeot* sagatavotajā 1993. gada 1. oktobra sanāksmes protokolā (Dokuments Nr. 7648, kas norādīts Lēmuma 104. apsvērumā un pievienots paziņojumam par iebildumiem) ir fiksēts, ka nolīgumu neievērošanas gadījumā esot piespriestas sankcijas (“[B.] nepārprotami izskaidro, ka viņš necietīšot nekādu nepakļaušanos šai cenu paaugstināšanai un ka viņš personīgi nodarbošoties ar tiem, kas neatbalstīs to.”). Uz prasību aprakstīt kontroles mehānismu un izskaidrot iemeslus B. un *AWA* īstenotajai autoritātei *Mougeot* atbildēja šādi (Dokuments Nr. 11494, kas norādīts Lēmuma 104. apsvērumā un pievienots paziņojumam par iebildumiem):

“Saskaņā ar mūsu rīcībā esošo informāciju nav nekādu līgumu, dokumentu vai juridisko apstākļu, kas *AWA* dotu tiesības pretendēt uz jebkāda veida autoritāti. Daudz lielākā mērā *AWA* piemita morāli un saimnieciski vadoša uzņēmuma statuss tirgū. [...] *AWA* finanšu un rūpnieciskā ietekme ļāva B. paziņot, ka *AWA* — ja netiktu īstenota cenu paaugstināšana — pāriešot uz darbību īstenošanu, kas pilnībā sagrautu tirgu ar tādas cenu politikas palīdzību, kuras rezultātā lielākā daļa neizturētu konkurences spiedienu. Sagraujot [*Binda*] Itālijā, viņš turklāt esot perfekti nodemonstrējis savas spējas.”

- 440 *AWA* esot nosodījusi *Mougeot*, jo tā neesot ievērojusi *AWA* norādījumus (Lēmuma 143. apsvērum). Turklāt tas, ka arī *Sappi* uzmanīgi uzraudzīja cenu attīstību un aizliegtās vienošanās dalībnieku kvotas saistībā ar noteiktajiem mērķiem, izriet no 1992. gada 9. marta piezīmēm un no piezīmēm saistībā ar 1992. gada 30. septembra sanāksmi, kas minētas šī sprieduma 171. un 172. punktā.
- 441 Katrā gadījumā ne no Pamatnostādņēm, ne no judikatūras neizriet, ka, lai aizliegtu vienošanos klasificētu kā īpaši smagu pārkāpumu, tai jāietver īpašas institucionālas struktūras.
- 442 Ņemot vērā iepriekš minētos apstākļus, Komisija attiecīgo aizliegto vienošanos pamatoti atbilstoši tās būtībai klasificējusi kā īpaši smagu pārkāpumu.

2. Pārkāpuma faktiskā ietekme

- 443 Vairākas prasītājas (*AWA*, *MHTP*, *Zanders* un *Torraspapel*) uzskata, ka aizliegtās vienošanās faktiskā ietekme uz paškopējošā papīra tirgu esot bijusi ļoti ierobežota. Komisija neesot pareizi pārbaudījusi to ražojuma cenu attīstību un ņēmusi vērā tikai cenu paaugstināšanos, bet ne pazemināšanos. Tīrgū faktiski sasniegtās cenas bija zemākas par tām, kas norādītas lēmumos vai kas tika iepriekš paziņotas. Tas liecinot, ka cenu paaugstināšana praksē neesot tikusi īstenota. Dažas prasītājas turklāt vēl arī norāda, ka paškopējošā papīra cenas attīstījušās neveiksmīgi, kā arī uz to, ka to peļņa samazinājusies vai ka peļņa esot bijusi ļoti neliela. Paškopējošā papīra cenas būtiskākajos aspektos atspoguļoja celulozes izmaksu un pieprasījuma izmaiņas.

- 444 AWA ir iesniegusi divus *National Economic Research Associates* sagatavotos ekspertu slēdzienus (turpmāk tekstā — “NERA atzinumi”). Pirmais, 2000. gada decembrī izstrādātais, atzinums tika iesniegts saistībā ar administratīvo procesu. Otrais, 2002. gada aprīlī sagatavotais atzinums tika izstrādāts saistībā ar tiesas procesu. Abi ir, lai pierādītu, ka no nelikumīgajiem nolīgumiem izrietošās cenas nevarēja tikt paaugstinātas vairāk par apmēru, kas būtu panākts normālos konkurences apstākļos. *Koehler* un *Zanders* iesniegušas *PricewaterhouseCoopers* izstrādāto atzinumu, kurā aprakstīta situācija Eiropas paškopējošā papīra tirgū no 1995. gada vasaras vai rudens līdz 1997. gada februārim vai martam, saistībā ar administratīvo procesu un iepazīstinājuši ar tā saturu arī Pirmās instances tiesu (skat. šī sprieduma 101.–103. punktu).
- 445 Komisija Lēmuma 382.–402. apsvērumā noraida attiecīgo uzņēmumu argumentāciju, pēc būtības norādot, ka pat tikai un vienīgi cenu paaugstināšana un paaugstināšanas datumi, kas paziņoti pēc saskaņošanas, ir pietiekami, lai konstatētu, ka tirgus ticis ietekmēts. Tā gan atzīst, ka paškopējošā papīra tirgus bija lejupslidošs, taču tomēr uzskata, ka tas neizslēdzot to, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem esot izdevies kontrolēt cenu pazemināšanos vai ierobežot to. Piemēri par atšķirīgiem viedokļiem nebūt neesot piemēri, kas apliecinātu pilnīgu neizdošanos attiecībā uz nolīgumu īstenošanu. Vairākas norunātās cenu paaugstināšanas tika atliktas, un reizēm cenas esot paaugstinājušās mazākā apmērā, nekā bijis paredzēts.
- 446 Turklāt jāatgādina, ka, nosakot pārkāpuma smagumu, it īpaši jāņem vērā inkriminētās rīcības likumdošana un ekonomiskais konteksts (Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija, *Recueil*, 1663. lpp., 612. punkts, un 1997. gada 17. jūlija spriedums lietā C-219/95 P *Ferriere Nord*/Komisija, *Recueil*, I-4411. lpp., 38. punkts). Tādējādi no judikatūras izriet, ka, lai novērtētu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, Komisijai kā atskaites punkts jāpieņem konkurence, kas parastos apstākļos būtu pastāvējusi, ja pārkāpuma nebūtu bijis (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 619. un 620. punkts; Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-347/94 *Mayr-Melnhof*/Komisija, *Recueil*, II-1751. lpp., 235. punkts; iepriekš 107. punktā minēto spriedumu lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 645. punkts).

- 447 Šajā sakarā Pamatnostādnēs ir paredzēts, ka, izvērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā veids un konkrētā ietekme uz tirgu, ja to iespējams izmērot, kā arī konkrētā ģeogrāfiskā tirgus lielums. Sadaļā ar virsrakstu “Īpaši smagi pārkāpumi” ir iekļauti piemēri par pārkāpumu veidiem un to priekšmetu, turklāt to konkrētā ietekme tiek minēta, izmantojot pavisam vispārīgu atsauci uz iekšējā tirgus darbības ierobežošanu. Pārkāpuma smagums netiek tieši saistīts ar pārkāpuma ietekmi. Konkrētā ietekme ir tikai viens no daudziem aspektiem, tāpat tā nav jāņem vērā, ja to nav iespējams izmērot.
- 448 Vērtējot pārkāpuma smagumu, Komisija tomēr balstījās uz to, ka pārkāpumam bija faktiskā ietekme uz paškopējošā papīra tirgu EEZ (Lēmuma 382.–402. apsvērums), kā tai arī tagad jārikojas saskaņā ar Pamatnostādņu 1.A punkta pirmo daļu, ja izrādās, ka šī ietekme ir izmērojama.
- 449 Taču Komisijas norādītie konkrētie pierādījumi ar pietiekamu varbūtību liecina, ka aizliegtās vienošanās īstenošanai attiecīgajā tirgū bija būtiska ietekme.
- 450 Pirmkārt, īpaši no Lēmuma 203., 204., 213., 214., 215., 225., 227., 235., 236. un 237. apsvēruma, kā arī no V pielikuma izriet, ka nolīgumi par cenām bieži tika īstenoti tādējādi, ka klientiem tika paziņots par sanāksmēs nolemto cenu paaugstināšanu. Saskaņā ar *Mougeot* 1999. gada 14. aprīļa apgalvojumiem (Dokuments Nr. 7649, kas pievienots paziņojumam par iebildumiem), B. sanāksmē 1993. gada 1. oktobrī izskaidroja, ka “par cenu paaugstināšanu esot jāpaziņo ar apkārtrakstu klientiem, lai šis paaugstinājums varētu sākt darboties”. Kā norādīts Lēmuma 384. apsvērumā, tādējādi norunātā cenu paaugstināšana neizbēgami kalpoja par pamatu individuālo darījumu cenu noteikšanai.

451 Pat no tā, ka uzņēmumi patiešām paziņoja par norunāto cenu paaugstināšanu un ka paziņotās cenas kalpoja par pamatu faktiskajām individuālajām darījumu cenām, var secināt, ka vienošanās par cenu mērķis bija ievērojama konkurences ierobežošana un arī izraisīja šādas sekas (Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-308/94 *Cascades/Komisija, Recueil*, II-925. lpp., 194. punkts). Tādēļ Komisijas pienākums nebija detalizēti pārbaudīt un punktu pēc punkta atbildēt uz lietas dalībnieku argumentiem, ar kuriem tās mēģināja pierādīt, ka attiecīgo nolīgumu rezultātā nenotika cenu paaugstināšanās, kas pārsniegtu apmēru, kas tiktu sasniegts normālos konkurences apstākļos. It īpaši tās pienākums nebija atspēkot pirmajā *AWA* iesniegtajā *NERA* atzinumā ietvertu analīzi par šo pienēmumu, kā tā paskaidro Lēmuma 390.–401. apsvērumā. Gluži pretēji tam, kā acīmredzot uzskata *AWA*, Komisijai nevar pārņemt nepietiekama pamatojuma sniegšanu.

452 Turklāt apstāklis, ka dažu prasītāju iepriekš noteiktās cenas ne vienmēr precīzi atbilda sanāksmēs noteiktajām vēlamajām cenām, nevar atspēkot konstatējumu, ka, ņemot vērā paziņotās cenas, par kurām panākta vienošanās, individuālo cenu noteikšana ietekmēja tirgu, jo ietekme, ko Komisija ņēma vērā, nosakot vispārējo naudas sodu līmeni, nav tā, kas izriet no faktiskajām darbībām, kuras kāds uzņēmums tika uzsācis, bet gan tāda, kas izriet no kopumā no visa pārkāpuma, kura izdarīšanā uzņēmums piedalījās kopā ar citiem uzņēmumiem (šajā sakarā skat. iepriekš 196. punktā minēto spriedumu lietā *Hercules Chemicals/Komisija*, 342. punkts).

453 Šo konstatējumu, ka, izmantojot norunāto cenu paziņošanu un to ņemšanu vērā klientu līmenī, tika ietekmēts tirgus, nevar likt apšaubīt apstāklis, ka Komisijas šajā jomā savāktie rakstiskie pierādījumi neattiecas uz visu apspriežamo laika posmu. No vienas puses, no Lēmuma 383. un 384. apsvēruma skaidri izriet, ka Komisija ir ņēmusi vērā šo faktoru saistībā ar ietekmi uz tirgu. No otras puses, tā iekļāva arī papildu faktoros tās analīzē par ietekmi uz tirgu un turklāt arī par pārkāpuma smagumu.

- 454 Proti, Komisija min, ka dažreiz tika panākti noligumi par kvotu piešķiršanu un tirgus sadalīšanu, kuri vismaz daļēji tika ievēroti.
- 455 No lietas materiāliem izriet, ka 1993. gada 30. septembra sanāksmē Barselonā (Dokuments Nr. 5, kas minēts šī sprieduma 172. punktā) un 1993. gada 1. oktobra sanāksmē Parīzē (Dokuments Nr. 6) tika piešķirtas pārdošanas kvotas. Informācija, ko daži uzņēmumi sniedza par faktisko noietau 1992. un 1993. gadā, liecina par ciešu saikni starp norunātajām kvotām un sanāksmju gaitā pārrunātajiem tirdzniecības statistikas datiem (skat. Lēmuma III pielikumu). Arī 1994. gada 29. jūnija sanāksmes protokolā (skat. šī sprieduma 175. punktu) ir runa par kvotām. Turklāt no *Mougeot* apgalvojumiem (Dokumenti Nr. 7651–7653, kas minēti šī sprieduma 165. punktā) un to pielikumiem (Dokumenti Nr. 7657 un 7658, kas pievienoti paziņojumam par iebildumiem) izriet, ka 1994. gada 31. maija sanāksmē, kas notika Nožānā pie Marnas [*Nogent-sur-Marne*], 1994. gada 6. decembra sanāksmē Ženēvā tika noslēgti noligumi par tirgus daļām. Tādēļ Komisija pamatoti uzskatīja, ka šī kvotu piešķiršana un tirgus sadalīšana ir papildu pierādījums par pārkāpuma ietekmi uz tirgu.
- 456 Treškārt, Komisija norāda, ka secinājumu par aizliegtās vienošanās konkrētu ietekmi apstiprinot tas, ka cenu paaugstināšanas īstenošana tika uzraudzīta un kontrolēta.
- 457 Komisijas Lēmuma 97.–106. apsvērumā norādītie elementi pierāda, ka šāda kontrole patiešām notika un galvenokārt to īstenoja AWA. Tas it īpaši izriet no Lēmuma 104. apsvērumā citētajiem un jau iepriekš 439. punktā minētajiem *Mougeot* apgalvojumiem, kuros teikts: “[B.] nepārprotami izskaidro, ka viņš necietīšot nekādu nepakļaušanos šai cenu paaugstināšanai un ka viņš personīgi nodarbošoties ar tiem, kas neatbalstīs to.” Vairāki *Sappi* Dokumenti (skat. šī sprieduma 169., 171., 175. un 176. punktu) arī skaidri parāda, ka notika aizliegtās vienošanās dalībnieku uzvedības uzraudzība, it īpaši attiecībā uz norunātās cenu paaugstināšanas īstenošanu.

- 458 Novērtējot pārkāpuma smagumu, ir svarīga tikai šīs kontroles vai uzraudzības esamība, bet nav nozīmes tam, kuram no uzņēmumiem bija dominējošā loma kontroles vai uzraudzības veikšanā. Norunāto cenu īstenošanas kontrole bija daļa no plāna, kuram bija piekrituši aizliegtās vienošanās dalībnieki. Tādēļ *Torraspapel* nevar pārņemt Komisijai to, ka tā ņēma vērā kontroles mehānismu esamību pārkāpuma veida noteikšanas stadijā, kamēr katra dalībnieka individuālā atbildība tiek pārbaudīta pēc tam vēlākā stadijā.
- 459 Attiecībā uz pēdējo Komisijas norādīto pierādījumu par aizliegtās vienošanās ietekmi — aizliegtās vienošanās ilgā pastāvēšana, neraugoties uz esošo risku, — jākonstatē, ka, tā kā attiecinātās darbības vairumā gadījumu ilgušas vairāk nekā trīs gadus, ir diezgan neiespējami, ka ražotāji attiecīgajā laikā tās uzskatīja par pilnīgi neefektīvām un veltīgām (Pirmās instances tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, II-931. lpp., 748. punkts).
- 460 Pamatojoties uz visiem šiem elementiem, Pirmās instances tiesa secina, ka Komisija pamatoti ir uzskatījusi, ka attiecīgais pārkāpums konkrēti ietekmēja tirgu.
- 461 Jāpiebilst, ka Komisijai nevar pārņemt to, ka tā šajā posmā neesot ņēmusi vērā paškopējošā papīra tirgus lejupslīdi. Komisija šo apstākli min Lēmuma 392. apsvērumā tieši saistībā ar pārkāpuma konkrētās ietekmes pārbaudīšanu un precīzi paskaidro iemeslus, kādēļ šī lejupslīde neizslēdz aizliegtās vienošanās ietekmi uz tirgu. Komisija atzīst, ka šāda veida tirgus situācijā varot pieļaut cenu pazemināšanos, tomēr tā uzskata, ka šis apstāklis “neizslēdz to, ka aizliegtās vienošanās dalībniekiem [ir] izdevies kontrolēt cenu pazemināšanos vai ierobežot to. Saglabājot tirgū neefektīvus konkurentus ilgstošāka laika posmā, nekā tas būtu bijis sagaidāms normālos konkurences apstākļos, aizliegtās vienošanās dalībnieki tādējādi varēja novērst, ka ražošanas jaudas dabiskā veidā piemērojās pieprasījumam”.

462 Ir jāuzsver, ka pats par sevi fakts, ka attiecīgajā tirgū ir lejupslīde un ka noteikti uzņēmumi cieš zaudējumus, neliedz īstenot aizliegtu vienošanos, ne arī piemērot EKL 81. pantu. Gluži pretēji, šī situācija bija pamudinājums tam, lai daži uzņēmumi saskaņā ar pašu apliecinājumiem pievienotos aizliegtās vienošanās dalībniekiem. Šeit jāpiebilst, ka sliktā tirgus situācija — pieņemot, ka tā tiešām pastāvēja, — nevar nozīmēt, ka aizliegtās vienošanās īstenošanai nebija nekādas ietekmes. Kā norāda Komisija, par cenu paaugstināšanu panāktā vienošanās ļāva kontrolēt cenu samazināšanos vai ierobežot to un tādējādi kropļoja konkurenci. Tas, ka cenu pazemināšanās varēja notikt, pamatojoties uz tirgus nosacījumiem, neko negroza attiecībā uz iebildumiem par norunātu cenu paaugstināšanu. Apstākļi, ka celulozes cenas paaugstināšanās varēja būt iemesls, lai uzņēmumi cenas nepaaugstināja paškopējošā papīra cenu, neietekmē iebildumu, ka šie uzņēmumi cenas nepaaugstināja patstāvīgi, bet gan savstarpēji vienojoties un noslēdzot vienošanās. Turklāt apstākļi, ka tirgū, kuram raksturīgs spēcīgi izteikts ražojumu pārpalikums, un kurā tik un tā bija sagaidāma cenu pazemināšanās, paškopējošā papīra cena varēja piemēroties celulozes cenas paaugstinājumam, tieši var uzskatīt par pierādījumu aizliegtās vienošanās pastāvēšanai.

463 Tā rezultātā Pirmās instances tiesa attiecībā uz pārkāpuma smagumu uzskata, ka Komisija pamatoti attiecīgos nolīgumus klasificējusi kā īpaši smagu pārkāpumu. Proti, runa ir par pārkāpumu, kas atbilstoši tā veidam ir īpaši smags, tas ietekmēja tirgu, turklāt pārkāpums ietekmēja visu kopējo tirgu un pēc tās izveidošanas — arī visas EEZ tirgu.

3. Aizliegtās vienošanās dalībnieku klasificēšana, nosakot naudas soda apmēru

464 Pamatnostādnēs ir paredzēts, ka “katrā no minētajām kategorijām, jo īpaši attiecībā uz smagiem un īpaši smagiem pārkāpumiem, naudas sodu apmēra diapazons dod iespēju uzņēmumiem piemērot diferencētu pieeju, ņemot vērā izdarīto pārkāpumu raksturu”.

- 465 Pamatojoties uz apgrozījumu, kas, pārdodot ražojumu visā EEZ, tika panākts 1995. gadā, Komisija attiecīgos uzņēmumus atbilstoši to relatīvajai nozīmei attiecīgajā tirgū EEZ iedalīja piecās kategorijās. *AWA* — lielākais paškopējošā papīra ražotājs viens pats veidoja pirmo kategoriju. Otrā kategoriju veidoja *MHTP, Zanders* un *Koehler*, trešo — *Torraspapel* un *Bolloré*, ceturto — *Sappi* un *Mougeot* un visbeidzot piekto — *Divipa, Zicuñaga* un *Carrs*.
- 466 Prasītāju arguments šajā sakarā attiecas uz vairākiem faktoriem, proti, uz atskaites gada izvēli, nepareiza apgrozījuma izmantošanu un nesamērīgo rezultātu, ko esot izraisījusi Komisijas lietotā metode.
- 467 Pirms šo elementu apskatīšanas ir jānorāda uz šī sprieduma 376. punktā norādīto judikatūru, no kuras izriet, ka Komisijai saistībā ar Regulu Nr. 17 ir piešķirta rīcības brīvība, lai sekmētu konkurences tiesību normām atbilstošu uzņēmumu rīcību. Šo noteikumu efektīva piemērošana prasa, lai Komisija katrā laikā varētu saskaņot naudas soda līmeni ar Kopienas konkurences politikas prasībām, vajadzības gadījumā palielinot tā apmēru.
- 468 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, atbilstošos gadījumos kā viens no vērtējamajiem faktiem var būt preču, saistībā ar kurām notika pārkāpums, apjoms un vērtība, uzņēmuma lielums un ekonomiskā spēja, un attiecīgi ietekme, kādu tas varēja īstenot tirgū. No vienas puses, no tā izriet, ka, nosakot naudas soda apmēru, ir atļauts ņemt vērā gan uzņēmuma apgrozījuma kopējo apjomu, kas — lai arī aptuveni un nepilnīgi — norāda tā lielumu un ekonomisko varu, gan arī preču, kas ir pārkāpuma priekšmets, pārdošanas apgrozījuma apjomu, kas norāda uzņēmuma lielumu. No otras puses, no tā izriet, ka ne vienam, ne otram no šiem apgrozījuma apjomiem nevajag piešķirt nesamērīgu nozīmi salīdzinājumā ar citiem vērtējamajiem faktiem, tādējādi piemēroti noteikts naudas soda apmērs nevar būt vienkārša aprēķina, kas balstīts uz apgrozījuma kopējo apjomu, rezultāts (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./

Komisija, 120. un 121. punkts; Pirmās instances tiesas 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā T-77/92 *Parker Pen*/Komisija, *Recueil*, II-549. lpp., 94. punkts; 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-327/94 *SCA Holding*/Komisija, *Recueil*, II-1373. lpp., 176. punkts, un iepriekš minētais spriedums lietā *ADM*/Komisija, 188. punkts).

a) References gada izvēle

⁴⁶⁹ *Torraspapel* un *Divipa* kritizē references gada izvēli. *Divipa* uzskata, ka Komisijai būtu vajadzējis pamatoties uz 1994. gada apgrozījumu. Vairāki uzņēmumi un arī *Divipa* 1995. gadā vairs nebija iesaistīti aizliegtās vienošanās īstenošanā. *Torraspapel* norāda, ka tās apgrozījums 1995. gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, bijis neparasti liels, un tādēļ tas patiesi neatspoguļo tās faktisko nozīmi tirgū pārkāpuma izdarīšanas laika periodā.

⁴⁷⁰ *Divipa* pati atzīst, ka atbilstoši Pirmās instances tiesas judikatūrai Komisijai nav pienākuma, nosakot naudas sodu, ņemt vērā pārkāpuma smaguma novērtējumu, pamatojoties uz attiecīga uzņēmuma apgrozījumu, jo pārkāpuma smagums jānosaka, pamatojoties uz daudziem faktoriem, it īpaši tādiem kā lietas īpašie apstākļi, tās konteksts un naudas sodu nozīme, lai atturētu no turpmākām tamlīdzīgām darbībām, un nav noteikts obligāts vai izsmeļošs vērā ņemamo kritēriju saraksts (Tiesas 1996. gada 25. marta rīkojums lietā C-137/95 P *SPO u.c.*/Komisija, *Recueil*, I-1611. lpp., 54. punkts, un iepriekš 446. punktā minētais spriedums lietā *Ferriere Nord*/Komisija, 33. punkts; Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-295/94 *Buchmann*/Komisija, *Recueil*, II-813. lpp., 163. punkts).

471 No Lēmuma 407. apsvēruma izriet, ka Komisija izmantojusi EEZ ar ražojuma pārdošanu panākto apgrozījumu 1995. gadā — tas bija pēdējais gads, kas tika iekļauts pārkāpuma izdarīšanas laikposmā, —, lai salīdzinātu uzņēmumu relatīvo nozīmi attiecīgajā tirgū un iedalītu tos dažādās kategorijās, ņemot vērā to attiecīgās spējas kropļot konkurenci.

472 Šajā sakarā jākonstatē, ka attiecībā uz *Torraspapel* un *Divipa*, neatkarīgi no viņu argumentu ticamības, nekas nemainītos, ja Komisija būtu balstījies uz šo uzņēmumu apgrozījumu 1994. gadā. Proti, no Lēmuma 18. apsvēruma 1. b) tabulas izriet, ka *Torraspapel* ar līdzīgu apgrozījumu un tirgus daļu kā *Bollore* (*Copigraph*) paliktu trešajā kategorijā, bet *Divipa* turpinātu piederēt pēdējai kategorijai. Tādēļ šajā jautājumā Lēmumu nevar apstrīdēt. Šim iebildumam nav nozīmes.

b) Nepareiza kopējā apgrozījuma ņemšana vērā

473 *AWA* un *Koehler* uzskata, ka Komisija to gadījumā esot izmantojusi šīs grupas kopējo apgrozījumu, kamēr attiecībā uz *MHTP* un *Zanders* tā esot ņemusi vērā tikai attiecīgā uzņēmuma paša apgrozījumu.

474 *AWA* norāda — ja Komisija būtu ņemusi vērā tikai šī uzņēmuma paša apgrozījumu, tā nebūtu nonākusi pie rezultāta, ka starp šo uzņēmumu un attiecīgajiem pārējiem uzņēmumiem pastāv ļoti ievērojama lieluma atšķirība; tādēļ sākotnējais naudas soda apmērs būtu zemāks, un pats naudas sods būtu samazinājies par 141,75 miljoniem EUR. *Koehler* izklāsta, ka ekonomiskas nevienlīdzības vērā neņemšanas dēļ grupu starpā, kurām piederēja *MHTP*, *Zanders* un šis uzņēmums, Komisija nepareizi ievietojuši to tajā pašā kategorijā, kur abus pārējos uzņēmumus.

- 475 Ciktāl *AWA* un *Koehler* kritizē aizliegtās vienošanās dalībnieku klasifikāciju tādēļ, ka tā tikusi veikta, balstoties uz nepareizu kopējo apgrozījumu, šim pamatam nevar piekrist.
- 476 No Lēmuma 406.–409. apsvēruma skaidri izriet, ka Komisija attiecīgos uzņēmumus ir sadalījusi “atbilstoši to relatīvajai nozīmei attiecīgajā tirgū”, turklāt par pamatu ņemot to “ražojumu apgrozījuma daļu EEZ”. Tādēļ uzņēmumu vai uzņēmuma grupu kopējais apgrozījums šajā posmā netika izmantots.
- 477 Turklāt *AWA* un *Koehler* iebildumi ne tik daudz attiecas uz šo uzņēmumu pašu atsevišķo apgrozījumu, bet gan uz *MHTP* un *Zanders* uzņēmumu grupas apgrozījuma vērā neņemšanu. Pat ja Komisija būtu kļūdījusies attiecībā uz iepriekš minēto, neviens sev par labu nevar atsaukties uz tiesību aizskārumsu, kas radījis priekšrocības citiem (iepriekš 468. punktā minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *SCA Holding/Komisija*, 160. punkts). Arguments, ka attiecībā uz *MHTP* un *Zanders* esot noteikts pārāk neliels naudas sods, nevar izraisīt naudas soda samazināšanu *AWA* vai *Koehler*. Tiktāl to pamats ir jānoraida.
- 478 Turklāt Komisija nebija tiesīga lietot grupu, kurām piederēja *Zanders* un *MHTP*, kopējo apgrozījumu, jo trūkst pierādījumu par šo grupu piedalīšanos pārkāpuma izdarīšanā. Tā kā Komisija neieguva pietiekamus pierādījumus, lai piedēvētu pārkāpumu minētajām grupām, tas bija prasītāju pienākums pierādīt, ka no lietas materiāliem izrietot šo grupu līdzdarbība, ja prasītājas tā uzskatīja (šajā sakarā skat. Pirmās instances tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā *T-31/99 ABB Asea Brown Boveri/Komisija*, *Recueil*, II-1881. lpp., turpmāk tekstā — “spriedums lietā *ABB/Komisija*”, 181. punkts). Tomēr šajā gadījumā ne *AWA*, ne *Koehler* šādu pierādījumu nav iesniegušas. Tādēļ to pamats ir jānoraida.

c) Komisijas piemērotās metodes rezultāta nesamērīgums

- 479 Vairāki uzņēmumi norāda, ka naudas soda apmērs, kuru noteikusi Komisija, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, attiecīgi neesot samērojams ar uzņēmumu pašu apgrozījumu, ar citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem uzlikto naudas sodu, ar citiem lēmumiem uzliktajiem naudas sodiem vai ir nesamērīgs saistībā ar vairākiem no šiem aspektiem. Naudas soda sākuma summas aprēķināšanas metode tādējādi pārkāpjot samērīguma principu un vienlīdzīgas attieksmes principu.

Samērīguma principa pārkāpums

- 480 *MHTP* apgalvo, ka nešķietot, ka Komisija būtu ņēmusi vērā šī uzņēmuma apgrozījumu attiecīgajā tirgū. Komisija attiecīgos uzņēmumus, pamatojoties uz to daļu attiecīgajā tirgū, esot iedalījusi dažādās kategorijās. Izmantojot tirgus daļu kā kritēriju, lai nošķirtu attiecīgos uzņēmumus, tomēr automātiski nenozīmē samērīguma principa ievērošanu. Komisija, pamatojusies tikai uz tirgus daļām, ņēma vērā tikai apgrozījuma relatīvās atšķirības, bet nevis apgrozījuma absolūto apmēru attiecīgā produkta tirgū.
- 481 Vispirms jāatgādina, ka pārkāpumu smagums ir jākonstatē, raugoties no daudziem aspektiem, tostarp tie ir lietas īpašie apstākļi, tās konteksts un naudas sodu preventīvā ietekme, kaut arī nav tāda izsmeļoša kritēriju uzskaitījuma, kas būtu jāņem vērā visos gadījumos (skat. iepriekš 87. punktā minēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, 443. punkts un tajā minētā judikatūra).

482 Tas, ka Komisija šajā sakarā nav balstījusies vienīgi uz katra uzņēmuma apgrozījumu attiecīgajā tirgū, bet gan izmantojusi arī citus attiecīgos apstākļus, kas raksturo uzņēmuma nozīmi šajā tirgū, pats par sevi neļauj izdarīt secinājumu, ka Komisija ir noteikusi nesamērīgu naudas sodu. Saskaņā ar judikatūru ne uzņēmuma kopējam apgrozījumam, to ražojumu apgrozījumam, uz kuriem attiecās pārkāpums, nevar piešķirt pārāk lielu nozīmi salīdzinājumā ar citiem apstākļiem (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 303. punkts).

483 Apstākļi, ko Komisija ņēma vērā šajā lietā, ir skaidri norādīti Lēmuma 372.–408. apsvērumā. Pie tiem pieder arī apgrozījums attiecīgajā tirgū. Turklāt apstākļi, ka Komisijas noteiktās sākuma summas nav balstītas uz konkrētu apgrozījuma procentu likmi, kā tas bija strīdā, kurā taisīts Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā *T-354/94 Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija (Recueil, II-2111. lpp.)*, pats par sevi nenozīmē, ka šīs summas ir nesamērīgas.

484 Visbeidzot, Komisijai nav pienākuma, nosakot naudas soda apmēru saistībā ar attiecīgā pārkāpuma smagumu un ilgumu, aprēķināt naudas sodu, par pamatu ņemot summas, kas izriet no attiecīgo uzņēmumu apgrozījuma, vai arī gadījumā, ja tiek noteikts naudas sods vairākiem uzņēmumiem, kas iesaistīti tā paša pārkāpuma izdarīšanā, nodrošināt, ka, aprēķinot naudas sodu galīgās summas attiecīgajiem uzņēmumiem, tiek ņemtas vērā visas atšķirības saistībā ar to kopējo apgrozījumu vai apgrozījumu attiecīgajā ražojumu tirgū (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 278. punkts).

485 Tādēļ *MHTP* iebildumi ir jānoraida.

486 *Koehler* izklāsta, ka Komisija esot pārkāpusi samērīguma principu, jo tā noteikusi šim uzņēmumam pilnībā nesamērīgu naudas sodu, ņemot vērā tā ekonomisko varu un aizliegtās vienošanās īstenošanas rezultātā iegūtos ienākumus. Tiesa un Pirmās instances tiesa esot vairākkārt apstiprinājušas kritērija nozīmi par attiecīgā uzņēmuma ekonomisko spēju, vērtējot pārkāpuma smagumu. Arī Pamatnostādnēs attiecīgā uzņēmuma lielumam tiek piešķirta liela nozīme.

487 Šajā sakarā jāatgādina, ka Komisija attiecīgos uzņēmumus ir iedalījusi piecās kategorijās atbilstoši to relatīvajai nozīmei attiecīgajā tirgū, lai ņemtu vērā katra uzņēmuma nozīmi un tādējādi arī tā nelikumīgās rīcības faktiskās sekas attiecībā uz konkurenci (Lēmuma 406. apsvērumus). Saskaņā ar šo Komisija ir veikusi diferencēšanu, ņemot vērā uzņēmumu lielumu.

488 Turklāt *Koehler* to ir atzinusi, jo tā apgalvo, ka Komisija esot pareizi formulējusi vajadzību naudas sodus noteikt diferencēti, tomēr Komisijai neesot izdevies pārlicinošā veidā piemērot pašas noteiktos kritērijus attiecībā uz konkrēto lietu. Savā atbildē tā piebilst, ka Komisija neesot veikusi nepieciešamo diferencēšanu, kura saskaņā ar pašas Komisijas izstrādāto metodi bija obligāti jāpiemēro, nosakot naudas sodu.

489 *Koehler* galvenais arguments, šķiet, saistīts ar apstākli, ka tā esot ģimenes uzņēmums, kuram nav piekļuves kapitāla tirgiem un ka tas gan attiecībā uz uzņēmuma lielumu, gan attiecībā uz tā resursiem, salīdzinot ar pārējiem iesaistītajiem uzņēmumiem, kuriem piemērotas sankcijas, piederot pie mazajiem uzņēmumiem.

490 Lai pierādītu samērīguma principa pārkāpšanu, *Koehler* salīdzina tai uzlikto naudas sodu ar *MHTP*, *Zanders* un *AWA* uzliktajiem naudas sodiem.

- 491 Tomēr ir jākonstatē, ka *Koehler* ilustrācijas nolūkos *MHTP* un *Zanders* kopējā apgrozījumā iekļauj uzņēmumu grupas apgrozījumu, kurai, pēc tās domām, šie uzņēmumi pieder. Kā Pirmās instances tiesa norādījusi iepriekš 478. punktā, Komisija pamatoti nav ņēmusi vērā tās uzņēmumu grupas kopējo apgrozījumu, kurai pieder abi norādītie uzņēmumi.
- 492 Saistībā ar *Koeler* un *AWA* noteikto naudas sodu salīdzinājumu jāatgādina, ka, nosakot sākuma summu, Lēmuma 409. apsvērumā skaidri ņemta vērā uzņēmumu relatīvā nozīme attiecīgajā tirgū, ievērojot ražojuma apgrozījuma daļu EEZ. Tādējādi šajā posmā abiem šiem uzņēmumiem katram uzliktā naudas soda sākuma summa globāli atspoguļoja attiecību starp katra apgrozījumu paškopējošā papīra tirgū.
- 493 Pēc tam Komisija preventīvos nolūkos dubultoja sākuma summu attiecībā uz *AWA*, *Sappi* un *Bolloré*, lai ņemtu vērā to lielumu un kopējos resursus. Šā iemesla dēļ, dubultojojot naudas sodu attiecībā uz *AWA*, bet nedarot to attiecībā uz *Koehler*, Komisija tādējādi ņēma vērā esošās lieluma un kopējo resursu atšķirības starp šiem diviem uzņēmumiem.
- 494 Jāpiebilst, ka vienīgi naudas sodu procentu likmes salīdzināšana, ņemot vērā attiecīgo uzņēmumu kopējo apgrozījumu, nevar būt pietiekama, lai pierādītu *Koehler* uzliktā naudas soda nesamērīgumu. Atbilstošu naudas sodu nevar noteikt vienīgi matemātisku aprēķinu rezultātā, kas būtu pamatoti uz kopējo apgrozījumu (skat. iepriekš 468. punktā norādīto judikatūru).
- 495 Turklāt veiktie salīdzinājumi nepierāda, ka *Koehler* uzliktā naudas sodu sākuma summa neatbilstu šā uzņēmuma lielumam un kopējiem resursiem. Prasītāja nav

iesniegusi pierādījumus, ka naudas sodu sākuma summa, vērtējot tās konkrēto nozīmi, ir pārāk liela. Tas, ka *Koehler* ir ģimenes uzņēmums, ir tiesa, tomēr, ņemot vērā tā apgrozījumu attiecībā uz paškopējošo papīru, to nevar uzskatīt par mazu uzņēmumu šajā nozarē.

496 Visbeidzot, Komisijai, nosakot naudas soda apmēru gadījumā, ja naudas sodi tiek uzlikti vairākām sabiedrībām, kas ir iesaistītas vienā un tajā pašā pārkāpumā, nav pienākuma nodrošināt, lai galīgais naudas soda apmērs atspoguļotu visas atšķirības starp šīm sabiedrībām saistībā ar to kopējo apgrozījumu (Pirmās instances tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1181. lpp., 217. punkts).

497 Tādēļ *Koehler* iebildumi par samērīguma principa pārkāpumu ir jānoraida.

Vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums

498 *AWA* apgalvo, ka tās gadījumā, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteiktais naudas sods esot pārspilēts salīdzinājumā ar pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem noteikto naudas sodu. Attiecībā uz *MHTP*, *Zanders* un *Koehler*, Komisija esot vadījusies no Pamatnostādnēm, bet attiecībā uz *AWA* Komisija esot piemērojusi veco sistēmu, kas pamatojas uz attiecīgā uzņēmuma nozīmi tirgū.

499 *Zanders* norāda, ka Komisijas veiktās klasificēšanas dēļ tā esot sliktākā situācijā, salīdzinot ar tās ievērojami aktīvākajiem aizliegtās vienošanās konkurentiem, kā, piemēram, *Koehler*, *MHTP* un *Torraspapel*.

- 500 *Koehler* izklāsta, ka esot pārkāpts vispārējais princips par vienlīdzīgu attieksmi, ja uzņēmums tiekot nevienlīdzīgi smagi sodīts nekā attiecīgie pārējie uzņēmumi, uzliekot naudas sodu atbilstoši tā ekonomiskajai varai. Kā ģimenes uzņēmumu to nevarēja iedalīt tajā pašā kategorijā kā, piemēram, *MHTP* un *Zanders*. Tās argumenti lielā mērā atbilst argumentiem, kas pārbaudīti saistībā ar tās jau izvirzītajiem argumentiem par samērīguma principa pārkāpumu. Šajā sakarā jāatsaucas uz šī sprieduma 486.–497. punktu.
- 501 Šajā sakarā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka vienlīdzīgas attieksmes princips ir pārkāpts tikai tad, ja vienādas situācijas tiek risinātas dažādi vai dažādas situācijas tiek risinātas vienādi, ja vien šāda attieksme nav objektīvi pamatojama (skat. Pirmās instances tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-311/94 *BPB de Eendracht*/Komisija, *Recueil*, II-1129. lpp., 309. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 502 Saskaņā ar Pamatnostādnēm, ja pārkāpumā iesaistīti vairāki uzņēmumi (piemēram, aizliegtās vienošanās dalībnieki), atsevišķos gadījumos var būt vajadzība izsvērt piemērojamo naudas sodu apmērus, kas noteikti atbilstoši katrai no trim kategorijām, lai ņemtu vērā īpašo nozīmi un līdz ar to katra uzņēmuma nodarītā kaitējuma reālo ietekmi uz konkurenci, īpaši gadījumos, kad uzņēmumi, kuri izdarījuši viena veida konkurences pārkāpumus, būtiski atšķiras pēc lieluma.
- 503 Turklāt Pamatnostādnēs ir noteikts, ka “saskaņā ar principu, ka par līdzvērtīgu pārkāpumu tiek noteikts līdzvērtīgs sods, attiecīgajiem uzņēmumiem var tikt piemēroti atšķirīgi naudas sodu apmēri, ja tas nepieciešams attiecīgos apstākļos, neveicot šo diferenciāciju atbilstoši aritmētiskiem aprēķiniem”.
- 504 Tādējādi saskaņā ar judikatūru, ja Komisija iedala attiecīgos uzņēmumus kategorijās, lai noteiktu naudas sodu apmēru, katrai šādi izveidotai kategorijai robežas ir

jānosaka saskaņoti un ar objektīvu pamatojumu (iepriekš 496. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 220. punkts).

505 Pamatojoties uz iepriekš minēto, ir jāpārbauda, vai Komisijas veiktā iedalīšana kategorijās atbilst vienlīdzīgas attieksmes principam.

506 Kā jau izklāstīts, Komisija, lai “ņemtu vērā katra uzņēmuma nozīmi un tādējādi arī tā nelikumīgās rīcības faktiskās sekas attiecībā uz konkurenci”, Lēmumā (406. un 407. apsvērumā) attiecīgos uzņēmumus ir iedalījusi kategorijās “atbilstoši to relatīvajai nozīmei attiecīgajā tirgū”. Turklāt tā uzskatīja “par attaisnojamu attiecībā uz uzņēmuma relatīvo nozīmi attiecīgajā tirgū [...] vērtējumu, kura pamatā ir ražojuma apgrozījuma daļa EEZ”. Lēmuma 408. apsvērumā tiek ņemta vērā arī uzņēmuma tirgus daļa. Tādējādi ir skaidrs veiktās klasifikācijas pamatojums.

507 Ciktāl šie aspekti — uzņēmuma apgrozījums saistībā ar šo ražojumu pārdošanas apjomiem EEZ, kā arī tā tirgus daļa — ļauj izdarīt secinājumus par uzņēmuma nozīmi, Komisija saskaņā ar iepriekš 468. punktā minēto judikatūru varēja tos ņemt vērā.

508 Kā izriet no Lēmuma 407. apsvēruma, Komisija, nosakot atšķirīgās kategorijas, izmantojusi Lēmuma 18. apsvēruma 1.b) tabulā minētos skaitļus.

- 509 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka šajā tabulā iekļauti apgrozījumu raksturojoši skaitļi, kas balstīti uz informāciju, ko snieguši paši uzņēmumi savās atbildēs uz pieprasījumu sniegt informāciju. Tādēļ šajā procesā *AWA* nevar atsaukties uz to, ka tā pati sniegusi neatbilstošu informāciju. Turklāt prasības pieteikumā minētie jaunie skaitļi saglabājušies tādi paši, un tādēļ, pamatojoties uz tiem, nebūtu bijis iespējams iegūt citu rezultātu.
- 510 Turklāt, pretēji *AWA* apgalvotajam, no attiecīgās tabulas skaitļu salīdzinājumā ar Komisijas noteiktajām kategorijām neizriet, ka Komisija attiecībā uz *AWA* būtu piemērojusi citu sistēmu, nekā attiecībā uz pārējiem uzņēmumiem.
- 511 Tirgus daļu izmantošana līdz ar citiem kritērijiem, lai diferencētu uzņēmumus, būtu vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums tikai tādā gadījumā, ja šis kritērijs netiktu izmantots attiecībā uz visiem iesaistītajiem uzņēmumiem. Turklāt *AWA* pati kopā ar prasības pieteikumu iesniedza tabulu, no kuras saskaņā ar tās pašas sniegto informāciju izriet, ka, “pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteiktās summas kopumā atbilst visu iesaistīto attiecīgajām tirgus daļām”. Tādējādi, pretēji *AWA* apgalvotajam, vienlīdzīgas attieksmes princips tika ievērots.
- 512 *Zanders* uzskata, ka tā esot sliktākā situācijā tādēļ, ka tā ietverta tajā pašā kategorijā kā *MHTP* un *Koehler*, kaut gan šie uzņēmumi ievērojami aktīvāk līdzdarbojušies aizliegtās vienošanās istenošanā nekā *Zanders*, vai arī tādēļ, ka tā netika iedalīta tajā pašā kategorijā kā *Torraspapel*, kaut gan nebija nekādu objektīvu iemeslu šādai atšķirīgai attieksmei.
- 513 Saskaņā ar Komisijas vērā ņemtajiem skaitļiem 1994. un 1995. gadā *Zanders* tirgus daļa bija apmēram 12 %, *MHTP* — apmēram 14 %, un *Koehler* tirgus daļa bija

apmēram 10 %, toties *Torraspapel* tirgus daļa 1994. gadā bija 5,4 % un 1995. gadā — 6,9 %. Saskaņā ar šo kritēriju *Zanders* pēc iedalīšanas kategorijās, ko veica Komisija, nebija sliktākā situācijā; tas pats attiecas arī uz *Koehler*, neraugoties uz tās norādījumiem, ka tā ir ģimenes uzņēmums (skat. arī iepriekš 487. un turpmākos punktus).

514 Tomēr *Zanders* mēģina pierādīt, ka tās tirgus daļa dažos tirgos, īpaši Francijā, Spānijā un Apvienotajā Karalistē, esot bijusi mazāka nekā *Torraspapel* tirgus daļa.

515 Šajā sakarā jāuzsver, ka Komisija attiecībā uz visiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem ir balstījies uz ražojuma apgrozījumu un tirgus daļām EEZ. Proti, tā ir uzskatījusi, ka aizliegtā vienošanās esot aptvērusi visu kopējo tirgu un arī visu EEZ pēc tās izveidošanas (Lēmuma 403. apsvērumš). Tādēļ *Zanders* argumentācija nav svarīga, jo tā attiecas tikai uz noteiktiem tirgiem.

516 *Zanders* mazāku piedalīšanās pakāpi aizliegtās vienošanās īstenošanā, kā to apgalvo pati *Zanders*, bet savukārt apstrīd Komisija, noteiktos apstākļos varētu ņemt vērā kā atbildību mikstinošu apstākli Pamatnostādņu izpratnē. Tomēr tam nav nozīmes sākuma summas noteikšanas posmā, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, ja vērtējums veikts, izmantojot objektīvus kritērijus, lai ņemtu vērā “katra atsevišķa uzņēmuma [...] attiecīgo nozīmīgumu”.

517 Visbeidzot ir jāizvērtē *AWA* arguments par to, ka saistībā ar šo aizliegto vienošanos, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteikto naudas sodu vispārējais līmenis, salīdzinot ar citām nesenām lietām, esot pārāk augsts.

- 518 *AWA* apgalvo, ka šajā lietā par katru pārkāpumu noteiktās naudas sodu sākuma summas plašā mērā līdzinās citās lietās noteiktajām summām, ja runa esot bijusi par īpaši smagiem pārkāpumiem, bet vienīgi *AWA* uzliktais naudas sods ievērojami atšķiroties no tiem. Šīm summām esot bijis jābūt ievērojami mazākām, jo noligumi neesot izraisījuši cenu paaugstināšanos, salīdzinot ar normāliem konkurences apstākļiem, neesot novērsuši to, ka uzņēmumiem bija tikai minimāla peļņa, esot aprobežojušies tikai ar cenu apspriešanu un neesot paredzējuši kontroles mehānismu.
- 519 *AWA* argumentācija vēršas pret šā pārkāpuma klasificēšanu kā īpaši smagu pārkāpumu un nevis pret, pamatojoties uz šā pārkāpuma klasificēšanu kā īpaši smagu, noteiktajām summām, kas saskaņā ar *AWA* sniegto informāciju plašā mērā līdzinās citās lietās noteiktajām naudas sodu summām par līdzīgiem pārkāpumiem.
- 520 Tā kā Komisija pareizi klasificējusi pārkāpumu kā īpaši smagu (skat. iepriekš 431.–442. punktu), iebildumu par nevienlīdzīgu attieksmi, salīdzinot ar citām nesenām lietām, nevar atzīt par pamatotu, jo *AWA* atzīst, ka šādas naudas sodu summas noteiktas arī citās lietās par tāda paša veida pārkāpumiem.
- 521 Turklāt saistībā ar *AWA* uzliktajiem naudas sodiem ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apstāklis, ka Komisija attiecībā uz konkrētiem pārkāpumiem iepriekš ir noteikusi naudas sodu attiecīgā apmērā, nevar tai liegt palielināt šos naudas sodus, nepārkāpjot Regulā Nr. 17 noteikto robežu, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu Kopienas konkurences politikas īstenošanu.
- 522 Tādēļ pamati, kas ir vērsti pret aizliegtās vienošanās dalībnieku iedalīšanu kategorijās un uz šā pamata noteiktajām naudas sodu sākuma summām, ir jānoraida.

4. Naudas sodu palielināšana preventīvos nolūkos

523 *AWA* un *Bolloré* vērsas pret naudas sodu sākuma summas dubultošanu preventīvos nolūkos. Palielinājuma rezultātā tiekot noteikti naudas sodi, kas pilnīgi neatbilstot tam tirdzniecības apjomam, uz kuru attiecas aizliegtā vienošanās, un, kurus nosakot, netiek ņemts vērā dažādiem uzņēmumiem piedēvētā pārkāpuma smagums un šo uzņēmumu konkrētā loma. Turklāt *AWA* norāda, ka šis palielinājums preventīvos nolūkos netiekot pamatots ne paziņojumā par iebildumiem, ne Lēmumā, un neesot savienojams ar paziņojuma par sadarbību piemērošanu.

524 Komisija Lēmuma 410.–412. apsvērumā ir izklāstījusi, ka, lai nodrošinātu pietiekamu naudas soda preventīvu iedarbību, attiecībā uz *AWA*, *Sappi* un *Bolloré* tā uzskatījusi, ka “no [uzņēmuma] relatīvās nozīmes attiecīgajā tirgū izrietošā naudas sodu sākuma summa jānoapaļo uz augšu uzņēmuma lieluma un tā kopējo resursu dēļ”. Tā jau paziņojumā par iebildumiem laikus ir norādījusi, ka tā vēlas noteikt tik lielus naudas sodus, lai tiem būtu preventīva iedarbība.

525 Saskaņā ar Pamatnostādnēm “naudas sodi” ir “jānosaka tā, lai tiem būtu pietiekama preventīva iedarbība”. Turklāt jāņem vērā arī fakts, ka “lieliem uzņēmumiem ir vairāk zināšanu un labāka juridiski ekonomiskā infrastruktūra, kas tām ļauj labāk novērtēt to rīcības pārkāpuma raksturu un no pārkāpuma izrietošās sekas no konkurences tiesību viedokļa”.

526 Komisija var brīvi lemt par naudas soda līmeņa paaugstināšanu, lai pastiprinātu to preventīvo iedarbību (iepriekš 196. punktā minētais 1992. gada 10. marta spriedums lietā *Solvay*/Komisija, 309. punkts). Turklāt Komisija, nepārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes principu, var noteikt lielāku naudas sodu uzņēmumam, kura rīcībai tirgū ir noturīgākas sekas nekā citu uzņēmumu rīcībai, kuri izdarījuši to pašu pārkāpumu,

tā kā šim uzņēmumam ir izšķirošs statuss. Turklāt naudas soda apmēra aprēķināšana šādā veidā atbilst arī prasībai par pietiekamu preventīvu ietekmi (Pirmās instances tiesas 2003. gada 11. decembra spriedums lietā T-66/99 *Minoan Lines*/Komisija, *Recueil*, II-5515. lpp., 284. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 1996. gada 8. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no T-24/93 līdz T-26/93 un T-28/93 *Compagnie maritime belge transports* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1201. lpp., 235. punkts).

527 Kā izriet no iepriekš 86. punktā minētā sprieduma lietā *Musique diffusion française* u.c./Komisija (106. punkts), preventīvajai iedarbībai jābūt gan specifiskai, gan vispārējai. Ar naudas sodu tiek nosodīts individuāls pārkāpums, bet šis naudas sods saistībā ar vispārējo politiku panāk arī, lai uzņēmumi ievērotu konkurences noteikumus. Pat attiecībā uz konkrēto uzņēmumu preventīvā iedarbība nevar tikt ierobežota vienīgi ar attiecīgo tirgu, bet tai jāattiecas uz visu tā darbību. Tādēļ *Bolloré* nevar, pamatojoties uz to, ka tā pārdeva "Paškopējošā papīra" nodaļu un uz to, ka nav iespējams recidīvs šajā sektorā, pieprasīt naudas soda samazināšanu.

528 Par AWA iebildumu attiecībā uz naudas sodu *erga omnes* preventīvo ietekmi ir jākonstatē, ka naudas sodiem jābūt ar preventīvu ietekmi gan attiecībā uz uzņēmumiem, kam tie uzlikti, gan attiecībā uz citiem uzņēmumiem, kuri var mēģināt pārkāpt konkurences noteikumus; tomēr šajā gadījumā naudas sods tika aprēķināts, ņemot vērā attiecīgā uzņēmuma konkrēto situāciju un visus konkrētā gadījuma apstākļus. Šajā sakarā naudas sods, ja tas attiecībā uz konkrēto uzņēmumu nav nesamērīgs, nevar par tādu kļūt vienīgi tādēļ, ka tam ir *erga omnes* iedarbība.

529 Tomēr šajā gadījumā prasītājas galvenokārt vēršas pret soda palielinājuma apjomu preventīvos nolūkos to lietā, kas esot nesamērīgs un attiecībā uz kuru trūkstot paskaidrojumu.

530 Kas attiecas uz preventīvos nolūkos piemērotā palielinājuma koeficienta iespējamo nesamērīgumu šajā lietā, Pirmās instances tiesa savā spriedumā lietā *ABB/Komisija* (162. punkts) piekritusi naudas soda dubultošanai, kuru preventīvos nolūkos noteikusi Komisija, lai parādītu prasītājas nozīmi centrālapkures nozarē un ņemtu vērā tās vienu no lielākajiem Eiropas koncerniem statusu.

531 Saskaņā ar Lēmuma 18. apsvēruma 1.b) tabulu *AWA*, *Bolloré* un *Sappi* ir lielākie koncerni Eiropā. To kopējais apgrozījums, kas visiem šiem uzņēmumiem ir diezgan līdzīgs, ir ievērojami lielāks nekā pārējo attiecīgo uzņēmumu apgrozījums. Rezultātā nešķiet, ka *AWA* un *Bolloré* uzlikto naudas sodu dubultošana, ņemot vērā to grupas statusu, ir nesamērīga.

532 Šajā sakarā jāuzsver, ka — pretēji acimredzamam *AWA* un *Bolloré* pieņēmumam, ka Komisija, veicot šo naudas soda palielinājumu preventīvos nolūkos, esot balstījies uz šīs grupas apgrozījumu pasaulē, — palielinājuma koeficients netika aprēķināts ar matemātiskas formulas palīdzību un nav proporcionāls prasītājas kopējam apgrozījumam (šajā sakarā skat. spriedumu lietā *ABB/Komisija*, 180. punkts). Proti, ja lejupejošā secībā 1.b) tabulā tiek salīdzināti *Sappi*, *Bolloré* un *Torraspapel* kopējie apgrozījumi, ir redzams, ka *Bolloré* un *AWA* apgrozījums ir piecas līdz septiņas reizes lielāks nekā *Torraspapel* apgrozījums, toties Komisija ir piemērojusi tikai palielinājuma koeficientu 2, nediferencējot *AWA* un *Bolloré*.

533 Saistībā ar argumentu, ka naudas soda palielinājums esot pilnīgi nesamērīgs ar apgrozījumu, uz kuru attiecas pārkāpums, ir jānorāda, ka ar pārkāpuma smagumu saistītā naudas soda sākuma summa ir noteikta, pamatojoties uz ražojuma apgrozījuma daļu attiecīgajā tirgū. Tādējādi šo aspektu Komisija bija ņemusi vērā

pirmām kārtām. Toties naudas soda palielināšanai preventīvos nolūkos vēlākā posmā tiek ņemts vērā uzņēmuma lielums un tā kopējie resursi.

534 Šajā sakarā jāatgādina, ka Komisija var ņemt vērā gan uzņēmuma kopējo apgrozījumu, kas, kaut arī aptuveni un nepilnīgi, zināmā mērā raksturo tā lielumu un ekonomisko varu, gan šā apgrozījuma daļu, kas tika panākts ar precī, uz kuru attiecas pārkāpums (iepriekš 86. punktā minētais spriedums lietā *Musique diffusion française* u.c./Komisija, 121. punkts).

535 AWA pārmet Komisijai arī to, ka tā jau sākuma summas noteikšanas posmā prasītājas nozīmīguma dēļ paškopējošā papīra tirgū esot piemērojusi palielinājuma koeficientu 3,5 un pēc tam vēl preventīvos nolūkos piemērojusi palielinājuma koeficientu 2.

536 Kā iepriekš norādīts, abi palielinājumi nav balstīti uz vieniem un tiem pašiem aspektiem. Pirmais palielinājums attiecas uz uzņēmuma nozīmīgumu konkrētās preces tirgū, bet otrais saistīts ar visu uzņēmuma vai tās uzņēmumu grupas darbību, kurai tas pieder, un, palielinot sodu, lai ņemtu vērā to kopējos resursi.

537 Attiecībā uz paskaidrojumu trūkumu par naudas soda palielināšanu preventīvos nolūkos ir jākonstatē, ka Komisija AWA, *Sappi* un *Bolloré* gadījumā Lēmumā izklāsta, ka tai vajadzējis "noapaļot uz augšu no [uzņēmuma] relatīvās nozīmes attiecīgajā tirgū izrietošā naudas sodu sākuma summu uzņēmuma lieluma un tā kopējo resursu dēļ". Pretēji AWA argumentam — attiecīgais palielinājums ir pilnībā pamatots.

538 Tomēr *AWA* vērsās arī pret uzņēmuma lieluma un tā kopējo resursu faktora lietošanu preventīvos nolūkos. Tā izklāsta, ka atbilstoši saprātīgai preventīvas iedarbības ekonomiskai teorijai naudas sodi jānosaka atkarībā no pārkāpuma rezultātā sagaidāmās peļņas attiecīgajā tirgū un no pārkāpuma atklāšanas varbūtības. Starp preventīvo iedarbību un kāda uzņēmuma koncerna apgrozījumu pasaulē nepastāvot nekāda racionāla sakarība.

539 Attiecībā uz konkrēto uzņēmumu lieluma un to kopējo resursu vērā ņemšanu — Pirmās instances tiesa uzskata, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, uzskatot, ka vispār lielo uzņēmumu rīcībā ir labāka infrastruktūra, lai izprastu konkurences tiesību prasības un sekas, nekā tas ir mazākos uzņēmumos (spriedums lietā *ABB/Komisija*, 169. punkts).

540 Tā kā naudas soda preventīvas iedarbības vērā ņemšana pieder pie faktoriem, kam saskaņā ar judikatūru ir nozīme, nosakot pārkāpuma smagumu, *AWA* nevar pārmest Komisijai to, ka tā ņēma vērā naudas sodu preventīvo iedarbību, nosakot sākuma summu saistībā ar pārkāpuma smagumu. Proti, naudas sodu preventīvās iedarbības vērā ņemšana ir daļa no naudas soda apsvēršanas saistībā ar pārkāpuma smagumu (spriedums lietā *ABB/Komisija*, 167. punkts). Tādēļ *AWA* apgalvojums, ka Komisijas pienākums esot bijis palielināt naudas sodu preventīvos nolūkos tikai šo sodu aprēķināšanas pēdēja posmā, nav pamatots.

541 Par naudas soda palielināšanas preventīvos nolūkos apgalvoto nesavienojamību ar paziņojuma par sadarbību piemērošanu ir jāuzsver, ka abi šie elementi savstarpēji acīmredzami atšķiras un to vienlaicīgu piemērošanu nevar uzskatīt par pretrunīgu. Proti, naudas soda palielināšana preventīvos nolūkos pieder naudas soda aprēķināšanas posmam, kurā tiek noteikts sods par izdarīto pārkāpumu. Pēc šīs summas noteikšanas, piemērojot paziņojumu par sadarbību, tiek atalgoti tie

uzņēmumi, kuri ir nolēmuši sadarboties ar Komisiju. Pretēji AWA apgalvotajam, apstākļi, ka uzņēmums ir nolēmis sadarboties izmeklēšanā, lai panāktu tam šai sakarā uzliktā naudas soda samazināšanu, nekādā gadījumā nenodrošina to, ka šis uzņēmums turpmāk atteiksies no līdzīgu pārkāpumu izdarīšanas.

- 542 Aspekti, kas varētu būt pamats naudas soda samazināšanai uzņēmumam, pamatojoties uz individuāliem atbildību mīkstinošiem apstākļiem, attiecīgā gadījumā jāņem vērā, pārbaudot atbildību mīkstinošus apstākļus, un neko neietekmē posmā, kad sods tiek paaugstināts preventīvos nolūkos. Tas, piemēram, attiecas uz *Copigraph (Bolloré)* apgalvoto sekotāja lomu un apstākli, ka šis uzņēmums pārtraucis pārkāpuma izdarīšanu pirms izmeklēšanas uzsākšanas.
- 543 Pirms tiek pabeigta prasītāju argumentu pārbaude par naudas soda palielināšanu preventīvos nolūkos, šajā sakarā, visbeidzot, vēlreiz jāpievēršas nevienlīdzīgas attieksmes jautājumam, kuru daži uzņēmumi saskata apstākli, ka šo uzņēmumu gadījumā aprēķiniem tiek izmantots uzņēmumu grupas apgrozījums, bet savukārt attiecībā uz citiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem Komisija to vērā nav ņēmusi. Tā kā Komisija paziņoja, ka tā vēlas ņemt vērā attiecīgo uzņēmumu lielumu un to rīcībā esošos resursus saistībā ar naudas sodu palielināšanu preventīvos nolūkos (Lēmuma 411. apsvērums), piederība uzņēmumu grupai var būt izšķiroša.
- 544 Attiecībā uz AWA ir jānorāda, ka pareizi tika lietots uzņēmumu grupas apgrozījums, jo mātes sabiedrība — kas, starp citu, netika apstrīdēts — tieši un autonomi piedalījās aizliegtās vienošanās īstenošanā.
- 545 Attiecībā uz *Bolloré* — Pirmās instances tiesa šī sprieduma 66.–81. punktā ir konstatējusi, ka jānorāda iebildumi par tiešu dalību, jo no paziņojuma par

iebildumiem nevarēja uzzināt par šo iebildumu un aizstāvēties pret to. Tomēr, pārbaudot *Bolloré* situāciju (skat. šī sprieduma 129.–150. punktu), Pirmās instances tiesa konstatēja, ka Komisija pamatoti saukusi pie atbildības šo uzņēmumu par tā meitas sabiedrības *Copigraph* piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā.

546 Rezultātā šīs abas sabiedrības varēja uzskatīt par atbildīgām sakarā ar tām inkriminēto rīcību, jo vienas sabiedrības rīcība jāpiedēvē otrai sabiedrībai (šajā sakarā skat. iepriekš 87. punktā minēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, 54., 524. un 525. punkts). No Lēmuma 18. apsvēruma 1.b) tabulas izriet, ka *Bolloré* gadījumā vērā ņemtais paškopējošā papīra apgrozījums ir *Copigraph* apgrozījums, jo tikai šai sabiedrībai bija apgrozījums. Tādēļ Komisija pareizi noteikusi *Bolloré* naudas soda sākuma summu, lietojot *Copigraph* apgrozījumu. Tā kā *Copigraph* un *Bolloré* veido vienu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē, grupas kopīgo resursu vērā ņemšana, lai nodrošinātu pietiekamu naudas soda preventīvu ietekmi, ir pamatota.

547 Saskaņā ar šo analīzi Komisijai bija tiesības *AWA* un *Bolloré* gadījumā palielināt naudas soda sākuma summu, lai nodrošinātu, ka sodam ir pietiekama preventīva ietekme.

548 Tāpat Komisija pareizi ir piemērojusi attiecībā uz *Bolloré* apgrozījumu pasaules mērogā Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktā paredzēto 10 % maksimālo robežu no apgrozījuma. Šī maksimālā robeža ir jānosaka, pamatojoties uz visu sabiedrību kopējo apgrozījumu, kuras veido saimniecisko vienību “uzņēmuma” formā EKL 81. panta izpratnē (šajā sakarā skat. iepriekš 87. punktā minēto spriedumu lietā *HFB u.c./Komisija*, 528. punkts).

549 Tādējādi ir jānoraida visi pamati par pierādījumu nepietiekamību, EKL 253. panta, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta un samērīguma, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, nepietiekami individuālu naudas soda apmēra noteikšanu, faktu nepareizu konstatēšanu, kļūdu vērtējumā un pieļauto tiesību kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu.

E —

Par pamatiem attiecībā uz pārkāpuma ilgumu

550 Atbilstoši Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktam pārkāpuma ilgums ir viens no apstākļiem, kuru ņem vērā, nosakot naudas soda apmēru uzņēmumiem, kas ir pārkāpuši konkurences noteikumus.

551 Pamatnostādnēs ir nodalīti īslaicīgi pārkāpumi (parasti mazāk nekā viens gads), kuriem piemērojama pārkāpuma smaguma pamatapjoms nepalielinās, vidēji ilgi pārkāpumi (parasti no viena līdz pieciem gadiem), kuriem pārkāpuma smaguma apjoms var tikt palielināts līdz 50 %, un ilgtermiņa pārkāpumi (parasti vairāk nekā pieci gadi), kuriem pārkāpuma smaguma apjoms var tikt palielināts līdz 10 % gadā (1.B punkta pirmās daļas pirmais līdz trešais ievilkums).

552 Lēmuma 414.–416. apsvērumā Komisija izklāsta:

“(414) Attiecībā uz visiem uzņēmumiem Komisija uzskata, ka pārkāpums tika izdarīts vidēji ilgu periodu (viens līdz pieci gadi).

(415) *AWA, Copigraph (Bolloré), Koehler, Sappi, MHTP (Stora), Torraspapel un Zanders* izdarītā pārkāpuma ilgums bija trīs gadi un deviņi mēneši. Naudas soda sākuma summa, kas atbilst pārkāpuma smagumam [...] tādēļ attiecībā uz katru no šiem uzņēmumiem jāpalielina kopumā par 35 %.

(416) *Mougeot, Carrs, Divipa un Zicuñaga* gadījumā pārkāpuma ilgums bija no viena gada un četriem mēnešiem līdz trīs gadiem un pieciem mēnešiem. Tādēļ iepriekš minētā sākuma summa attiecībā uz *Mougeot* jāpalielina par 30 %, *Carrs* — par 25 %, *Divipa* — par 25 % un *Zicuñaga* — par 10 %.”

553 Vairākas prasītājas vērsās pret Komisijas konstatējumu attiecībā uz viņu izdarītā pārkāpuma ilgumu. Šajā sakarā jāatsaucas uz šī sprieduma 256.–371. punktu, no kuriem izriet, ka Komisijas veiktais naudas soda palielinājums pārkāpuma ilguma dēļ ir pamatots.

554 Turklāt *AWA* attiecībā uz naudas soda palielināšanu pārkāpuma ilguma dēļ norāda, ka Komisija palielinājumu neesot izdarījusi, ņemot par pamatu sākuma summu, kā tas norādīts Lēmuma 415. apsvērumā, bet gan summu dubultā apmērā.

555 Ir pareizi, ka Lēmuma 415. apsvērumā ir runa par “sākuma summu, kas pamatota ar pārkāpuma smagumu”, un iekavās ir atsauce uz 409. apsvērumu, kurā ir norādītas, pamatojoties uz pārkāpuma smagumu, noteiktās sākuma summas bez palielinājuma preventīvos nolūkos.

556 Komisija atzīst, ka runa ir par pārskatīšanās kļūdu un ka tai bija jāatsaucas uz 412. apsvērumu, kurā ir norādīta summa, ieskaitot palielinājumu preventīvos nolūkos.

557 Katrā ziņā galīgo iznākumu tas nemaina. Atbilstoši Lēmuma loģikai, protams, būtu bijis labāk atsaukties jau uz preventīvos nolūkos palielināto sākuma summu. Taču rezultāts neatšķirtos, ja aprēķini tiktu izdarīti atgriezeniskā kārtībā, tas nozīmē, palielinot pamatsummu 70 miljonu EUR apmērā par 35 % pārkāpuma ilguma dēļ un pēc tam dubultojojot šo summu preventīvos nolūkos. AWA naudas soda summa paliktu tāda pati kā norādīts 417. apsvērumā.

558 Tādēļ pamati, kas vērsti pret pārkāpuma ilgumu, ir jānoraida.

F — Par pamatu — samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, kā arī kļūdu faktu vērtējumā

559 Pamatojoties uz atbildību pastiprinošu apstākli, kas izpaudās kā AWA iniciatores loma pārkāpuma izdarīšanā, Komisija palielināja tai noteikto naudas soda pamata summu par 50 % (Lēmuma 424. apsvērumš).

560 Vispirms jākonstatē, ka iniciatores lomas vērā ņemšana pilnībā atbilst judikatūrai un Pamatnostādnēm.

561 Ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, tad, nosakot naudas sodus, ir jānosaka ikviena uzņēmuma daļības nozīmības relatīvā nozīme (iepriekš 446. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 623. punkts), kas īpaši nozīmē, ka ir jānosaka, kāda ir bijusi uzņēmuma loma pārkāpumā, kamēr tas tajā piedalījās (skat. iepriekš 149. punktā minēto spriedumu lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 150. punkts, un Pirmās instances tiesas 1991. gada 17. decembra spriedumu lietā *T-6/89 Enichem Anic/Komisija, Recueil*, II-1623. lpp., 264. punkts)

No tā izriet, ka aizliegtās vienošanās “iniciatora” statuss, kas var būt vienam vai vairākiem uzņēmumiem, ir jāņem vērā, lai aprēķinātu naudas sodu, jo uzņēmumiem, kam ir bijusi šāda loma, salīdzinājumā ar citiem šī fakta dēļ ir jāuzņemas par to īpaša atbildība (iepriekš 121. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *IAZ u.c./Komisija*, 57. un 58. punkts, un Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *C-298/98 P Finnboard/Komisija, Recueil*, I-10157. lpp., 45. punkts; iepriekš 446. punktā minētais spriedums lietā *Mayr-Melnhof/Komisija*, 291. punkts). Saskaņā ar šiem principiem Pamatnostādņu 2. punktā ar virsrakstu “atbildību pastiprinoši apstākļi” ir norādīts neizmeļošs saraksts ar apstākļiem, kuri var likt palielināt sākotnējo naudas sodu; un šai sarakstā figurē arī “vadošā loma vai kūditājs pārkāpuma izdarīšana” (spriedums lietā *ADM/Komisija*, 238.–240. punkts).

- 562 Tomēr *AWA* apgalvo, ka neesot pierādījumu vai esot ļoti maz pierādījumu par tās vadošo lomu pārkāpuma izdarīšanā; katrā ziņā palielinājums par 50 % esot nesamērīgs un pārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes principu attiecībā uz citiem uzņēmumiem, kuri esot pārņēmuši vadošo lomu pārkāpumā.

1. Kļūda faktu vērtējumā

- 563 Saskaņā ar Lēmuma 418. un 419. apsvērumu virkne pierādījumu parāda, ka *AWA* esot pārņēmusi vadošo lomu pārkāpuma izdarīšanā; to starpā it īpaši ir apspriežu sasaukšana un vadīšana, tās iniciatores loma aizliegtās vienošanās pārstrukturēšanā, cenu paaugstinājuma uzsākšanā, kā arī aizliegtās vienošanās īstenošanas uzraudzīšanā.

- 564 *AWA* atbild uz šo apgalvojumu punktu pa punktam. Konkrētu apspriežu tehniskās īstenošanas uzņemšanās tai neesot piešķirusi vadošo lomu aizliegtās vienošanās īstenošanā, jo arī citi uzņēmumi esot rūpējušies par telpu rezervēšanu vispārējām un vietēja mēroga apspriedēm saistībā ar aizliegtās vienošanās īstenošanu. Ja precīzas

informācijas trūkuma dēļ pieņemtu, ka tās šķietamā iniciatores loma ir saistīta ar to, ka tajā pat laikā B. pārņēma sabiedrības *AEMCP* vadību, ir jākonstatē, ka šī vadības funkcija nevar būt par pierādījumu tam, ka tai esot bijusi vadošā loma. Attiecībā uz tās šķietamo iniciatīvu neesot citu pierādījumu kā vienīgi *Mougeot* apgalvojumi, kuriem nevar uzticēties. *AWA* neesot bijusi vienīgā, kas esot paziņojusi par cenu paaugstināšanu, un fakts, ka tā esot bijusi pirmā, ir izskaidrojams ar tās vadošo lomu tirgū, pret kuru nevarot būt nekādi iebildumi un kas nepiešķir tai vadošo lomu pārkāpuma izdarīšanā. Tā neesot izdarījusi nekādu spiedienu uz pārējiem ražotājiem, un neesot pierādījumu tam, ka tā patiešām esot izmantojusi savu vadošo lomu tirgū, lai panāktu nolīgumu ievērošanu, vai, mazākais, pierādījumu pat tam, ka tā būtu izteikusi šādus draudus. Pat ja pieņemtu, ka *Mougeot* apgalvojumi ir pareizi, tie pierādītu tikai to, ka *AWA* attiecībā uz citiem ražotājiem reizēm vajadzējis runāt skaidru valodu.

565 Jākonstatē, ka *AWA* neapstrīd konkrētus faktus kā tādus, bet gan vēršas pret to, kā Komisija tos ir interpretējusi. *AWA* nenoliedz ne to, ka tā tika uzņēmusies konkrētu apspriežu tehnisko organizēšanu, ne arī apstrīd to, ka B. vadīja *AEMCP* tās pārstrukturēšanas laikā, ne arī to, ka tā paziņoja par cenu paaugstināšanu, ka darīja to kā pirmais uzņēmums un ka visbeidzot tā pieprasīja un arī saņēma piekrišanu *Sarrió* uzņēmuma telpās pārbaudīt informāciju par noieta apjomiem.

566 Kā izriet no Lēmuma 423. apsvēruma, Komisija no šo pierādījumu kopuma ir secinājusi, ka *AWA* bija vadošā loma:

“Savstarpēji saderīgu pierādījumu kopums parāda, ka *AWA*, [kurai] paškopējošā papīra tirgū bija ekonomiski vadošā loma, un kas bija pircējs un pilnvarotais izplatītājs attiecībā uz mazāku ražotāju ražojumu apjomu lielu daļu, varēja izdarīt spiedienu uz [tās] konkurentiem, kā arī tai bija galvenā loma nolīgumu ievērošanas uzraudzīšanā un piemērošanā.”

567 Jau paziņojumā par iebildumiem Komisija norādīja:

“Nav apstrīdams tas, ka *AWA*, vadošā paškopējošā papīra ražotāja ES un vienlaikus EEZ, izņemot Spāniju, bija vadošā loma aizliegtās vienošanās īstenošanā. [...] faktiskie pierādījumi liecina, ka ļoti daudzas aizliegtās vienošanās dalībnieku sanāksmes sasauca un vadīja *AWA*. [...] Turklāt attiecībā uz vismaz divām vispārējām aizliegtās vienošanās sanāksmēm un vairākām valsts mēroga sanāksmēm ir norādījumi par to, ka šajās sanāksmēs norunātās cenu paaugstināšanas iniciatore bija *AWA* un ka *AWA* pieprasīja citiem apspriežu dalībniekiem veikt tādu pašu cenu paaugstināšanu. *AWA* vadošā loma aizliegtās vienošanās īstenošanā papildus tiek uzsvēta ar virkni dokumentu, kas liecina, ka *AWA* ikreiz bija pirmais uzņēmums, kurš paziņoja tirgū par cenu paaugstināšanu, bet pārējie konkurenti pēc tam “sekoja” šiem paziņojumiem. No aizliegtās vienošanās 1995. gada 2. februāra sanāksmes protokola izriet, ka *AWA* pirmajai bija jāpaziņo par cenām, par kurām vienojās sanāksmes gaitā.”

568 Pirmkārt, jākonstatē, ka — pat ja reizēm citi uzņēmumi, kā to norāda *AWA*, varēja uzņemties telpu rezervāciju, aicināt dalībniekus uz konkrētām sanāksmēm vai paziņot par cenu paaugstināšanu, — ne uz vienu no šiem uzņēmumiem nevar attiecināt tik daudz vadošo lomu apstiprinošu aspektu, kā tas ir attiecībā uz *AWA*. Piemēram, ir tiesa, ka arī *Koehler*, sākot no 1995. gada janvāra, vadīja *AEMCP*, tomēr nevar salīdzināt F. (*Koehler*) lomu ar lomu, kāda bija B. (*AWA*), kas modificēja aizliegtās vienošanās darbības veidu.

569 Otrkārt, aizliegtās vienošanās dalībnieki nav norādījuši nekādus argumentus, kas atspēkotu *AWA* vadošo lomu. Daudz lielākā mērā Lēmuma 95., 97., 104., 108., 120., 141., 143., 193., 194., 210., 234. un 246. apsvērumā un it īpaši iepriekš 439. apsvērumā minētie *Mougeot* apgalvojumi drīzāk apstiprina *AWA* vadošo lomu.

- 570 Tomēr AWA apšaubā *Mougeot* paziņojumu pierādījuma spēku; *Mougeot* interesēs esot parādīt sevi kā AWA īstenotā spiediena upuri un kā atlīdzību par šo informāciju nodrošināt iecietīgu Komisijas attieksmi.
- 571 Šajā sakarā jākonstatē — pat ja ir kādas atšķirības starp *Mougeot* un AWA, *Mougeot* apgalvojumi ļoti daudzos jautājumos, it īpaši attiecībā uz aizliegtās vienošanās struktūru un rašanās vēsturi, saskan ar AWA apgalvojumiem, turklāt arī AWA tos sniedza, lai iegūtu priekšrocības saistībā ar paziņojumu par sadarbību (citu starpā skat. šī sprieduma 163.–168. un 261. punktu). Tādēļ nevar apšaubīt *Mougeot* paziņojumu ticamību vienīgi attiecībā uz AWA vadošo lomu, jo tos turklāt apstiprina saskaņotu un savstarpēji atbilstošu pierādījumu kopums.
- 572 Turklāt jāuzsver, ka pie šī pierādījuma kopuma līdzās *Mougeot* paziņojumiem pieder arī dokumenti, kurus Komisija ir atradusi pie *Sappi* (Lēmuma 103. apsvēruma), kā arī šā uzņēmuma apgalvojumi un paziņojumi (skat. Lēmuma 181. apsvērumu, kā arī atsauci 228. un 233. apsvērumā uz Komisijas materiālu 7. lpp., kas ietver *Sappi* apgalvojumus). Tādēļ nevar apgalvot, ka Komisijas tēze būtu pamatota tikai ar *Mougeot* paziņojumiem.
- 573 Visbeidzot, savā aizstāvības rakstā Komisija par AWA uz citiem uzņēmumiem izdarīto spiedienu norāda, ka tā neesot inkriminējusi AWA citu uzņēmumu piespiešanu būt aizliegtās vienošanās dalībniekiem, kaut arī daži no tiem, piemēram, *Carrs* un *Torraspapel*, savās atbildēs uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem norādīja, ka bija rikojušies AWA spiediena rezultātā.

574 Lēmuma 425. apsvērumā Komisija par atbildību mīkstinošu apstākļu pārbaudi saistībā ar ārkārtīgi pasīvo lomu izklāsta šādu faktu: “*Carrs, Copigraph* un *Torraspapel* informē, ka tām pārkāpuma izdarīšanā bijusi ārkārtīgi pasīva loma un ka aizliegtās vienošanās iniciatore *AWA* tos esot piespiedusi līdzdarboties” un ka “arī *Koehler* izklāsta, ka uzsākusi līdzdarbošanos *AWA* draudu rezultātā.” Tomēr šeit runa ir par šo lietas dalībnieku argumentu tādu izklāstu atbildēs uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem, uz kuriem pamatojoties tie vēlas, lai attiecībā uz tiem tiktu atzīti atbildību mīkstinoši apstākļi, bet šos argumentus Komisija Lēmuma 426. un 427. apsvērumā ir noraidījusi.

575 Turklāt Komisijas Lēmuma 418.–423. apsvērumā izklāstītajos apstākļos, kas minēti kā pierādījums *AWA* vadošajai lomai, netiek norādīti šāda veida acinājumi vai draudi, ar kuriem uzņēmumi būtu mudināti piedalīties aizliegtās vienošanās īstenošanā. Tādēļ *AWA* nevar norādīt, kā tai nepamatoti tiek inkriminēti šāda veida draudi vai ka tai nebūtu bijuši pieejami šāda satura uzņēmumu paziņojumi. No Lēmuma 420.–422. apsvēruma un *AWA* iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka tā visos aspektos ir izpratusi iebildumus par vadošo lomu un apstrīdējusi tos, īstenojot savas tiesības uz aizstāvību. Tādēļ tā nevar atsaukties uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

576 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem kopumā Pirmās instances tiesa secina, ka Komisija nav pieļāvusi kļūdu vērtējumā, kad tā, balstoties uz pamatotu un savstarpēji atbilstošu pierādījumu kopumu, ir nonākusi pie secinājuma, ka *AWA* pārkāpuma izdarīšanā bija uzņēmusies vadošo lomu.

577 Jāpārbauda arī, vai šī loma pamato *AWA* noteikta naudas soda palielināšanu par 50 %.

2. Samērīguma principa pārkāpums

- 578 *AWA* norāda, ka, pat ja tā esot bijusi pārkāpuma iniciatore, tas nevar pamatot naudas soda palielināšanu par 50 %. Palielinājuma nesamērīgums izrietot no Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses un no salīdzinājuma, kas izdarīts starp *AWA* un citiem uzņēmumiem, kuru naudas sodi esot palielināti tāda paša iemesla dēļ.
- 579 Arguments par to, ka palielinājums par 50 % esot lielāks par Komisijas kopumā piemēroto palielinājumu, tomēr nav piemērots, lai pierādītu samērīguma principa pārkāpumu (šajā sakarā skat. spriedumu lietā *ADM/Komisija*, 248. punkts).
- 580 Šajā sakarā pietiek ar norādījumu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, nosakot katra atsevišķā naudas soda apmēru, Komisijai ir rīcības brīvība un tai tādēļ nav jāpiemēro precīza matemātiska formula (Pirmās instances tiesas 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā *T-150/89 Martinelli/Komisija*, *Recueil*, II-1165. lpp., 59. punkts, un iepriekš 67. punktā minētais spriedums lietā *Mo och Domsjö/Komisija*, 268. punkts, kas apstiprināts apelācijas tiesvedībā ar Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā *C-283/98 P Mo och Domsjö/Komisija*, *Recueil*, I-9855. lpp., 47. punkts).
- 581 Turklāt, atbildot uz argumentu par to, ka palielinājums par 50 % ir procentuāli vislielākais palielinājums un absolūtos skaitļos otrs lielākais palielinājums, kas jebkad izdarīts, balstoties uz vadošo lomu, jāiebilst, ka šāda veida palielinājums nav nekāds izņēmums.
- 582 Komisija 2001. gada 18. jūlija Lēmumā 2002/271/EK par procesu saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/E-1/36.490 — Grafita

elektrodi) (OV 2002, L 100, 1. lpp.) attiecībā uz uzņēmumu *SGL Carbon AG* veica palielinājumu par 85 % atbildību pastiprinošu apstākļu dēļ. Tomēr vadošā loma nebija vienīgais atbildību pastiprinošais apstāklis; *SGL Carbon* turklāt vēl tika inkriminēts tas, ka tā traucējusi Komisijas izmeklēšanu un nebija pārtraukusi pārkāpuma izdarīšanu. *UCAR International Inc.* lietā tika veikts palielinājums par 60 %, kas tika pamatots ar šā uzņēmuma vadošo un kūditāja lomu, kā arī pārkāpuma turpināšanu pēc tam, kad jau bija uzsāktas pārbaudes. Komisija 1998. gada 14. oktobra Lēmumā 1999/210/EK par procesu saskaņā ar EK līguma 85. pantu (Lieta IV/F-3/33.708 — *British Sugar plc*, Lieta IV/F-3/33.709 — *Tate & Lyle plc*, Lieta IV/F-3/33.710 — *Napier Brown & Company Ltd*, Lieta IV/F-3/33.711 — *James Budgett Sugars Ltd*) (OV 1999, L 76, 1. lpp.) tika izdarīts palielinājums par 75 %. Uzņēmumam *British Sugar plc* tika noteiktas sankcijas par kūditāja un “pārkāpuma virzošā spēka” lomu, tomēr arī par apstākli, ka tas pārkāpis pienākumu ievērot Kopienų tiesības un izdarījis divus konkurences tiesību pārkāpumus vienā un tajā pašā tirgū.

583 Turklāt arī attiecībā uz citiem uzņēmumiem tika izdarīts palielinājums par 50 % to vadošās lomas dēļ, piemēram, attiecībā uz *F. Hoffmann-La Roche AG* ar Komisijas 2001. gada 22. novembra Lēmumu 2003/2/EK par procesu saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/E-1/37.512 — Vitamīni) (OV 2003, L 6, 1. lpp.), kā arī attiecībā uz *Archer Daniels Midland* un *Ajinomoto* ar Komisijas 2000. gada 7. jūnija Lēmumu 2001/418/EK par procesu saskaņā ar EK līguma 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/36.545/F3 — Aminoskābes) (OV 2001, L 152, 24. lpp.).

584 Tomēr *AWA* uzskata, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas praksē likmes piemērošanai 50 % apmērā esot bijusi nepieciešama kūditājas loma vai piespiešanas lietošana.

585 Attiecībā uz kūdišanas elementu jānorāda, ka Lēmumā 2001/418 attiecībā uz *ADM* tika izdarīts palielinājums par 50 %, kaut gan kūditājas loma tika viennozīmīgi

piedēvēta *Ajinomoto*. Tādējādi šis piemērs atspēko AWA tēzi par to, ka likmes piemērošanai 50 % apmērā ir nepieciešams kūdišanas elements.

586 Pat ja būtu jāpiekrīt AWA tēzei par kūdišanas elementa nepieciešamību, lai veiktu palielinājumu par 50 %, šajā gadījumā tāds elements arī ir. Proti, AWA ir sasaukusi un vadījusi vairākas aizliegtās vienošanās sanāksmes, “pamudināja aizliegtās vienošanās pārstrukturēšanu” (Lēmuma 418. apsvērums), uzņēmās iniciatīvu attiecībā uz vairākiem cenu paaugstinājumiem un bieži bija pirmais uzņēmums, kas tirgū paziņoja par cenu paaugstināšanu. Tādēļ paaugstinājumu par 50 % nevar uzskatīt par nesamērīgu (skat. šī sprieduma 568.–576. punktu).

587 Papildus attiecībā uz elementu par piespiešanu ir jākonstatē, ka Pamatnostādnēs par atbildību pastiprinošu apstākli tiek uzskatīti arī pretpasākumi attiecībā pret citiem uzņēmumiem, lai panāktu nelikumīgo lēmumu vai prakses īstenošanu. Šie pasākumi ir atsevišķs atbildību pastiprinošs apstāklis, kas nošķirams no apstākļa par vadošo lomu vai kūdišanu izdarīt pārkāpumu.

588 Turklāt šajā lietā saskaņā ar Lēmuma 104. apsvērumu *Mougeot* apgalvojumos ir runa par draudiem, jo tajos minēts šādi: “[B.] nepārprotami izskaidro, ka viņš necietīšot nekādu nepakļaušanos šai cenu paaugstināšanai un ka viņš personīgi nodarbošoties ar tiem, kas neatbalstīs to.”

589 Turklāt nevar izslēgt to, ka AWA neapstridami vadošā ekonomiskā loma paškopējošā papīra tirgū tai zināmā mērā ļāva īstenot piespiešanas pasākumus. Iepriekš 439. punktā minētie *Mougeot* apgalvojumi norāda uz to.

590 Tādēļ, palielinot *AWA* noteikto naudas sodu par 50 % tās vadošās lomas dēļ, nav pārkāpts samērīguma princips.

3. Vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums

591 *AWA* uzskata, ka, palielinot naudas sodu par 50 % tās vadošās lomas dēļ, tiek pārkāpts arī vienlīdzīgas attieksmes princips, jo vairākiem uzņēmumiem esot bijusi tāda pati loma kā tai. *Koehler* esot organizējusi vairākas sanāksmes. *Torraspapel*, *Mougeot* un *MHTP* bija virzošais spēks attiecībā uz nolīgumiem valsts mērogā un uzņēmās apspriežu tehnisko organizēšanu. Lēmumā *Torraspapel* tiek raksturota kā aizliegtās vienošanās iniciatore Spānijas tirgū. Tas, ka šiem uzņēmumiem noteiktais naudas sods arī netika palielināts, tādēļ esot nepamatota diskriminācija.

592 Attiecībā ne uz vienu no šiem uzņēmumiem nav norādīts pamatotu un savstarpēji atbilstošu elementu kopums, kuriem būtu tāda pati nozīme kā pierādījumiem par *AWA* vadošo lomu attiecīgā pārkāpuma izdarīšanā. Tas, ka daži no šiem uzņēmumiem esot īstenojuši tās vai citas darbības saistībā ar aizliegto vienošanos, neliecina par to vadošo lomu. Tikai vairāku elementu kombinācija, kurus apstiprina vairāku uzņēmumu apgalvojumi, raksturo *AWA* kā tādu, kurai šī īpašība piemīt (skat. šī sprieduma 568.–576. punktu).

593 Tādēļ Komisija pamatoti ir palielinājusi *AWA* naudas sodu par 50 % sakarā ar atbildību pastiprinošiem apstākļiem.

G — Par pamatiem — EKL 253. panta, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta, samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, nepietiekami individuāli veiktu naudas soda aprēķināšanu, pārāk šauru Pamatnostādņu interpretēšanu naudas sodu noteikšanas sakarā, kā arī ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, jo nav pietiekami ņemti vērā konkrēti atbildību mīkstinoši apstākļi

1. Vienīgi pasīva līdzdarbošanās vai arī tikai sekotāja loma aizliegtās vienošanās īstenošanā

594 Vairākas prasītājas (*Bolloré, Zanders, Mougeot, Divipa* un *Zicuñaga*) norāda, ka tās vienīgi pasīvi līdzdarbojušās aizliegtās vienošanās īstenošanā vai arī esot bijušas tikai sekotājas vai otršķirīgas dalībnieces. Tādēļ Komisijai atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ esot vajadzējis samazināt tām noteikto naudas sodu.

595 Komisija šo uzņēmumu argumentus noraida ar pamatojumu, ka visi aizliegtās vienošanās dalībnieki bija aktīvi dalībnieki.

596 Ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, tad jāpārbauda katra šī uzņēmuma pārkāpuma smagums (ši sprieduma 446. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie u.c./Komisija*, 623. punkts, un šī sprieduma 149. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 150. punkts), lai noteiktu, vai pastāv šo sabiedrību atbildību pastiprinošie vai mīkstinošie apstākļi.

597 Pamatnostādņu 2. un 3. punkts paredz naudas soda pamata summas grozīšanu noteiktos atbildību pastiprinošos un mīkstinošos apstākļos, kas katram uzņēmumam ir atšķirīgi. Kāda uzņēmuma "vienīgi pasīva līdzdarbošanās vai arī tikai sekotāja loma" pārkāpuma izdarīšanā, ja tas ir pierādīts saskaņā ar Pamatnostādņu 3. punkta

pirmo ievilkumu, ir atbildību mīkstinošs apstāklis; turklāt šī pasīvā loma nozīmē, ka attiecīgais uzņēmums “neizceļas”, t.i., tas aktīvi nepiedalās viena vai vairāku pret konkurenci vērstu nolīgumu izstrādāšanā (Pirmās instances tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang/Komisija, Recueil*, II-2473. lpp., 165.–167. punkts).

598 Turklāt prasītājas nevar atsaukties uz to, ka tām noteiktos naudas sodus esot vajadzējis samazināt, jo tām nebija vadošā loma aizliegtās vienošanās īstenošanā. Ar argumentu, ka tām neesot bijusi aktīva loma, tās norāda tikai uz to, ka nav atbildību pastiprinošu apstākļu (šajā sakarā skat. iepriekš 93. punktā minēto Pirmās instances tiesas spriedumu lietā *Lögstör Rör/Komisija*, 322. punkts, un 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-21/99 *Dansk Rørindustri/Komisija, Recueil*, II-1681. lpp., 230. punkts).

599 *Bolloré* norāda, ka Komisija, ņemot vērā apstākli, ka *Copigraph* regulāri piedalījās aizliegtās vienošanās sanāksmēs un cenu paaugstināšanas iniciatīvās, secinājusi, ka tai neesot bijusi vienīgi pasīva loma. Arī tad, ja notikusi regulāra piedalīšanās sanāksmēs un cenu paaugstināšanā, nevarot izslēgt, ka attiecīgais uzņēmums esot bijis tikai sekotājs aizliegtās vienošanās īstenošanā. Komisijas pienākums esot bijis pārbaudīt attiecīgā uzņēmuma līdzdalības pakāpi aizliegtās vienošanās īstenošanā gan kvantitatīvā, gan kvalitatīvā aspektā. *Bolloré* sanāksmju gaitā esot izrādījusi vismazāko dedzību no visiem *AEMCP* dalībniekiem.

600 Kā *Bolloré* prasības pieteikumā jau ir atzinusi, *Copigraph* piedalīšanās pakāpe — piedalīšanās 15 *AEMPC* sanāksmēs no 21, 8 sanāksmēs no 11 laikposmā no 1993. gada 14. septembra līdz 1995. gada septembrim un 3 sanāksmēs no 4 vispārējām sanāksmēm, neņemot vērā tās piedalīšanos valsts mēroga sanāksmēs par Francijas tirgu, un 4 sanāksmēs no 6 par Spānijas tirgu, nebūt nav maznozīmīga. Katrā ziņā runa ir par ievērojami retāku piedalīšanos, salīdzinot ar normāliem aizliegtās vienošanās dalībniekiem, sprieduma izpratnē lietā *BPB de Eendracht/Komisija* (iepriekš minēts 501. punktā, 343. punkts). Tās piedalīšanās šajās apspriedēs un cenu paaugstināšanas iniciatīvas pasākumos, kā arī atzīšanās par piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā neliecina par to, ka tā vienīgi pasīvi līdzdarbojusies vai bijusi tikai sekotāja.

- 601 Tomēr šķiet, ka *Bolloré* uzskata, ka Komisijai attiecībā uz uzņēmuma, kas norāda uz pasīvu līdzdarbošanos, esot jāatzīst atbildību mikstinoši apstākļi un jāsamazina naudas sods, ja vien Komisija nav pierādījusi, ka uzņēmums patiešām aktīvi līdzdarbojies. Tam nevar piekrist.
- 602 Proti, Pamatnostādnēs nav noteikts, ka Komisijai atsevišķi jāņem vērā katru no 3. punktā minētajiem atbildību mikstinošajiem apstākļiem. Pat ja Pamatnostādņu 3. punktā uzskaitītie apstākļi noteikti uzskatāmi par tādiem, ko Komisija var ņemt vērā, tai tomēr nav pienākuma automātiski veikt soda papildu samazināšanu, ja uzņēmums norāda uz elementiem, kas var liecināt par kāda no šiem apstākļiem esamību. Iespējamās naudas soda samazināšanas piemērotība atbildību mikstinošu apstākļu dēļ jāizvērtē kopumā, ņemot vērā visus nozīmīgos apstākļus. Pamatnostādnēs neesot imperatīva rakstura norādei par atbildību mikstinošiem apstākļiem, kas ir jāņem vērā, Komisijai ir zināma rīcības brīvība, vispārējā veidā veicot vērtējumu, lai lemtu par iespējamu naudas soda samazināšanu atbildību mikstinošu apstākļu dēļ.
- 603 Katrā ziņā Pamatnostādnēs kā piemērs atbildību mikstinošiem apstākļiem ir minēta “vienīgi” pasīva līdzdarbošanās vai “tikai” sekotāja loma. Tas, kurš piedalās slepenās sanāksmēs, uzskatāms jau par pietiekami aktīvu un nevar tikt klasificēts kā “vienīgi” pasīvs vai kā tāds, kam ir “tikai” sekotāja loma.
- 604 *Mougeot* iebilst, ka tai uzliktais naudas sods esot nesamērīgs ar tās atbildības pakāpi par aizliegto vienošanos. Tās izvirzītie argumenti tomēr nepierāda, ka tā līdzdarbojusies vienīgi pasīvi un ka tai bijusi tikai sekotājas loma, ko tā turklāt arī nemaz neapgalvo. Tas, ka tai nebija vadošā loma, šī sprieduma 598. punktā norādītā iemesla dēļ nevar būt pamats naudas soda samazināšanai.

- 605 *Divipa* apgalvo, ka Komisija neesot ņēmusi vērā tās pasīvo un pakārtoto lomu aizliegtās vienošanās hierarhijā. Tā neesot piedalījusies nevienā sanāksmē un neviena lēmuma pieņemšanā, ko veikuši paškopējošā papīra ražotāji, ar kuriem tai esot bijušas tikai vertikālas attiecības, kas raksturīgas vienīgi pilnvarotajiem izplatītājiem. Tomēr Pirmās instances tiesa ir noraidījusi argumentus, ar kuriem *Divipa* apstrīd piedalīšanos pārkāpuma izdarīšanā (skat. šī sprieduma 155.–221. punktu). Tā kā ir pierādīta tās piedalīšanās slepenās vienošanās sanāksmē, kas attiecās uz Spānijas tirgu, tās lomu nevar klasificēt kā vienīgi pasīvu. Tas, ka šajā sanāksmē tā piedalījās kā pilnvarotais izplatītājs, neko nemaina.
- 606 *Zicuñaga* izklāsta, ka Komisijai, aprēķinot tai uzliedzamo naudas sodu, vajadzēja kā atbildību mīkstinošu apstākli ņemt vērā to, ka tā vienīgi pasīvi līdzdarbojusies pārkāpuma izdarīšanā vai ka tā bija tikai sekotāja. Lai pamatotu šos argumentus, tā norāda vienīgi uz Komisijas lēmumiem, kuros tā dažādā veidā vērsusies pret dalībniekiem ar vadošu lomu un pret parastiem dalībniekiem.
- 607 Tā kā Komisija tomēr ir pierādījusi *Zicuñaga* piedalīšanos slepeno vienošanos sanāksmē attiecībā uz Spānijas tirgu (skat. šī sprieduma 155.–243. punktu), *Zicuñaga* nevar pieprasīt naudas soda samazināšanu tikai ar apgalvojumiem, ka tā līdzdarbojusies vienīgi pasīvi vai ka tā bija tikai sekotāja, nesniedzot par to nevienu pierādījumu.
- 608 *Zanders* neapstrīd, ka tā no 1992. gada janvāra līdz 1995. gada septembrim bija aizliegtās vienošanās locekle — turklāt par to tai tika piemērota naudas soda samazināšana atbilstoši paziņojumam par sadarbību —, bet tā tomēr noliedz aktīvo vai pat vadošo lomu aizliegtās vienošanās īstenošanā, ko tai piedēvē Komisija. Konkrētās sanāksmēs tā neesot piedalījusies, un Komisijas rīcībā esošie pierādījumi apstiprina, ka tā nav piedalījusies svarīgās aizliegtās vienošanās daļās vai vismaz piedalījusies mazākā mērā nekā pārējie uzņēmumi un ka tā aprobežojās vienīgi ar sekotājas lomu. Tā uzsver, ka neesot piedalījusies *AEMCP* oficiālajās sanāksmēs pēc pārstrukturēšanas 1993. gada rudenī.

609 Tas, ka *Zanders* piedalīšanās konkrētās sanāksmēs varbūt arī nav pierādīta, un tas, ka tā, iespējams, aktīvāk piedalījusies slepenos nolīgumos valsts mērogā, nevis Eiropas mērogā, nepierāda to, ka tā līdzdarbojusies vienīgi pasīvi vai bijusi tikai sekotāja. Turklāt *Zanders* pati paskaidro, ka tā principā neapstrīdot, ka pēc konkrētām sanāksmēm, kurās tā neesot bijusi klāt, ar to ir notikusi saskaņošana. Neraugoties uz *Zanders* lēmumu pēc pārstrukturēšanas vairs nepiedalīties *AEMCP* oficiālajās sanāksmēs, tā šajā jautājumā tiesas sēdē atzinusi, ka nekādi nav informējusi pārējos dalībniekus, ka distancējas no aizliegtās vienošanās vai vairs nepiedaloties tajā. Tādēļ pārējie iesaistītie to turpināja uzskatīt par pilntiesīgu locekli un informēt par slepeno vienošanos sanāksmēm. Visbeidzot no *Zanders* apgalvojumiem tiesas sēdē izriet, ka tā īstenoja šajās sanāksmēs, kurās tā nepiedalījās, pieņemtos lēmumus, un neievēroja tos tikai dažos gadījumos. Tādēļ šie elementi atspēko apgalvojumu, ka tā rīkojās vienīgi pasīvi.

610 *Zanders* acīmredzot mēģina pierādīt, ka tai nav bijusi "vadošā loma". Saskaņā ar šī sprieduma 598. punktā minēto judikatūru tā tādējādi norāda uz to, ka nav atbildību pastiprinošu apstākļu.

611 Attiecībā uz sliktāku attieksmi pret *Zanders* salīdzinājumā ar citiem aizliegtās vienošanās īstenošanā daudz aktīvākiem uzņēmumiem, ir jānorāda, ka pasīva līdzdarbošanās vai arī tikai sekotāja loma aizliegtās vienošanās īstenošanā attiecībā uz katru uzņēmumu ir jāpārbauda individuāli. Tas, ka citi uzņēmumi bija aktīvāki, automātiski nenozīmē, ka *Zanders* līdzdarbojās vienīgi pasīvi vai tai bija sekotājas loma. Varētu ņemt vērā vienīgi tās pilnīgu pasivitāti, bet tāda nav pierādīta.

612 Līdz ar to Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka visi aizliegtās vienošanās īstenošanā iesaistītie uzņēmumi bija aktīvi tās locekļi, ciktāl tie piedalījās sanāksmē, kurā apmainījās ar informāciju un pieņēma lēmumus par cenu paaugstināšanu, kura pēc

tam tika paziņota klientiem. Pat ja ir pareizi, ka ne obligāti visi šie uzņēmumi aktīvi iesaistījās pārkāpuma izdarīšanā visos aspektos un ne visi bija vienlīdz aktīvi visā tirgū, tomēr neviens no tiem faktiskā ziņā nav līdzdarbojies vienīgi pasīvi vai tam ir bijusi tikai sekotāja loma. Tādēļ Komisija pareizi piemērojusi Pamatnostādnes, kurās nav paredzēta klasificēšana starp vadošo lomu un vienīgi pasīvu līdzdarbošanos vai tikai sekotāja lomu.

2. Uzņēmuma, kas izdarījis pārkāpumu, lielums un ietekme tirgū

613 *Divipa* uzskata, ka to nevarēja iedalīt tajā pašā kategorijā kā *Carrs* un *Zicuņaga*, jo tā ir mazs ģimenes uzņēmums, kas darbojās vienīgi vietējā mērogā apstrādes un izplatīšanas jomā. Tai inkriminētajam pārkāpumam nav bijusi konkurenci ierobežojoša iedarbība.

614 Komisija apgalvo, ka tā jau ir ņēmusi vērā *Divipa* ierobežoto ietekmi un iedalījusi to piektajā kategorijā. Tā kā visi uzņēmumi — aizliegtās vienošanās dalībnieki esot pārkāpuši konkurences noteikumus, *Divipa* argumentācija nevarot būt pamats tās iedalīšanai zemākā kategorijā nekā *Carrs* un *Zicuņaga*.

615 Šajā sakarā, no vienas puses, jākonstatē, ka *Divipa* nelielais apjoms ir pienācīgi ņemts vērā, jo tā tika iedalīta pēdējā kategorijā, kurā naudas soda sākuma summa noteikta 1,4 miljonu EUR apmērā, kaut gan attiecībā uz pārkāpumu, kas novērtēts kā īpaši smags, tas varēja pat pārsniegt 20 miljonus EUR. No otras puses, Pirmās instances tiesa jau ir izlēmusi, ka apstākļi, kas raksturo prasītāju kā vidēji lielu uzņēmumu, nevar būt atbildību mīkstinošs apstākļi (iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998*/Komisija, 338. punkts).

616 Kas attiecas uz argumentu, ka *Divipa* inkriminētajam pārkāpumam nebija konkurenci ierobežojošas ietekmes, vērtējums par tādas aizliegtās vienošanās ietekmi, kura aptvēra visu kopējo tirgu un pēc tam arī EEZ, nevar aprobežoties tikai attiecībā uz tirgu, kurā pēc pašas sniegtās informācijas darbojās *Divipa*. Tādējādi tika ietekmēta tirdzniecība dalībvalstu starpā un tāpēc tiek piemērots EKL 81. pants. Ja šis arguments jāsaprot tādējādi, ka ar to tiek norādīts, ka *Divipa* inkriminētais pārkāpums nav ietekmējis konkurenci, jāatsaucas uz šī sprieduma 445.–459. punktu.

617 Tādēļ nevar atzīt, ka attiecībā uz *Divipa* ir atbildību mikstinoši apstākļi uzņēmuma lieluma un tā ierobežotās ietekmes dēļ.

3. Rīcība tirgū pārkāpuma izdarīšanas laikposmā

618 *Divipa* apgalvo, ka tā it kā nekad neesot īstenojusi nolīgumus, kas noslēgti sanāksmēs, kurās tā neesot piedalījusies. Tās komerciālās darbības principi bijuši pretrunā šo nolīgumu saturam. Tādēļ tās rīcībai tirgū bijusi ļoti nenozīmīga ietekme vai tādas pat vispār nav bijis.

619 *Torraspapel* norāda, ka Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka tā, neraugoties uz izdarīto spiedienu, neesot ievērojusi par cenām noslēgtos nolīgumus. Tās īstenotās cenu politikas attīstība nekādā gadījumā neatbilst šķietamajiem nolīgumiem par cenām. Tās rīcība saistībā ar cenu noteikšanu sistemātiski novērsa aizliegtās vienošanās konkurenci ierobežojošo ietekmi; kaut vai tāpēc vien Komisijai vajadzēja attiecībā uz to atzīt atbildību mikstinošu apstākli.

620 *Zicuñaga* izklāsta, ka saskaņā ar Pamatnostādnēm un Komisijas īstenoto praksi kā atbildību mikstinošs apstākļis esot bijis jāņem vērā tas, ka aizliegtā vienošanās pat daļēji netika īstenota.

- 621 Komisija neuzskata, ka tās pienākums bija uzskatīt aizliegtas vienošanās neievērošanu par atbildību mīkstinošu apstākli. Cita starpā tā šai sakarā atsaucas uz iepriekš 468. punktā minēto 1998. gada 14. maija spriedumu lietā *SCA Holding/Komisija* (142. punkts).
- 622 Kā jau tika izklāstīts, ja pārkāpumu ir izdarījuši vairāki uzņēmumi, tad jāpārbauda katra šī uzņēmuma izdarītā pārkāpuma smagums (šī sprieduma 446. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Suiker Unie u.c./Komisija*, 623. punkts, un šī sprieduma 149. punktā minētais spriedums lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 150. punkts), lai noteiktu, vai attiecībā uz šīm sabiedrībām pastāv atbildību pastiprinoši vai mīkstinoši apstākļi.
- 623 Pamatnostādņu 3. punktā “Atbildību mīkstinoši apstākļi” nav norādīts izsmelošs tādu apstākļu uzskaitījums, kas var būt iemesls naudas soda pamata summas samazināšanai; pie tiem pieder nolīgumu faktiskā nepiemērošana (3. punkts, otrais ievilkums).
- 624 Šajā sadaļā nav iekļauts saistošs atbildību mīkstinošu apstākļu uzskaitījums, kuri Komisijai jāņem vērā. Tādējādi Komisija var zināmā mērā pēc saviem ieskatiem izdarīt vērtējumu, lai lemtu par iespējamu naudas soda samazināšanu atbildību mīkstinošu apstākļu dēļ, novērtējot tos visus kopumā.
- 625 Šajā sakarā jānoskaidro, vai, pamatojoties uz prasītājas norādītajiem apstākļiem, var pierādīt, ka laika posmā, kurā prasītāja bija prettiesisko nolīgumu dalībnieks, tā faktiski izvairījās no šo nolīgumu piemērošanas, veicot tirgū normālai konkurencei atbilstošas darbības (spriedums lietā *ADM/Komisija*, 268. punkts; šajā sakarā skat. iepriekš 49. punktā minēto spriedumu lietā *Ciment*, 4872.–4874. punkts).

626 Šajā gadījumā prasītājas norādītie aspekti neļauj secināt, ka tā tiešām izvairījās no attiecīgo nelikumīgo norunu piemērošanas, veicot tirgū normālai konkurencei atbilstošas darbības.

627 Attiecībā uz *Torraspapel* no Lēmuma 157., 166. un 216. apsvēruma gan var secināt, ka šis uzņēmums ne vienmēr ievēroja norunāto cenu paaugstināšanu vai arī ievēroja ar novēlošanos, tomēr daudzi citi aspekti pierāda (skat. it īpaši Lēmuma 204., 206., 215., 225.–227. un 236.–238. apsvērumu), ka tā lielā mērā īstenoja šos nolīgumus. Tā, piemēram, no 204. un 206. apsvēruma izriet, ka *AWA*, *Koehler*, *Sappi*, *Stora* un *Torraspapel* laikposmā no 1994. gada janvāra līdz maijam paziņoja par cenu paaugstināšanu, kas pilnībā atbilda aizliegtās vienošanās 1994. gada 19. janvāra vispārējā sanāksmē nolemtajai cenu paaugstināšanai. Tāpat *AWA*, *Sappi*, *Stora*, *Torraspapel* un *Zanders* paziņoja par cenu paaugstināšanu 1994. gada septembrī vai oktobrī, kas precīzi atbilda 1994. gada 21. jūnija sanāksmē norunātajai cenu paaugstināšanai (215. apsvērums). Attiecībā uz laikposmu no 1994. gada decembra līdz 1995. gada februārim Komisija 225. apsvērumā izklāsta, ka tā esot konstatējusi, ka visi aizliegtās vienošanās 1994. gada 22. septembra vispārējās sanāksmes dalībnieki — *AWA*, *Koehler*, *Sappi*, *Stora*, *Torraspapel* un *Zanders* paziņoja par cenu paaugstināšanu, kas atbilda šajā sanāksmē norunātajam cenu paaugstinājumam. Visbeidzot *Sappi* iesniegtajā un 238. apsvērumā norādītajā 1995. gada 16. februāra dokumentā minēts: “Vadošie uzņēmumi tirgū *Sarrió*, *Stora* un *AWA* paziņoja par cenas paaugstināšanu par 6 % [par ruļļiem], sākot ar 1995. gada 1. martu [..].” Turklāt no Komisijas iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka dažkārt *Torraspapel* panāca vienošanās ar dažiem klientiem, kas iepirka ražojumus vairumā, un tādējādi atlika norunāto cenu paaugstināšanu uz vēlāku laiku. Saistībā ar skaitļiem, kurus tā min kā argumentu tam, ka tā nav piemērojusi norunātos cenu paaugstinājumus, tā izdara salīdzinājumu attiecībā uz mēneša vidējām cenām, nevērsot uzmanību uz vilcināšanos vai piemērošanas atlikšanu.

628 Nav pamatots *Divipa* apgalvojums, ka tā bija vienīgi pilnvarotais izplatītājs, kurš neesot konkurējis ar pārējiem iesaistītajiem uzņēmumiem. Tā no ražotājiem gan iepirka lielos ruļļus, bet pati ražoja loksnes un mazākus ruļļus, ko tā tāpat kā citi iesaistītie uzņēmumi piegādāja trešām personām. Spānijas un Portugāles tirgū daži ražotāji paši izplatīja savus ražojumus; citi izmantoja neatkarīgu pilnvaroto izplatītāju pakalpojumus (Lēmuma 153. apsvērums). Vertikāli integrētie ražotāji kontrolēja visu procesu kopumā un noteica cenas tipogrāfijām, kamēr ražotājiem,

kas nebija vertikāli integrēti, pārdošanas cena bija jāsaskaņo ar pilnvaroto izplatītāju. Šajā gadījumā bija jānosaka divi cenu līmeņi — cena, kuru ražotājs pieprasīja no pilnvarotā izplatītāja, un cena, kuru pilnvarotais izplatītājs pieprasīja no trešām personām. Piezīmes par sanākumi 1993. gada 19. oktobrī Barselonā (Dokuments Nr. 4474, kas norādīts Lēmuma 192. apsvērumā un minēts šī sprieduma 173. punktā) liecina, ka aizliegtā vienošanās attiecās arī uz šo otru iepriekš minēto cenu. Tādējādi, piedaloties aizliegtās vienošanās īstenošanā, *Divipa* bija iespēja iespaidot savu peļņu.

- 629 Turklāt Komisija ir pierādījusi, ka *Divipa* piedalījās slepenās vienošanās sanāsmē par Spānijas tirgu, kurā tika nolemts paaugstināt cenas. Tomēr *Divipa* norāda, ka tā šos nolīgumus netika piemērojusi. Šajā gadījumā tās sniegtā informācija neļauj secināt, ka tā netika piemērojusi attiecīgos nolīgumus un ka tirgū tā rikojās tādā veidā, lai novērstu konstatētā pārkāpuma konkurenci ierobežojošu ietekmi. Tabulas, kuras *Divipa* pievienoja prasības pieteikumam, parāda, ka 1994. gadā tās peļņa un pārdošanas cenas, neraugoties uz strukturālo produkcijas pārpalikumu un tirgu, kurā notiek lejupslīde, ievērojami paaugstinājās. Pat ja pieņem par pierādītu to, ka tā nolīgumus neievēroja pilnā apjomā, šis apstāklis pats par sevi nav pietiekams, lai Komisijai obligāti būtu jāatzīst atbildību mīkstinošu apstākļu esamība. Prasītāja, iespējams, ar lielākā vai mazākā mērā neatkarīgu tirgus politiku mēģinājusi izmantot savā labā aizliegto vienošanos (iepriekš 468. punktā minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *SCA Holding/Komisija*, 142. punkts, un iepriekš 451. punktā minētais spriedums lietā *Cascades/Komisija*, 230. punkts).

- 630 Iepriekšējā punktā izklāstītie apsvērumi attiecībā uz *Divipa* tādā pašā veidā ir spēkā arī attiecībā uz *Zicuñaga*. Komisija ir pierādījusi, ka *Zicuñaga* piedalījās slepenās vienošanās sanāsmē par Spānijas tirgu, kurā tika nolemts paaugstināt cenas. *Zicuñaga* gan norāda kā atbildību mīkstinošu apstākli to, ka cenu paaugstināšanas neesot īstenotas, taču to nepierāda. Saistībā ar tās argumentiem par atbildību mīkstinošiem apstākļiem tā aprobežojas ar atsaukšanos uz vairākiem Komisijas lēmumiem, no kuriem lielākā daļa ir sagatavoti pirms Pamatnostādņu pieņemšanas. Tā norāda, ka Komisija šajos lēmumos, vērtējot pārkāpuma smagumu, esot ņēmusi

vērā to, ka nolīgumi netika ievēroti vai tika ievēroti ierobežoti. Tomēr, vērtējot atbildību mikstinošus apstākļus, saskaņā ar individuālās pieejas principu attiecībā un sodiem un sankcijām, jāvērtē uzņēmuma piedalīšanās pārkāpumā relatīvais smagums (spriedums lietā *ADM/Komisija*, 265. punkts).

631 *Zicuņaga* paskaidrojumi citās prasības pieteikuma daļās, kas neattiecas uz atbildību mikstinošiem apstākļiem, katrā ziņā apstiprina, ka *Zicuņaga* un *Divipa* cenas attīstījās paralēli. Turklāt no prasības pieteikuma izriet, ka *Zicuņaga* cenas no ESP 174,99 1993. gada novembrī paaugstinājās līdz ESP 210,99 1994. gada decembrī. Tas, ka *Zicuņaga* piemērotās cenas ne gluži precīzi atbilda dažādās slepeno vienošanos sanāksmēs noteiktajām cenām, pats par sevi nepierāda, ka *Zicuņaga* neīstenoja attiecīgos nolīgumus.

632 Šajā sakarā Komisija Lēmuma 397. apsvērumā norāda: “Dokumenti par apspriedēm un cenu paaugstināšanām [...] liecina, ka norunātas cenu paaugstināšanas reizēm tika atliktas uz vēlāku laikposmu vai ka tika īstenota nedaudz mazāka cenu paaugstināšana [...], vai ka tika norunāts sasaukt papildu sanāksmes, lai nolīgumu pārstrādātu.” No tā Komisija izdara secinājumu, ka aizliegta vienošanās “ietekmēja tās dalībnieku rīcību saistībā ar cenām pat tad, ja īstenotā paaugstināšana dažkārt atšķīrās no norunātā līmeņa vai notika vēlākā laikposmā”.

633 Tātad Komisija nav apgalvojusi, ka visas norunātās cenu paaugstināšanas tika īstenotas tādā apmērā, kā nolemts attiecīgajā sanāksmē. Tas, ka kādā sanāksmē nolemtā cenu paaugstināšana netika veikta precīzā apmērā, nevar pierādīt to, ka aizliegtā vienošanās neietekmēja tās dalībnieku cenu noteikšanas politiku, pie kuriem piederēja arī *Zicuņaga*. Turklāt nevar arī izslēgt to, ka *Zicuņaga*, pieprasot maksāt cenu, kas neatbilda tai, kurai vajadzētu izveidoties nolīguma piemērošanas

rezultātā, bet vienlaikus turpināja piedalīties slepeno vienošanos sanāksmēs par Spānijas tirgu, mēģināja no pārējiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem saņemt atļauju pārdošanai par zemākām cenām nekā vispārējā lēmumā noteiktajām (šajā sakarā skat. iepriekš 45. punktā minēto spriedumu lietā *LR AF 1998*/Komisija, 342. punkts, kurš apstiprināts apelācijas tiesvedībā ar iepriekš 409. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*). Iepriekš 177. punktā minētā *Mougeot* ar roku izdarītā 1994. gada 21. oktobra piezīme katrā ziņā liecina par to, ka *Zicuñaga* šo atļauju saņēma, kas nodrošina citu iespēju gūt labumu aizliegtās vienošanās rezultātā.

634 Šādos apstākļos Pirmās instances tiesa uzskata, ka, pateicoties Lēmumā minētajiem aspektiem un *Zicuñaga* paskaidrojumiem, ir pietiekamā mērā informēta, lai, nepieprasot no Komisijas papildu paskaidrojumus, apstiprinātu, ka nav jāatzīst, ka attiecībā uz *Zicuñaga* pastāvētu atbildību mīkstinošs apstākļis nolīgumu vai pārkāpjošo darbību faktiskās nepiemērošanas dēļ.

635 Tādēļ Komisija pareizi ir izlēmusi attiecībā uz prasītājam neatzīt atbildību mīkstinoša apstākļa esamību nolīgumu vai pārkāpjošo darbību faktiskās nepiemērošanas dēļ.

4. Draudu un spiediena esamība

636 Vairākas prasītājas (*Koehler*, *Bolloré*, *Copigraph* un *Torraspapel* vārdā) norāda, ka Komisija neesot ņēmusi vērā to, ka tās bija pakļautas, galvenokārt *AWA*, draudiem un spiedienam.

637 Kaut gan ir pareizi, ka Komisija Lēmuma 104., 106. un 425. apsvērumā min AWA izteiktos draudus, tomēr 427. apsvērumā tā norāda, ka:

“Draudi (šajā gadījumā no aizliegtās vienošanās iniciatora puses) neattaisno Kopienas un EEZ konkurences noteikumu pārkāpumus. Tā vietā, lai pievienotos aizliegtās vienošanās dalībniekiem, attiecīgajiem uzņēmumiem vajadzēja informēt kompetentās iestādes, tostarp Komisiju, par savu konkurentu nelikumīgo rīcību, lai gādātu par šādas rīcības pārtraukšanu.”

638 Draudu un spiediena pastāvēšana nepieder pie Pamatnostādnēs norādītajiem atbildību mīkstinošajiem apstākļiem, kaut arī to uzskaitījums nav izsmelošs.

639 Šāda spiediena pastāvēšana, neatkarīgi no tā apjoma, nevar būt atbildību mīkstinošs apstāklis. Tas, ka šāds spiediens pastāvējis, neko nemaina attiecībā uz minētā izdarītā pārkāpuma faktu un smaguma pakāpi (iepriekš 409. punktā minētais 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 370. punkts). Prasītājas par spiedienu, kas uz tām tiek izdarīts, varēja paziņot kompetentajām iestādēm un iesniegt Komisijai sūdzību atbilstoši Regulas Nr. 17 3. pantam, nevis kļūt par aizliegtās vienošanās dalībniecēm (šajā sakarā skat. iepriekš 45. punktā minēto spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija*, 339. punkts). Šis apsvēruma attiecas uz visiem šajā lietā iesaistītajiem uzņēmumiem, nepastāvot nepieciešamībai tos diferencēt atkarībā no apgalvotā spiediena intensitātes pakāpes.

640 Tātad Komisijai nebija pienākuma ņemt vērā draudus kā atbildību mīkstinošu apstākli, uz kuriem norāda dažas prasītājas.

5. Pārkāpuma izbeigšana

641 *Bolloré, MHTP* un *Zanders* norāda, ka Komisija attiecībā uz tām kā atbildību mīkstinošu apstākli neesot ņēmusi vērā pārkāpuma izbeigšanu pēc Komisijas pirmās iejaukšanās. *Zicuñaga* izklāsta, ka vairākos iepriekšējos Komisijas lēmumos naudas sodi tikuši samazināti, jo pārkāpums tika izbeigts pirms galīgā lēmuma pieņemšanas.

642 Komisija Lēmuma 429. apsvērumā atbild *MHTP*, ka tā, vērtējot pārkāpumu, esot ņēmusi par pamatu tikai to ierobežoto laikposmu, attiecībā uz kuru tās rīcībā bija pietiekami pierādījumi. Tā kā runa ir par acīmredzamu pārkāpumu, *MHTP* prasība vērtēt tās agrīno pārkāpuma izbeigšanu kā atbildību mīkstinošu apstākli esot jānoraida.

643 Pārkāpuma izbeigšana pēc Komisijas pirmās iejaukšanās pieder pie Pamatnostādņu 3. punktā tieši uzskaitītajiem atbildību mīkstinošajiem apstākļiem.

644 Tomēr vispārīgi Komisijai nav par atbildību pastiprinošu apstākli jāatzīst pārtraukuma turpināšana, ne arī par atbildību mīkstinošu apstākli — pārkāpuma pārtraukšana (spriedums lietā *ABB/Komisija*, 213. punkts).

645 Šajā gadījumā attiecīgajām prasītājām inkriminētais pārkāpums ir izbeigts, vēlākais, ir 1995. gada septembrī, t.i., pirms Komisijas pirmās iejaukšanās vai pirmajām pārbaudēm 1997. gada janvārī.

- 646 Tomēr šādā gadījumā, samazinājums tiktu veikts divreiz, saskaņā ar Pamatnostād-
nēm ņemot vērā pārkāpumu ilgumu, aprēķinot naudas sodu. Lietojot šo kritēriju,
tieši arī tiek īstenots mērķis, ka attiecībā uz uzņēmumiem, kas ilgāku laikposmu
pārkāpuši konkurences noteikumus, tiek piemērotas stingrākas sankcijas nekā
attiecībā uz uzņēmumiem, kuru pārkāpumi ilguši isāku laikposmu. Ja naudas sods
tiktu samazināts tādēļ, ka uzņēmums pārtraucis nelikumīgo rīcību pirms Komisijas
pirmajām pārbaudēm, atbildīgie par īslaicīgiem pārkāpumiem tādējādi tiktu atalgoti
vēl vienu reizi.
- 647 Atbilstoši Lēmuma 348. apsvērumam Komisija nevarēja noskaidrot aizliegtās
vienošanās izbeigšanas datumu. Tā pieņēma, ka pārkāpums tika izbeigts 1995. gada
septembrī, jo tās rīcībā bija rakstiski pierādījumi līdz šim laikam. Tomēr tā neizslēdz,
ka vienošanos īstenošana notika arī pēc tam. Tomēr notikumi pēc 1995. gada
septembra, aprēķinot attiecīgos naudas sodus, netika ņemti vērā, tā kā jebkādi
mēģinājumi naudas sodu samazināšanai šā iemesla dēļ ir jānoraida.
- 648 Turklāt šis iznākums nemainītos arī tad, ja būtu jāpārbauda arī lietas dalībnieku
argumenti par naudas sodu samazināšanu, pamatojoties uz apstākli par pārkāpuma
izbeigšanu pirms Komisijas iejaukšanās.
- 649 Lai pamatotu lūgumu samazināt *Zicuñaga* uzlikto naudas sodu, pamatojoties uz
apstākli par pārkāpuma izbeigšanu pirms Komisijas iejaukšanās, tā atsauca vienīgi
uz Komisijas lēmumiem šajā sakarā.
- 650 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijai tās agrākie lēmumi nav saistoši; tas vēl jo
vairāk ir tādēļ, ka visi norādītie lēmumi attiecas uz laikposmu pirms Pamatnostādņu
pieņemšanas. Turklāt *Zicuñaga* šajā sakarā nav minējusi nevienu elementu, kas

attiecas uz tās situāciju un pamato tai noteiktā naudas soda samazināšanu sakarā ar agrīnu pārkāpuma izbeigšanu. Tas, ka tai inkriminēts pārkāpums, kurš ildzis īsāku laiku nekā pārējo uzņēmumu izdarītie pārkāpumi, jau ir ņemts vērā, jo attiecībā uz to soda palielinājums ilguma dēļ bija mazāks nekā attiecībā uz pārējiem uzņēmumiem.

651 Arī *Bolloré* un *MHTP* nav sniegušas pierādījumus, ka tās saistībā ar pārkāpuma izbeigšanu būtu bijušas kādā īpašā situācijā, kas pamatotu naudas soda samazināšanu.

652 Turpretī *Zanders* atsauca ne tikai uz apstākli par pārkāpuma izbeigšanu, bet arī uz tās aktīvo lomu šajā sakarā. Šajā sakarā tā izklāsta vairākus faktus. Tās valde sanāsmē 1995. gada rudenī no uzņēmuma vadošajiem darbiniekiem pieprasīja aizliegtās vienošanās reglamentējošu tiesību normu noteikumu ievērošanu. Ar šo sanāsmi tikusi uzsākta apjomīga atbilstības programma, kuras īstenošanas gaitā uzņēmuma darbinieki tika apmācīti aizliegtās vienošanās reglamentējošo tiesību jomā. *International Paper* priekšsēdētājs 1996. gada pavasarī vērsās pie visiem sabiedrības darbiniekiem ar vēstuli (prasības pieteikuma 8. pielikums) un aicināja tos ievērot konkurences noteikumus; šai vēstulei tika pievienoti norādījumi par Eiropas konkurences tiesību ievērošanu. Turklāt *Zanders* valdes priekšsēdētājs, stājoties *AEMCP* priekšsēdētāja amatā 1996. gada 1. janvārī, šajā sakarā konkurentiem publiski un nepārprotami darījis zināmu, ka *Zanders* vairs nepiedalās aizliegtās vienošanās īstenošanā. *AEMCP* apspriežu skaits 1996. gadā esot samazinājies, un *Zanders* vairs netika pārstāvēta slepeno vienošanos sanāsmēs.

653 Protams, ir svarīgi, ka prasītāja ir veikusi pasākumus, lai novērstu, ka tās darbinieki turpmāk izdara jaunus Kopienas konkurences tiesību pārkāpumus, bet tas tomēr nemaina šajā gadījumā konstatēto pārkāpuma faktu. Šis apstāklis vien neuzliek Komisijai pienākumu samazināt šai prasītājai uzliktā naudas soda apmēru sakarā ar atbildību mīkstinošiem apstākļiem (iepriekš 409. punktā minētais 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 373. punkts,

ar kuru apelācijas tiesvedībā apstiprināts iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 345. punkts). Uz šo lietu tas attiecas vēl jo vairāk, jo Komisija, nosakot naudas soda apmēru, nav ņēmusi vērā laikposmu, kurā *Zanders* saskaņā ar pašas sniegto informāciju īstenojusi pasākumus, lai izbeigtu pārkāpumu.

654 Turklāt vēl ir jākonstatē, ka aktīvā loma, kas *Zanders* it kā esot bijusi attiecībā uz aizliegtās vienošanās izbeigšanu, it īpaši tad, kad tā bija *AEMCP* priekšsēdētāja, šķiet, grūti savienojama ar to, ka saskaņā ar paša sniegtajiem paskaidrojumiem tā vienīgi pasīvi līdzdarbojās pārkāpuma izdarīšanā un tai bijusi vienīgi sekotājas loma.

655 Visbeidzot, jebkurā gadījumā nevar uzskatīt, ka Komisijai būtu pienākums attiecībā uz visiem uzņēmumiem, kas izvirzījuši šo pamatu, īstenojot savu rīcības brīvību, samazināt naudas sodu acīmredzamas pārkāpuma izbeigšanas dēļ, neatkarīgi no tā, vai pārkāpums izbeigts pirms vai pēc Komisijas iejaukšanās.

656 Tā kā šajā gadījumā cenu noteikšana paškopējošā papīra nozarē nešaubīgi bija acīmredzams pārkāpums, kuru Komisija pareizi klasificējusi kā "īpaši smagu" (skat. iepriekš 434.–442. punktu), prasītājas nepamatoti iebilst pret to, ka Komisija tām nav samazinājusi noteiktos naudas sodus sakarā ar pārkāpuma izbeigšanu pirms izmeklēšanas uzsākšanas.

6. Ekonomiskais stāvoklis paškopējošā papīra nozarē

657 Vairākas prasītājas (*Bolloré, Zanders, Mougeot, AWA*, ko atbalsta Beļģijas Karaliste, un *Koehler*) iebilst, ka Komisija, pretēji pastāvīgajai lēmumu pieņemšanas praksei, neesot ņēmusi vērā krīzi paškopējošā papīra nozarē.

- 658 Pamatnostādņu 5. punktā ar virsrakstu “Vispārējie jautājumi” ir paredzēts, ka atkarībā no gadījuma ir “jāņem vērā daži objektīvi faktori, piemēram, īpašs ekonomiskais konteksts”.
- 659 No Lēmuma 24., 25. un 392. apsvēruma izriet, ka paškopējošā papīra tirgum bija raksturīgs strukturāls produkcijas pārpalikums un samazināts pieprasījums, ko bija izraisījusi elektronisko informācijas nesēju izmantošana. Vairāki uzņēmumi norādīja, ka tie cietuši ievērojamus zaudējumus attiecīgajā laikposmā.
- 660 Komisija Lēmuma 392. apsvērumā pati atzīst, ka Lēmuma aptvertajā “paškopējošā papīra tirgū bija lejupslīde”. Tomēr 431. apsvērumā tā pauž viedokli, ka atbildēs uz Komisijas paziņojumu par iebildumiem un pēc *AEMCP* pasūtījuma sagatavotajā *Mikulski Hall Associates* atzinumā (turpmāk tekstā — “*MHA* atzinums”) iekļautā informācija neļāva secināt, ka paškopējošā papīra nozarē pārkāpuma izdarīšanas laikposmā no 1992. līdz 1995. gadam būtu pastāvējusi krīze, kas līdzīga krīzei ekonomikas nozarēs gadījumos, saistībā ar kuriem tika pieņemti agrākie lēmumi, kurus ir minējis uzņēmums.
- 661 Komisija norāda, ka aizliegto vienošanos izcelsme bieži ir saistīta ar ekonomikas krīzes situāciju, tā kā attiecīgās nozares ekonomiskās grūtības varētu ņemt vērā tikai ārkārtējos apstākļos. Pārkāpuma izdarīšanas laikposmu nebija iespējams klasificēt kā īpaši smagu krīzes periodu. Lai gan sākās tirgus lejupslīde, pārdošanas apjoms tomēr saglabājās pietiekami augstā līmenī.
- 662 Komisija apgalvo, ka jautājuma pārbaude par to, vai un kādā apjomā attiecīgajā nozarē esot bijusi krīze, ietver kompleksu ekonomisko apstākļu vērtēšanu, attiecībā uz kuriem Kopienas tiesnesis tikai pārbaudot, vai ievēroti procesuālie noteikumi, vai

pamatojums ir pietiekams, vai pareizi konstatēti faktiskie apstākļi, vai nav acīmredzamas kļūdas vērtējumā un vai nav notikusi nepareiza pilnvaru izmantošana.

663 Attiecībā uz stāvokli paškopējošā papīra nozarē pietiek ar norādījumu uz to, kā iepriekš 93. punktā Pirmās instances tiesa savā spriedumā lietā *Lögstör Rör/Komisija* (319. un 320. punkts) izlēmusi, ka Komisijai nav pienākuma uzskatīt slikto finansiālo situāciju kādā nozarē par atbildību mikstinošu apstākli. Turklāt Pirmās instances tiesa ir apstiprinājusi, ka tas, ka Komisija agrākajās lietās ekonomisko stāvokli nozarē ņēmusi vērā kā atbildību mikstinošu apstākli, nenozīmē, ka tai obligāti tas jādara arī turpmāk (iepriekš 56. punktā minētais 1992. gada 10. marta spriedums lietā *ICI/Komisija*, 372. punkts). Kā pareizi norādījusi Komisija, parasti aizliegtās vienošanās izveidojas tad, kad kāda nozare atrodas grūtībās. Ja prasītāju argumentāciju atzītu par pareizu, naudas sodus vajadzētu samazināt gandrīz visos gadījumos. Tādēļ nav nepieciešams pārbaudīt, vai šīs lietas un citos lēmumos konstatētie faktiskie apstākļi, kuros strukturālās krīzes tika uzskatītas par atbildību mikstinošiem apstākļiem, patiešām ir līdzīgi (iepriekš 496. punktā minētais spriedums lietā *Carbon u.c./Komisija*, 345. punkts).

664 Turklāt ir jākonstatē, ka Komisija ir ņēmusi vērā stāvokli paškopējošā papīra nozarē un ka prasītājas nav pierādījušas, ka Komisijas veiktajā tirgus situācijas analizē pieļauta kļūda vērtējumā vai nepareizi izmantotas pilnvaras. Saskaņā ar Tiesas judikatūru (1985. gada 11. jūlija spriedums lietā *42/84 Remia u.c./Komisija*, *Recueil*, 2545. lpp., 34. punkts, un 1987. gada 17. novembra spriedums apvienotajās lietās *142/84 un 156/84 BAT un Reynolds/Komisija*, *Recueil*, 4487. lpp., 62. punkts), kaut arī Kapienu tiesnesis vispusīgi pārbauda, vai ir izpildīti EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas nosacījumi, attiecībā uz Komisijas komplekso ekonomisko vērtējumu Kapienas tiesnesis aprobežojoties ar pārbaudi, vai ievēroti procesuālie noteikumi, vai pamatojums ir pietiekams, vai pareizi konstatēti faktiskie apstākļi, vai nav acīmredzamas kļūdas vērtējumā un vai nav notikusi nepareiza pilnvaru izmantošana (Tiesas 1998. gada 28. maija spriedums lietā *C-7/95 P Deere/Komisija*, *Recueil*, I-3111. lpp., 34. punkts).

665 Turklāt no *MHA* atzinuma (Lēmuma 25.–28. apsvērumi) vēl izriet, ka pieprasījuma palielināšanās palēninājās, sākot ar 1990./1991. gadu, bet patiesa samazināšanās notika 1995. gadā, tas nozīmē, tad, kad izbeidzās Lēmumā konstatētais pārkāpums. Lietas dalībnieki nav snieguši tādu paskaidrojumu, kas varētu šo informāciju atspēkot. Prasītājas gan norāda uz to, ka tirgū bija lejupslīde, bet krīzes sākums sakrīt ar pārkāpuma izbeigšanas laiku.

666 Tādēļ Komisija pamatoti uzskatījusi, ka situācija paškopējošā papīra tirgū nebija atbildību mikstinošs apstāklis.

7. Pārkāpuma rezultātā gūtā nelielā peļņa un pārkāpuma izdarītāju finansiālais stāvoklis

667 Vairākas prasītājas norāda, ka pārkāpuma izdarīšanas laikposmā tās esot guvušas minimālu peļņu vai pat cietušas zaudējumus.

668 *Mougeot* un *Bolloré* norāda uz saviem zaudējumiem pamatā, ar kuru tiek apgalvots tas, ka netika ņemta vērā sarežģītā ekonomiskā situācija. Tādēļ šajā sakarā ir jāatsaucas uz šī sprieduma 657.–666. punktu.

669 *Koehler* uzskata, ka līdztekus aizliegtās vienošanās rezultātā iegūtās peļņas ņemšanai vērā vajadzētu ņemt vērā arī ciestos zaudējumus. Taisnīguma dēļ Komisijai tomēr esot bijis jāsamazina naudas sodus, jo *Koehler* praktiski visā pārkāpuma izdarīšanas laikposmā cieta ievērojamus zaudējumus, un tādēļ no piedalīšanās aizliegtās vienošanās istenošanā tā guvusi ļoti ierobežotu vai vispār nekādu peļņu.

670 Šo pamatu nevar pieņemt.

- 671 Kā Pirmās instances tiesa ir norādījusi spriedumā lietā *Ciment* (4881. punkts), tas, ka uzņēmums pārkāpuma rezultātā nav guvis nekādus ienākumus, nav šķērslis, lai šim uzņēmumam uzliktu naudas sodu, tādējādi nodrošinot naudas soda preventīvo raksturu. No tā izriet — lai noteiktu naudas soda apmēru, Komisijai nav jāpierāda, ka pārkāpuma rezultātā attiecīgiem uzņēmumiem prettiesiski tika radītas priekšrocības, ne arī attiecīgā gadījumā jāņem vērā tas, ka konkrētā pārkāpuma rezultātā nav gūti nekādi ienākumi.
- 672 Turklāt, kā pareizi norādījusi Komisija, apstākļi, ka prasītāja saskaņā ar tās iesniegtajiem aprēķiniem pārkāpuma izdarīšanas laikā ir cietusi zaudējumus, neizslēdz iespēju, ka bez piedalīšanās aizliegtās vienošanās īstenošanā tās stāvoklis būtu bijis vēl sliktāks un ka tādējādi tā, neraugoties ne uz ko, tomēr zināmā mērā ir ieguvēja no aizliegtās vienošanās. Saskaņā ar prasītājas prasības pieteikumā norādīto aprēķinu informāciju, 1992. gadā tās zaudējumi bija ievērojami, toties 1993. gadā tie būtiski samazinājās. Pēc tam 1994. gadā tā guva peļņu, bet 1995. gadā tā atkal cieta zaudējumus, kuri tomēr bija mazāki nekā 1993. gadā. Tādēļ nevar izslēgt, ka aizliegtā vienošanās radīja prasītājai iespēju samazināt tās zaudējumus.
- 673 Tātad Komisija nav pieļāvusi kļūdu, secinot, ka šajā gadījumā neesot konstatēti atbildību mikstinoši apstākļi.

H — Par pamatiem — tiesiskās palāvības, samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu, piemērojot paziņojumu par sadarbību, kā arī par šī paziņojuma nepareizu piemērošanu

- 674 Vairākas prasītājas (*Zicuñaga, MHTP, Mougeot, AWA un Koehler*) izvirza iebildumus par to, ka Komisija, piemērojot paziņojumu par sadarbību, esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

1. *Zicuņaga*

675 *Zicuņaga* norāda, ka, izmantojot šo sistēmu, saskaņā ar kuru sadarbšanās gadījumā ar Komisiju tiekot samazināti vai atcelti naudas sodi, tiek pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, kas paredz, ka par vienu un to pašu rīcību ir jānosaka vienas un tās pašas sankcijas.

676 Vispirms jākonstatē, ka, pirmkārt, lai gan *Zicuņaga* vēlās tādējādi apstrīdēt paziņojuma par sadarbību tiesiskumu, tā neapgalvo, ka paziņojums nav piemērojams sakarā ar EKL 241. pantu.

677 Ir jāuzsver, ka soda naudas samazinājums, pateicoties sadarbībai administratīvā procesa laikā, ir pamatots tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība ir atvieglājusi Komisijai pārkāpuma konstatēšanu, un attiecīgā gadījumā — tā pārtraukšanu (iepriekš 149. punktā minētais 2000. gada 16. novembra spriedums lietā *SCA Holding/Komisija*, 36. punkts). Tātad nav runas par nevienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz uzņēmumu, kas brīvprātīgi izšķiras par sadarbību, un attiecībā uz tādu uzņēmumu, kas no tās atsakās; tā kā pirmā minētā uzņēmuma rīcība atšķiras no otrā minētā uzņēmuma rīcības un tādējādi attaisno atšķirīgu sodu piemērošanu.

678 Šajā sakarā jākonstatē, ka arī *Zicuņaga* bija iespēja sadarboties (šajā sakarā skat. iepriekš 409. punktā minēto 2005. gada 28.jūnija spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 419. punkts). Tā šo iespēju neizmantoja. Tādēļ tā nevar atsaukties uz to, ka tā šādā veidā tika diskriminēta.

679 Tādēļ šajā sakarā *Zicuņaga* izvirzītais pamats ir jānoraida.

2. *MHTP*

680 *MHTP* norāda, ka Komisija pārkāpa tiesiskās palāvības principu un vienlīdzīgas attieksmes principu, jo tai noteiktais naudas sods tika samazināts tikai par 10 %, lai gan tā atzina lietas faktiskos apstākļus un pārkāpuma izdarīšanu. Laikposmā, kad tā sadarbojās ar Komisiju, naudas sodi lēmumos, kuros esot piemēroti paziņojumi par sadarbību, tikuši samazināti vismaz par 20 %, kamēr samazināšana 10 % apmērā tika piemērota attiecībā uz uzņēmumiem, kuri netika atzinuši pārkāpuma izdarīšanu. Tādēļ tā esot pamatoti cerējusi saņemt samazinājumu par 20 %, jo tā esot atteikusies no tiesību uz aizstāvību izmantošanas un atzinusi pārkāpuma izdarīšanu pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas.

681 Uz *MHTP* gadījumu attiecas paziņojuma par sadarbību D daļa, kurā teikts: “Ja uzņēmums sadarbojas, kaut arī nav izpildīti visi [B un C daļā] izklāstītie nosacījumi, tam par 10–50 % samazina naudas soda apmēru, kas tam būtu uzlikta, ja tas nebūtu sadarbojies.” Paziņojumā ir norādīts:

“Šādi it īpaši var rīkoties gadījumā, ja

- pirms paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas uzņēmums Komisijai sniedz informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, kas apstiprina to, ka izdarītais pārkāpums pastāv;
- pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas uzņēmums informē Komisiju, ka tas neapstrīd to faktisko apstākļu pastāvēšanu, uz kuriem Komisija balsta savu apsūdzību.”

682 Šajā gadījumā Komisija samazināja *MHTP* naudas sodu saskaņā ar paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta otro ievilkumu par 10 %, jo *MHTP* neapstrīdēja faktiskos apstākļus (Lēmuma 458. apsvērumš). Tā nesamazināja sodu saskaņā ar paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta pirmo ievilkumu. Lēmuma 446. apsvērumā Komisija gan atzīst, ka *MHTP* tai pirms paziņojuma par iebildumiem saņemšanas sniedza informāciju, tomēr 450. apsvērumā tā norāda:

“No visiem atbildēm *MHTP* (*Stora*) atbilde bija visneskaidrākā; tā atzina, ka notika diskusijas konkurentu starpā par cenām, tomēr apgalvo, ka netika noslēgts nolīgums par cenu paaugstināšanu. Šis šaubīgais un ar pierādījumiem nepamatotais apgalvojums nevar tikt vērtēts kā informācija vai dokuments, kas pierāda inkriminēto aizliegtās vienošanās pastāvēšanu, un tādējādi naudas soda samazināšana nav pamatota.”

683 *MHTP* neko nav norādījusi, kas varētu pierādīt, ka informācija, ko tā sniedza Komisijai pirms paziņojuma par iebildumiem, būtu devusi ieguldījumu pārkāpuma pastāvēšanas konstatēšanā.

684 Attiecībā uz šīs lietas salīdzināšanu ar agrāko Komisijas praksi ir jāuzsver, ka vienīgi no fakta, ka Komisija agrākajos lēmumos saistībā ar konkrētu rīcību samazinājusi naudas sodu konkrētā apmērā, nevar secināt, ka tai ir pienākums, vērtējot līdzīgu rīcību saistībā ar vēlāku administratīvo procesu, atbilstoši samazināt sodu (iepriekš 446. punktā minētais spriedums lietā *Mayr-Melnhof/Komisija*, 368. punkts, un spriedums lietā *ABB/Komisija*, 239. punkts).

685 Spriedumā lietā *ABB/Komisija* Pirmās instances tiesa konstatē, ka netika pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips saistībā ar iepriekšējiem Komisijas lēmumiem, un nepārbauda šos lēmumus. Detalizēta vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanas

pārbaude šī sprieduma 240.–245. punktā attiecas tikai uz aizliegtās vienošanās dalībnieku atšķirīgo stāvokli.

686 *MHTP* atsaucas uz iepriekš 459. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij u.c./Komisija* (1232. punkts) kā pierādījumu tam, ka Pirmās instances tiesa jau esot pārbaudījusi lūgumus, kas pamatoti uz nevienlīdzīgu attieksmi salīdzinājumā ar citām lietām. Kaut gan ir tiesa, ka šajā spriedumā tas tiek apskatīts, tomēr arguments par to, ka Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, salīdzinot ar tās iepriekšējo praksi, tiek noraidīts. Saskaņā ar Pirmās instances tiesas uzskatiem — naudas soda apmēra noteikšana ir atkarīga no daudziem kritērijiem, kuri jāvērtē katrā atsevišķā gadījumā ar konkrētu apstākļu palīdzību, un tas, ka Komisija pagātnē par konkrēta veida pārkāpumiem ir uzlikusi naudas sodus konkrētā apmērā, neliedz tai šo līmeni paaugstināt, ja tas ir nepieciešams, lai nodrošinātu politikas īstenošanu konkurences jomā. Tādēļ minētais spriedums nepamato *MHTP* argumentus.

687 Katrā ziņā ir jākonstatē, ka paziņojuma par sadarbību D daļā paredzētā amplitūda no 10 līdz 50 % ir pietiekama un nav vajadzīgs īpašu kritēriju uzskaitījums, lai klasificētu soda samazināšanas iespējas šīs amplitūdas ietvaros. Tādēļ paziņojums nerada tiesisko palāvību attiecībā to, ka, samazinot sodu, tiks piemērota konkrēta procentu likme.

688 Pamatojoties uz šiem apsvērumiem, Pirmās instances tiesa noraida šo pamatu.

3. *Mougeot*

689 Vispirms jāatgādina, ka Komisija saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nedrīkst neievērot vienlīdzīgas attieksmes principu saistībā ar aizliegtās vienošanās dalībnieku

sadarbības novērtēšanu (skat. iepriekš 496. punktā minēto 2004. gada 29. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 394. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr jāatzīst, ka Komisijai ir ļoti plaša rīcības brīvība, vērtējot dažādu aizliegtās vienošanās dalībnieku sadarbības kvalitāti un ieguvumu no šīs sadarbības; var iebilst tikai pret acīmredzamu šīs rīcības brīvības pārkāpšanu.

690 *Mougeot* apgalvo, ka tā tika diskriminēta salīdzinājumā ar *Sappi*, kurai naudas sods tika samazināts par 100 % un ka Komisijai tās gadījumā saskaņā ar paziņojuma par sadarbību B daļu vajadzēja samazināt sodu par 75 %.

691 Kā izriet no Lēmuma 436.–445. apsvēruma, *Sappi*, kura ziņoja Komisijai par aizliegto vienošanos, bija vienīgais uzņēmums, kas atbilda augstajām prasībām, kas norādītas paziņojuma par sadarbību B daļā. Tā kā *Mougeot* iesniedza pierādījumus par aizliegtās vienošanās pastāvēšanu tikai pēc tam, kad Komisija, pamatojoties uz Lēmumu, bija uzsākusi pārbaudes, uz to nevarēja attiecināt B daļas noteikumus. Lai varētu piemērot C daļas noteikumus, *Mougeot* vajadzēja atbilst B daļas b)–e) punktā minētajiem nosacījumiem. Taču *Mougeot* savā prasības pieteikumā pati atzīst, ka tā nebija pirmais uzņēmums, kas Komisijai paziņoja par aizliegto vienošanos. Atšķirībā no *Sappi*, kura pati 1996. gada rudenī uzņēmās iniciatīvu, lai ziņotu par aizliegto vienošanos Komisijai, *Mougeot* šajā jautājumā sadarbojās, tikai atbildot uz pieprasījumu sniegt informāciju, kuru Komisija tai biju nosūtījusi 1999. gada martā.

692 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka no paziņojuma par sadarbību B daļas b) punkta teksta izriet, ka “pirmajam” uzņēmumam nav obligāti jāsniedz visa informācija, kas detalizēti apraksta aizliegtās vienošanās darbos, bet gan ir pietiekami, ja tas sniedz “informāciju”, kurai ir izšķiroša nozīme. Ar šo noteikumu netiek pieprasīts, ka sniegtajai informācijai jābūt pašai par sevi “pietiekamai” paziņojuma par iebildumiem izstrādāšanai vai pat lēmuma pieņemšanai, ar kuru tiek konstatēta pārkāpuma pastāvēšana. Vienīgi fakts, ka *Mougeot* no savas puses esot sniegusi informāciju, kas izrādījās izšķiroša, lai Komisijai būtu iespējams pierādīt pārkāpumu, nevar neko

grozīt attiecībā uz apstākli, ka *Sappi* bija pirmais uzņēmums, kas ziņoja par aizliegto vienošanos, un tā rezultātā attiecībā uz *Mougeot* nevar piemērot noteikumu, kas tiek attiecināts tikai uz pirmo uzņēmumu, kas ziņo Komisijai par aizliegto vienošanos pirms pārbaužu uzsākšanas.

⁶⁹³ Tādēļ Komisija attiecībā uz *Mougeot* pareizi ir piemērojusi paziņojuma par sadarbību D daļu. Samazinot naudas sodu par 50 %, t.i., par vislielāko iespējamo summu, tā pienācīgi ņēma vērā *Mougeot* sniegtās informācijas un tās sadarbības nozīmi pārbaužu vietās un izmeklēšanas laikā.

4. AWA

⁶⁹⁴ AWA izklāsta, ka tās naudas sodu vajadzēja samazināt tādā pašā apmērā kā *Mougeot* naudas sodu, jo tā vēl pirms šī uzņēmuma kontaktējās ar Komisiju un ka no tās iesniegtajiem pierādījumiem bija lielāks ieguvums nekā no *Mougeot* iesniegtajiem.

⁶⁹⁵ Tādējādi, ievērojot iepriekš 689. punktā norādīto judikatūru, ir jāpārbauda, vai Komisija, samazinot AWA naudas sodu par 35 %, nevis kā attiecībā uz *Mougeot* — par 50 %, nav acīmredzami pārkāpusi tai šajā jomā piešķirto rīcības brīvību.

696 Attiecībā uz secību, kādā Komisijai tika paziņota informācija, ir jākonstatē, ka *AWA* tiešām ātrāk par *Mougeot* paziņoja, ka tā vēlas sadarboties ar Komisiju, tomēr faktiski *Mougeot* pirmā no šiem abiem uzņēmumiem sniedza informāciju, un, proti, tas notika 1999. gada 14. aprīlī. Faktiskais *AWA* ieguldījums izdarīts 1999. gada 30. aprīlī.

697 Šajā sakarā ir jānorāda, ka Komisijai nebija pienākuma par noteicošu apstākli uzskatīt to, ka viens no uzņēmumiem nedaudz ātrāk nekā pārējie pieteicies Komisijā. No paziņojuma par sadarbību skaidri izriet, ka attiecībā uz B un C daļas piemērošanu svarīgi ir tas, kurš no uzņēmumiem pirmais sniedz informāciju, kurai ir izšķiroša nozīme. Šajā lietā tā bija *Sappi* (skat. iepriekš 691. un 692. punktu). Tādējādi gan uz *AWA*, gan uz *Mougeot* attiecas D daļas noteikumi, kurā nav izšķiroši tas un netiek piešķirtas priekšrocības par to, ka kāds uzņēmums ir uzsācis sadarbību agrāk nekā kāds cits.

698 Apstāklim, ka *AWA* centās pirms kontaktu nodibināšanas ar Komisiju pārējos aizliegtās vienošanās dalībniekus informēt par nodomu sadarboties, nav nekāda sakara ar sadarbību ar Komisiju.

699 Tā kā *AWA* un *Mougeot* ieguldījumi tika sūtīti uz Komisiju pēc *Sappi* ieguldījumiem un pēc tam, kad Komisija uzsāka pārbaudes, ir jāpārbauda, vai tiem ir "līdzīga kvalitāte".

700 Šajā sakarā jāatsaucas uz Lēmuma 447. un 448. apsvērumu:

“*Mougeot* ir brīvprātīgi iesniegusi dokumentus un paskaidrojumus ar sīku informāciju par aizliegtās vienošanās sanāksmēm (īpaši par [tās] izcelsmes tirgu Francijā), tostarp norādot laiku, dalībniekus, saturu un noslēgtos nolīgumus.

Arī *AWA* brīvprātīgi sniedza Komisijai informāciju par aizliegtās vienošanās sanāksmēm, precīzās detaļās norādot laikposmus, kuros tika rīkotas sanāksmes dažādās dalībvalstīs, kā arī iesniedza sanāksmju dalībnieku sarakstus. Attiecībā uz sanāksmju saturu — *AWA* norādīja, ka dažās no šīm sanāksmēm [...] tika apspriestas paškopējošā papīra cenas [...], rezultātā īstenojot informācijas apmaiņu par plānoto cenu paaugstināšanas paziņošanu.”

701 Turklāt Komisija Lēmuma 252. apsvērumā uzskaita pierādījumus, kas attiecas uz aizliegto vienošanos kopumā. Pie šiem pierādījumiem pieder *Mougeot* un *Sappi* liecības, kā arī *AWA* Komisijai sniegtā informācija tās atbildē uz pieprasījumu sniegt informācija par “nepienācīgajām” sanāksmēm, kā arī *Mougeot* un *Sappi* iesniegtās precīzās piezīmes un liecības par valsts un reģionālā līmeņa sanāksmēm.

702 No šo apsvērumu salīdzinājuma izriet, ka *Mougeot* informācija bija precīzāka un detalizētāka nekā *AWA* informācija. *Mougeot* norādīja sanāksmju datumus, turpretī *AWA* tikai laikposmu. Kaut arī *AWA* sākotnējais apgalvojums nebija tik precīzs kā *Mougeot* apgalvojums, tomēr saskaņā ar Lēmuma 61. apsvērumu *AWA* savā atbildē uz Komisijas pieprasījumu sniegt informāciju “iesniedza sarakstu, kurā norādītas “nepienācīgās” (*improper*) sanāksmes konkurentu starpā no 1992. līdz 1998. gadam”. Šajā sarakstā iekļauts sanāksmju uzskaitījums, norādot precīzus datumus, kuru pierādīšanai *AWA* esot devusi ieguldījumu. Turklāt laikposms, uz kuru attiecas *AWA* apgalvojumi, ir ilgāks nekā ar *Mougeot* apgalvojumiem aptvertais laikposms.

Proti, *Mougeot* 1999. gada 14. aprīļa apgalvojumā (iepriekš 165. punktā minētie Dokumenti Nr. 7647–7655) norādītās sanāksmes notika laikposmā no 1993. gada 1. oktobra līdz 1995. gada vasarai. Tādējādi attiecībā uz informāciju par slepeno vienošanos sanāksmēm nav skaidru atšķirību starp *AWA* un *Mougeot* sniegto informāciju.

703 Kas attiecas uz slepeno vienošanos sanāksmju dalībniekiem, nepastāv tikpat kā nekādas atšķirības starp *Mougeot* norādītajiem “dalībniekiem” un *AWA* iesniegtajiem “Uzņēmumu sarakstiem, kas piedalījās sanāksmēs”. No Lēmuma II pielikuma katrā ziņā izriet, ka *AWA* apgalvojums (Dokuments Nr. 7828) Komisijai bija ļoti noderīgs, lai pierādītu katra uzņēmuma piedalīšanos sanāksmēs. Tas, ka šis dokuments tiek citēts sanāksmju un to dalībnieku saraksta atsaucēs biežāk par visiem pārējiem, ir apstiprinājums iepriekš teiktajam.

704 Visbeidzot no Lēmuma 447. un 448. apsvēruma izriet, ka *Mougeot* apgalvojumi būtiskākajos aspektos aprobežojas ar informāciju par tās “izcelsmes tirgu Francijā”, toties *AWA* informācija attiecas uz sanāksmēm “dažādās dalībvalstīs”. Tas, ka vairāki uzņēmumi ir apstrīdējuši aizliegtās vienošanās pastāvēšanu Eiropas mērogā, uzsver, cik nozīmīgi ir *AWA* apgalvojumi šajā jautājumā.

705 Tādēļ Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, samazinot *Mougeot* sodu par 50 %, bet attiecībā uz *AWA* — par 35 %. Kaut arī *Mougeot*, pretēji *AWA*, ir iesniegusi dokumentus, kas sagatavoti laikposmā, par kuru ir strīds, un tās apgalvojumi atsevišķos jautājumos ir precīzāki, *AWA* sniegtā informācija attiecas uz ilgāku laikposmu un lielāku ģeogrāfisko zonu. Tādēļ *AWA* un *Mougeot* ieguldījumi uzskatāmi par līdzīgas kvalitātes sadarbību. Nevar arī norādīt uz to, ka

šo abu uzņēmumu sadarbība atšķiras, ņemot vērā aspektus par tās lietderību no Komisijas viedokļa. No Pirmās instances tiesas jau izdarītā vērtējuma attiecībā uz Spānijas tirgu (skat. iepriekš 161.–168. punktu) un attiecībā uz oficiālo *AEMCP* sanāksmju, kas notika pirms 1993. gada septembra vai oktobra, slepeno raksturu (skat. iepriekš 256.–310. punktu) izriet, ka *AWA* un *Mougeot* sniegtā informācija lielākajā daļā sakrīt un kopā ar *Sappi* informāciju veido pierādījumu kopumu, kuri bija nepieciešami, lai izprastu aizliegtās vienošanās darbību un pierādītu tās pastāvēšanu.

706 Tātad šis pamats, kurā *AWA* norāda, ka, balstoties uz tās sadarbību, izdarītā soda samazināšana ir nepietiekama un diskriminējoša, ir pamatots.

707 Īstenojot savu neierobežoto kompetenci, Pirmās instances tiesa uzskata, ka attiecībā uz *AWA*, pamatojoties uz tās sadarbības faktu, jāveic tāda paša naudas soda samazināšana kā attiecībā uz *Mougeot*, tas nozīmē, — par 50 %, jo *AWA* un *Mougeot* iesniegtajiem pierādījumiem ir līdzīga kvalitāte. Tādēļ atbilstošā mērā jāsamazina *AWA* noteiktais naudas sods.

5. *Koehler*

708 Visbeidzot, *Koehler* uzskata, ka Komisija nav ņemusi vērā tās beznosacījumu sadarbību gan pirms, gan pēc paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas. Nosakot atlaides *Carrs*, *MHTP* un *Zanders*, bet ne *Koehler*, ir pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips.

709 Lēmuma 457. un 458. apsvērumā norādīts šādi:

“(457) *Koehler* norāda, ka [tā] neapstrīd “dažus lietas apstākļus”, kas minēti paziņojumā par iebildumiem. Tomēr uzņēmums apstrīd pierādījumu būtiskas daļas, kas attiecas uz tā piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā pārkāpuma izdarīšanas laikposmā. It īpaši *Koehler* apstrīd nolīgumus par pārdošanas kvotām un tirgus daļām, kā arī uzraudzības sistēmas pastāvēšanu tādā veidā, kā to atspoguļojusi Komisija. Tādēļ Komisija secina, ka starp *Koehler* un Komisiju nav izveidojusies efektīva sadarbība.

(458) Komisija piešķir *Carrs*, *MHTP* un *Zanders* naudas soda samazinājumu par 10 % par to, ka tās būtiski neapstrīd lietas faktiskos apstākļus, ar kuriem Komisija pamato savus iebildumus.”

710 Attiecībā uz paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas laikposmu *Koehler* apgalvo, ka tā sadarbojās ar Komisiju bez jebkādiem nosacījumiem. Tā papildus norāda, ka “piemēram, pārbaudes, kuras *Koehler* uzņēmumā tika īstenotas 1997. gada 9. un 10. decembrī, nenotika piespiedu kārtā, bet tās jau iepriekš atļāva valdes loceklis [F.]”.

711 Šajā sakarā nevar vadīties no tā, ka vienīgi pārbaudes īstenošanas atļaušana ir pierādījums sadarbībai bez jebkādiem nosacījumiem. Paziņojumā par sadarbību ir paredzēts noteikt naudas sodu ievērojami mazākā apmērā, ja uzņēmums pirms paziņojuma par iebildumiem Komisijas rīcībā nodod informāciju, dokumentus vai citus pierādījumus, kas palīdz konstatēt pārkāpuma pastāvēšanu. *Koehler* neko tamlīdzīgu nav nodevusi Komisijas rīcībā un to arī nemaz neapgalvo. Tādēļ tās argumentus nevar atzīt par pamatotiem.

- 712 Attiecībā uz laikposmu pēc paziņojuma par iebildumiem saņemšanas paziņojumā par sadarbību ir paredzēta jūtami mazāka naudas soda noteikšana, ja uzņēmums paziņo Komisijai, ka tas neapstrīd lietas faktiskos apstākļus, ar kuriem Komisija pamato savus iebildumus. Ir jāpārbauda, vai tas tā tiešām ir attiecībā uz *Koehler*, kā tā pati apgalvo, turklāt salīdzinot to arī ar citiem uzņēmumiem, attiecībā uz kuriem tika piemērots šis noteikums.
- 713 Savos apsvērumos par paziņojumu par iebildumiem *Koehler* paskaidro, ka tā atzīst "Komisijas pareizi konstatētos un pierādītos lietas faktiskos apstākļus un iebildumus". Savā prasības pieteikumā tā papildus paskaidro: "Ciktāl *Koehler* šo atzīšanos savienoja ar atrunu, tas notika saistībā ar pārliecību, ka no *Koehler* nevarēja prasīt atzīt nepareizo par pareizu vienīgi tādēļ, lai panāktu naudas soda atlaidi."
- 714 Kaut arī *Koehler* pēc tam mēģina dažas tās atrunas attaisnot ar Komisijas viedokļa turpmāku mainīšanos, tā tomēr atzīst, ka tā ir izdarījusi atrunas un "relatīvi ierobežojusi Komisijas konstatējumus attiecībā uz vienošanos par pārdošanas kvotām un tirgus daļām". Turklāt *Koehler* gan atzīst informācijas apmaiņu par pārdošanas apjomu reģionālajā mērogā, noliedzot to Eiropas mērogā, tomēr papildus norāda, ka runa ir par izņēmumiem, kas attiecas uz jau pagājušiem laikposmiem.
- 715 Kaut gan *Koehler* tiesas sēdē norādīja, ka tās iebildumi attiecas tikai uz laikposmu pirms 1993. gada oktobra, bet attiecībā uz laikposmu pēc tam, tā neraugoties uz, iespējams, neskaidriem vai nenoteiktajiem formulējumiem, esot sadarbojusies ar Komisiju; tomēr no *Koehler* atzinuma attiecībā uz paziņojumu par iebildumiem neizriet, ka tās iebildumi nepārprotami attiecās tikai uz pirmo minēto laikposmu. Ievada apsvērumos tā, gluži pretēji, izklāsta, ka tā neapstrīdēšot tikai konkrētus

faktus, un, proti, tos, kurus Komisija pareizi konstatējusi un novērtējusi paziņojumā par iebildumiem. Turklāt šī dokumenta III daļā, kas attiecas uz inkriminētā nodarījuma apstrīdēšanu, ir iekļauts 3. punkts ar virsrakstu “Nolīgumu nepastāvēšana par pārdošanas kvotām vai tirgus daļām Eiropas mērogā”, kā arī 4. punkts ar virsrakstu “Uzraudzības sistēmas nepastāvēšana”. Šos iebildumus, kuros nav norādījumu par ierobežojumiem attiecībā uz laikposmu, nevar uzskatīt par nenoteiktiem vai neprecīziem.

716 Naudas soda samazinājums ir pamatojams tikai tad, ja attiecīgā uzņēmuma rīcība ir atvieglojusi Komisijai pārkāpuma konstatēšanu, un attiecīgā gadījumā — tā pārtraukšanu (skat. Pirmās instances tiesas 2001. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-45/98 un T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija, *Recueil*, II-3757. lpp., 270. punkts un tajā minētā judikatūra). Komisijai šajā sakarā ir rīcības brīvība, kā tas izriet no paziņojuma par sadarbību D daļas 2. punkta formulējuma un it īpaši tā ievadvārdiem “Par tādu var uzskatīt gadījumu [...]”. Turklāt un it īpaši samazinājumu, pamatojoties uz paziņojumu par sadarbību, var veikt tikai tad, ja sniegto informāciju un — plašākā nozīmē — attiecīgā uzņēmuma rīcību šajā sakarā var uzskatīt par patiesas sadarbības pierādījumu (iepriekš 409. punktā minētais 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rorindustri u.c.*/Komisija, 394. un 395. punkts).

717 Atzišanās ar atrunām vai pārprotami paskaidrojumi tomēr nav veids, kā izpaužas īsta sadarbība, un nav piemēroti tam, lai atvieglotu Komisijas uzdevumu, jo šādu atzišanos gadījumā ir nepieciešams īstenot pārbaudes. Tas vēl jo vairāk ir spēkā tad, ja šīs atrunas — kā šajā gadījumā — attiecas uz tādiem jautājumiem kā pārkāpuma ilgums, pārdošanas kvotas, tirgus daļas vai informācijas apmaiņa.

718 Tā kā *Koehler* ar šīm atrunām ir apšaubījusi daudzas aizliegtās vienošanās sastāvdaļas vai vismaz nav palīdzējusi Komisijai īstenot uzdevumu par aizliegtās vienošanās izmeklēšanu un sodīšanu, tā nevar pieprasīt jūtami mazāka soda noteikšanu tā iemesla dēļ, ka tā neapstrīd faktiskos apstākļus.

719 Visbeidzot ir jāpārbauda, vai — kā to apgalvo *Koehler* — ar atteikšanos samazināt tās naudas sodu tiek pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, jo *Carrs*, *MHTP* un *Zanders* naudas sodi tika samazināti par 10 %.

720 Ciktāl *Koehler* tādējādi vērsas pret citiem uzņēmumiem samazinātā naudas soda apmēru faktisko apstākļu neapstrīdēšanas dēļ, pat tad, ja pieņem, ka Komisija šo uzņēmumu naudas sodus samazinājusi pārāk daudz, ir jānorāda, ka vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošana jāaskaņo ar likumīgas rīcības prasību, kas paredz, ka neviens savā labā nevar atsaukties uz tiesību pārkāpumu, kas izdarīts attiecībā uz citiem (iepriekš 468. punktā minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *SCA Holding/Komisija*, 160. punkts; iepriekš 446. punktā minētais spriedums lietā *Mayr-Melnhof/Komisija*, 334. punkts, un iepriekš 45. punktā minētais spriedums lietā *LR AF 1998/Komisija*, 367. punkts).

721 Pārējā daļā, ciktāl tas norādīts *Koehler* iebildumos par to, ka tās naudas sods netika samazināts atbilstoši paziņojumam par sadarbību, jāatsaucas uz šī sprieduma 708.–718. punktu, no kura izriet, ka konkrētajos apstākļos tai nebija tiesību pieprasīt naudas soda samazināšanu.

722 Turklāt saistībā ar naudas soda samazināšanu pārējiem uzņēmumiem par 10 %, kas apstrīdējuši faktiskos apstākļus, ir jākonstatē, ka *Carrs* atzīst aizliegtās vienošanās pastāvēšanu un savu līdzdalību tajā attiecībā uz visu Lēmumā minēto pārkāpuma ilgumu. Tomēr tā norāda, ka piedalījusies tikai sanāksmēs, kas attiecās uz Apvienotās Karalistes un Īrijas tirgu, un ka neko nav zinājusi par aizliegto vienošanos Eiropas mērogā. Tādējādi tā nav apstrīdējusi lietas faktiskos apstākļus. Turklāt fakts, ka *Carrs* norāda par aizliegtās vienošanās ierobežoto iedarbību, nav pretrunā ar lietas apstākļu atzišanas faktu.

723 Attiecībā uz *Zanders* un *MHTP* — *Koehler* apgalvo, ka 455. un 456. apsvēruma, saskaņā ar kuriem tās neesot apstrīdējušas lietas faktiskos apstākļus, nav savienojami ar 395. apsvērumu, kurā konstatēts, ka *MHTP* un *Zanders* noliedza, ka pastāvētu nolīgumi, lai noteiktu cenas un sadalītu kvotas.

724 Ir jānorāda, ka 395. punktā izklāstītajos *MHTP* un *Zanders* argumentos tiek apšaubīta nolīgumu efektivitāte, lai parādītu, ka šo uzņēmumu izdarītais pārkāpums neesot smags. Tie neapšaubā aizliegtās vienošanās pastāvēšanu un tādēļ šie apgalvojumi nav nesavienojami ar argumentu, ka faktiskie apstākļi netiek apstrīdēti.

725 Komisija ir ņēmusi vērā to, ka *MHTP* ir atzinusi savu piedalīšanos aizliegtās vienošanās īstenošanā, tikai sākot no 1992. gada beigām (Lēmuma 270. un 271. apsvēruma). Lēmuma 456. apsvērumā teikts šādi: “*MHTP* norāda, ka [tā] neapstrīd lietas faktiskos apstākļus, ar kuriem ir pamatota pārkāpuma konstatēšana, kas izdarīts laikposmā no 1992. līdz 1995. gada vidum.”

726 Turklāt *MHTP* izturēšanos, kura ir apstrīdējusi tikai to, kad pārkāpuma izdarīšana sākusies, nav salīdzināma ar *Koehler* izturēšanos, kuras atrunas attiecās uz vairākām aizliegtās vienošanās sastāvdaļām.

727 Pastāvot šādiem apstākļiem, *Koehler* nav pierādījusi, ka pret to ir bijusi nevienlīdzīga attieksme. No visiem šiem apsvērumiem izriet, ka Komisija, pamatojoties par paziņojumu par sadarbību, pamatoti nav samazinājusi tās naudas sodu.

III — Par AWA pieteikumu par dokumentu iesniegšanu

- 728 AWA lūdz Pirmās instances tiesu pieprasīt no Komisijas iekšējos dokumentus par tās naudas soda aprēķināšanu un visus Lēmumā norādītos dokumentus, izņemot tai 2000. gada 1. augustā nosūtītos dokumentus.
- 729 Saskaņā ar Pirmās instances tiesas reglamenta 49. pantu Pirmās instances tiesa jebkurā tiesvedības stadijā var nolemt veikt kādu procesa organizatorisko vai pierādījumu savākšanas pasākumu, kas minēts 64. un 65. pantā. Tas attiecas arī uz prasību iesniegt dokumentus.
- 730 Lai Pirmās instances tiesa varētu konstatēt, vai rīkojums iesniegt konkrētus dokumentus kalpotu procesa pienācīgai norisei, lietas dalībniekam, kurš šādu pieteikumu iesniedzis, ir jāraksturo dokumenti, ko tas vēlas saņemt un vismaz jānorāda Pirmās instances tiesai konkrēti aspekti, kuri liecinātu, ka šos dokumentus būtu lietderīgi izmantot procesā (iepriekš 256. punktā minētais spriedums lietā *Baustahlgewebe*/Komisija, 93. punkts).
- 731 Tādā veidā, kā tas ir norādīts prasības pieteikumā, ne pieteikumā par iekšējo dokumentu iesniegšanu par tās naudas soda aprēķināšanu, ne pieteikumā, kas attiecas uz visiem Lēmumā izmantotajiem dokumentiem, izņemot AWA 2000. gada 1. augustā nosūtītos dokumentus, pieprasītie dokumenti nav aprakstīti ar pietiekamu precizitāti, lai ļautu Pirmās instances tiesai izvērtēt, vai to pieprasīšana procesā būtu lietderīga.
- 732 Tādēļ abi pieteikumi ir jānoraida.
- 733 Turklāt AWA nav izskaidrojusi, kādā veidā šie dokumenti procesā varētu būt lietderīgi.

- 734 Kas attiecas uz pieteikumu par Komisijas iekšējo dokumentu iesniegšanu, kuri attiecas uz tās naudas soda aprēķināšanu, *AWA* norādītais apstākļi, ka Pirmās instances tiesa citu starpā vairākās apvienotajās lietās, kuru rezultātā tika pasludināti tā dēvētie “Kartona spriedumi” (piemēram, iepriekš 483. punktā minētais 1998. gada 14. maija spriedums lietā *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija*), pieprasīja Komisijai iesniegt šādus dokumentus, nepierāda šādu dokumentu lietderību konkrētajā lietā un neuzliek Pirmās instances tiesai pienākumu noteikt tādus pašus pasākumus.
- 735 Turklāt, kā pareizi norāda Komisija, tā dēvētie “Kartona spriedumi” ir pasludināti pirms Pamatnostādņu pieņemšanas. Tām tieši ir jānodrošina Komisijas lēmumu pārredzamība un objektivitāte, atspoguļojot naudas sodu aprēķināšanas jaunās metodes sistēmu. Šajā gadījumā Lēmumā, kuru sagatavojot, viennozīmīgi tika piemērotas Pamatnostādnes, naudas sodu aprēķināšanas kārtība ir ļoti sīki izskaidrota.
- 736 Visbeidzot saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijas iekšējie dokumenti lietas dalībniekiem ir pieejami, izņemot īpašus lietas apstākļus, tikai tad, ja tie ir iesnieguši vērā ņemamas norādes, ka to prasa īpašie lietas apstākļi (Tiesas 1986. gada 18. jūnija rīkojums apvienotajās lietās 142/84 un 156/84 *BAT* un *Reynolds/Komisija, Recueil*, 1899. lpp., 11. punkts, un iepriekš 716. punktā minētais Pirmās instances tiesas spriedums apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni/Komisija*, 34. punkts; šajā sakarā skat. arī Pirmās instances tiesas 1994. gada 27. oktobra spriedumu lietā T-35/92 *Deere/Komisija, Recueil*, II-957. lpp., 31. punkts). *AWA* nav iesniegusi nekādas vērā ņemamas norādes, kas to apliecinātu.
- 737 Saistībā ar pieteikumu par visu Lēmumā izmantoto dokumentu, izņemot tos, kas *AWA* tika nosūtīti 2000. gada 1. augustā, iesniegšanu — *AWA* apgalvo, ka šie dokumenti tai ļautu iepazīties ar Komisijas izmantotajiem pierādījumiem Lēmuma sagatavošanai un pārbaudīt tos.

- 738 Kaut arī AWA izvirza iebildumus par izmantotā rādītāja nederīgumu (skat. iepriekš 109.–117. punktu), tā neapstrīd, ka tā administratīvā procesa gaitā ir iepazinusies ar Komisijas lietas materiāliem. Ja Komisija lēmumā pret kādu uzņēmumu neizmanto citus dokumentus, izņemot tos, ar kuriem uzņēmums varēja iepazīties administratīvajā procesā, tai nav pienākums ļaut tam iepazīties ar visiem dokumentiem, uz kuriem ir atsauces lēmumā (šajā sakarā skat. iepriekš 45. punktā minēto spriedumu lietā *LR AF 1998/Komisija* un tajā minētā judikatūra).
- 739 Pirmās instances tiesā iesniegtais pieteikums attiecas uz visiem Lēmumā izmantotajiem dokumentiem, izņemot AWA 2000. gada 1. augustā nosūtītos dokumentus. Atšķirībā no tā, kas norādīts vēstulē, kuru AWA 2002. gada 22. februārī nosūtīja Komisijai, šajā pieteikumā nav izskaidrots, ka tas it īpaši attiecas uz pārējo adresātu atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem, kā arī uz *PricewaterhouseCoopers* atzinumu.
- 740 Pat ja šie paskaidrojumi būtu jāņem vērā attiecībā uz Pirmās instances tiesai iesniegto vispārējo pieteikumu, un pieteikums, kas vispārīgi attiecas uz pārējo adresātu atbildēm uz paziņojumu par iebildumiem, varētu tikt uzskatīts par pietiekami precīzu vēlamo dokumentu identificēšanu, AWA jebkurā gadījumā nav norādījusi šo dokumentu lietderību procesā.
- 741 Tādējādi ir jānoraida pieteikums par procesa organizatorisko pasākumu veikšanu, ko AWA iesniedza Pirmās instances tiesā.
- 742 Saskaņā ar šiem apsvērumiem prasības, kas celtas lietās T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 un T-132/02, ir jānoraida. Lietā T-118/02 AWA uzliktais naudas sods ir jāsamazina līdz 141,75 miljoniem EUR. Lietā T-136/02 *Zicuñaga* noteiktais naudas sods ir jāsamazina līdz 1,309 miljoniem EUR.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 743 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punkta pirmajai daļai, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Pirmās instances tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.
- 744 Lietās T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 un T-132/02 prasītājām spriedums nav labvēlīgs. Tās atlīdzina tiesāšanās izdevumus saskaņā ar atbildētājas prasījumiem.
- 745 Tā kā lietā T-118/02 prasība tika daļēji apmierināta, Pirmās instances tiesa, taisnīgi izvērtējot lietas apstākļus, nolemj, ka prasītāja sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un atlīdzina vienu trešdaļu Komisijas tiesāšanās izdevumu un ka Komisija sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un atlīdzina vienu trešdaļu AWA tiesāšanās izdevumu. Tā kā Beļģijas Karaliste iestājās lietā prasītājas prasījumu atbalstam par naudas soda samazināšanu saistībā ar atbildību mikstinošajiem apstākļiem sakarā ar grūtībām paškopējošā papīra sektorā, tā sedz pati savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzina Komisijas tiesāšanās izdevumus saskaņā ar tās prasījumiem.
- 746 Tā kā lietā T-136/02 prasība tika daļēji apmierināta, Pirmās instances tiesa, taisnīgi izvērtējot lietas apstākļus, nolemj, ka prasītāja sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un atlīdzina vienu trešdaļu Komisijas tiesāšanās izdevumu un ka Komisija sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un atlīdzina vienu trešdaļu prasītājas tiesāšanās izdevumu.

Ar šādu pamatojumu

PIRMĀS INSTANCES TIESA (piektā palāta)

nospriež:

1) lietā T-109/02 *Bolloré/Komisija*:

— prasību noraidīt;

— prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

2) lietā T-118/02 *Arjo Wiggins Appleton/Komisija*:

— ar Komisijas 2001. gada 20. decembra Lēmuma 2004/337/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru

(Lieta COMP/E-1/36.212 — Paškopējošais papīrs) 3. pantu prasītājam uzliktā naudas soda summu noteikt 141,75 miljonu EUR apmērā;

- pārējā daļā prasību noraidīt;

- prasītāja sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un divas trešdaļas Komisijas tiesāšanās izdevumu; Komisija sedz vienu trešdaļu savu tiesāšanās izdevumu un vienu trešdaļu prasītājas tiesāšanās izdevumu;

- persona, kas iestājusies lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus un Komisijas tiesāšanās izdevumus, kas ir radušies saistībā ar iestāšanos lietā;

3) lietā T-122/02 *Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld*/Komisija:

- prasību noraidīt;

- prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

4) lietā T-125/02 *Papierfabrik August Koehler*/Komisija:

- prasību noraidīt;

— prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

5) lietā T-126/02 *M-realZanders*/Komisija:

— prasību noraidīt;

— prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

6) lietā T-128/02 *Papeteries Mougeot*/Komisija:

— prasību noraidīt;

— prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

7) lietā T-129/02 *Torraspapel*/Komisija:

— prasību noraidīt;

— prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

8) lietā T-132/02 *Distribuidora Vizcaína de Papeles*/Komisija:

- prasību noraidīt;

- prasītāja atlīdzina tiesāšanās izdevumus;

9) lietā T-136/02 *Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga*/Komisija:

- ar Komisijas 2001. gada 20. decembra Lēmuma 2004/337/EK par EK līguma 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lietā COMP/E-1/36.212 — Paškopējošais papīrs) 3. pantu prasītājam uzliktā naudas soda summu noteikt 1,309 miljonu EUR apmērā;

- pārējā daļā prasību noraidīt;

- prasītāja sedz divas trešdaļas savu tiesāšanās izdevumu un divas trešdaļas Komisijas tiesāšanās izdevumu; Komisija sedz vienu trešdaļu savu tiesāšanās izdevumu un vienu trešdaļu prasītājas tiesāšanās izdevumu;

Vilaras

Dehousse

Šváby

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2007. gada 26. aprīlī.

Sekretārs

Priekšsēdētājs

E. Coulon

M. Vilaras

Satura rādītājs

Prāvas priekšvēsture	II - 969
Process un lietas dalībnieku prasījumi	II - 975
Juridiskais pamatojums	II - 980
I — Par pamatiem, kas vērsti uz Lēmuma atcelšanu	II - 980
A — Par pamatiem, kas attiecas uz administratīvā procesa norisi	II - 980
1. Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību tikt uzklaštam pārkāpumu, kas izriet no tā, ka administratīvā procesa laikā netika atklāti dokumenti, kurus Komisija kvalificēja kā konfidenciālus ...	II - 980
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 980
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 981
2. Par otro pamatu, kas balstīts uz tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpumu sakarā ar to, ka netika paziņoti dokumenti, kas nebija iekļauti izmeklēšanas lietas materiālos, kas tika paziņoti, izmantojot <i>CD-ROM</i>	II - 984
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 984
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 985
3. Par trešo pamatu — par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un sacikstes principa pārkāpumu, kas izriet no tā, ka nav saskaņotības starp paziņojumu par iebildumiem un Lēmumu	II - 988
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 988
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 989
4. Par ceturto pamatu — par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, tiesību tikt uzklaštam pārkāpumu un nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu	II - 995
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 995
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 996
	II - 1189

5. Par piekto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums lietas izmeklēšanas gaitā un Lēmuma pamatojuma trūkums	II - 998
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 998
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 999
6. Par sesto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums, tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpums un tiesību uz aizstāvību pārkāpums, kas izriet no tā, ka noteiktus dokumentus izmeklēšanas lietas materiālos bija grūti atrast, un saraksts, kurā bija atspoguļoti lietas materiālos ietilpstošie dokumenti, bija nederīgs	II - 1004
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 1004
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1005
7. Par septīto pamatu, ar kuru tiek apgalvots labas pārvaldības principa pārkāpums un tiesību uz aizstāvību pārkāpums, jo Lēmums tika paziņots novēloti	II - 1007
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 1007
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1007
B — Par pamatiem, ar kuriem tiek apgalvots EKL 81. panta un EEZ līguma 53. panta pārkāpums, kā arī Komisija kļūdas vērtējumā saistībā ar noteiktu uzņēmumu piedalīšanos pārkāpumā	II - 1008
1. <i>Bolloré</i> situācija	II - 1008
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 1009
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1010
2. <i>Divipa</i> un <i>Zicuñaga</i> situācija	II - 1017
a) Lietas dalībnieku argumenti	II - 1017
b) Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1018
Par vienošanās sanāksmēm Spānijas tirgū	II - 1020

Par <i>Divipa</i> un <i>Zicuñaga</i> piedališanos aizliegtajā vienošanās Spānijas tirgū	II - 1028
Par <i>Divipa</i> un <i>Zicuñaga</i> piedališanos aizliegtajā vienošanās Eiropas tirgū	II - 1033
Par <i>Zicuñaga</i> piedališanos nolīgumos, ar kuriem tika noteiktas pārdošanas kvotas un tirgus daļas	II - 1039
C — Pamati, kas attiecas uz pārkāpuma ilgumu	II - 1045
1. Par pamatiem, ko izvirzījušas <i>Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot</i> un <i>Torraspapel</i>	II - 1046
a) Par prasītāju piedališanos pārkāpumā pirms 1993. gada septembra vai oktobra	II - 1046
Lietas dalībnieku argumenti	II - 1046
Lēmums	II - 1049
Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1051
— Par iespējamo slepeno vienošanos sanāksmju sistēmu	II - 1052
— Oficiālās AEMCP sanāksmes pirms 1993. gada septembra vai oktobra	II - 1052
— Prasītāju dalība sanāksmēs pirms 1993. gada septembra vai oktobra	II - 1068
b) Par <i>Mougeot</i> piedališanos pārkāpumā pēc 1995. gada 1. jūlija .	II - 1078
2. Par <i>Divipa</i> izvirzīto pamatu	II - 1082
3. Par <i>Zicuñaga</i> izvirzīto pamatu	II - 1084
II — Par pamatiem, kas ir saistīti ar Lēmuma 3. panta pirmajā daļā noteikto naudas sodu atcelšanu vai samazināšanu	II - 1085
A — Par pamatu saistībā ar tiesību uz aizstāvību un tiesiskās palāvības principa pārkāpumu, kas izriet no paziņojuma par iebildumiem neprecizitātes un nepilnīguma attiecībā uz naudas sodiem	II - 1085
1. Lietas dalībnieku argumenti	II - 1085

2.	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1086
a)	Par tiesību tikt uzklausītai pārkāpšanu un tiesiskās pašlāvības neņemšanu vērā sakarā ar Komisijas atkāpšanos no līdzšinējās prakses	II - 1086
b)	Par tiesību tikt uzklausītai pārkāpšanu un tiesiskās pašlāvības aizsardzības principa pārkāpšanu sakarā ar Komisijas atkāpšanos no Pamatnostādnēm	II - 1087
c)	Par tiesību tikt uzklausītai pārkāpšanu, ciktāl Komisija noteikusi naudas sodu, atsaucoties uz paziņojumā par iebildumiem neminētiem apstākļiem	II - 1092
B —	Par pamatu saistībā ar atpakaļejoša spēka aizlieguma pārkāpumu	II - 1094
1.	Lietas dalībnieku argumenti	II - 1094
2.	Pirmās instances tiesas vērtējums	II - 1095
C —	Par pamatiem saistībā ar pierādījumu nepietiekamību, ar nevainīguma prezumpcijas, samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu, kā arī saistībā ar kļūdu vērtējumā attiecībā uz Komisijas konstatējumiem par konkrētu uzņēmumu piedalīšanos aizliegtās vienošanās noslēgšanā Eiropas mērogā	II - 1096
D —	Par pamatiem par pierādījumu nepietiekamību, EKL 253. panta, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta un samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, nepietiekami individuālu naudas soda apmēra noteikšanu, faktu nepareizu konstatēšanu, kļūdu vērtējumā un pieļauto juridisko kļūdu, nosakot pārkāpuma smagumu	II - 1102
1.	Pārkāpuma būtība	II - 1102
2.	Pārkāpuma faktiskā ietekme	II - 1105
3.	Aizliegtās vienošanās dalībnieku klasificēšana, nosakot naudas soda apmēru	II - 1111
a)	References gada izvēle	II - 1113
b)	Nepareiza kopējā apgrozījuma ņemšana vērā	II - 1114

c)	Komisijas piemērotās metodes rezultāta nesamērīgums	II - 1116
	Samērīguma principa pārkāpums	II - 1116
	Vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums	II - 1120
4.	Naudas sodu palielināšana preventīvos nolūkos	II - 1126
E —	Par pamatiem attiecībā uz pārkāpuma ilgumu	II - 1133
F —	Par pamatu par samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, kā arī kļūdu faktu vērtējumā	II - 1135
	1. Kļūda faktu vērtējumā	II - 1136
	2. Samērīguma principa pārkāpums	II - 1141
	3. Vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums	II - 1144
G —	Par pamatiem par EKL 253. panta, Regulas Nr. 17 15. panta 2. punkta, samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumiem, nepietiekami individuāli veiktu naudas soda aprēķināšanu, pārāk šauru Pamatnostādņu interpretēšanu naudas sodu noteikšanas sakarā, kā arī ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, jo nav pietiekami ņemti vērā konkrēti atbildību mīkstinoši apstākļi	II - 1145
	1. Vienīgi pasīva līdzdarbošanās vai arī tikai sekotāja loma aizliegtās vienošanās īstenošanā	II - 1145
	2. Uzņēmuma, kas izdarījis pārkāpumu, lielums un ietekme tirgū ...	II - 1150
	3. Ricība tirgū pārkāpuma izdarīšanas laikposmā	II - 1151
	4. Draudu un spiediena esamība	II - 1156
	5. Pārkāpuma izbeigšana	II - 1158
		II - 1193

6. Ekonomiskais stāvoklis paškopējošā papīra nozarē	II - 1161
7. Pārkāpuma rezultātā gūtā nelielā peļņa un pārkāpuma izdarītāju finansiālais stāvoklis	II - 1164
H — Par pamatiem par tiesiskās palāvības, samērīguma un vienlīdzīgas attieksmes principu pārkāpumu, piemērojot paziņojumu par sadarbību, kā arī par šī paziņojuma nepareizu piemērošanu	II - 1165
1. <i>Zicuñaga</i>	II - 1166
2. <i>MHTP</i>	II - 1167
3. <i>Mougeot</i>	II - 1169
4. <i>AWA</i>	II - 1171
5. <i>Koehler</i>	II - 1175
III — Par <i>AWA</i> pieteikumu par dokumentu iesniegšanu	II - 1181
Par tiesāšanās izdevumiem	II - 1184